

Begroting 2019

Meerjarenraming 2020-2022

Inhoudsopgave

Aanbieding programmabegroting 2019.....	5
Deel 1:	7
BESTUUR EN FINANCIËLE POSITIE.....	7
1. Bestuur.....	9
2. Financiële positie.....	11
Deel 2:	31
DE PROGRAMMA'S.....	31
Programma Bestuur en ondersteuning.....	35
Programma Veiligheid	43
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	47
Programma Economie.....	55
Programma Onderwijs.....	61
Programma Sport, cultuur en recreatie	65
Programma Sociaal domein	73
Programma Volksgezondheid en milieu	83
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	91
Deel 3:	99
PARAGRAFEN	99
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	103
Paragraaf Grondbeleid	106
Paragraaf Lokale heffingen	109
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.....	117
Paragraaf Financiering	123
Paragraaf Verbonden Partijen	130
Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing.....	151
Paragraaf Open Club Klimmen	158
Deel 4:	163
BIJLAGEN	163
Budgettaire kaders	165
Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming.....	166
Overzicht incidentele baten en lasten.....	169
Berekening Algemene Uitkering	172
Overzicht reserves en voorzieningen	173
Investeringsprogramma 2019 – 2022.....	174
Lijst van afkortingen	175
RAADSBESLUIT	177

Aanbieding programmabegroting 2019

Geachte raadsleden en inwoners van de gemeente Voerendaal,

Voor ligt de begroting 2019 en het meerjarenperspectief tot en met 2022. Het is de eerste begroting sinds uw raad het Raadsakkoord 2018-2022 "Investeren in een sociaal en duurzaam Voerendaal!" vaststelde. De begroting 2019 tot en met 2022 is sluitend voor alle boekjaren.

Met deze begroting geven wij direct invulling aan enkele speerpunten uit het raadsakkoord. Onder meer de extra subsidie aan verenigingen, het twee keer gratis aanbieden van grof vuil en de verduurzaming van gemeentelijke gebouwen zijn verwerkt in deze begroting.

Ook in 2019 en verder timmert Voerendaal stevig aan de weg. Dit komt onder meer tot uitdrukking via een aantal investeringsprojecten. Zorghuis OLV Kerk Kunrade, Transferia Land van Kalk en Fietspad Vrakelbergerweg – Vijfbunderweg zijn projecten, die nu zijn opgenomen in de begroting en die van belang zijn voor een aantrekkelijke woon- en leefgemeente. Uiteraard is de ontwikkeling van de Open Club in Klimmen onderdeel van de begroting.

Binnen het sociaal domein zetten we de lijn van transformatie en innovatie door. Hierbij richten we ons op leefbaarheid en sociale cohesie. We richten voorzieningen in en houden deze in stand op basis van behoeften van inwoners om hun zelfstandigheid en zelfredzaamheid te vergroten. Hierbij stimuleren en faciliteren we inwoners om initiatieven te ontplooiën om de sociale infrastructuur en leefbaarheid te versterken. Hierbij past ook de ondersteuning van inwoners bij inkomensvraagstukken en de toeleiding naar (betaald) werk. In 2019 wordt voor het eerst gebruik gemaakt van de diensten uit de nieuwe inkoop ambulante jeugdhulp.

De algemene reserve is ten opzichte van de begroting 2018 in omvang toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door toevoeging van een groot deel van het rekeningresultaat 2017. De omvang van de bestemmingsreserves is nagenoeg gelijk aan de stand bij de meerjarenbegroting 2018. Enige mutatie is de vorming van de reserve duurzaamheid.

Het meerjarig begrotingssaldo is niet heel ruim: overheveling van rijkstaken, investeringen in openbare ruimte/accommodaties en de kosten voor verbonden partijen dragen eraan bij dat er weinig tot geen ruimte voor aanvullend nieuw beleid is. Bij het opstellen van deze begroting hebben we gestreefd naar een zo laag mogelijke stijging van de gemeentelijke belastingen.

De functionele integratie met Simpelveld wordt in 2019 verder vormgegeven op basis van de 4 k's (kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en kosten) via de voorziene integratie van Beheer Openbare Ruimte. De meerwaarde op de 4 k's dient aantoonbaar gerealiseerd te worden. Binnen de regionale samenwerking verkennen wij in 2019 de samenwerking met de Heuveland-gemeenten náást de Parkstad-samenwerking. Ook zien wij in 2019 een stevige opgave om de regie en sturing op verbonden partijen te verbeteren: inhoudelijk keuzes dienen daarbij hand in hand te gaan met de financiële belangen.

Tot slot willen wij nu al aangeven dat uw raad bij het opstellen van de begroting 2020 meer betrokken wordt. Hiermee willen wij u nog meer in de kaderstellende rol positioneren en laten meedenken over de ontwikkelingen in en buiten Voerendaal.

Deel 1:

BESTUUR EN FINANCIËLE POSITIE

1. Bestuur

1.1 Gemeentebestuur

De samenstelling van het hoogste bestuursorgaan, de gemeenteraad, ziet als volgt uit:

Gemeenteraad Voerendaal 2019

Voorzitter dhr. W. Houben	Griffier mw. mr. drs. S. Dormans
Democraten Voerendaal 5 zetels dhr. S. van Dinther dhr. J. Heuts dhr. M. Doutzenberg mevr. C. Giesen mevr. C. Bartels	VVD 1 zetel dhr. S. Vliegen
CDA 2 zetels dhr. G. Delsing dhr. T. van Oppen	D66 Voerendaal 1 zetel dhr. R. Op den Camp
PVDA 2 zetels dhr. R. Stoffels dhr. C. Beckers	AGB 1 zetel dhr. C. Faessen
	Voerendaal Actief 3 zetels dhr. R. Franssen dhr. B. Zinzen dhr. M. Mets

In het voorjaar van 2018 is door de nieuw gekozen raad een raadsakkoord gesloten waarin de ambities zijn geformuleerd voor de periode 2018-2022 en daarna. Er zijn 4 wethouders door de raad benoemd die samen met de burgemeester het college van B&W vormen, met de navolgende portefeuillevverdeling:

Burgemeester dhr. W. Houben	Wethouder dhr. R. Braun Democraten Voerendaal	Wethouder dhr. H. Coenen Democraten Voerendaal	Wethouder dhr. P. Verbraak PvdA	Wethouder dhr. mr. P. Thomas CDA
– Openbare orde en veiligheid – Toezicht en Handhaving – Bedrijfsvoering – Branding – Communicatie – Regionale samenwerking	– Leefbaarheid (incl. sport en kunst & cultuur) – Accommodaties – Financiën – Onderwijs – Duurzaamheid & Klimaat – Open Club Klimmen	– Participatie – Wmo – Jeugd – Zorg – Arbeidsmarkt	– Openbare ruimte – Infrastructuur – Landschap – Milieu – Water	– Economie – Toerisme – Ruimtelijke ordening – Erfgoed – Wonen

2. Financiële positie

Een totaaloverzicht van de voor de realisatie van de programma's benodigde middelen geeft het volgende beeld:

Programmabegroting 2019 – 2022				Bedragen * 1.000		
Programma's	Lasten 2019	Baten 2019	Saldo 2019	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022
Bestuur en ondersteuning	1.956	669	-1.287	-1.868	-2.021	-2.344
Veiligheid	979	3	-976	-1.076	-1.076	-1.076
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.849	62	-1.787	-1.726	-1.797	-1.773
Economie	257	31	-226	-183	-194	-199
Onderwijs	898	83	-815	-1.368	-994	-990
Sport, cultuur en recreatie	2.506	171	-2.335	-2.285	-2.270	-2.263
Sociaal domein	10.749	2.112	-8.637	-8.634	-8.616	-8.484
Volksgezondheid en milieu	2.836	2.932	96	128	134	138
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	694	164	-530	-531	-533	-555
Subtotaal programma's	22.724	6.227	-16.497	-17.543	-17.367	-17.546
Algemene dekkingsmiddelen	0	18.626	18.626	19.207	19.699	20.036
Overhead	2.930	7	-2.923	-2.881	-2.874	-2.883
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	60	0	-60	-30	-30	-30
Saldo van baten en lasten	25.714	24.860	-854	-1.247	-572	-423
Mutaties reserves	300	1.232	932	1.262	594	584
Begrotingssaldi 2019 – 2022	26.014	26.092	78	15	22	161

In de navolgende paragrafen wordt het voorgaande resultaat vanuit een ander perspectief gepresenteerd en toegelicht. Uitgaande van het meerjarenperspectief van de voorjaarsnota 2018 worden mutaties als gevolg van het aanpassen van bestaand beleid respectievelijk nieuwe beleidskeuzen afzonderlijk gepresenteerd inclusief een bijbehorend dekkingsplan.

2.1 Begrotingsruimten 2019 – 2022

De begrotingsruimte is het positieve resultaat tussen de geraamde baten en de geraamde lasten. Indien er meer inkomsten dan uitgaven zijn is sprake van begrotingsruimte, andersom van een begrotingstekort. Bij het lezen van onderstaande overzichten moeten de cijfers als volgt gelezen worden:

- cijfers met een minteken betreffen ofwel een stijging van de lasten dan wel een daling van de baten;
- cijfers zonder teken betreffen ofwel een daling van de lasten dan wel een stijging van de baten.

Begrotingsruimten	2019	2020	2021	2022
Begrotingssaldi voorjaarsrapportage 2018	-16.000	144.000	248.000	364.000
Mutaties als gevolg van aanpassen van bestaand beleid / wettelijke ontwikkelingen	-197.000	-57.000	-100.000	-128.000
“Ruimte voor nieuw beleid”	-213.000	87.000	148.000	236.000
Invulling nieuw beleid:				
Meerkosten nieuwe beleidskeuze's	-132.000	-65.000	-101.000	-106.000
Af te dekken begrotingstekorten / overschotten	-345.000	22.000	47.000	130.000
Dekkingsplan	423.000	-7.000	-25.000	31.000
Begrotingsruimten	78.000	15.000	22.000	161.000

2.2 Analyse begrotingsruimte

Zoals hiervoor reeds aangegeven wordt de begroting bepaald door mutaties als gevolg van bestaand en wettelijk beleid enerzijds en anderzijds door de invulling van nieuw beleid. Het dekkingsplan vormt het sluitstuk van deze sluitende begroting. Onderstaand worden de diverse aspecten van de begroting 2019 nader toegelicht.

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2019	2020	2021	2022
Bestuur en ondersteuning:				
Werkkostenregeling	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Accountantskosten	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Intergemeentelijke samenwerking	-50.000	-50.000	0	0
Parkstad Limburg / IBA	0	0	70.000	70.000
Branding	-35.000	-20.000	-20.000	-20.000
Reisdocumenten / Rijbewijzen	-52.000	9.000	6.000	-3.000
Geldleningen	1.000	-22.000	-101.000	-137.000
Dividend	14.000	14.000	14.000	14.000
Stelpost loon- en prijsstijging	224.000	242.000	244.000	262.000
Veiligheid:				
Openbare orde en veiligheid (Flex-team)	9.000	9.000	9.000	9.000
Verkeer, vervoer en waterstaat:				
Onderhoud verhardingen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Openbare verlichting	10.000	10.000	10.000	10.000
Verkeersveiligheid (GVVP)	0	0	-25.000	0
Economie:				
Economisch beleid	10.000	10.000	10.000	10.000
Toerisme	15.000	15.000	15.000	15.000

Bestaand beleid / Wettelijke ontwikkelingen	2019	2020	2021	2022
Onderwijs:				
Peuterspeelzaalwerk	-49.000	-49.000	-49.000	-49.000
Leerplicht	8.000	-4.000	-4.000	-4.000
Sport, cultuur en recreatie:				
Ondersteuning sportverenigingen	-7.000	0	0	0
Sportgala	5.000	0	5.000	0
Zomerfestival	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Cultureel erfgoed	0	25.000	25.000	25.000
Wegbermen	-17.000	-9.000	-9.000	-9.000
Natuur en landschap	-25.000	-15.000	-15.000	-15.000
Sociaal domein:				
Uitvoeringsprogramma Sociaal domein	48.000	48.000	48.000	48.000
Jeugdzorg, effect lumpsum	0	0	0	140.000
Jeugdzorg, overig	40.000	40.000	40.000	40.000
Wmo, huishoudelijk zorg	-140.000	-190.000	-190.000	-190.000
Wmo 2015	109.000	125.000	125.000	125.000
Hulpmiddelen	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Woningaanpassingen	10.000	10.000	10.000	10.000
Volksgezondheid en milieu:				
Jeugdgezondheidszorg	-24.000	-24.000	-24.000	-24.000
Ongediertebestrijding	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Bestemmingsplannen	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Bouw- en woningtoezicht	0	0	0	-20.000
Algemene dekkingsmiddelen:				
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	-35.000	-75.000	-52.000	-202.000
Overhead:				
Gemeentehuis (energiekosten)	6.000	6.000	6.000	6.000
Informatievoorziening en automatisering	-25.000	-22.000	-11.000	-14.000
Documentaire informatievoorziening	-25.000	0	0	0
Salarissen	-194.000	-157.000	-157.000	-157.000
Onvoorzien:				
Stelpost onvoorzien	-30.000	0	0	0
Kapitaallasten	108.000	130.000	20.000	29.000
Dotatie aan voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	-17.000	-17.000	-17.000	-17.000
Diverse overige effecten	14.000	7.000	20.000	23.000
Meer-/minderkosten bestaand beleid/wettelijke ontwikkelingen	-197.000	-57.000	-100.000	-128.000

De belangrijkste mutaties (qua financiële omvang) inzake het bestaande beleid / wettelijke ontwikkelingen zijn:

Werkkostenregeling

In het kader van deze wettelijke regeling dient loonheffing afgedragen te worden over verstrekte vergoedingen, waartoe onder andere ook de onkostenvergoeding aan raadsleden wordt gerekend.

Accountantskosten

De overeenkomst met onze accountant liep tot en met de controle jaarrekening 2017 en is met een jaar verlengd. Hiertoe is door de accountant een offerte uitgebracht welke hoger is ten opzichte van het "oude" contract.

Intergemeentelijke samenwerking

Voor de facilitering van de functionele integratie met de gemeente Simpelveld is voor 2019 en 2020 een bedrag gereserveerd van € 50.000. Deze kosten worden gedekt door aanwending van de algemene reserve.

Parkstad Limburg / IBA

De overeenkomst betreffende IBA loopt t/m 2020. In combinatie met de beëindiging van IBA vindt er een heroverweging plaats met betrekking tot de financieringsstructuur van Parkstad. In dit kader wordt een voordeel ingeboekt vanaf 2021.

Branding

Voor branding is in deze begroting een structureel bedrag opgenomen welk op basis van een inventarisatie lager is dan in de afgelopen jaren. Daarnaast is incidenteel in 2019 € 15.000 opgenomen voor de viering van 75 jaar bevrijding in Limburg.

Reisdocumenten / rijbewijzen

De legesopbrengsten zijn herberekend op basis van het verwachte aantal te verstrekken reisdocumenten en rijbewijzen. De invloed op het aantal te verstrekken reisdocumenten als gevolg van de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten van 5 naar 10 jaar treedt naar nu blijkt ook al in 2019 op.

Geldleningen

In 2018 is een nieuwe langlopende geldlening aangetrokken van € 7 miljoen tegen een rentepercentage van 1,443%. Daarnaast is de liquiditeitspositie (kortlopende geld) voor de komende jaren herberekend.

Dividendopbrengst aandelen

De raming voor de dividendopbrengst van de aandelen BNG is op basis van de begrotingsbrief van de provincie Limburg bijgesteld.

Stelpost loon- en prijsstijging

De stelpost is herberekend op basis van percentages genoemd in de meicirculaire 2018 gemeentefonds, met als basis het loon- en prijspeil 2018.

Openbare orde en veiligheid

De dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Heerlen voor inzet van het Flex-team is beëindigd omdat hiervan vrijwel geen gebruik werd gemaakt.

Onderhoud verhardingen

Het onderhoudsbudget voor veldwegen is bijgesteld op basis van geactualiseerde areaalgegevens.

Openbare verlichting

Doordat er steeds meer armaturen vervangen zijn door LED-verlichting is het energieverbruik bijgesteld.

Verkeersveiligheid

In 2021 wordt het huidige GVVP geactualiseerd.

Economisch beleid

Het werkbudget voor ondersteuning en versterking van het ondernemerschap is heroverwogen en bijgesteld.

Toerisme

Het budget voor activiteiten in het kader van toerisme is heroverwogen en bijgesteld.

Peuterspeelzaalwerk

De positieve financiële effecten naar aanleiding van de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk in relatie tot de mogelijkheid om van de kinderopvangtoeslag gebruik te maken, blijken minder positief dan aanvankelijk berekend. Dit heeft te maken met lagere inkomens van de Voerendaalse gezinnen dan waarmee rekening is gehouden en minder gezinnen die voor de kinderopvangtoeslag in aanmerking komen.

Leerplicht

De kosten vallen hoger uit door indexering voor loon- en prijsstijging. In 2019 wordt deze stijging nog opgevangen door inzet van een aanwezige voorziening bij de centrumgemeente Heerlen.

Ondersteuning sportverenigingen

Aan de voetbalvereniging Hellas is een extra bijdrage verstrekt in verband met het gebruik van 2 accommodaties. Omdat het nieuw aangelegde We-Tra-veld nog niet gebruikt kan worden, zal Hellas in ieder geval een deel van het voetbalseizoen 2018-2019 nog gebruik maken van 2 accommodaties.

Sportgala

De waardering van sportieve prestaties vindt niet langer meer plaats in de vorm van een tweejaarlijks sportgala. Tegenwoordig gaan communicatie en waarderingssuitingen via social media, eventueel gepaard met persoonlijke felicitaties vanuit het gemeentebestuur. Dit sluit aan bij de actualiteit en hedendaagse communicatievormen.

Zomerfestival

Het budget voor het zomerfestival was onderdeel van het totale budget voor Branding. Dit budget is nu afzonderlijk structureel opgenomen.

Cultureel erfgoed

Het budget is op basis van ervaringscijfers met ingang van 2020 bijgesteld.

Wegbermen

De kosten voor het maaien van wegbermen zijn fors gestegen. Daarnaast wordt voor 2019 incidenteel een budget geraamd voor het opstellen van bermbeleid en –beheer waarbij ook aandacht voor oneigenlijk gebruik en de kwaliteit van de wegbermen.

Natuur en landschap

Het werkbudget voor bossen en parkontwikkeling is op basis van het raadsakkoord 2018-2022 bijgesteld. Het accent zal liggen op het behoud en de versterking van landschapselementen en de kwalitatieve versterking van de wegbermen. Daarnaast is voor 2019 incidenteel een budget opgenomen voor Corio Glana, welk budget gedekt wordt door aanwending van de reserve economie & toerisme.

Uitvoeringsprogramma Sociaal domein

Het budget is met € 43.000 naar beneden bijgesteld. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het feit dat zich nu in alle kernen van Voerendaal een “Burgerij” bevindt met een eigen invulling, die past bij de inwoners en de voorzieningen die er al zijn. Voor de komende jaren wordt ingezet op borging van bestaande activiteiten en minder op het ontwikkelen van nieuwe initiatieven. En anderzijds het vervangen van de grootschalige fittest door een kleinere variant. Daarnaast zijn de middelen (€ 15.000) voor opvoedondersteunende maatregelen afgeraamd omdat deze ook bij jeugdzorg, eerstelijnsloket zijn voorzien en wordt € 5.000 ingezet ter dekking van de kapitaallasten van de 2e buurtbus.

Jeugdzorg, lumpsum

Met de gewijzigde inkoop van de basishulp jeugd is ook voor een andere financieringsstructuur gekozen. Op basis van o.a. de gemiddelde uitgaven voor ambulante jeugdhulp in de jaren 2015 t/m 2017 is het lumpsum bedrag vastgesteld. Hierop wordt het in te verdienen bedrag volgens een geleidelijk ingroeipad in mindering gebracht. Dit geeft de opdrachtnemer de ruimte om in het begin te investeren in de nieuwe werkwijze en een goede basis te leggen. Het jaarlijkse plafondbudget overschrijdt het totaal van de verschillende posten opgenomen in onze begroting in 2019, 2020 en 2021 met respectievelijk € 113.000, € 113.000 en € 10.000. Deze worden gedekt uit de reserve sociaal domein en verlopen budgettaire neutraliteit in deze begroting. In 2022 wordt verwacht dat de inderdieneffecten in zijn volledigheid zijn gerealiseerd wat resulteert in efficiëntere inzet met een positief financieel effect.

Jeugdzorg, overig

Om ruimte te geven voor innovatie binnen de jeugdhulp was m.i.v. de decentralisatie hiervoor een bedrag opgenomen in onze meerjarenbegroting. Een groot gedeelte van de jeugdhulp gaat nu over naar de coöperatie JenS waarmee ook de innovatieslag voor dit onderdeel meegaat. Dit onderdeel is daarom afgeraamd met € 30.000. Daarnaast zijn op basis van de begroting 2019 van Veilig Thuis de lasten met € 10.000 afgeraamd.

Wmo, huishoudelijke zorg

Bij de begroting 2018 is het budget voor huishoudelijke hulp aanzienlijk naar beneden bijgesteld op basis van de meest actuele gegevens, zoals cliëntaantallen en de nieuwe tarieven als gevolg van aanbesteding. Echter door recente ontwikkelingen worden we gedwongen om een aantal zaken bij te stellen. Zo is door extern onderzoeks- en adviesbureau ons normenkader onafhankelijk en objectief getoetst. Dit heeft tot aanpassingen geleid in de normtijden van het protocol indicatieadvisering hulp bij huishouden 2018. In juni 2017 is de AMvB Reële kostprijs in werking getreden. In het licht van de nieuwe aanbesteding hulp bij huishouden per 01-01-18 is deze AMvB van toepassing en zullen de tarieven vastgesteld moeten worden in het licht van een reële kostprijs en daarmee ook van de nieuwe loonschaal. Dit heeft een progressief effect doordat invoer van de normtijden pas plaatsvindt bij herindicering. De stijging is in 2021 en 2022 afgevlakt omdat het prognoses betreft en nu niet duidelijk is of het financiële effect zich in de volle omvang voordoet.

Bij de voorjaarsrapportage is de raming voor de eigen bijdragen Wmo, ondanks compensatie binnen de algemene uitkering, al fors naar beneden bijgesteld i.v.m. de gewijzigde systematiek van inkomensafhankelijk naar een vast abonnementstarief. Recente berekening o.b.v. het huidige cliëntaantallen maakt een verder bijstelling noodzakelijk (-€ 40.000).

Wmo 2015

In de afgelopen jaren is zeer terughoudend omgegaan met het aframen van dit budget door de overgangsrchten alsook het juist en tijdig declareren van de zorgaanbieders in 2015 en 2016. In 2017 is deze voorzichtigheid gehandhaafd omdat nog onvoldoende duidelijk was wat de structurele financiële effecten waren. Voor deze voorliggende begroting is het budget neerwaarts bijgesteld op basis van een reële prognose o.b.v. de huidige cliëntaantallen. Deze raming ligt ook in de lijn met de werkelijke lasten in 2017 en het gemiddelde van de afgelopen drie jaren.

Hulpmiddelen

De huur van hulpmiddelen (rolstoelen, scootmobiel e.d.) is opnieuw aanbesteed. De kosten vallen door inflatie en prijsstijgingen hoger uit.

Woningaanpassingen

Het beschikbaar budget is op basis van ervaringscijfers bijgesteld.

Jeugdgezondheidszorg

Het budget is bijgesteld als gevolg van indexatie, hoger verwachte kindaantallen en hogere kosten productie.

Ongediertebestrijding

De overlast van de eikenprocessierups is fors toegenomen, en daarmee ook de kosten voor de bestrijding van de eikenprocessierups.

Bestemmingsplannen

Voor de beoordeling van ruimtelijke initiatieven is het noodzakelijk incidenteel externe ondersteuning in te huren.

Bouw- en woningtoezicht

Op basis van het volkshuisvestingsplan wordt er vanaf 2022 rekening mee gehouden dat er minder projectmatige bouwprojecten zullen zijn en dus de bijbehorende legesopbrengst zal afnemen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is herberekend op basis van de meicirculaire 2018. Middels een aparte raadsinformatiebrief is de raad hierover nader geïnformeerd. Met ingang van 2019 is de integratie-uitkering Sociaal domein voor het grootste deel overgeheveld naar de algemene uitkering. Bij de raming is rekening gehouden met een onderuitputting (50% van de raming voor 2018) binnen het BTW-compensatiefonds, welke middelen (achteraf) worden toegevoegd aan het gemeentefonds.

Gemeentehuis

Het energieverbruik is bijgesteld op basis van actuele verbruikscijfers waarbij tevens een voorzichtige inschatting is gemaakt van een besparing door plaatsing van zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis.

Informatievoorziening en automatisering

De kosten voor onderhoud van alle in gebruik zijnde software is fors duurder geworden. Daarnaast is de bijdrage aan Parkstad IT bijgesteld op basis van de begroting van PIT. Voor 2019 zijn implementatiekosten geraamd voor e-facturering en verder is de vervanging van i-pads voor college van B&W en leden van het managementteam verschoven van 2021 naar 2022. Verder is het lease-contract voor de printers met 1 jaar verlengd. Voor 2019 betekent dit dat alleen onderhoud en aantal prints in rekening wordt gebracht en geen lease-kosten.

Documentaire informatievoorziening

Voor 2019 worden kosten geraamd voor het opstellen van een implementatieplan informatievoorziening.

Salarissen

De hogere lasten worden veroorzaakt door de uitbreiding formatie wethouders en cao-stijging wedde burgemeester en wethouders (voor 2019 € 78.000 en voor volgende jaren € 91.000). Voor 2019 is de continuering van een leer-/werkplek bij de buitendienst geraamd (€ 25.000 welk bedrag wordt gedekt door aanwending van de algemene reserve) en ondersteuning medewerker verkeer voor 2 jaar conform raadsbesluit (€ 55.000). Daarnaast zijn diverse kleinere formatie-mutaties verwerkt welke eveneens tot hogere lasten hebben geleid (voor 2019 € 36.000 en voor volgende jaren € 66.000). Dit komt met name ook door de hogere eisen die gesteld zijn aan informatiebeveiliging en privacy.

Stelpost onvoorzien

De raming van deze stelpost is in het 1e jaar van de begroting € 60.000 en voor de overige jaren € 30.000.

Kapitaallasten / renteresultaat

De actualisatie van de raming voor kapitaallasten resulteert met name in het 1^e en 2^e jaar in een positief effect. Dit wordt onder andere veroorzaakt door verschuivingen in de tijd van investeringsprojecten (o.a. Raadhuisplein/Schilsstraat, reconstructie Minnegardsweg en Open Club Klimmen).

Dotatie aan voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

De dotaties aan de voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen zijn opnieuw berekend op basis van het 10-jarig gemiddelde van de geraamde onderhoudskosten over de periode 2018-2027 conform het meerjaren onderhoudsprogramma gemeentelijke gebouwen. Hierdoor zijn de budgetten conform bijgesteld.

Nieuw beleid	2019	2020	2021	2022
Bestuur en ondersteuning				
Raad en commissies	-10.000	-5.000	-5.000	-5.000
Verkeer, vervoer en waterstaat				
Verhardingen	-50.000	0	0	0
Economie:				
Economisch beleid	-50.000	0	0	0
Sport, cultuur en recreatie				
Verhoging basissubsidie sport- en cultuurverenigingen met 25%	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000
Sociaal domein				
Verhoging basissubsidie ouderenverenigingen / vrouwenbonden met 25%	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Nieuwe investeringsprojecten (exclusief riolering)				
Buitenruimte Zorghuis OLV Kerk Kunrade	0	-4.000	-4.000	-4.000
Fietspad Vrakelbergerweg – Vijfbunderweg	0	0	-26.000	-26.000
Strip 2.0 projecten	0	0	0	0
Natuurtransferium Kunradersteengroeve	0	-10.000	-10.000	-10.000
Wandelknooppuntennetwerk Zuid-Limburg	0	-5.000	-5.000	-5.000
Transferium Mingersborg	0	0	-10.000	-10.000
Upgrade vijfsporang Mingersborg	0	0	0	-5.000
Motion fase 2 (digitalisering personeelsdossiers)	0	-5.000	-5.000	-5.000
Vervanging koffiemachines	0	-4.000	-4.000	-4.000
Vervanging discussie-installatie en beamer raadzaal	0	-3.000	-3.000	-3.000
Vervanging klusbus buitendienst	0	-7.000	-7.000	-7.000
Meerkosten nieuw beleid	-132.000	-65.000	-101.000	-106.000

In bovenstaande tabel zijn de jaarlijkse lasten weergegeven van het nieuwe beleid. Hierna worden de onderdelen nader toegelicht.

Raad en commissies

Voor opleiding en workshop t.b.v. de nieuw geïnstalleerde raad wordt om de 4 jaar een bedrag gereserveerd van € 5.000. Verder is voor ict-ondersteuning (gebruik tablets) van raadsleden structureel een bedrag opgenomen van € 5.000.

Verhardingen

In 2019 wordt gestart met het opstellen van een integraal beleidsplan openbare ruimte, waarin het beleid op het gebied van de Openbare Ruimte gebundeld wordt en inzicht gegeven wordt in de gewenste kwaliteitsniveaus buiten. Dit plan omvat de beleidsuitgangspunten voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Genoemd bedrag wordt gedekt door aanwending van de algemene reserve (zie dekkingsplan).

Economisch beleid

Voor herstructurering van het centrum Voerendaal inclusief het maken van een kwaliteitsslag is voor 2019 een budget opgenomen. Genoemd bedrag wordt gedekt door aanwending van de reserve Volkshuisvesting (zie dekkingsplan).

Verhoging basissubsidie verenigingen

Op basis van het raadsakkoord 2018-2022 wordt de basissubsidie voor verenigingen met 25% verhoogd. De voorwaarden en uitvoering worden vastgelegd in door het college van B&W vast te stellen nadere regels.

Kapitaallasten nieuwe investeringsprojecten

Het betreft hier kapitaallasten van investeringen welke nog niet eerder aan de raad zijn voorgelegd. Deze kapitaallasten zijn gebaseerd op voorlopige ramingen.

Het betreft:

- Buitenruimte Zorghuis OLV Kerk Kunrade
Om de herontwikkeling van de kerk te Kunrade tot het Zorghuis Onze Lieve Vrouw mogelijk te maken, is door de ontwikkelende partij verzocht om een bijdrage. Vanuit IBA en Provincie zijn bijdragen toegezegd onder de voorwaarde dat de gemeente Voerendaal eveneens een significante bijdrage zou leveren. Onze bijdrage zal met name bestaan uit civieltechnische maatregelen (inclusief groenvoorziening) rondom de voormalige kerk Kunrade.
- Fietspad Vrakelbergerweg - Vijfbunderweg
Voor de realisatie van een vrijliggend fietspad langs de Vrakelbergerweg – Vijfbunderweg is in de begroting 2018 door de raad een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Thans worden de benodigde middelen gereserveerd voor de daadwerkelijke realisatie van het vrijliggend fietspad.
- Natuurtransferium Kunradersteengroeve
In mei 2018 is door gemeente, Provincie, IBA en Kunradersteengroeve een samenwerkings-overeenkomst gesloten. De intentie is om naast de Kunradersteengroeve een Natuurtransferium te realiseren. Dit transferium maakt deel uit van een samenhangende ontwikkeling van het Landschapspark Land van Kalk. De kosten voor aanleg en inrichting van het Natuurtransferium, geraamd op € 450.000, worden voor 1/3 gedragen door de Provincie, voor 1/3 door IBA en voor 1/3 door de gemeente.
- Wandelknooppuntennetwerk Zuid Limburg
Door VVV Zuid-Limburg is een voorontwerp opgesteld voor een wandelknooppuntennetwerk Zuid Limburg (18 gemeenten). De totale investering voor de fysieke inrichting van het wandelknooppuntennetwerk wordt geraamd op € 1.080.000. De provincie draagt € 300.000 bij. De benodigde bijdragen van de gemeenten worden berekend middels een verdeelsleutel (aantal inwoners, routelengte, aantal knooppunten). De bijdrage van Voerendaal wordt hiermee geraamd op € 42.140.
- Transferium Mingersborg
Gemeente, particuliere initiatiefnemers, Provincie en IBA hebben samen een integraal plan ontwikkeld voor Mingersborg. Een van de onderdelen is de realisatie van een transferium, welk tevens deel uitmaakt van een samenhangende ontwikkeling van het landschapspark Land van Kalk. De netto kosten voor de gemeente worden geraamd op € 50.000 voor planontwikkeling en € 100.000 voor realisatie van het transferium.
- Upgrade vijfspiong Mingersborg
In samenhang met de realisatie van het transferium wordt de vijfspiong verbeterd, met als doel de verkeersveiligheid te verbeteren. De netto kosten voor de gemeente worden geraamd op € 50.000.
- Motion fase 2 (digitalisering personeelsdossiers)
In 2018 is er gestart met de doorontwikkeling van het personeelsinformatiesysteem. Hiertoe is in de begroting 2018 door de raad de benodigde middelen gereserveerd. Een volgende stap is de digitalisering van personeelsdossiers. De hiervoor benodigde middelen zijn hier opgenomen.
- Vervanging koffiemachines
Met de realisatie van de nieuwbouw van het gemeentehuis zijn destijds meerdere koffiemachines aangekocht. Deze koffiemachines zijn thans aan vervanging toe.
- Vervanging discussie-installatie en beamer raadzaal
Na 2019 zijn er geen nieuwe onderdelen meer verkrijgbaar voor de in gebruik zijnde discussie-installatie. Dit betekent dat reparatie c.q. vervanging van onderdelen niet in alle gevallen meer mogelijk zal zijn. Derhalve wordt de installatie in de loop van 2019 vervangen.
- Vervanging klusbus buitendienst
De klusbus van de buitendienst is in 2018 afgeschreven. De afgelopen jaren zijn al diverse reparaties uitgevoerd. Nu is wederom een kostbare reparatie noodzakelijk. Er is voor gekozen om deze reparatie niet meer uit te voeren en over te gaan tot vervanging van deze bedrijfsbus.

Voor verdere informatie wordt verwezen naar paragraaf 2.6 en naar het in de bijlagen opgenomen overzicht nieuwe investeringen.

Dekkingsplan	2019	2020	2021	2022
Onroerende zaakbelasting	134.000	-121.000	-89.000	-33.000
Afschrijvingstermijn investeringen verharding	51.000	64.000	64.000	64.000
<i>Incidentele inzet gemeentelijke reserves:</i>				
Algemene reserve t.b.v. functionele integratie	50.000	50.000	0	0
Innovatiereserve t.b.v. implementatieplan informatiemanagement	25.000	0	0	0
Algemene reserve t.b.v. integraal beleidsplan openbare ruimte	50.000	0	0	0
Algemene reserve t.b.v. continuering leer- werkplek buitendienst	25.000	0	0	0
Reserve volkshuisvesting t.b.v. herstructurering centrum Voerendaal	50.000	0	0	0
Algemene reserve t.b.v. bijdrage aan kerkbestuur Ubachsberg en Voerendaal in kosten renovatie kerken	28.000	0	0	0
Reserve economie & toerisme t.b.v. Corio Glana	10.000	0	0	0
Dekkingsplan	423.000	-7.000	-25.000	31.000

De verhoging van de Onroerende zaakbelasting is meerjarig aangepast van respectievelijk 10%, 20%, 4% en 0% naar respectievelijk 16%, 9%, 5% en 2%. Deze aanpassing heeft in het 1^e jaar een positief effect en de drie opvolgende jaren een negatief effect.

De afschrijvingstermijn voor investeringen in wegen is verlengd van 20 jaar naar 25 jaar. In verband hiermee is het onderhoudsbudget voor verhardingen structureel met € 10.000 verhoogd.

Voor de toelichting op de inzet van de gemeentelijke reserves zie de mutaties bij bestaand c.q. nieuw beleid, alsmede paragraaf 2.4.

2.3 Begrotingsresultaat vóór en na reserveringen

Zoals al eerder aangegeven sluit de begroting 2019 met een positief resultaat van € 78.000. In dit resultaat zijn ook toevoegingen en onttrekkingen uit reserves begrepen. Dit noemen we ook wel het begrotingsresultaat na reserveringen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het voorgeschreven om ook het begrotingsresultaat vóór reserveringen inzichtelijk te maken. Het begrotingsresultaat vóór reserveringen bedraagt - € 854.000.

Onderstaand overzicht voor de mutaties in reserves geeft het volgende beeld:

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Begrotingssaldo 2019 vóór reserveringen			-854.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten diverse investeringen		114.000	
Onttrekking innovatiereserve, implementatieplan informatiemanagement		25.000	
Onttrekking res. egalisatie belastingtarieven OZB, verlaging tarief		100.000	
Onttrekking algemene reserve, functionele integratie		50.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	289.000	289.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking algemene reserve, integraal beleidsplan openbare ruimte		50.000	
Onttrekking algemene reserve, leerwerkplek buitendienst		25.000	
Totaal programma Verkeer, vervoer en waterstaat		75.000	75.000
Programma Economie			
Onttrekking reserve volkshuisvesting, herstructurering centrum Voerendaal		50.000	
Totaal Economie	0	50.000	50.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast Cortemich		195.000	
Totaal Onderwijs	0	195.000	195.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast voetbalvelden Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve economie & toerisme, corio glana		10.000	
Onttrekking algemene reserve, bijdragen kerkbesturen Voerendaal en Ubachsberg		28.000	
Totaal	0	104.000	104.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, afschrijvingslast buitenruimte MFC Ubachsberg		3.000	

Reserveringen/onttrekkingen per programma	Toevoegingen ten laste van de exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van de exploitatie	Mutaties in reserves
Onttrekking reserve sociaal domein, lumpsum jeugd		113.000	
Totaal Sociaal domein	0	148.000	148.000
Programma Volksgezondheid en milieu			
Dotatie aan reserve duurzaamheid	300.000		
Onttrekking algemene reserve, vorming reserve duurzaamheid		300.000	
Onttrekking reserve egalisatie afvalstoffenheffing		53.000	
Totaal Volksgezondheid en milieu	300.000	353.000	53.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	18.000	18.000
Totaal mutaties in reserves			932.000
Begrotingssaldo 2019 na reserveringen			78.000

In de huidige begroting is voorzien dat per saldo € 932.000 aan reserves onttrokken wordt. Het merendeel van deze mutaties (€ 591.000) berust op reeds door de raad goedgekeurd beleid, zoals bijvoorbeeld de onttrekkingen uit de reserve krimp voor levensloop bestendig maken koopwoningen, de reserve afschrijving activa met economisch nut ter afdekking van kapitaallasten en de inzet van de reserve egalisatie belastingtarieven OZB.

De mutaties betreffende implementatieplan informatiemanagement, functionele integratie, integraal beleidsplan openbare ruimte, leerwerkplek buitendienst, herstructurering centrum Voerendaal, bijdragen kerkbesturen Voerendaal en Ubachsberg, lumpsumfinanciering ambulante jeugdhulp en vorming reserve duurzaamheid worden in het kader van deze begroting aan de raad ter goedkeuring voorgelegd.

2.4 Reserves en voorzieningen

Naast de uitgaven en ontvangsten die via de lopende begroting (de zogenaamde exploitatie) worden verantwoord, wordt ook gewerkt met de zogenaamde reserves en voorzieningen. Dit zijn 'spaarpotjes' van waaruit dekking kan worden voorzien voor lopende uitgaven. De reserves worden beheerd door de gemeenteraad: alle mutaties in reserves behoeven goedkeuring van de gemeenteraad. De reserves bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. In de vorige paragraaf zijn de mutaties met betrekking tot reserves afzonderlijk toegelicht.

In de voorliggende paragraaf wordt per reserve of voorziening toegelicht wat de stand is per 01-01-2019 alsmede wordt de doelstelling van de reserve of voorziening nader toegelicht. Tevens wordt het meerjarig verloop van de reserves gepresenteerd.

Algemene reserve per 1 januari 2019		
Naam reserve	Saldo 01-01-2019	Doelstelling
Algemene reserve*	4.379.000	Deze reserve vormt het weerstandsvermogen (de buffer) voor het opvangen van risico's en incidentele tegenvallers, waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen bestaan, om mogelijke toekomstige financiële tegenvallers incidenteel op te vangen, zodat de continuïteit van de gemeentelijke taken niet in gevaar komt.

* De omvang van de algemene reserve is ten opzichte van de begroting 2018 hoger. Dit wordt veroorzaakt door toevoeging van een groot deel van het rekeningresultaat 2017 (€ 1,3 miljoen).

Voor wat betreft het beleid, (de doelstellingen, de omvang e.d.) van de onderscheiden reserves wordt korthedshalve verwezen naar de Nota Reserves en Voorzieningen 2015.

We kennen de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserves per 1 januari 2019		
Naam reserve	Saldo 01-01-2019	Doelstelling beknopt weergegeven
Volkshuisvesting	97.000	Beschikbaar hebben van middelen voor projecten die in het belang van de volkshuisvesting zijn zoals, het verbeteren van de woon- en leefomgeving en het treffen van maatregelen met betrekking tot de samenstelling van de bestaande woningvoorraad dan wel nieuwbouw.
Krimp	75.000	Dekking van kosten voor het levensloop bestendig maken van particuliere woningen.
Leefbaarheidsprojecten	549.000	Dekking afschrijvingslasten van gemeenschapshuis 't Wouves en MFC Ubachsberg.
Economie & Toerisme	10.000	Dekking voor ontwikkelingen die voortvloeien uit het programma 'Economie & Toerisme'.
Sociaal Domein	703.000	Dekking mogelijke tekorten in de komende jaren binnen het Sociaal Domein, het uitvoeren van pilots en het uitvoeren van herindicaties.
Reserve Wsw	180.000	Opvangen tekorten verschil tussen taakstelling Rijk en taakstelling WOZL.
Innovatie reserve	234.000	In te zetten voor innovatie projecten / initiatieven op het fysieke en sociale domein.
Afschrijving activa met maatschappelijk nut	127.000	In te zetten voor dekking van afschrijvingskosten van activa met maatschappelijk nut (infrastructurele werken).
Afschrijving activa met economisch nut	12.618.000	In te zetten voor dekking van afschrijvingslasten Brede School en dergelijke.
Reserve egalisatie afvalstoffenheffing	53.000	Teruggave overschot afvalstoffenheffing aan de burger uit jaar t-1.
Egalisatie belastingtarieven OZB	200.000	In te zetten voor egalisatie stijging OZB-tarieven
Totaal bestemmingsreserves *	14.846.000	

* De omvang van de bestemmingsreserves is ten opzichte van de begroting 2018 hoger. Dit wordt o.a. veroorzaakt door lagere onttrekkingen uit de reserve volkshuisvesting (€ 96.000), de reserve krimp (€ 75.000), de reserve economie & toerisme (€ 3.000), de reserve egalisatie afvalstoffenheffing (€ 53.000), de reserve sociaal domein (€ 4.000), de innovatiereserve (€ 37.000) en de reserve Wsw (€ 30.000).

Voorzieningen zijn gelden waarop een (min of meer zekere) verplichting rust. Deze middelen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. De hoogte van de voorziening is onderbouwd met een onderhoudsplanning of verplichting in de vorm van bijvoorbeeld pensioenaanspraken.

Voorzieningen per 1 januari 2019		
Naam voorziening	Saldo 01-01 2019	Doelstelling
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	429.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud van gemeentelijke gebouwen op basis van bijgesteld meerjaren-onderhoudsprogramma.
Vervanging sporttoestellen gymzalen	16.000	De voorziening is bedoeld ter egalisatie van de jaarlijks sterk fluctuerende kosten voor onderhoud/vervanging van sporttoestellen in gymzalen.
Verplichtingen personeel uit dienst	951.000	De voorziening verplichtingen personeel dekt de financiële consequenties die zijn ontstaan als gevolg van het feit dat medewerkers, hun relatie en/of dienstverband met de gemeente hebben beëindigd. Daarnaast is het de 'spaarpot' voor de pensioenvoorziening van de huidige en de voormalige wethouders.
Dubieuze debiteuren	95.000	Voorziening dubieuze debiteuren dekt eventuele verliezen als gevolg van de afwaardering van vorderingen op debiteuren.

Voorzieningen per 1 januari 2019		
Naam voorziening	Saldo 01-01 2019	Doelstelling
Levensloopbestendig maken huurwoningen	135.000	Bij de vaststelling van het Volkshuisvestingsplan in de raad van 28 juni 2012 is besloten om zowel vanuit de algemene reserve als de reserve volkshuisvesting een bedrag van € 420.000 ter beschikking te stellen voor het levensloopbestendig maken van huurwoningen.
Egalisatie voorziening riolering	934.000	Egaliseren tarieven rioolheffing.
Totaal voorzieningen	2.560.000	

Het verloop van de reserves en voorzieningen in 2019 is onderstaand gespecificeerd weergegeven.

Verwachte mutaties reserves / voorzieningen	Beginsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
Algemene reserve	4.379.000	0	452.000	3.927.000
Bestemmingsreserves	14.846.000	300.000	779.000	14.367.000
Voorzieningen	2.560.000	416.000	727.000	2.249.000
Totale omvang reserves / voorzieningen	21.785.000	716.000	1.958.000	20.543.000

Onttrekkingen aan de voorzieningen, met uitzondering van egalisatie voorziening riolen, vinden rechtstreeks op de voorziening plaats en worden in de categoriale begroting niet weergegeven. Derhalve is hier geen aansluiting met de categoriale begroting voor het onderdeel onttrekkingen uit voorzieningen.

Onderstaand overzicht toont de totale ontwikkeling in de reserves en voorzieningen tot eind 2022.

Meerjarig verloop reserves en voorzieningen periode 2019 – 2022					
	Begin 2019	Eind 2019	Eind 2020	Eind 2021	Eind 2022
Algemene Reserve	4.379.000	3.927.000	3.877.000	3.877.000	3.877.000
Bestemmingsreserves	14.846.000	14.367.000	13.155.000	12.560.000	11.976.000
Totaal reserves	19.225.000	18.294.000	17.032.000	16.437.000	15.853.000
Totaal voorzieningen	2.560.000	2.249.000	1.926.000	1.699.000	997.000
Totaal reserves/voorzieningen	21.785.000	20.543.000	18.958.000	18.136.000	16.850.000

De meerjarige daling van de bestemmingsreserves wordt met name veroorzaakt door inzet van reserve afschrijving activa met economisch nut ter dekking van afschrijvingslasten (zoals o.a. voor Cortemich & Open Club). Al deze mutaties zijn gebaseerd op reeds genomen raadsbesluiten.
De meerjarige daling van de voorzieningen wordt met name veroorzaakt door de egalisatievoorziening riolering op basis van bestaand beleid.

2.5 Categoriele begroting 2019

Naast een zicht op de lasten en de baten per programma kan de begroting ook weergegeven worden middels een indeling in zogenaamde categorieën. Onderstaand overzicht geeft deze indeling weer.

Categoriele begroting 2019		Absoluut (bedragen)	
Kostencategorie		Batencategorie	
Salarissen en sociale lasten	5.238.000		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	2.062.000		
Belastingen	126.000	Gemeentelijke belastingen	3.980.000
		Leges en andere rechten	1.528.000
Gronden	0	Gronden	0
Duurzame goederen	169.000		
Pachten	0	Pachten	20.000
		Huren	362.000
Sociale uitkeringen in natura	4.179.000	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	90.000
Ingeleend personeel	426.000	Uitgeleend personeel	0
Goederen	568.000	Goederen	0
Diensten	3.245.000	Diensten	0
Sociale uitkeringen in geld	0	Verhaal sociale uitkeringen in geld	0
Subsidies ¹⁾	532.000		
Inkomensoverdrachten Rijk ²⁾	48.000	Inkomensoverdrachten Rijk ²⁾	18.005.000
Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk ³⁾	7.678.000	Inkomensoverdrachten overheid niet Rijk ³⁾	54.000
Inkomensoverdrachten overig ⁴⁾	835.000	Inkomensoverdrachten overig	10.000
Kapitaaloverdrachten Rijk	0	Kapitaaloverdrachten Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0	Kapitaaloverdrachten overheid niet Rijk	0
Kapitaaloverdrachten overig	38.000	Kapitaaloverdrachten overig	0
Rente en dividend	541.000	Rente en dividend	488.000
Doorberekende rente	-387.000		
Mutaties reserves	300.000	Mutaties reserves	1.232.000
Mutaties voorzieningen	416.000	Mutaties voorzieningen	323.000
Subtotaal lasten	26.014.000		26.092.000
Begrotingssaldo	78.000		
Totaal lasten	26.092.000	Totaal Baten	26.092.000

1) Subsidies conform subsidieverordening

2) "Centrale overheid" (algemene uitkering)

3) Provincies, gemeenten en de gemeenschappelijke regelingen.

4) (exploitatie)bijdragen aan derden

2.6 Investeringsprojecten

In deze programmabegroting is een aantal investeringsprojecten opgenomen, welke nog niet eerder concreet aan de raad zijn voorgelegd. Onderstaand overzicht geeft een beeld van deze nieuwe investeringsprojecten, inclusief de daaruit voortvloeiende kapitaallasten. Deze lasten zijn opgenomen in de diverse programma's van deze begroting.

Nieuwe Investeringsprojecten				
	Jaar van uitvoering	Investerings-krediet	Jaarlijkse kapitaallasten	Looptijd afschrijving
Investeringen met een economisch nut				
Motion fase 2 (digitalisering personeelsdossiers)	2019	21.160	5.500	4
Vervanging koffiemachines	2019	21.000	4.400	5
Vervanging discussie-installatie en beamer raadzaal	2019	28.100	3.100	10
Vervanging klusbus buitendienst	2019	40.000	7.000	6
Rioolvervanging / relining 2022	2022	955.000	33.425	40
Afkoppelen 2022, meeliften met rioolvervanging 2022	2022	145.000	5.075	40
Investeringen met een maatschappelijk nut				
Vrakelbergerweg, aanleg vrij liggend fietspad	2019-2020	650.000	32.500	25
Herinrichting buitengebied kerk Kunrade	2019	80.725	4.800	20
Wandelknooppunten netwerk Zuid-Limburg	2019	50.000	4.600	10
Natuurtransferium Kunradersteengroeve	2019	150.000	11.500	15
Transferium Mingersborg	2020	150.000	11.500	15
Upgrade vijfspiong Mingersborg	2021	50.000	5.500	10
Totaal nieuwe investeringen 2019 – 2022		2.340.985	128.900	

Naast deze *nieuwe* investeringen lopen er nog diverse projecten door, die in het verleden reeds aan de orde zijn gesteld en waarvoor de raad kredieten beschikbaar heeft gesteld. Onderstaand overzicht brengt deze *lopende* investeringsprojecten in beeld.

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Investeringsprojecten met gewijzigde planning t.o.v. begroting 2018						
Basisregistraties (mGBA)	2018	Begroting 2011	25.000	0	25.000	2019
Nieuw handelsregister	2018	Begroting 2018	11.300	0	11.300	2019
Minnegardsweg: – renovatie verharding – afkoppelen hemelwater	2018	Begroting 2015	204.000 185.000 389.000	2.000 7.000 9.000	202.000 178.000 380.000	2019
Raadhuisplein-Schilsstraat: – reconstructie verharding – afkoppelen hemelwater	2018	Begroting 2015 Begroting 2018 Begroting 2015 Begroting 2018	120.000 149.000 200.000 83.000 552.000	22.000 21.000 43.000	247.000 262.000 509.000	2019
Dorpsplein Ransdaal, aanhaking	2018	Rb.01-10-2015	50.000	0	50.000	2019
Rioolmaatregelen Winthagen	2018	Voorj.rap. 2016	25.000	0	25.000	2019
Bereikbaar maken blinde putten	2018	Begroting 2012 Begroting 2017	218.000 200.000 418.000	5.000	413.000	2020

Lopende investeringen	Planning	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken		
	Uitvoering	Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Open Club Klimmen, aanpassing bestaande verharding	2019	Rb. 08-06-2017	290.000	0	290.000	2020
Open Club Klimmen, Kindcentrum	2019	Rb. 08-06-2017	4.618.083	0	4.618.083	2020
Open Club Klimmen, aanpassingen tennisvelden	2019	Rb. 08-06-2017	350.900	0	350.900	2020
Open Club Klimmen, multifunctionele accommodatie	2019	Rb. 08-06-2017	2.764.494	471.000	2.293.494	2020
Investeringsprojecten conform planning begroting 2018						
Maatregelen GVVP	2016-2019	Begroting 2014	400.000	106.000	294.000	2016-19
Mingersborgerweg, aanbrengen fietsstroken	2019	Begroting 2017	50.000	0	50.000	2019
Pontstraat: - reconstructie verharding - riolering	2019	Begroting 2018	250.000 50.000 300.000	0 0 0	250.000 50.000 300.000	2019
Daelsweg, aanleg fietspad bubeko	2019	Rb. 06-07-2017	760.000	3.000	757.000	2019
Vrakelbergerweg / Vijfbunderweg, aanleg vrij liggend fietspad	2019	Rb. 06-07-2017	150.000	25.000	125.000	2019
Herinrichting buitengebied kerk Kunrade	2019	Rb. 05-07-2018	25.000	4.000	21.000	2019
Rioolreconstructie diverse wegen Ransdaal (Pastoor Laevenstraat, Kampstraat, Ranzaerstraat, Rootveldstraat, St.Gillisstraat)	2019	Rb. 01-10-2015	1.392.000	45.000	1.347.000	2019
Rioolvervanging / relining 2019	2019	Begroting 2015	955.000	0	955.000	2019
Afkoppelen hemelwater 2019 icm rioolvervanging	2019	Begroting 2015	145.000	0	145.000	2019
Rioolvervanging / relining 2020	2020	Begroting 2017	955.000	0	955.000	2020
Afkoppelen hemelwater 2020 icm rioolvervanging	2020	Begroting 2017	145.000	0	145.000	2020
Vervanging hogedruk rioolreiniger	2020	Begroting 2010	14.000	0	14.000	2020
Vervanging versnipperaar	2020	Begroting 2010	25.000	0	25.000	2020
Putterweg, aanleg groene buffer	2021	Begroting 2015	125.000	0	125.000	2021
Weustenrade, rioolverzwaring	2021	Begroting 2013 Begroting 2017	74.000 71.000 145.000	0	145.000	2021
Rioolvervanging / relining 2021	2021	Begroting 2018	955.000	0	955.000	2021
Afkoppelen hemelwater 2021 icm rioolvervanging	2021	Begroting 2018	145.000	0	145.000	2021

De gerealiseerde bedragen bij deze kredieten laten de stand van zaken zien per begin september 2018.

2.7 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2019				(bedragen × € 1.000)	
Omschrijving	01-01-2019	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
Materiële vaste activa	38.720	41.978	50.266	49.886	48.579
Financiële vaste activa	11.620	3.020	320	320	320
Totaal vaste activa	50.340	44.998	50.586	50.206	48.899
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	0	0	0	0	0
Liquide middelen	2.100	0	4.000	200	1.800
Overige vorderingen	0	5.131	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	2.100	5.131	4.000	200	1.800
Totaal activa	52.440	50.129	54.586	50.406	50.699
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen:					
- Reserves	19.225	18.294	17.032	16.437	15.850
- Geprognosticeerd resultaat	-146	78	15	22	161
Voorzieningen	2.560	2.249	1.926	1.699	997
Langlopende leningen	25.239	27.108	25.175	28.239	25.801
Totaal vaste passiva	46.878	47.729	44.148	46.397	42.809
<u>Vlottende passiva</u>					
Kasgeldlening en banksaldi	0	2.400	0	0	0
Overige schulden	5.562	0	10.438	4.009	7.887
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
Totaal vlottende passiva	5.562	2.400	10.438	4.009	7.887
Totaal Passiva	52.440	50.129	54.586	50.406	50.696

2.8 p.m. – posten

De voorgaande paragrafen geven een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. Er ligt een goed sluitende meerjarenbegroting voor, waarin de meest recente gegevens rondom de meerkosten van het bestaande beleid zijn meegenomen. De nieuwe beleidsvoornemens zijn financieel vertaald evenals de nieuwe investeringsprojecten. Ook is een inzicht gegeven in de actuele stand van de reserves en voorzieningen.

Het is niet altijd mogelijk om beleidsvoornemens in de begroting in geld uit te drukken. Dit vanwege het feit dat bij het opstellen van de begroting nog niet is in te schatten wat de financiële impact zal zijn dan wel omdat er onzekerheid is omtrent de kans dat er ook daadwerkelijk sprake zal zijn van een last. Opnemen van een raming in de begroting zou in dat geval een onredelijke druk leggen op de beschikbare financiële middelen van de gemeente (met mogelijk een onterechte lastendruk voor de burger als gevolg). In dit soort situaties wordt daarom gewerkt met p.m. ramingen.

Uit het oogpunt van volledigheid worden onderstaand de belangrijkste p.m.-posten die in deze begroting zijn opgenomen weergegeven.

In de begroting opgenomen p.m.-posten	Te verwachten vanaf
Matige financiële impact: < € 50.000	
- Veldverlichting RKSVB - Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) (doorstart van Limburg Economic Development). In 2019 wordt onderzocht of deelname past binnen de ambities van de gemeente Voerendaal.	2019 2020
Grote financiële impact: > € 50.000	
- STRIP 2.0 (Hogeweg, Hoolstraat, afkoppelgebied Voerendaal-Oost en de uit een afkoppelstudie van Ransdaal voortgekomen projecten Staatsland en Dr. Huntjensstraat). Er is nog geen duidelijkheid over omvang kredieten infrastructurele projecten. De aan riolering toe te rekenen kosten worden financieel gedekt binnen het rioolkostendeckingsplan.	2021

2.9 EMU-saldo

Begroting 2019		EMU saldo (bedragen x € 1.000)		
	Omschrijving	2018	2019	2020
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-1.287	-854	-1.247
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	8.012	4.355	10.530
3	Mutatie voorzieningen	-464	-311	-323
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU saldo (1-2+3-4-5)		-9.763	-5.520	-12.100

Deel 2:

DE PROGRAMMA'S

DE PROGRAMMA'S

In dit tweede deel van de programmabegroting komen de programma's nadrukkelijk inhoudelijk aan de orde.

Een programma moet binnen deze begroting gezien worden als een geheel van activiteiten om beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. Binnen het programma is sprake van problematieken, die heel nauw met elkaar verweven zijn. Daarnaast wordt in de programma's ingegaan op de maatschappelijke effecten, die worden beoogd, alsmede op de wijze waarop getracht zal worden deze effecten te verwezenlijken.

In zijn kaderstellende rol bepaalt de gemeenteraad welke beleidsdoelstellingen per programma nagestreefd dienen te worden en welke maatschappelijke effecten daarbij bereikt moeten worden. Deze effecten moeten meetbare zaken zijn, zodanig dat op enig moment middels resultaatmeting geconstateerd kan worden of het uitgevoerde beleid het gewenste effect oplevert.

Op grond van de door de raad geformuleerde beleidsdoelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten heeft het college in de programma's concrete activiteiten aangegeven, welke invulling moeten geven aan het bereiken van de doelstellingen en de effecten. Het college heeft daarbij ook het kosten-/baten-aspect in beeld gebracht.

Met het vaststellen van de programma's, de daarin beoogde effecten, de uit te voeren activiteiten en de benodigde financiële middelen stelt de raad de kaders waarbinnen het college als uitvoerder aan de slag zal gaan. Het college zal vervolgens middels de voor- en najaarsrapportage verantwoording aan de raad afleggen over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de kaders van de raad.

De begroting bevat achtereenvolgens de volgende programma's:

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

Programma Bestuur en ondersteuning

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Burgemeester W. Houben Wethouder R. Braun
--	--

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 01 Bestuur	• 062 Onroerende zaakbelasting niet-woningen
• 02 Burgerzaken	• 064 Belasting overig
• 03 Beheer overige gebouwen en gronden	• 07 Algemene uitkering
• 04 Overhead	• 08 Overige baten en lasten
• 05 Treasury	• 09 Vennootschapsbelasting
• 061 Onroerende zaakbelasting woningen	• 010 Mutaties reserves

Doelstelling

- Versterken van het lokaal bestuur en de lokale en regionale bestuursorganen;
- Verantwoordingsfunctie op een hoger peil brengen.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- De gemeentewet;
- Besluit Begroting en verantwoording.

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

Indicator	Waarde	Eenheid	Bron
Formatie	5,7 fte	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
Bezetting	5,7 fte	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
Apparaatskosten	€ 527	Kosten per inwoner	Eigen begroting
Externe inhuur	2,89%	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
Overhead	11,4%	% van totale lasten	Eigen begroting

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Permanente verbetering van de dienstverlening;
- Werving van derde middelen;
- (digitale) Bereikbaarheid van de gemeente vergroten.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Het versterken van de ambtelijke organisatie via een functionele integratie met Simpelveld.
2. Investeren in regionale samenwerking.
3. Versterken van het profiel van Voerendaal.
4. Handhaven van een gezonde financiële huishouding.
5. Kwaliteitsverbetering in de dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	Uitvoering geven aan de benoemde acties voortvloeiende uit het trajectplan en de implementatie-plannen: - Daadwerkelijke functionele integratie van de afdeling Beheer Openbare Ruimte (BOR). - Voorbereiding functionele integratie afdeling Ruimte & Omgeving en Maatschappelijke Ontwikkeling.	2019 2019/2020
2	Adviseren van bestuurders ter bevordering van de regionale samenwerking in de gemeenschappelijke regelingen: - Parkstad Limburg; - Heuvelland.	Doorlopend
3	Promotie van initiatieven en de coördinatie daarvan betrekking hebbende op (bestaande) projecten die gerelateerd zijn aan de volgende brandingsthema's: Natuur & Omgeving, Cultuur & Tradities, Veiligheid en Positieve Gezondheid.	Doorlopend
4	- Opstellen reguliere planning- en control producten; - Werving derden middelen.	Doorlopend 2019 e.v.
5	Verdere verbetering van de dienstverlening.	Doorlopend

1. Samenwerking Simpelveld – Voerendaal

Op basis van het trajectplan en de implementatieplannen wordt in 2019 de functionele integratie van de afdelingen Beheer Openbare Ruimte vormgegeven. De integratie van de afdelingen Ruimte & Omgeving en Maatschappelijke Ontwikkeling wordt in 2019/2020 verder voorbereid en vormgegeven. De functionele integratie staat in het teken van de 4 k's (kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen en kosten). Deze meerwaarde dient aantoonbaar gerealiseerd te worden: medio 2019 worden de raden hierover geïnformeerd.

2. Regionale samenwerking

Binnen Parkstad Limburg vindt samenwerking plaats middels de verplichtende 'kern-agenda' en de 'flexibele schil' (thema's waarop onverplicht wordt samengewerkt door een 'coalition of the willing', dus mogelijk door minder dan 8 gemeenten). Bij de uitvoering van de samenwerking staan de portefeuillehouders centraal. Zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de agenda waarvoor de volgende bestuurscommissies zijn ingericht: Ruimte, Mobiliteit, Economie/Toerisme en Wonen/Herstructurering. Op basis van besluitvorming eind 2018 wordt invulling gegeven aan de ambities van de Regiodeal.

De samenwerking met de Heuvelland-gemeenten wordt nader verkend náást de Parkstad-samenwerking. Via een "Heuvelland-agenda" markeert Voerendaal een startpunt om de samenwerking met de heuvelland-gemeenten te verkennen. Deze verkenning heeft daarmee een inhoudelijke grondslag, naast de intentie om nader kennis te maken op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

Projectmatig wordt nu al bijvoorbeeld uitvoering gegeven aan de realisatie van de fietsverbinding tussen het Heuvelland en Parkstad en samengewerkt in een alliantie rondom de ontwikkelingen bij de Veiligheidsregio Zuid-Limburg.

3. Branding

Branding zit vooral in het vergroten van het gevoel van trots bij eigen inwoners en ondernemers door middel van promotie van en ondersteuning bij bestaande en nieuwe initiatieven. Hoe groter de betrokkenheid en het gevoel van trots op 'hun' gemeente en haar unieke eigenschappen, des te groter de uitstraling naar buiten toe. Dit zal direct een positieve uitwerking hebben op de beleving van bezoekers van Voerendaal en het succes vergroten van de initiatieven die zo ook over de lokale grenzen gepromoot worden. De initiatieven zullen gerelateerd worden aan de vastgestelde brandingsthema's.

4. Planning en Controlcyclus

Opstellen van de reguliere planning- en control producten waaronder de begroting, de voor- en najaarsrapportage en het jaarverslag en de jaarrekening. Om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te kunnen blijven bieden is het zaak prudent om te gaan met de financiële middelen om Voerendaal financieel gezond te houden. Het streven is dat de woonlasten en de belastingdruk in relatie zijn tot het voorzieningenniveau, echter binnen de beschikbare financiële ruimte.

De werving van derden middelen wordt geïntensiveerd. Op basis van inhoudelijke ambities worden subsidiegevers en fondsen actief benaderd voor initiatieven vanuit de gemeente Voerendaal. Zowel gemeentelijke projecten, als maatschappelijke initiatieven zullen worden aangedragen/geactiveerd op de werving van derden middelen.

5. Dienstverlening

In de meest recente parkstadmonitor kreeg de gemeente Voerendaal mooie cijfers voor haar dienstverlening. Die waardering willen we graag vasthouden en waar mogelijk verbeteren. Daarvoor starten wij in 2019 een verkennend onderzoek. Daarbij staan niet alleen onze eigen verbeterideeën centraal, maar gaat het om de aansluiting op de behoeften - al dan niet digitaal - van inwoners, verenigingen en ondernemers. En daarbij kijken we organisatiebreed naar onze dienstverlening. We zullen de hiervoor genoemde doelgroepen benaderen om deze informatie boven water te krijgen.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Bestuur en ondersteuning				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Bestuur	1.030	990	990	1.046	1.066	946	947
Burgerzaken	435	360	360	288	245	260	260
Beheer overige gebouwen en gronden	29	26	-99	26	26	25	25
Overhead	2.873	2.845	2.866	2.930	2.889	2.881	2.891
Treasury	-822	235	235	172	151	79	53
OZB woningen	110	0	0	49	50	51	53
OZB niet-woningen	31	0	0	11	11	11	12
Belastingen overig	19	136	157	18	18	18	18
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	340	253	406	710	1.035	1.369
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	7.366	0	1.796	300	0	0	0
Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.671	243	-146	78	15	22	161
Totaal lasten:	12.742	5.175	6.412	5.324	5.181	5.328	5.789
Baten:							
Bestuur	16	8	8	8	8	8	8
Burgerzaken	279	272	272	154	137	133	122
Beheer overige gebouwen en gronden	94	24	34	20	20	20	20
Overhead	138	7	22	7	7	7	7
Treasury	758	689	689	487	214	214	214
OZB woningen	1.742	1.727	1.727	2.004	2.184	2.293	2.339
OZB niet-woningen	356	368	368	425	464	487	497
Belastingen overig	70	71	71	71	71	71	71
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	15.752	15.742	15.708	16.126	16.488	16.848	17.129
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	7.930	910	1.266	1.232	1.262	594	584

Programma Bestuur en ondersteuning				Bedragen x € 1.000			
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	1.671	0	0	0	0
Totaal baten:	27.135	19.818	21.836	20.534	20.855	20.675	20.991
Saldo programma	14.393	14.643	15.424	15.210	15.674	15.347	15.202

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Bestuur

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “raad en commissies”, “college B&W”, “recepties en bijeenkomsten”, “representatie”, “intergemeentelijke samenwerking”, “IBA” en “branding”.

De hogere raming van de lasten komt met name door raming werkkostenregeling, hogere salariskosten college van B&W, hogere accountantskosten en lagere kosten door de overheveling van informatiebeveiliging / gegevensbescherming naar salariskosten overhead.

Burgerzaken

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “verkiezingen”, “huwelijksvoltrekkingen”, “reisdocumenten”, “rijbewijzen”, “gemeentelijke bevolkingsadministratie” en “straatnaamgeving en huisnummering”.

De lagere raming van de lasten komt met name door lagere kosten toerekening salariskosten, hogere kosten verkiezingen en lagere rijksleges reisdocumenten.

De lagere raming van de baten komt met name door minder aantal verstrekkingen reisdocumenten.

Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoort het budget “gronden”.

De hogere raming van de lasten komt met name door incidentele afschrijving ineens van raming positief resultaat bouwrijp maken locatie voormalig groene kruisgebouw. De lagere raming van de baten komt met name door incidentele raming verkoop stroken groen.

Overhead

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “gemeentehuis”, “facilitaire zaken”, “overige personeelskosten” en “voorlichting en communicatie”.

De hogere raming van de lasten komt met name door hogere kosten i.v.m. overheveling van “bestuur” (informatiebeveiliging / gegevensbescherming), incidentele kosten plaatsen glas in lood in raadzaal, hogere kosten automatisering, hogere kosten documentaire informatievoorziening, lagere kosten inhuur vervanging i.v.m. zwangerschapsverlof en lagere energiekosten gemeentehuis.

De lagere raming van de baten komt met name door incidentele zwangerschapsvergoeding.

Treasury

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “geldleningen”, “aandelen en dividend” en “doorberekende rente”.

De lagere raming van de lasten komt met name door lagere rentekosten kort- en langlopende leningen en lagere toegerekende rente aan de afzonderlijke taakvelden.

De lagere raming van de baten komt met name door minder renteopbrengst door vrijval belegging APG en een hogere raming dividendopbrengst aandelen BNG.

OZB woningen

Tot dit taakveld behoort het budget voor “onroerende zaakbelasting woningen”.

De hogere raming van de lasten komt door de toerekening kosten BsGW aan de afzonderlijke taakvelden.

De hogere raming van de baten komt door stijging OZB-opbrengst.

OZB niet-woningen

Tot dit taakveld behoort het budget voor “onroerende zaakbelasting niet-woningen”.

De hogere raming van de lasten komt door de toerekening kosten BsGW aan de afzonderlijke taakvelden.

De hogere raming van de baten komt door stijging OZB-opbrengst.

Belastingen overig

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “hondenbelasting”, “invordering gemeentelijke belastingen” en “oninbare gemeentelijke belastingen”.

De lagere raming van de lasten komt door de toerekening kosten BsGW aan de afzonderlijke taakvelden.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot dit taakveld behoren de baten voor “algemene uitkering” en “integratie-uitkering sociaal deelfonds”. De algemene uitkering en de integratie-uitkering sociaal domein zijn herberekend op basis van de meicirculaire 2018.

Overige baten en lasten

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “onvoorzien” en “stelpost loon- en prijsstijging”.

De hogere raming van de lasten komt met name door de herberekening van de stelpost loon- en prijsstijging op basis van de meicirculaire 2018 gemeentefonds.

Vennootschapsbelasting

Vooralsnog is de gemeente Voerendaal geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Mutaties reserves

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor aanwendungen van dan wel toevoegingen aan reserves.

De lagere raming van de lasten komt met name door raming saldo jaarrekening 2017, dotatie positief resultaat bouwrijp maken perceel voormalig groene kruisgebouw en een hogere raming i.v.m. de vorming reserve duurzaamheid.

Resultaat van de rekening van baten en lasten

Tot dit taakveld behoort het saldo begroting/jaarrekening na reserveringen.

Aan de lasten kant betreft dit de raming van de begrotingssaldi.

De lagere raming van de baten betreft raming resultaat jaarrekening 2017.

Wat zijn de risico's?

De volgende (financiële) risico's kunnen worden benoemd:

- Rijksbeleid en de algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds;
- Aanbestedingen;
- Actuele beheerplannen;
- Verbonden partijen.

Overige informatie

Algemene dekkingsmiddelen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden gerekend de algemene uitkering en overige uitkeringen uit het gemeentefonds, de onroerende zaakbelasting, de hondenbelasting, rente en dividenduitkeringen.

Deze algemene dekkingsmiddelen worden, conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegerekend aan de afzonderlijke programma's.

Overhead

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is voorgeschreven welke kosten tot de “overhead” gerekend worden. Dit zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

In elk geval betreft dit:

- leidinggevenden primair proces;
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeelszaken en organisatie;
- inkoop;
- interne en externe communicatie;
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting;
- documentaire informatievoorziening;
- managementondersteuning primair proces.

Voor de berekening van kostendekkendheid van leges en heffingen mogen deze kosten overigens wel meegenomen worden.

Kosten welke direct toe te rekenen zijn aan de taakvelden dienen rechtstreeks op deze taakvelden verantwoord te worden.

Onvoorzien

Het is verplicht om een bedrag voor onvoorzien op te nemen in de begroting, wel of niet per programma. Conform bestaand beleid is één bedrag voor onvoorzien opgenomen ter dekking van incidentele lasten welke niet zijn opgenomen in de begroting. Er zijn een aantal criteria (de 3 o's) welke aanwending van de post onvoorzien rechtvaardigen. Als een gebeurtenis met financiële consequenties onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar is kan een beroep gedaan worden op de post onvoorzien.

Heffing vennootschapsbelasting

Conform gemaakte afspraken met de belastingdienst heeft na afloop van het kalenderjaar 2017 (als onderdeel van de reguliere accountantscontrole) monitoring van de Vpb-plicht plaatsgevonden (door een extern bureau). Hieruit bleek dat Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig zou zijn. Om deze reden is dan ook geen aangifte Vpb ingediend. Ten tijde van het samenstellen van deze begroting is sprake van diverse fiscale wijzigingen/onzekerheden welke mogelijk ook de Vpb-plicht zullen raken. Veranderde inzichten ten aanzien van opbrengsten uit afvalstromen en ook inkomsten uit zonnepanelen kunnen mogelijk leiden tot Vpb-plicht. Als dit laatste het geval zou zijn, zullen de budgettaire effecten, gelet op het lage netto resultaat, echter minimaal zijn.

Programma Veiligheid

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Burgemeester W. Houben
--	------------------------

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 11 Crisisbeheersing en brandweer	• 12 Openbare orde en veiligheid
------------------------------------	----------------------------------

Doelstelling

Met het programma Veiligheid presenteren wij alle taakonderdelen waarmee toegezien wordt op een veilige woon-, werk- en leefomgeving in Voerendaal en de voorbereiding plaatsvindt ten aanzien van de bestrijding en voorkoming van rampen. Het betreft dus zowel de lokale autonome taakonderdelen als ook die in regionaal, provinciaal of landelijk verband (waaronder de gemeenschappelijke regeling de Veiligheidsregio).

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Gemeentewet;
- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Limburg;
- Damoclesbeleid;
- Bibob-beleid;
- Samenwerkingsconvenant Veiligheidshuis;
- Integraal Veiligheidsbeleid.

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

	Aantal	Eenheid	Bron
Verwijzingen Halt	36,0	Aantal per 10.000 jongeren (leeftijd 12-17 jaar)	Bureau Halt (2017)
Winkeldiefstallen	0,0	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2017)
Geweldsmisdrijven	2,0	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2017)
Diefstallen uit woningen	2,8	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2017)
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	2,8	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2017)

Naast bovengenoemde verplichte beleidsindicatoren onderstaand nog aanvullende indicatoren:

	Aantal	Eenheid	Bron
Misdrijven	29,6	Aantal per 1.000 inwoners	CBS (2017)
Verkeersmisdrijven	4,8	Aantal per 10.000 inwoners	CBS (2017)

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Permanente investering in aanpak en het netwerk op het gebied van criminaliteitsbestrijding en handhaving.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

- Zorgen voor een veilige woon-, werk- en leefomgeving:
 - Voorkomen en bestrijden van criminaliteit en ondermijning;
 - Handhaven van wet- en regelgeving.
- Bestrijden en voorkomen van rampen en crises:
 - Voorzien in efficiënte en kwalitatief hoogwaardige brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	Uitvoeren van de bestuurlijke aanpak en regievoeren in de integrale aanpak	Doorlopend
2	Deelnemen aan (en medevormgeven van) het Veiligheidshuis Parkstad	Doorlopend
3	Deelnemen aan (en medevormgeven van) het RIEC	Doorlopend
4	Opstellen van nieuw veiligheidsbeleid en nieuw BIBOB-beleid	2019
5	Opstellen van een nieuw meerjarenperspectief voor Veiligheidsregio Zuid-Limburg	2019

1. Uitvoeren van de bestuurlijke aanpak en regievoeren in de integrale aanpak

Via de bestuurlijke aanpak wordt enerzijds ontmoedigd dat criminelen en criminele groepen zich in Voerendaal vestigen en anderzijds om gevestigde criminelen uit de gemeente te weren. Een adequate aanpak voorkomt dat criminelen of criminele groepen malafide activiteiten ontplooiën, bijvoorbeeld door hen aanvragen van vergunningen en subsidies te weigeren. Daarnaast kan ook worden opgetreden tegen situaties waarin blijkt dat vergunningen of subsidies al worden aangewend voor criminele activiteiten. Een inrichting kan voor bepaalde of onbepaalde tijd worden gesloten, er kunnen nadere voorwaarden aan een vergunning worden verbonden of een vergunning kan worden ingetrokken. De inzet van BIBOB en Damocles zijn specifieke voorbeelden. Daarnaast wordt (proces-)regie gevoerd in de integrale aanpak, waarbij bestuursrechtelijke, privaatrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale inspanningen worden gecombineerd. Begin 2019 wordt een nieuwe notitie over de bestuurlijke aanpak opgeleverd. Ook wordt begin 2019 de inzet van Open Source Intelligence geëvalueerd en eventueel gecontinueerd.

2. Deelnemen aan (en medevormgeven van) het Veiligheidshuis Parkstad

Het Veiligheidshuis Parkstad is dé plek waar gemeenten, justitiële partners en zorgpartners samenwerken om problemen op het gebied van criminaliteit, huiselijk geweld, kindermishandeling en radicalisering aan te pakken. Belangrijke producten zijn de aanpak radicalisering, de uitvoering van huisverboden, nazorg ex-gedetineerden en Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen.

3. Deelnemen aan (en medevormgeven van) het RIEC

Het RIEC ondersteunt overheden en de samenleving om criminele ondermijning van de samenleving te stoppen. Het RIEC-netwerk richt zich met name op:

- Vergroten bewustwording bij de overheid en private partijen over de problematiek van ondermijning;
- ondersteunen en versterken van samenwerking binnen de overheid en met publiek private partners;
- delen van kennis en expertise op gebied van de aanpak van ondermijning.

4. Opstellen van nieuw veiligheidsbeleid en nieuw BIBOB-beleid

Na de evaluatie van het veiligheidsbeleid in 2017 wordt in 2019 nieuw veiligheidsbeleid opgesteld. Dit wordt samen gedaan met de gemeenten Beekdaalen, Brunssum, Landgraaf en Simpelveld. Het huidige BIBOB-beleid wordt in 2019 eveneens vernieuwd.

5. Opstellen van een nieuw meerjarenperspectief voor Veiligheidsregio Zuid-Limburg

Voor de periode vanaf 2020 dient voor de Veiligheidsregio Zuid-Limburg een nieuw meerjarenperspectief te worden ontwikkeld. In dit perspectief worden de inhoudelijke opgaven, inclusief het geactualiseerde risicoprofiel, omgezet naar consequenties voor de activiteiten en invulling/vormgeving van de organisatie.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Veiligheid				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Crisisbeheersing en brandweer	644	621	638	667	767	767	767
Openbare orde en veiligheid	344	293	327	312	312	312	312
Totaal lasten:	988	914	965	979	1.079	1.079	1.079
Baten:							
Crisisbeheersing en brandweer	34	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	11	3	3	3	3	3	3
Totaal baten:	45	3	3	3	3	3	3
Saldo programma	- 943	- 911	- 962	- 976	-1.076	-1.076	-1.076

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Crisisbeheersing en brandweer

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “rampenbestrijding” en “brandbestrijding repressief”. De hogere raming van de lasten komt met name door hogere toerekening salariskosten.

Openbare orde en veiligheid

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “openbare orde en veiligheid” en “BOA”. De lagere raming van de lasten komt met name door lagere kosten campagne veiligheid en beveiliging maart 2018, stoppen deelname flexteam Heerlen en hogere toerekening salariskosten.

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- De kosten voor de bestuurlijke aanpak zijn onvoorspelbaar. Deze onvoorspelbaarheid leidt soms tot onvoorziene kosten voor acties en handhavingmaatregelen.
- De kosten voor deelname aan de Veiligheidsregio Zuid-Limburg zullen stijgen. Deze stijging heeft te maken met autonome ontwikkelingen (bijvoorbeeld nieuwe veiligheidseisen bij brandbestrijding) en een mogelijke andere verdeling van de kosten tussen gemeenten. Deels is hierin voorzien in de huidige begroting.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder P. Verbraak
--	-----------------------

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 21 Verkeer en vervoer	• 22 Parkeren
-------------------------	---------------

Doelstelling

Het programma verkeer, vervoer en waterstaat wil bijdragen aan een aantrekkelijke leef-, werk- en recreatieomgeving passend bij het landelijke karakter van Voerendaal. Om deze doelstellingen te bereiken wordt uitvoering gegeven aan het Meerjaren Uitvoerings Programma (MUP) van het GVVP. Hierin is een reeks concrete maatregelen omschreven die over een periode van 4 jaar wordt uitgevoerd en daar waar mogelijk integraal met lopende projecten wordt gecombineerd. De aandacht zal gericht zijn op het nastreven van diverse doelen zoals goede en veilige ontsluitingen, voldoende parkeerplaatsen, prioritaire aandacht voor voetganger en fietser (Voerendaal fietsgemeente 2030) en te bouwen aan een sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving.

De openbare ruimte kent vele gebruikers die hoge eisen stellen aan het gebruik, de inrichting en de kwaliteit ervan. Niet investeren in de kwaliteit leidt tot afname daarvan en toename van achterstallig onderhoud. En achterstallig onderhoud leidt tot toename van kosten. Het belang om te blijven investeren in de openbare ruimte en adequaat beheer te voeren is hierdoor hoog. Daarnaast spelen eisen vanuit wet- en regelgeving alsmede richtlijnen en afsprakenkaders een belangrijke rol bij het voeren van beleid en het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte. De investeringen en het beheer in de openbare ruimte voor de komende jaren gaan uit van een duurzame, veilige en betaalbare inrichting en onderhoud. Dit willen we bereiken middels efficiënt en integraal beheer van de openbare ruimte (infrastructuur, verkeersborden en belijning).

De verwachting is dat de inrichting van grote delen van de openbare ruimte door de toenemende E-mobiliteit zal wijzigen (bv toename elektrisch laden, wijziging van de inrichting van wegen, toename van het deelgebruik van vervoerssystemen). Ook wordt de mobiliteit steeds intelligenter; slimme apps en systemen zorgen voor meer verkeersveiligheid en het bepalen van de efficiëntste routes.

Een bijdrage aan het behalen van klimaatdoelstellingen (terugdringen CO₂) zal middels de omvorming van het areaal openbare verlichting (Led) geleverd worden (continueren ingezet beleid). Verder zal de komende jaren duidelijk worden wat de impact is van de omvorming van gas naar elektrische energie op de werkzaamheden en de inrichting van de openbare ruimte.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Limburg (PVVP, vastgesteld 14-03-2007);
- het Regionaal Verkeers- en Vervoersplan Parkstad (RVVP, vastgesteld 04-07-2011);
- het STRIP 1.1 (vastgesteld 01-10-2015);
- het Wegbeheerplan 2015-2019 (vastgesteld 01-10-2015);
- het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2017-2019 (GVVP, vastgesteld 11-05-2017);
- het beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2020 (vastgesteld 14-04-2016).

Beleidsindicatoren

Naast verplichte beleidsindicatoren onderstaand nog aanvullende indicatoren:

Verkeersongevallenconcentraties: VOC (top 10) Gemeente Voerendaal van 2014 – 2017 (9 maart 2018)	Ongevallen met:		
	enkel schade	gewonden	doden
KP Bergseweg, Heerlerweg, Hogeweg, Valkenburgerweg	3	0	0
Heek	3	0	0
Karstraat	3	0	0

Uit verkeersveiligheidsrapportage BLIQ van gemeente Voerendaal over de periode 2014-2017

Score tevredenheid over het beheer en onderhoud in 2017	Score Voerendaal	Hoogste score van alle Parkstad gemeenten
Straten en pleinen	55%	55%
Trottoirs	40%	40%
Fietspaden	50%	50%
Straatverlichting	69%	71%
Verkeersvoorzieningen (rapportcijfer)	6,8	7,2

Burgeronderzoek Parkstad Limburg wordt 2 jaarlijks uitgevoerd

Wegvakken met knelpunten geluidhinder wegverkeer (situatie 2030)	Aantal geluidgevoelige adressen boven plandrempel	Gemiddelde overschrijding plandrempel
Kerkstraat	23	0,87
Kerkstraat	5	0,65
Oude Schoolstraat	0	0,00
Bergseweg	22	4,07
Valkenburgerweg	61	1,88
Heerlerweg	104	2,18
Hogeweg	111	2,76
Klimmenderstraat	24	2,35
Klimmenderstraat	57	2,97
Putweg	3	1,56
Heek	4	0,58
Kerkplein	12	0,82
verspreid	12	1,78
Aantal geluidgevoelige adressen	438	

Uit actieplan EU-richtlijn omgevingslawaa

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Doorontwikkeling integraal beheer van de openbare ruimte met gebruikmaking van beeldkwaliteitsniveaus;
- Analyse van verkeersstromen en waar nodig nemen van maatregelen;
- Opstellen en start met uitvoering STRIP 2.0.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Goede en veilige ontsluitingen voor alle weggebruikers, met voldoende parkeerplaatsen.
2. Voerendaal fietsgemeente 2030.
3. Sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving (o.a. weren ongewenste verkeersstromen, landbouwverkeer op de daarvoor bestemde wegen).
4. Duurzame omvorming van het areaal openbare verlichting.
5. Efficiënt en integraal beheer van de openbare ruimte (infrastructuur, verkeersborden en belijning, straatmeubilair, etc.).

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	- Opstellen van een strategisch investeringsplan (STRIP 2.0) voor de jaren 2019 en verder. - Uitvoeren van reconstructieprojecten. - Vaststellen van beleidskaders voor gehandicapten parkeren, weesfietsen stationslocaties, elektrisch laden (E-laadpalen).	2019 ev 2019 2019
2	- Op basis van de uitgevoerde fiets- en voetgangersscan nader uitwerken en uitvoeren van maatregelen voor fietsers en voetgangers (verbeteren kwaliteit, bewegwijzering, fietsvoorzieningen, laad infrastructuur, ontbrekende schakels, etc.) - Realisatie vrijliggend fietspad Heuvelland-Parkstad.	2019 ev 2019
3	- Analyse van verkeersstromen (o.a. ongewenste verkeersstromen omliggende gemeenten), ontwikkelen van een visie en waar nodig nemen van maatregelen. In deze analyse de volgende aspecten/stromen meenemen: • volksgezondheid (geluid en fijnstof) – vrachtverkeer; • landbouwverkeer; • routes openbaar vervoer, hulpdiensten en brandweer. - Verkeerseducatie.	2019 2019
4	- Opstellen en uitvoeren vervangingsplan verlichting 2019 op basis van het beleidsplan openbare verlichting 2016-2026.	2019
5	- De vervangingsplannen voortvloeiend uit het beheerplan verkeersborden/ belijningen wordt uitgevoerd; Het beheerplan wegen wordt geactualiseerd en het beheerplan openbare verlichting wordt geëvalueerd. - We streven ernaar het integrale beleid door te ontwikkelen middels een visie “Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)”.	2019 Q4 2019-2020

1. Goede en veilige ontsluitingen voor alle weggebruikers

Een strategisch investeringsplan (STRIP 2.0) voor de jaren vanaf 2019 en verder

Voorziene werkzaamheden in de openbare ruimte brengen we in kaart en zetten we weg in een planning. Daar waar we op meerdere fronten (bijv. t.a.v. riolering, verharding, groen e.d.) een opgave hebben, kan er gekozen worden voor een complete reconstructie. Deze reconstructieprojecten krijgen een plek in ons investeringsplan.

Het investeringsplan wordt gevormd door het bundelen van de afzonderlijke processen, planning en financiering. In 2019 stellen we een nieuw plan “STRIP 2.0” op voor de komende jaren en starten we waar mogelijk al met de uitvoering van de projecten.

(Reconstructie)projecten

Op grond van het vigerende STRIP, GVVP en het wegbeheerplan worden in 2019 de volgende projecten nader uitgewerkt en/of gerealiseerd:

Reconstructie Pontstraat: Met de reconstructie van de Pontstraat wordt vanuit een integrale benadering de openbare ruimte opgewaardeerd. Aanleiding voor dit project zijn de meldingen gemaakt op het gebied van verkeer bij het opstellen in 2017 van het GVVP, alsmede de staat van onderhoud van de verhardingen. De planvoorbereiding en uitvoering vinden plaats in 2019;

Raadhuisplein-Schilstraat: De reconstructie van het project Raadhuisplein-Schilstraat (noordzijde en zuidzijde) is in 2018 on hold gezet en zal opnieuw aanbesteed worden in 2019. Het voornemen is om de planvoorbereiding uit te breiden met de Strijthagenstraat.

Reconstructie Dorpsplein Ransdaal (aanhechting): Wordt meegenomen in het afkoppelproject Noordzijde Ransdalerstraat;

Opwaardering watervoerende veldwegen: Met het opwaarderen van enkele watervoerende veldwegen wordt het areaal van onverharde wegen binnen de gemeente Voerendaal op financieel verantwoorde wijze verduurzaamd. De uitvoering is voorzien in 2018/2019.

Vaststellen van beleidskaders voor gehandicapten parkeren, weesfietsen stationslocaties, elektrisch laden (E-laadpalen)

Het gebruik van de elektrische auto neemt toe en daarmee is er ook een toenemende oplaad-behoefte. Dit kan thuis en in de openbare ruimte. Dientengevolge en ten aanzien van het parkeren in het algemeen is het daarom van toenemend belang geworden om beleidsuitgangspunten te ontwikkelen voor het parkeren in de openbare ruimte (gehandicapten parkeren, vrachtwagen parkeren, weesfietsen stationslocaties, E-laadplaatsen etc.).

2. Fietsgemeente 2030

Uitvoering fiets- en voetgangersscan

De kansen die voortkomen uit provinciaal- en Parkstadbeleid op het gebied van fiets- en verkeersveiligheid, bereikbaarheid en mobiliteit, zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma van het GVVP. Provinciaal wordt fors ingezet op kwalitatief goede en veilige fietsverbindingen, met name vanuit het oogpunt dat fietsen goed is voor mens en milieu en om de landelijke achterstand in fietsgebruik om te buigen. Bovendien zorgt deze koers voor toeristisch recreatieve kansen. Vandaar dat de inzet van Voerendaal is: **Voerendaal fietsgemeente 2030**. Het Voetgangers- en fietsrouten netwerk in de gemeente Voerendaal is geanalyseerd middels een fiets- en voetgangersscan. De optimalisatie hiervan wordt bereikt middels meeliften in projecten, onderhoud of uitvoering van separate projecten. In 2019 wordt hier deels uitvoering aan gegeven.

Fietsverbinding Heuvelland- Parkstad

In 2018 hebben we de SOK "Fietsverbinding en Watermaatregelen Heuvelland-Parkstad" ondertekend. Uitgangspunt is de realisatie van een vrijliggende fietsverbinding langs de Vrakelbergerweg en de Daelsweg. In de eerste maanden van 2019 willen we het ontwerp vaststellen en de vervolgstappen voorleggen ter besluitvorming. De uitvoeringsfase start met het aankopen van de benodigde grond. Op de Vrakelberg stemmen we onze planning voor de daadwerkelijke aanleg af op de werkzaamheden van het Waterschap en de gemeente Gulpen-Wittern en op de Daelsweg met de gemeente Heerlen. Een goede en veilige tussenliggende verbinding voor fietsers in Ubachsberg en richting Mingersborg zijn de laatste te realiseren schakels voor een veilige fietsverbinding op dit traject.

3. Sociaal veilige, verkeersveilige en leefbare omgeving

Analyse verkeersstromen, visie en maatregelen

De verkeersstromen in de gemeente spelen een belangrijke rol ten aanzien van verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit. Het weren van sluipverkeer (ongewenste verkeersstromen) in kernen is hierbij een speerpunt. Samen met de provincie Limburg willen wij eraan werken om overzicht te krijgen in de verkeersstromen die de kernen belasten. Wij sturen er op aan dat de provincie Limburg hier een analyse voor maakt, waar ook de resultaten voor het landbouw- en vrachtverkeer worden meegenomen. Op basis van deze analyse kunnen wij een visie ontwikkelen en maatregelen voor verbetering bepalen en meenemen in onze onderhouds- en uitvoeringsplannen.

Gezien de klachten en meldingen over landbouwverkeer door de kernen streven wij ernaar om de grote stroom landbouwverkeer in de kernen te verminderen. Dit kan in onze landelijke gemeente niet zomaar. In overleg met de provincie Limburg, gemeenten in de regio en vertegenwoordigers van de landbouw- en loonwerkers-organisaties is een Kwaliteitsnet Landbouwverkeer uitgewerkt. Hiervoor zullen wij in het overleg met provincie Limburg het belang aangeven van de uitvoering van dit kwaliteitsnet. Tegelijkertijd zullen we het overleg opstarten met Cumula en LLTB en/of individueel met de Voerendaalse bedrijven in de agrarische sector om de bewustwording te vergroten en het gedrag van de bestuurders van de landbouwvoertuigen te verbeteren.

Vrachtverkeer is voor de gemeente belangrijk om te faciliteren, en daarvoor is bedrijventerrein Lindelauffer Gewande van belang. Door ervoor te zorgen dat het vrachtverkeer gebruik maakt van het Kwaliteitsnet Goederenvervoer rijdt het vrachtverkeer over de A76 en A79 en niet door de kernen Voerendaal en Klimmen. De A76 en A79 zijn via de af- en toe-ritten bewegwijzerd van en naar LLG. Er valt veel winst te behalen door gerichte voorlichting door de bedrijven op LLG naar hun leveranciers te bevorderen. Knelpunten zijn met name de Kerkstraat in Ubachsberg en de Heerlerweg in Voerendaal.

Verkeerseducatie

Niet alleen harde infrastructurele maatregelen helpen om het verkeer beter en veiliger te maken. Ook educatie kan helpen om mensen verantwoordelijk deel te laten nemen aan het verkeer. Risicogroepen zijn kinderen en ouderen. Voorlichting wordt gegeven bij de voorbereiding en uitvoering van projecten, zodat mensen weten waarvoor en met welk doel verkeersmaatregelen genomen worden. Verkeerseducatie wordt gericht uitgevoerd op specifieke doelgroepen. Wat betreft de leeftijdscategorieën worden de 18 t/m 23 jarigen en 50+ het meest getroffen door ernstige ongevallen. Daar is de educatie dan ook voornamelijk op gericht de komende jaren. Daarnaast zijn scholieren en voor onze gemeente de basisschool leerlingen en de jonge automobilisten belangrijke groepen waar voorlichting, bewustwording en gedragsverandering een belangrijke rol spelen. Wij spelen hier op in met diverse acties, zoals: de verkeersquiz en communicatiecampagne rondom halen en brengen op basisscholen, opfriscursus verkeersregels en rijvaardigheidstrainingen voor auto- en scootmobilitisten.

4. Duurzame omvorming van het areaal openbare verlichting

Naar aanleiding van het raadsvoorstel voor het beleidsplan openbare verlichting 2016 t/m 2025 zijn met de raad afspraken gemaakt over de inzet van middelen en wijze van onderhoud en vervangingen van armaturen en lichtmasten. In het raadsvoorstel is afgesproken dat de komende 10 jaar alle achterstallige en aankomende vervangingen helemaal zijn bijgewerkt en de armaturen vervangen zijn door LED units. In de voorliggende begroting wordt voorgesteld de termijn van 10 jaar enkele jaren op te rekken. In 2019 wordt verder invulling gegeven aan de uitvoering van het beleidsplan.

5. Efficiënt en integraal beheer van de openbare ruimte

Integraal beheer

Meer en meer stemmen we vanuit de verschillende disciplines ons beheer in de openbare ruimte op elkaar af. Dat biedt procesmatige en financiële voordelen, maar geeft ons ook handvaten voor het leveren van een bijdrage aan maatschappelijke uitdagingen (bijvoorbeeld initiatieven in de openbare ruimte door derden). Om dit verder vorm te geven hebben we behoefte aan integrale kaders. Beheerplannen voor de verschillende onderdelen (wegen, groen, riolering, openbare verlichting, verkeersborden, straatmeubilair etc.) zijn daarvoor van belang. In 2019 wordt vervolg gegeven aan de uitvoering van de vervangingsplannen voortvloeiend uit de beheerplannen verkeersborden/belijning, openbare verlichting en wegen. In 2019 wordt het beheerplan wegen geactualiseerd en het beheerplan openbare verlichting geëvalueerd (evaluatie van het uitgevoerde beleid van de afgelopen 5 jaar en bijstelling naar de volgende 5 jaar). In 2019 zullen de veldwegen onderhouden worden op basis van hiervoor ontwikkeld beheerbeleid.

Visie Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

We streven ernaar het integrale beleid door te ontwikkelen, middels een visie: Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR). Het doel is een integraal beleidsstuk op te stellen dat de kaders voor het beheer weergeeft en vastlegt voor onze gemeente. Hierin wordt de samenhang beschreven tussen beheer en onderhoud, de gebruikers en de inrichting middels beeldkwaliteit. We kijken daarbij naar omliggende gemeenten en naar Simpelveld in het bijzonder. Wat ligt er al, waar kunnen wij van leren en wat kunnen we samen doen. In 2019 zullen we ons vooral oriënteren op dit gebied. De planning is om de IBOR visie in 2020 op te leveren.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Verkeer en vervoer	1.593	1.765	2.043	1.847	1.786	1.857	1.833
Parkeren	1	2	2	2	2	2	2
Totaal lasten:	1.594	1.767	2.045	1.849	1.788	1.859	1.835
Baten:							
Verkeer en vervoer	62	59	59	59	59	59	59
Parkeren	2	2	3	3	3	3	3
Totaal baten:	64	61	62	62	62	62	62
Saldo programma	-1.530	-1.706	-1.983	-1.787	-1.726	-1.797	-1.773

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Verkeer en vervoer

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “onderhoud verhardingen”, “openbare verlichting”, “verkeersveiligheid”, “gladheidbestrijding”, “straatreiniging” en “zwerfvuil”.

De lagere raming van de lasten komt met name door overloop jaarrekening 2017 betreffende onderhoud verharding, belijningen en bewegwijzering en verkeersborden en lagere energielasten openbare verlichting.

Parkeren

Tot dit taakveld behoort het budget voor “gehandicaptenparkeerkaart”.

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- Uitvoering STRIP 2.0 is nog een PM post:
Het uitvoeren van STRIP projecten en uitvoeringsprojecten ten gevolge van beheer wegen, beheer groen, beheer riolering, beheer openbare verlichting, beheer verkeersborden/belijningen en het oplossen van belangrijke verkeerstechnische knelpunten, vormen een integraal geheel ten aanzien van uit te voeren projecten in de openbare ruimte. Elk beheeronderdeel op zich levert een areaal aan werkzaamheden in de openbare ruimte op. Daar waar meerdere onderdelen samenvallen met grotere rioleringswerkzaamheden (riolering is meestal leidend) komen deze in aanmerking voor rehabilitatie of reconstructie-projecten. Deze projecten worden in een STRIP verzameld, beoordeeld op maatregelen en in tijd en geld uitgezet. Het niet uitvoeren van STRIP projecten kan leiden tot een toename van en daarmee hogere kosten voor achterstallig onderhoud. Daarnaast leidt het niet beschikbaar hebben van een STRIP tot onvoldoende inzicht in wat ons te wachten staat de komende periode en zullen werkzaamheden (de onderdelen onderhoud groen, wegen, riolering en verkeerstechniek, openbare verlichting, modernisering) tot minder integrale aanpak leiden, waardoor bijvoorbeeld asfaltlagen als een lappendeken in de straat komen te liggen. Er zal zeker een minimaal STRIP beschikbaar moeten zijn voor de wettelijke taken, waaronder de afkoppelbehoefte van regenwater die rechtstreeks gevolgen heeft op wegniveau.
- Als gevolg van ontwikkelingen in de markt vallen de aanbestedingen in zijn algemeenheid hoger uit ten opzichte van voorgaande jaren. Niet duidelijk is hoe deze ontwikkeling zich doorzet.

- Uitvoering GVVP:
Aan het vigerende GVVP 2017-2019 is een uitvoeringsprogramma gekoppeld met daaraan gelabeld financiële middelen. Dit uitvoeringsprogramma bevat diverse uitvoeringsmaatregelen maar ook onderzoeken. Een van de onderzoeken betreft bijvoorbeeld de fiets- en voetgangersscan. Of de studie naar het optimaliseren van het landbouwnetwerk. De hieruit voortkomende maatregelen zijn financieel niet gedekt door het budget GVVP 2017-2019.

Programma Economie

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder P. Thomas
--	---------------------

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

31 Economische ontwikkeling	33 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	34 Economische promotie

Doelstelling

Met dit programma dragen we bij aan de lokale en regionale economische initiatieven en zetten we in op het creëren van een goed vestigingsklimaat. We versterken en ontwikkelen het toeristisch profiel op basis van eigen gebiedskenmerken. Daarnaast wordt aangehaakt op provinciaal niveau daar waar de economische samenwerking past binnen de ambities van de gemeente Voerendaal.

Op een verantwoorde wijze is aandacht voor de huisvesting en ontwikkeling van bedrijven om zo te kunnen bijdragen aan de welvaart en de werkgelegenheid. Daarbij speelt ook de verdere versterking van het centrum van Voerendaal dat van belang is in verband met het in stand houden van het voorzieningenniveau en de aantrekkelijkheid van Voerendaal als woongemeente.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (2017);
- Programma Werklocaties Limburg 2020 (Provincie Limburg);
- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (2014) en Omgevingsverordening Limburg (2018);
- Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030;
- Winkeltijdenverordening 2017;
- Verordening Toeristenbelasting (2018).

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

Indicator	Waarde	Eenheid	Bron
Func tiemenging *	31,7%	%	LISA (2017)
Vestigingen (van bedrijven) **	147,4	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	LISA (2017)

* De Func tiemengingsindex geeft aan in hoeverre wonen en werken ruimtelijk gemengd zijn. De Index wordt berekend als volgt: $B/B+W \times 100$ (B=aantal banen, W=aantal woningen). In stedelijke centra is de index hoog, in dorpen en met name forensendorpen is de index laag. Het gemiddelde in Nederland is 52,4%.

** Indicator Vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar: 147,4. In 2017 waren er 1.110 bedrijfsvestigingen in Voerendaal. Deze worden in de indicator weergegeven ten opzichte van de omvang van de beroepsbevolking.

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Afronden van de centrumontwikkeling Voerendaal;
- Inzetten op de versterking van het lokale ondernemerschap;
- Stimuleren van duurzame, kleinschalige initiatieven (o.a. binnen het Land van Kalk).

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Versterken centrum Voerendaal en aanpak winkelleegstand.
2. Het duurzaam versterken van de lokale bedrijvigheid (ondernemerschap) en werkgelegenheid.
3. Het stimuleren en faciliteren van toeristisch-recreatieve ontwikkelingen die inspelen op de identiteit van Voerendaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	- Versterken centrum Voerendaal. Samen met stichting Streetwise, winkeliersvereniging en Rialto Vastgoed wordt gewerkt aan het goed blijven functioneren van het centrum. Op korte termijn is de aandacht gericht op het terugdringen van de winkelleegstand en het vullen van de nieuwe winkelpanden. De kansen om het kernwinkelgebied op termijn compacter te maken en daarmee het centrum vitaal te houden worden verkend, waarbij aangehaakt wordt op de aanpak in de regio Parkstad.	2019
2	- Door een actief ondernemersbeleid en accountmanagement worden startende en gevestigde ondernemers zoveel mogelijk gefaciliteerd. - Herontwikkeling percelen Lindelauffer Gewande 54-60.	Doorlopend 2019
3	Uitvoering geven aan activiteiten en projecten die bijdragen aan de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van Voerendaal: - Gebiedsontwikkeling en gebieds promotie Land van Kalk; - Projecten: aanleg transferia, o.a. bij Kunradersteengroeven en in Mingersborg; - Promotionele activiteiten, waarbij aangehaakt wordt op diverse niveaus (Branding Voerendaal, Parkstad Limburg, VVV-Zuid-Limburg); - Partner van het project Romeins Zuid-Limburg/Via Belgica Zuid-Limburg; - Beleidslijn wijzigen gebruik reguliere woningen naar gebruik als vakantiewoning.	2019

1. Versterken centrum Voerendaal en aanpak winkelleegstand

Voor een goed functionerend centrum is de invulling van leegstaande panden van groot belang. Stichting Streetwise werkt in opdracht van de gemeente aan de begeleiding van nieuwe ondernemers/winkeliers die zich in het centrum van Voerendaal willen gaan vestigen, zodat een solide ondernemingsplan aan de basis ligt. De focus voor de aanpak leegstand zal liggen op de winkelpanden in Furenthela.

In Parkstad-verband wordt gewerkt aan een uniform voorstel voor een stimuleringsregeling/bijdrage voor leegstaand winkelvastgoed. Elke gemeente beslist individueel of zij al dan niet de subsidieregeling wil gaan invoeren. In de budgetten is nog geen rekening gehouden met het invoeren van een subsidieregeling voor startende winkeliers.

De kansen om het kernwinkelgebied op termijn compacter te maken en daarmee het centrum vitaal te houden worden verkend. Daarbij wordt een integrale aanpak nagestreefd, waarbij tevens kansen worden benut voor het opwaarderen van kwalitatief slechte panden (omgeving Kerkplein) en het (op beperkte schaal) toevoegen van levensloopbestendige woningen. Hiermee wordt aangehaakt op het regionale uitvoeringsprogramma retail Parkstad, waarin instrumenten worden uitgewerkt om overtollig winkelvastgoed uit de markt te halen. Eventuele kansen van cofinanciering van regio, provincie of rijk worden meegenomen.

2. Duurzaam versterken van de lokale bedrijvigheid en werkgelegenheid.

- Economische samenwerking Zuid-Limburg (ESZL): Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen hebben de Stichting Economische Samenwerking Zuid-Limburg opgericht (doorstart van LED). Voorjaar 2018 is aan de colleges van B&W van de 18 gemeenten in Zuid-Limburg verzocht om ook deel te gaan nemen aan de ESZL. Er is een visie opgesteld en een governance-structuur ingericht. Aan de 18 gemeenten wordt een bijdrage verzocht van € 6 per inwoner per jaar. In het Raadsakkoord is opgenomen dat we gaan onderzoeken of deelname aan de ESZL past binnen onze ambities. Dit zal in 2019 plaatsvinden.
- Via de accountmanager wordt actief contact gehouden met de ondernemersverenigingen. De gemeente vervult een faciliterende rol bij initiatieven van de ondernemersverenigingen. Door een financiële bijdrage aan het Starterscentrum Limburg kunnen startende ondernemers in Voerendaal gratis advies en hulp krijgen bij het opstarten van hun bedrijf. Lokale ondernemers die willen ontwikkelen, uitbreiden of op zoek zijn naar passende huisvesting worden gefaciliteerd, indien passend binnen de ruimtelijke kaders van de gemeente.
- De percelen op de hoek Valkenburgerweg/Lindelauffer Gewande zullen, na het doorlopen van de benodigde planologische procedure, in 2019 op de markt worden gezet als bedrijfskavels.

3. Toeristisch-recreatieve ontwikkeling

Gebiedsontwikkeling en gebiedspromotie Land van Kalk

De gebiedsontwikkeling Land van Kalk maakt onderdeel uit van het IBA uitvoeringsprogramma en omvat een totaalconcept met als onderdelen:

- Het realiseren van een aantal (natuur)transferia, waar recreanten kunnen parkeren en van daaruit per fiets of te voet het gebied gaan verkennen.
- Het etaleren en beleefbaar maken van de unieke identiteit van het Land van Kalk (het panoramalandschap, de kalkplateaus, de natuur, de toepassingen van Kunradersteen, het Romeins verleden en de kalkbranderijen).
- Innovatieve vormen van verblijfsaccommodatie: In samenwerking met IBA, gemeente Simpelveld en de coöperatie Land van Kalk wordt het Land van Kalk gepromoot en worden via kleinschalige evenementen de kwaliteiten van het gebied onder de aandacht gebracht.

Projecten

Een belangrijke pijler onder de gebiedsontwikkeling Land van Kalk is de realisatie van een aantal transferia.

- In 2019 is de realisatie van het natuurtransferium bij de Kunradersteengroeve gepland. De Kunradersteengroeve gaat voor eigen rekening het Infopoint realiseren. De partners voor de realisatie van het natuurtransferium zijn de gemeente, provincie Limburg en IBA Parkstad.
- In 2019 zal de planvorming van het transferium Mingersborg worden opgepakt. Dit zal in samenhang gebeuren met het initiatief voor de realisatie van innovatieve vakantiewoningen in en rondom de Bernardushoeve.

Promotionele activiteiten

In 2019 zullen de toeristisch website (www.toerismevoerendaal.nl) en de Voerendaal-app actueel gehouden worden. Er zal worden meegelift op kansen die zich voordoen bij de promotie van Parkstad als toeristische regio en de activiteiten van de VVV Zuid-Limburg.

Partner project Via Belgica/Romeins Zuid-Limburg.

Met de gemeenten Maastricht, Meerssen, Valkenburg, Heerlen, Landgraaf, Simpelveld en Kerkrade en de Provincie Limburg werken wij samen aan het beleefbaar maken en het promoten van het Romeins verleden in Zuid-Limburg. Het project wordt centraal aangestuurd en hier draagt de gemeente financieel aan bij. In 2019 zullen de website, app en het netwerk "Vrienden van Via Belgica" worden voortgezet. Ondernemers worden desgewenst ondersteund bij de inhoudelijke thematische ontwikkeling en bij de promotie van het aanbod.

Wandelknooppuntennetwerk Zuid-Limburg

Er is in opdracht van de VVV Zuid-Limburg een Voorontwerp opgesteld voor een wandelknooppuntennetwerk Zuid-Limburg (18 gemeenten). Er is een voorstel gemaakt voor een verdeelsleutel voor de 18 gemeenten op basis van drie parameters (aantal inwoners, routelengte, aantal knooppunten). Dit wandelknooppuntennetwerk biedt veel meer recreatieve mogelijkheden dan de huidige wandelroutes. In 2019 zal besluitvorming plaatsvinden door de 18 gemeenten en afhankelijk daarvan zal het netwerk worden aangelegd.

Beleidslijn vakantiewoningen

In 2019 zal een beleidslijn worden opgesteld waarmee initiatieven voor het wijzigen van het gebruik van reguliere woningen naar vakantiewoningen kunnen worden beoordeeld.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Economie				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Economische ontwikkeling	55	60	60	58	58	58	58
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	10	25	25	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	106	59	69	100	50	50	50
Economische promotie	110	95	108	99	106	117	122
Totaal lasten:	281	239	262	257	214	225	230
Baten:							
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	57	2	2	2	2	2	2
Economische promotie	41	29	29	29	29	29	29
Totaal baten:	98	31	31	31	31	31	31
Saldo programma	- 183	- 208	- 231	- 226	- 183	- 194	- 199

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Economische ontwikkeling

Tot dit taakveld behoren de direct toegerekende salariskosten.

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Tot dit taakveld behoort het budget voor "(Her)ontwikkeling bedrijfspanden".

De lagere raming van de lasten komt door vervallen incidentele raming inzet "Streetwise".

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten “Bedrijfsterreinen”, “Economisch beleid”, “Ondersteuning startende ondernemers”, “Marktstandplaatsen”.

De hogere raming van de lasten komt met name door raming incidenteel budget kwaliteitsslag centrum Voerendaal en lagere raming werkbudget economie en quickscan herstructureringsopgave.

Taakveld Economische promotie.

Tot dit taakveld behoren de budgetten “Toerisme” en “Toeristenbelasting”.

De lagere raming van de lasten komt met name door vervallen incidenteel budget fluistertoren / realisatie natuurpoorten en hogere toerekening salariskosten.

Wat zijn de risico's?

Het volgende risico kan worden benoemd:

- Behoud van het winkelvoorzieningenniveau.
Door de ingrijpende veranderingen in de winkelmarkt is het risico dat (een deel van) de leegstaande winkelpanden in het centrum niet kunnen worden gevuld. Dit zal een negatieve invloed hebben op het functioneren van het winkelcentrum.

Programma Onderwijs

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder R. Braun
--	--------------------

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 42 Onderwijshuisvesting	• 43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Doelstelling

Met het programma Onderwijs wordt beoogd om een goed onderwijsaanbod, zowel op kwalitatief als kwantitatief vlak, in Voerendaal te waarborgen. Dit houdt in dat er niet alleen naar onderwijshuisvesting gekeken wordt, maar ook naar onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen, vooral ook daar waar deze raken aan het jeugdbeleid. Daarbij staat de vraag centraal: "Wat is er nodig voor onze leerlingen zodat zij hun talenten op een zo optimaal mogelijke manier kunnen ontplooiën? Daarbij is een evenwichtige verbinding belangrijk met de overige gebieden zoals jeugdhulpverlening, sport, cultuur, armoede en gezondheid.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Lokale educatieve agenda 2017-2018 (ambtelijk vastgesteld 03-11-2017);
- Beleidsregels kwaliteit peuterspeelzalen (vastgesteld door college op 17-12-2013);
- Verordening Leerlingenvervoer 2015 (vastgesteld 18-12-2014);
- Beleidsplan Jeugdhulp, zo doen we dat in Voerendaal, samen in Parkstad Limburg en Zuid-Limburg 2015 – 2018 (vastgesteld 13-11-2014) waarvan de uitgangspunten ook in 2019 e.v. nog van toepassing zijn;
- Knooppunt Passend Onderwijs (beleidsnotitie Zorg op school, vastgesteld 27-1-2017).

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

	Aantal	Eenheid	Bron
Absoluut verzuim	0	Aantal leerlingen per 1.000 inwoners van 5-18 jaar	Ingrado (2017)
Relatief verzuim	10,04	Aantal leerlingen per 1.000 inwoners van 5-18 jaar	Ingrado (2017)
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-er)	1,4%	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO (2016)

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Instandhouding van goede, bereikbare zorg-, welzijns en onderwijsvoorzieningen in de kernen;
- (Voor)schoolse voorzieningen met een inhoudelijk sterk aanbod en zoveel mogelijk in afstemming met het brede jeugdbeleid van de gemeente;
- Inventieve samenwerkingsverbanden met onderwijspartners uit de regio;
- Onderwijsverzuim en uitval op het huidige lage niveau houden en indien mogelijk verder verlagen.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Ieder Voerendaals kind kan gebruik maken van een sterk (voor)schools aanbod, waarbij talentontwikkeling een belangrijk aandachtspunt is.
2. Het versterken van vroegsignalering en ontwikkelingsstimulering in de voorschoolse fase en het verwerven van inzicht in het rendement van deze inzet.
3. Verbeteren van de afstemming en samenwerking tussen onderwijs- en jeugdpartners ten einde te komen tot één totale en lokale ondersteuningsstructuur voor kinderen en hun ouders/verzorgers.
4. Pro-actieve aanpak van schoolverzuim en uitval door continueren van passende voorlichting, preventieve maatregelen en vroegsignalering en aanpak.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	- De gemeente draagt aan deze doelstelling bij door het subsidiëren van peuteropvang, waardoor het bezoeken van peuterspeelzalen laagdrempelig en voor alle Voerendaalse gezinnen mogelijk is. - Ten aanzien van het basisonderwijs wordt in overleg met het onderwijsbestuur Innovo ervoor gezorgd dat onderwijsvoorzieningen beschikbaar zijn waar eigentijds onderwijs in gegeven kan worden.	Q1 Doorlopend
2	- Implementeren en doorontwikkelen van de VVE monitor en onderzoeken of uitbreiding van de monitor naar het onderwijs mogelijk is. - Subsidiëren van de peuteropvang voor het uitvoeren van VVE en afspraken maken over het minimale kwaliteitsniveau dat hiermee geboden moet worden.	2019 Q1
3	- Verder implementeren en doorontwikkelen van de knooppunten onderwijs-zorg. - De doelgroeparrangementen onderwijs-jeugdhulp en het implementeren van de nieuwe Basishulp jeugd die op sterke wijze samenwerking met het onderwijs inhoudt.	2019 2019
4	- In overleg met bureau VSV nagaan welke extra maatregelen genomen kunnen worden door het onderwijs en de Opdrachtnemer Basishulp Jeugd om schoolverzuim en schooluitval te verminderen. Dit in samenhang met de plannen vanuit de inkoop Basishulp Jeugd, zodat er bij de 1^e signalen van problematisch schoolverzuim al gekeken kan worden naar een gerichte aanpak.	2019

1. Sterk (voor)schools aanbod

De basis voor een goede ontwikkeling voor alle kinderen begint met het bezoeken van peuterspeelzaalwerk/kinderopvang en onderwijs. De primaire verantwoordelijkheid voor het onderwijs-leerproces ligt bij het onderwijs zelf, maar de gemeente levert bijdragen aan de randvoorwaarden. Denk hierbij aan huisvesting, bekostiging peuterspeelzaalwerk, logopedie op school, combinatiefunctie onderwijs-sport etc. Door hier in te investeren, draagt de gemeente bij aan optimale randvoorwaarden en ondersteunt het primaire onderwijs proces. Dit sluit volledig aan op de visie van de gemeente om te zorgen voor een positief opvoed en opgroeiklimaat.

2. VVE-monitor

De gemeente investeert intensief in de voorschoolse fase, door peuteropvang te subsidiëren en hieraan de voorwaarde te verbinden dat er een kwalitatief sterk VVE aanbod geboden wordt. Dit wordt door de peuteropvang geboden. Daar waar het kan en mogelijk is harmoniseren we dit aanbod ook met kinderopvang. Bijvoorbeeld bij het inzetten van extra expertise op het gebied van opvoeden en opgroeien. We leggen afspraken over het minimale kwaliteitsniveau vast. Om te monitoren wat het rendement is van deze investering is een VVE-monitor geïmplementeerd. We ontwikkelen deze monitor verder door, zodat we goed bruikbare informatie krijgen, liefst in doorgaande lijn met het basisonderwijs.

3. Knooppunt onderwijs- zorg / jeugdhulp

Onderwijsbeleid en jeugdbeleid gaat per definitie over dezelfde doelgroep, namelijk Voerendaalse jeugdigen. Het spreekt voor zich dat er zoveel mogelijk wordt gekeken om acties vanuit jeugdhulp aan te laten sluiten bij het onderwijs en andersom. Het hangt namelijk erg met elkaar samen en verbetering op het ene gebied helpt vaak het andere stuk weer verder. Wanneer het opvoeden thuis beter lukt, gaat het vaak ook beter met een kind op school en als het kind op school goed functioneert, gaat het vaak ook beter met het kind in de thuissituatie. In 2019 werken we aan het verder op elkaar afstemmen van onderwijs en jeugdbeleid.

4. Onderwijsverzuim verlagen

Onderwijsverzuim en schooluitval zijn vaak duidelijke signalen dat het niet goed gaat met het kind of gezin. Door problemen thuis of in de persoonlijkheid is het vaak moeilijk om ononderbroken onderwijs te blijven volgen. Het zijn niet alleen gevolgen van onderliggende problematiek, maar veroorzaken op zichzelf ook weer allerlei nieuwe problematiek, zoals hiaten in kennis en ontwikkeling, afgebroken schoolcarrière etc. Investerings in het voorliggende veld en preventie waaronder interventies van het programma positieve gezondheid en korte lijnen tussen de partners van het Centrum voor Jeugd en Gezin hebben een positief effect op het verlagen van het onderwijsverzuim.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Onderwijs					Bedragen x € 1.000		
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Onderwijshuisvesting	607	447	447	445	712	628	624
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	574	431	431	453	739	449	449
Totaal lasten:	1.181	878	878	898	1.451	1.077	1.073
Baten:							
Onderwijshuisvesting	72	72	72	72	72	72	72
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	11	12	12	11	11	11	11
Totaal baten:	83	84	84	83	83	83	83
Saldo programma	-1.098	- 794	- 794	- 815	-1.368	- 994	- 990

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Onderwijshuisvesting

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor de huisvesting van het basisonderwijs.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor de huisvesting van de peuterspeelzalen, "Voor- en vroegschoolse educatie" (peuterspeelzaalwerk), "Educatieve agenda", "Leerplicht" en "Leerlingenvervoer". De hogere raming van de lasten komt met name door hogere kosten voor- en vroegschoolse educatie (peuterspeelzaalwerk) en lagere toerekening salariskosten en lagere kosten bureau VSV (leerplicht).

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- Samenwerking met het onderwijs is soms moeilijk te realiseren, omdat de belangen niet altijd volledig overeen komen of dat samenwerking extra inspanning van medewerkers vraagt zonder dat de meerwaarde daar altijd van ervaren wordt. Daarnaast speelt vanaf 2019 dat we samenwerken met de opdrachtnemer Basishulp jeugd en deze partner zal ook intensieve samenwerking met het onderwijs gaan zoeken hetgeen als een extra belasting voor het onderwijs ervaren kan worden.
- Na de harmonisatie van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang is een systematiek van de eigen bijdrage regeling doorgevoerd. De inkomsten die door het peuterspeelzaalwerk hieruit gegenereerd kunnen worden is afhankelijk van het aantal peuters en het inkomen van ouders. Deze inkomsten kunnen tussentijds en jaarlijks wijzigen oftewel zijn vooraf niet volledig te voorzien. Dit heeft vervolgens weer gevolgen voor de hoogte van de subsidiebijdrage vanuit de gemeente.

Programma Sport, cultuur en recreatie

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder R. Braun Wethouder P. Thomas Wethouder P. Verbraak
--	--

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 51 Sportbeleid en activering	• 55 Cultureel erfgoed
• 52 Sportaccommodaties	• 56 Media
• 53 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	• 57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
• 54 Musea	

Doelstelling

Met dit programma zetten we in op het realiseren en in stand houden van een breed en vraaggericht aanbod van activiteiten en voorzieningen om het welzijn van de Voerendaalse burgers te versterken. Hiervoor worden randvoorwaarden gecreëerd in termen van sport- en culturele voorzieningen, subsidiëring van verenigingen, inzet van combinatiefuncties en investeringen in de openbare ruimte zodat deze aantrekkelijk is om te verblijven en te recreëren. Er worden mogelijkheden geboden om laagdrempelig, dichtbij huis en in de vertrouwde omgeving invulling aan vrije tijd te geven op sportief, cultureel en recreatief gebied.

Door veranderingen in de samenleving ontstaat een grotere druk op de tijdsbesteding. Verenigingen ervaren dit door een terugloop in leden en vrijwilligers. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om verenigingen toekomstbestendig te kunnen voortzetten. Het is van belang dat krachten worden gebundeld zodat de draagkracht wordt vergroot. Dit kan worden gerealiseerd door te investeren in voorzieningen en het bieden van ondersteuning. De gemeente vervult hierin een ondersteunende en faciliterende rol.

Voerendaal is rijk aan cultureel erfgoed. Instandhouding van het cultureel erfgoed is van belang voor de identiteit, de ruimtelijke kwaliteit en de eigenheid van de gemeente en is tevens een belangrijke economische factor.

Groen speelt een belangrijke rol als het gaat om het klimaatbestendig maken van onze leefomgeving. Er ligt een essentiële koppeling tussen de inrichting van het buitengebied (en dus het groen) en de aanpak van wateroverlast. Daarnaast draagt groen in positieve zin bij aan het welzijn van onze burgers mits het goed wordt onderhouden. Hier ligt een kerntaak bij de gemeente. Groen zorgt voor de benodigde biodiversiteit voor de natuur en mens. De grootste uitdagingen de komende jaren betreffen de klimaatopgaven en de bezettingsproblematiek bij de buitendienst.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Algemene Subsidieverordening 2017 (vastgesteld 22-12-2016, actualisatie voorzien in raadsvergadering 13-12-2018);
- Visie herinrichting sociaal domein 'De kracht van de gemeenschap' (vastgesteld 13-11-2014);
- Uitvoeringsprogramma sociaal domein 2018-2019 (vastgesteld in college 13-03-2018);
- Groenstructuurplan (vastgesteld 27-06-2013);
- Visie op Natuur en Landschap (2008);
- Meerjaren groenbeheerplan (vastgesteld 14-04-2016).

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicator wordt het maatschappelijk effect toegelicht:

	Aantal	Eenheid	Bron
Niet sporters	51,8%	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners	Gezondheidsenquête 2016

Naast bovengenoemde verplichte beleidsindicatoren onderstaand nog aanvullende indicator:

	Aantal	Eenheid	Bron
Sporters	58%	Percentage 18-jarigen en ouder die op de een of andere manier aan sport doen buiten werk, school of huishouden.	Parkstadmonitor 2017

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- De maatschappelijke (meer)waarde van verenigingen en hun activiteiten behouden en hun ondersteunen om dit te kunnen behouden en daar waar mogelijk uitbreiden of doorontwikkelen;
- Versterking van de financiële basis en slagkracht van verenigingen;
- Impuls geven aan het leefbaar maken en in stand houden van ons erfgoed;
- Groen is essentieel voor een klimaatbestendige en duurzame leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Een toekomstbestendig en vitaal verenigingsleven met een breed aanbod van sportieve en culturele activiteiten.
2. Het succes van het Zomerfestival continueren.
3. 75 jaar bevrijding in 2019 beleefbaar maken.
4. Laagdrempelig en toegankelijk sport- en beweegaanbod voor jong en oud.
5. Instandhouding cultureel erfgoed; lokale identiteit als cultuurhistorie.
6. Groen- en landschapsstructuren versterken en ontwikkelen om o.a. natuurgebieden met elkaar te verbinden, de biodiversiteit te verhogen, een bijdrage te leveren aan de klimaatopgave en het welzijn (gezondheid) van mensen.
7. Vasthouden aan het hoge ambitieniveau op groenonderhoud, ondanks de bezettingsproblematiek bij de buitendienst.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	- Doorgaande lijn brede ondersteuning aan verenigingen door middel van ontmoeting, informatievoorziening en persoonlijk advies blijven voortzetten. - Uitvoering geven aan de verhoging van 25% basissubsidie verenigingen. - Activiteitsubsidie inzetten bij verenigingen die een aanvraag indienen welke een bijdrage leveren aan de uitgangspunten van positieve gezondheid.	Doorlopend 2019 Doorlopend
2	- Organiseren Zomerfestival.	Jaarlijks
3	- Organiseren diverse activiteiten in het kader van 'Voerendaal 75 jaar bevrijd'.	2019
4	- Laagdrempelig en toegankelijk sport- en beweegaanbod voor jong en oud behouden en daar waar mogelijk uitbreiden of verdiepen. Sporten en bewegen inzetten als (preventief) middel in het sociale domein. - Inzet Combinatiefunctionaris voor diverse sport- en beweegactiviteiten voor jong en oud. - Speciale aandacht voor schoolse en naschoolse sportactiviteiten voor basisschoolleerlingen.	Doorlopend
5	Cultureel erfgoed - Inventarisatie cultuurhistorische waarden in de kernen (o.a. beeldbepalende panden). - Deelname open monumentendag (september). - Projecten op het gebied van erfgoed en archeologie. - Subsidies kerken.	2019 jaarlijks 2019 2019
6	Natuur en landschap - Voorkomen verdere aantasting van bermen en landschapselementen. - Het ecologisch bermbeheer verder optimaliseren. - Landschapsherstel in combinatie met aanpak regenwateroverlast. - Onderzoek ecologische verbindingzone tussen de Vrakelberg en de Kunderberg. - Realisatie (afronding) Highlight 3. - Nationaal Landschap: onderzoek kansen op inbreng projecten.	2019 2019-2020 2019-2022 2019 2019 2019
7	Openbaar groen - Met de aanplant van nieuw groen rekening houden met de klimaatopgaven. - Uitvoeren groenstructuurplan. - Uitvoeren groenbeheerplan. - De ingezette doorontwikkeling bij de buitendienst verder vorm geven en anticiperen op de bezettingsproblematiek van de buitendienst. - Optimaliseren van het veegprogramma verhardingen.	2019 2013-2023 Doorlopend 2019 2019

1. Een toekomstbestendig verenigingsleven

- In 2017 is gestart met een nieuwe structuur voor de verenigingsondersteuning. Deze bestaat grofweg uit drie onderdelen. Ten eerste het faciliteren van ontmoeting en informatievoorziening door diverse verenigingsavonden te organiseren. Dit betreffen verenigingsavonden plenair, per kern, per categorie en thematisch. Ten tweede is er een informatievoorziening door een nieuwsbrief voor verenigingen eens per kwartaal. Ten derde is er het persoonlijke contact met de verenigingsondersteuner. Alle Voerendaalse verenigingen kunnen altijd een beroep doen op de verenigingsondersteuner als aanspreekpunt, sparringpartner, adviseur, ondersteuner en vraagbaak.
- Op basis van het raadsakkoord 2018-2022 wordt de basissubsidie voor verenigingen met 25% verhoogd voor wat betreft het vaste deel van de subsidie van alle Voerendaalse verenigingen. De uitvoering hiervan wordt in 2019 uitgewerkt in de nadere regels, behorende bij de algemene subsidieverordening.
- Verenigingen dragen in de breedste zin bij aan de positieve gezondheid van de Voerendaalse gemeenschap. Verenigingen die een stap extra zetten krijgen de mogelijkheid om voor een activiteitsubsidie in aanmerking te komen als zij activiteiten organiseren welke positieve gezondheid stimuleren. De richtlijnen voor de activiteitsubsidie worden hierop aangepast.

2. Organisatie Zomerfestival

In 2019 vindt de 4^e editie van het Zomerfestival Voerendaal plaats. Het Zomerfestival is inmiddels een begrip geworden binnen en buiten de gemeente Voerendaal met een vernieuwend, verrassend en divers programma. De organisatie bestaat uit drie externe personen (artistiek leider, PR & communicatie verantwoordelijke en algemene ondersteuning) aangevuld met ambtelijke ondersteuning vanuit gemeente

Voerendaal. Met het Zomerfestival staat 10 dagen lang cultureel Voerendaal centraal. Ook worden diverse cross-over activiteiten georganiseerd waarbij cultuur nadrukkelijk in verbinding wordt gebracht met bewegen, positieve gezondheid en erfgoed. Een belangrijk onderdeel is dat verenigingen uit Voerendaal de kans krijgen om zich te presenteren. Er is een evenwichtige verdeling van activiteiten welke door Voerendaalse verenigingen worden georganiseerd en/of uitgevoerd en activiteiten welke onder professionele vlag worden georganiseerd / uitgevoerd. De lijn die de afgelopen jaren is ingezet, wordt gecontinueerd in 2019.

3. Viering 75 jaar bevrijding

In september 2019 viert Zuid Limburg het feit dat het 75 jaar geleden werd bevrijd van de bezetter en dat we sindsdien in vrijheid leven. Gemeente Voerendaal wil hier graag uitgebreid bij stilstaan tussen 14 en 22 september. Een comité onder voorzitterschap van de burgemeester stelt een programma samen in samenwerking met verenigingen en andere partners waarbij activiteiten plaatsvinden in alle kernen. Er vinden zowel activiteiten plaats om te gedenken als ook feestelijke activiteiten waarbij vrijheid centraal staat.

4. Laagdrempelig en toegankelijk sport- en beweegaanbod voor jong en oud

- Sporten en bewegen draagt bij aan de positieve gezondheid en de mate van participatie in de maatschappij. Daarom wordt ook nadrukkelijk de verbinding gemaakt met het sociale domein vanuit een preventief oogpunt. Zo is er een beweegaanbod in de Burgerijen of tijdens de week van de opvoeding om zo diverse groepen burgers op een laagdrempelige manier deel te laten nemen aan de maatschappij op een (lichamelijk) actieve wijze. Dit gebeurt te allen tijde in samenwerking met diverse partners, zowel op vrijwillige als professionele basis.
- De combinatiefunctionaris heeft in voornoemde doelstelling een belangrijke rol door actief diverse activiteiten en interventies te organiseren. Ook legt de combinatiefunctionaris verbindingen tussen vrijwilligersorganisaties, zoals buurtorganisaties, sportverenigingen, jeugdverenigingen, seniorenverenigingen en professionele organisaties, zoals Huis voor de Sport en het onderwijs. Door deze samenwerking met de diverse partners staat er jaarlijks een divers sport- en beweegprogramma voor jong en oud. Bestaande activiteiten worden geborgd en indien mogelijk doorontwikkeld terwijl er ook altijd ruimte is voor vernieuwing daar waar gewenst of daar waar noodzakelijk.
- Een belangrijk onderdeel van het sport en beweegaanbod is het jaarlijkse programma van schoolse- en naschoolse activiteiten. Kinderen worden op diverse wijze aangespoord tot een actieve en positief gezonde leefstijl. Belangrijke, jaarlijks terugkerende elementen hieruit zijn: de schoolsportolympiade, sporten tijdens de vakantie en de Voerendaalse sportweek.

5. Cultureel erfgoed en archeologie

- Binnen dit domein werkt de gemeente nauw samen met vastgoedeigenaren, heemkundeverenigingen, de regioarcheoloog, gemeenten en de provincie Limburg. Daar waar zich kansen voordoen haken we aan op trajecten in de regio of de provincie.
- Beeldbepalende panden en Rijksmonumenten: In het laatste kwartaal van 2018 is ter behoud en versterking van de beeldbepalende panden binnen onze gemeente (geen Rijksmonumenten) een inventarisatie gestart van de cultuurhistorische waarden van de kernen en de beeldbepalende gebouwen. Afhankelijk van de uitkomst van de inventarisatie zal in de 2^e helft van 2019 worden bekeken welke kansen en ontwikkelmogelijkheden er liggen t.a.v. de beeldbepalende panden. Dit wordt gedaan in samenspraak met de vastgoedeigenaren van zowel de beeldbepalende panden als van de Rijksmonumenten en met de heemkundeverenigingen.
- Open Monumentendag: Na het succes van de voorgaande jaren, zullen wij in 2019 opnieuw de Heemkundevereniging Voerendaal, Heemkundevereniging Klimmen en Stichting Cultuur en Ontmoeting Ransdaal ondersteunen bij de organisatie van de Open Monumentendag.
- Projecten: Als gemeente investeren en ondersteunen wij projecten die bijdragen aan het zichtbaar maken van (verdwenen) erfgoed:
 - o *Herbouw oude dorpspomp Laurentiusplein*: Het initiatief tot herbouw van de waterpomp wordt genomen door de Heemkundevereniging Voerendaal in samenwerking met de Woningstichting Voerendaal, de buurtvereniging St Barbara en de gemeente. In het kader van de financiële haalbaarheid wordt nadrukkelijk ook gekeken naar provinciale en/of rijkssubsidies.
 - o *Communicatie over het (vroeg) middeleeuwse verleden in het Kernplan Centrum*: ook wordt gewerkt aan het communiceren van de (vroeg)middeleeuwse geschiedenis van Voerendaal in het centrum. In de eerste helft van 2019 zal worden onderzocht op welke wijze de historie zichtbaar gemaakt kan worden in de openbare ruimte, en bij positief resultaat van deze verkenning kan hier in de tweede helft van 2019 uitvoering aan worden gegeven.
 - o *Via Belgica/Romeins Zuid-Limburg*: hiervoor wordt verwezen naar het programma economie.
 - o *Kerken*: Voor het onderhoud van kerken zijn al snel forse bedragen nodig die niet enkel door Bisdop, inzameling van giften en Provinciale subsidies bijeen kunnen worden verkregen. Het

college van B&W heeft in 2018 besloten een gemeentelijke incidentele projectsubsidie toe te kennen voor de H. Laurentiuskerk te Voerendaal en voor de Sint Bernarduskerk te Ubachsberg. De uitvoering staat gepland voor 2019. Daarnaast is in 2017 een subsidie toegekend voor de restauratie van de Sint Remigiuskerk te Klimmen.

6. Natuur en landschap

- We onderstrepen de essentiële koppeling van inrichting van het buitengebied en aanpak van de wateroverlast in de kernen. Door regenwater op de plateaus en hellingen vast te houden en te infiltreren worden problemen in de dalen voorkomen. Komende tijd zullen we de dialoog met onze partners, provincie, waterschap, LLTB, grondeigenaren (burgers, agrariërs) en natuurbelangenorganisaties aangaan over welke inrichtingsmaatregelen in het landelijk gebied – ook in de vorm van natuur- en landschapselementen – noodzakelijk zijn om de toenemende wateroverlast (maar ook droogte) aan te pakken.
- Bloemrijke bermen zijn zeer belangrijk als het gaat om het verbinden van natuurgebieden. Om deze verbindingen robuust te maken is naast ecologisch bermbeheer ook de breedte van de berm erg belangrijk. Hier ondervinden wij enkele knelpunten. De opzet voor de komende jaren is te komen tot een breed gedragen gedifferentieerd bermenbestek waarin de bermen die deel uitmaken van het ecologisch netwerk robuuster zijn en ecologisch worden beheerd.
- Ook gaan we in 2019 na welke juridische instrumenten we kunnen inzetten om verdere aantasting van de bermen maar ook van de landschapselementen te voorkomen. Ook met de provincie zullen we het gesprek aangaan om de handhaving van deze elementen vorm te geven. Daarbij zullen we onderzoeken, of en zo ja, met welke instrumenten het mogelijk is om verloren gegane elementen te herstellen. Prioriteit ligt hierbij bij die elementen, die een belangrijke rol in het ecologisch netwerk vervullen.
- Samen met de provincie starten we een onderzoek naar de leemtes voor het realiseren van een ecologische verbindingszone tussen de Vrakelberg en de Kunderberg. Komend jaar zal duidelijk worden of dit project kan worden opgeschaald naar een zogenaamd PIO-project (= Platteland In Ontwikkeling). Verder zullen we erop toezien dat natuur en landschap onderdeel uitmaken van het fietsproject langs de Vrakelberg.
- Eind 2018 of begin 2019 zal 'highlight 3' van project Corio Glana worden gerealiseerd. Dit betreft de herinrichting van de Geleenbeek en het omliggende gebied tussen de A76 en Putterweg. In 2018 is er besluitvorming over een doorstart van het (regionale) project Corio Glana. Deze richt zich op de highlights die nog niet zijn gerealiseerd, het beheer en onderhoud van de (gerealiseerde) natuur en op de recreatief-toeristische ontwikkelingen langs de Geleenbeek.
- Het Limburgse landschap heeft sinds 2005 de status 'Nationaal Landschap'. Recent is het Programma Nationaal Landschap Zuid-Limburg (2018 – 2021) 'Landschap in het hart van de samenleving' vastgesteld. We willen inspelen op de mogelijkheden van dit programma en zullen onderzoeken welke kansen de 13 hefboomprojecten uit dit programma Voerendaal bieden.

7. Openbaar groen

- Door klimaatveranderingen krijgen we in onze leefomgeving steeds meer te maken met de extreme gevolgen hiervan, zoals wateroverlast en hittestress. Het aanplanten van groen levert een positieve bijdrage aan het verminderen van deze overlast. Bij het maken van nieuwe plannen voor de aanplant van groen zal hier zoveel mogelijk rekening mee worden gehouden.
- Het Groenstructuurplan uit 2013 heeft een scope van 10 jaar. Ondanks de taakstelling waar we mee te maken hebben gehad is het gelukt om de 1^e uitvoeringstranche van 5 jaar vrijwel geheel uit te voeren. Op dit moment wordt gewerkt aan een 2^e uitvoeringstranche en deze zal worden gekoppeld aan het Strip 2.0. Bij de prioritering van nieuwe plannen worden plannen die een bijdrage leveren aan landschapsherstel of versterking, erosiebestrijding en het verbinden van natuurgebieden met voorrang uitgevoerd.
- De opdracht uit het GBP (groenbeheerplan) is om een hoog onderhoudsniveau van de openbare ruimte na te streven. De ontwikkeling bij het leerwerkbedrijf heeft ervoor gezorgd dat deze ambitie tot op heden wordt bereikt. De bezettingsproblematiek (geen instroom) bij de buitendienst zorgt ervoor dat deze opgave steeds moeilijker wordt. In aanleg willen we het huidige ambitieniveau vasthouden. In 2019 zullen we, op basis van een plan van aanpak, acties oppakken om enerzijds het leerwerkbedrijf in stand te houden en anderzijds het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte hoog te houden. De inzet van de buitendienst ten aanzien van de verenigingen en projecten wordt opnieuw bekeken.
- Doorontwikkeling buitendienst: De nieuwe rol van buurtregisseur binnen de doorontwikkeling bij de buitendienst zorgt er o.a. voor dat de afstand tussen burger en gemeente kleiner wordt. Wij merken dat burgers vooral graag gehoord willen worden en het niet alleen om het kwaliteitsniveau buiten gaat.

Door juist te investeren in de relatie gemeente-burger zorgen wij ervoor dat het acceptatieniveau van de burgers verandert waardoor een knelpunt in de kwaliteit van het onderhoud niet meteen leidt tot een vermindering van de tevredenheid bij de burger. De komende jaren worden steeds meer beheertaken doorgeschoven van “binnen” naar “buiten”. Wij hebben hiermee de verwachting dat we daardoor beter in staat zijn om de kwaliteit van zowel de inrichting als het onderhoud van de openbare ruimte te borgen.

- Optimaliseren van het veegprogramma verhardingen in het kader van onkruidbestrijding op verharding: Rd4 verzorgt voor de gemeente Voerendaal de reiniging van de straten. Dit doen zij door elke keer een standaard route te rijden, ongeacht of het vies is of niet. Wij hebben de ambitie om meer regie te voeren op de reiniging. Dit willen wij doen door op een andere manier, meer beeldgericht, te onderhouden. In deze begroting is geld opgenomen voor de aanschaf van enkele laptops of tablets en de aanschaf van het programma van Rd4. We verwachten hiermee de tevredenheid van de burger te verhogen. Wellicht leidt dit tot kostenbesparing maar dit is op voorhand nog niet te zeggen.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Sport, cultuur en recreatie							Bedragen x € 1.000
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Sportbeleid en activering	210	207	207	203	196	196	196
Sportaccommodaties	637	605	606	677	683	672	658
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	223	231	274	229	236	229	236
Musea	6	5	5	14	14	14	14
Cultureel erfgoed	16	111	136	75	50	50	50
Media	314	297	302	323	322	316	316
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	850	917	973	985	954	962	958
Totaal lasten:	2.256	2.373	2.503	2.506	2.455	2.439	2.428
Baten:							
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	150	147	147	151	150	149	145
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	0	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0
Media	20	20	20	20	20	20	20
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	12	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	182	167	167	171	170	169	165
Saldo programma	-2.074	-2.206	-2.336	-2.335	-2.285	-2.270	-2.263

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Sportbeleid en activering

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "ondersteuning sportverenigingen" en "jongerenwerk-activiteitenbudget".

De lagere raming van de lasten komt met name door vervallen incidentele raming accommodatiebijdrage Hellas en hogere lasten als gevolg van verhoging basissubsidie met 25%.

Sportaccommodaties

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "sportcomplex De Joffer" en "voetbalaccommodaties". De hogere raming van de lasten komt met name door raming kapitaallasten voetbalterrein Hellas (Open Club Klimmen) en lagere raming kapitaallasten sportcomplex De Joffer.

Cultuurpresentatie, -productie en –participatie

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “ondersteuning cultuurverenigingen”, “activiteitenbudget” en “muziekonderwijs”.

De lagere raming van de lasten komt met name door lagere toerekening salariskosten, lagere kosten zomerfestival, Strous cultuurprijs en muziekonderwijs. Daarnaast zijn er hogere lasten als gevolg van verhoging basissubsidie met 25%.

Musea

Tot dit taakveld behoort het budget voor “archeologie”.

De hogere raming van de lasten komt door hogere toerekening salariskosten.

Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “cultureel erfgoed”, “monumentenzorg en monumentendag” en “bijdrage aan kerkbesturen”.

De lagere raming van de lasten komt met name door incidentele bijdrage aan kerkbestuur Klimmen en een hogere toerekening salariskosten.

Media

Tot dit taakveld behoort het budget voor “bibliotheekwerk” (inclusief de huisvesting van bibliotheken).

De hogere raming van de lasten komt met name door raming kapitaallasten verbouwing bibliotheek Voerendaal en lagere toerekening salariskosten.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “openbaar groen”, “maaiwerkzaamheden”, “uitvoeringsprogramma groenstructuurplan”, “waterlossingen en sloten” en “speeltuinen”.

De hogere raming van de lasten komt met name door verhoging budget maaiwerkzaamheden en lagere lasten door vervallen incidenteel budget verplaatsen hek buffer Molenbeek.

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- Het aanvragen van activiteitsubsidies bij verenigingen en burgers wordt actief gestimuleerd. Wanneer meer aanvragen worden ingediend en gehonoreerd kan dit leiden tot een overschrijding van het budget.
- Het tekort aan menskracht bij de SW-groep (buitendienst) zorgt ervoor dat er een heroverweging moet plaatsvinden welke taken als kerntaken worden beschouwd. Dit kan betekenen dat er een andere keuze wordt gemaakt ten aanzien van de ambitie op het onderhoudsniveau van de openbare ruimte, de inzet bij verenigingen of gemeentelijke projecten.

Mede gelet op de gewenning die is ontstaan bij burgers door het bereiken van het hoge onderhoudsniveau, zal een verlaging van dit niveau vermoedelijk leiden tot een afname van de klanttevredenheid en een toename van het aantal klachten en meldingen. Wordt vastgehouden aan het hoge ambitieniveau en verder geen onderscheid gemaakt in de taken van de buitendienst dan zal het beschikbaar budget voor onderhoud van de openbare ruimte moeten worden verhoogd.

In 2019 wordt ten aanzien van dit onderwerp een aantal scenario's nader uitgewerkt om te komen tot een oplossing voor de bezettingsproblematiek waarbij ook de consequenties in beeld worden gebracht.

Programma Sociaal domein

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder H. Coenen
--	---------------------

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 61 Samenkracht en burgerparticipatie	• 66 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
• 62 Wijkteams	• 671 Maatwerkdienstverlening 18+
• 63 Inkomensregelingen	• 672 Maatwerkdienstverlening 18-
• 64 Begeleide participatie	• 681 Geëscaleerde zorg 18+
• 65 Arbeidsparticipatie	• 682 Geëscaleerde zorg 18-

Doelstelling

Het programma Sociaal domein is een veelomvattend programma. Alle zorg en ondersteuning voor al onze inwoners wordt vanuit dit programma georganiseerd en uitgevoerd. Hierbij gaat het om participatie, zorg en welzijn en zowel om preventie als curatie.

Het beleid van de gemeente Voerendaal is gericht op een sterk sociaal aanbod voor al onze inwoners door het toevoegen van preventieve activiteiten en algemene voorzieningen en de zorginzet vraaggericht en op maat te laten verlopen, met als uitgangspunt zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.

We vinden het belangrijk dat het goed gaat met onze inwoners. Dat betekent dat inwoners zo zelfredzaam en zelfstandig als mogelijk kunnen opgroeien, leven en meedoen in de samenleving. Als overheid creëren we samen met andere sociale partners randvoorwaarden hiervoor of komen we in beeld om individuele inwoners hierbij te ondersteunen. Het bieden van zorg en welzijn voor onze inwoners is te verdelen in welzijn en zorg die voor iedereen naar behoefte toegankelijk en beschikbaar is en het vangnet van zorg en ondersteuning dat aanvullend kan worden ingezet als dat nodig is. Voor de ondersteuningsvraag die niet opgelost kan worden vanuit het netwerk of voorliggende voorzieningen wordt samen nagegaan welke aanvullende hulp nodig is. In de meeste gevallen is dit hulp die valt onder de Wmo of jeugdwet en deze hulp wordt op maat aan inwoners toegekend. Dit kan in de vorm van zorg in natura (zorg geleverd door een gecontracteerde aanbieder) of een persoonsgebonden budget (PGB - dan kopen inwoners via een zorgbudget zelf zorg in).

Binnen het programma Sociaal domein wordt ook invulling gegeven aan het arbeidsmarktbeleid. Burgers met een afstand tot de arbeidsmarkt worden door middel van verschillende instrumenten en programma's ondersteund om deze afstand te verkleinen. Naast inzet en betrokkenheid van onze partners zoals ISD Kompas en WOZL is ook afstemming met werkgevers in dit kader van belang. Het regionale werkgeversservicepunt (WSP) vervult hierin een belangrijke rol.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Focus op transformatie, 10 stappen verandering in het sociale domein (vastgesteld 10-05-2016);
- Visie herinrichting sociaal domein 'De kracht van de gemeenschap' (vastgesteld 25-05-2013);
- Bovenlokale beleidskaders jeugd (vastgesteld 30-01-2014);
- Beleidsplan jeugd (vastgesteld 13-11-2014);
- Beleidsplan Werk, Inkomen en Sociale zorg / beleidsplan Kompas 2018-2019 (vastgesteld 31-05-2018);
- Visie ISD Kompas (vastgesteld 13-12-2012);
- Arbeidsmarktbeleid Parkstad Limburg 2016-2020 (vastgesteld 20-07-2016);
- Nota armoedebeloid 2015 (vastgesteld 18-12-2014);
- Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning Van Eigen Kracht Tot Maatwerk (vastgesteld 09-03-2017);
- Beleidsnotitie wijksteunpunten Voerendaal (vastgesteld 09-03-2017);
- Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2018-2019 (vastgesteld 13 maart 2018).

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

	Aantal	Eenheid	Bron
Banen	354,6	Aantal per 1.000 inwoners in leeftijd van 15 – 64 jaar	LISA (2017)
Jongeren met een delict voor de rechter	0,42%	Percentage jongeren van 12 t/m 21 jaar	Verweij Jonker instituut (2015)
Kinderen in uitkeringsgezin	3,74%	Percentage kinderen tot 18 jaar	Verweij Jonker instituut – Kinderen in Tel (2015)
Netto arbeidsparticipatie	64,6%	Percentage van de werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS (2017)
Werkloze jongeren	0,92%	% 16 t/m 22 jarigen	Verweij Jonker instituut – Kinderen in Tel (2015)
Personen met een bijstandsuitkering	16,5	Aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	CBS (2017)*
Lopende re-integratievoorzieningen	17,3	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS (2017)
Jongeren met jeugdhulp	8,7%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS (2017)
Jongeren met jeugdbescherming	0,5%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS (2017)
Jongeren met jeugdreclassering	0%	% jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS (2017)
Clënten met maatwerkarrangement Wmo	55	Aantal per 1.000 inwoners	Gemeentelijke monitor sociaal domein (2017)

* Per 01-07-2018 heeft Voerendaal 120 personen met een bijstandsuitkering (cijfers Kompas).

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Doorontwikkeling van “De Burgerij” en instandhouding van publieke voorzieningen;
- Versterking van de financiële basis en slagkracht van verenigingen;
- Het ondersteunen van (zorg)initiatieven van inwoners;
- Het (blijven) versterken van het voorliggende veld;
- Het bieden van een vangnet voor zorg en welzijn;
- Het streven naar een zo laag mogelijk percentage van mensen (en zeker kinderen) onder de armoedegrens.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

Transformatie en innovatie

1. Voorzieningen inrichten, uitbreiden en in stand houden die aansluiten bij de behoeften van inwoners om de zelfstandigheid en zelfredzaamheid te vergroten. Deze voorzieningen worden zoveel als mogelijk gekoppeld aan De Burgerijen.
2. Ondersteuning van mensen om anderen te ontmoeten, actief te zijn en te blijven, zich te ontwikkelen, ervaring op te doen en waar mogelijk kansen te vergroten op (betaald) werk.
3. Inwoners zijn gestimuleerd, gefaciliteerd en ondersteund om initiatieven te ontplooiën om de sociale infrastructuur en leefbaarheid te versterken.
4. Voortzetten van innovatie en transformatie in het sociale domein door innovatieve projecten samen met partners en inwoners te ontwikkelen.

Inkoop jeugdhulp

5. De nieuwe werkwijze Basishulp Jeugd is eind 2018 zodanig geïmplementeerd dat de nieuwe werkwijze per 1-1-2019 voor onze inwoners herkenbaar en laagdrempelig is ingericht en passende hulp biedt voor wie dit nodig heeft.
6. Het partnerschap met de opdrachtnemende partij voor de Basishulp Jeugd wordt in 2019 verder vormgegeven inclusief het accounthouderschap en de monitoring.

Doorontwikkeling de Burgerijen

7. Het versterken van de basisfuncties, vanuit een groeimodel tot goedlopende centrale ontmoetingsplekken voor alle leeftijdscategorieën die aansluiten bij de (lokale) behoeften en mogelijkheden die er zijn. Iedere Burgerij in de kernen kent een eigen invulling maar hebben allen dezelfde hoofddoelstelling welke is onderverdeeld in:
 - a. Een laagdrempelig inlooppunt met een uitnodigend activiteiten aanbod;
 - b. Inhoud geven aan preventie & signalering middels het activiteiten aanbod van de Burgerij;
 - c. Een goed functionerende info en adviesfunctie vanuit de Burgerij die voldoet aan de behoefte van de inwoners in de kern;
 - d. Matchen van vraag en aanbod op het vlak van vrijwillige inzet;
 - e. Algemene voorzieningen inrichten aansluitend bij behoeften van inwoners om de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van inwoners te vergroten;
 - f. Faciliteren en ondersteunen van een centrale laagdrempelige ontmoetingsplaats binnen iedere kern voor alle burgers waaronder burgers in een kwetsbare positie, ondernemers, professionals en vrijwilligers;
 - g. Preventie van eenzaamheid, bevorderen van inclusie en sociale participatie;
 - h. Versterken van het voorliggend veld.

Gezamenlijke subsidiëring informele zorgpartners (2019) en groeimodel naar netwerkfinanciering informele zorg (2020)

8. Efficiënter werken voor zowel gemeenten als zorgpartners (administratieve lasten reduceren door gezamenlijk te subsidiëren c.q. het netwerk te financieren). Tevens een beter overzicht en meer samenhang creëren in het aanbod (versnippering in het lokale informele zorgaanbod reduceren) en meer uniformiteit bewerkstelligen in Parkstad wat betreft het beleid informele zorg.
9. Gezamenlijke werving en scholing van vrijwilligers informele zorg organiseren.

Talent Werkt

10. Met het programma Talent Werkt is een lokale infrastructuur ingericht met als doel om mogelijkheden en kansen te bieden aan de Voerendaalse burgers op het gebied van onderlinge ontmoeting, actief te zijn en te blijven, persoonlijke ontwikkeling, ervaring opdoen en kansen te vergroten op (betaald) werk. Het betreft een dynamische infrastructuur die meebeweegt in de demografische en economische ontwikkelingen, die wordt afgestemd op lokale behoeften en kansen biedt voor het leveren van maatwerk.

Initiatieven uit de samenleving

11. Initiatieven uit de samenleving leveren een bijdrage aan de (lokale) leefgemeenschap. Door deze initiatieven te stimuleren, ondersteunen en te faciliteren beogen we:
- versterking van de leefbaarheid en vitaliteit in de kernen en vergroting van de betrokkenheid van inwoners zelf hierbij;
 - Versterking van de zelfredzaamheid en mogelijkheden om langer thuis te blijven wonen;
 - Versterking van saamhorigheid en betrokkenheid op elkaar;
 - Instandhouding van een duurzaam en betaalbaar voorzieningenniveau in de gemeente.
12. Om hier invulling en uitvoering aan te kunnen geven dient de communicatie, samenwerking en afstemming tussen gemeente, inwoners, buurt- en vrijwilligersorganisaties/verenigingen te worden bevorderd. Ook dient hiervoor de eigen rol van de gemeente te worden versterkt door het verder ontwikkelen van de interne ondersteuningsstructuur middels coaching en training.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	- Stimuleren van consulenten Participatie, Wmo en jeugd om innovatieve oplossingen te bedenken en uit te proberen en eventuele trends in hulpverlening te signaleren, waardoor samen met beleid nieuwe voorzieningen kunnen worden uitgewerkt. - Ontwikkelen en behouden van voorzieningen die voorzien in vragen en behoeften van inwoners, waarbij zoveel mogelijk wordt uitgegaan van bestaande voorzieningen en structuren, zoals peuterspeelzaalwerk, verenigingen, onderwijs en De Burgerijen.	Doorlopend Doorlopend
2	Versterken van de bestaande voorzieningen Talent Werkt en De Burgerijen gericht op ontmoeting en meedoen in de samenleving.	Doorlopend
3	- Vanuit de gemeente Voerendaal worden via verschillende activiteiten, zoals sociale buurtschouwen en verenigingsavonden inwoners gestimuleerd mee te denken over oplossingen in de eigen leefomgeving en hierin initiatief te ontwikkelen. - Initiatieven die inwoners willen nemen, worden indien nodig en passend binnen de gemeentelijke kaders en beleid door de gemeente Voerendaal ondersteund en gefaciliteerd.	Doorlopend Doorlopend
4	Samen met partners gaan we na op welke manieren we zorgvernieuwing kunnen doorvoeren. Op het uitwerken van een innovatief zorgaanbod voor ambulante jeugdhulp vanuit de inkoop Basishulp jeugd (zie doel 5 en 6) ligt in 2019 de focus.	Doorlopend
5	De nieuwe werkwijze Basishulp jeugd wordt geïmplementeerd en stap voor stap vindt de inrichting gekoppeld aan scholen en De Burgerijen plaats.	Doorlopend
6	- Het partnerschap met de opdrachtnemer voor Basishulp jeugd wordt vormgegeven. Dit verloopt via een vast contactpersoon bij de gemeente, de accounthouder. - De accounthouder ontwikkelt samen met de collega's van de toegang jeugdhulp, de opdrachtnemer en in samenwerking met de gemeente Heerlen en Landgraaf een effectieve samenwerking aan de hand van een ontwikkelagenda en uitgewerkte prestatie-indicatoren.	Doorlopend Doorlopend
7	- Bestaande en solide functies onderhouden, verankeren en doorontwikkelen bij alle Burgerijen. - Prille functies monitoren, bijstellen en evalueren bij alle Burgerijen. - Open blijven staan voor nieuwe behoeftes, wensen en actualiteiten bij alle Burgerijen. Hiervoor is van wezenlijk belang en een voorwaarde om midden in de Voerendaalse samenleving te staan om deze behoeften en wensen te signaleren. - Voortzetten van de in 2017 gewijzigde begeleidings- / ondersteuningstructuur met betrekking tot de vrijwilligers gekoppeld aan de Burgerijen en aanverwante diensten en activiteiten. - Continueren van de functie inloop GGZ in de Burgerijen in samenwerking met Mondriaan. - Stabilisering, doorontwikkeling samenwerking en verankering van de integratie bibliotheek en de functies van de Burgerij Voerendaal-Kunrade. - Oriëntatie op de positionering van de Burgerij in de Open Club Klimmen.	Doorlopend Doorlopend Doorlopend Doorlopend 2019 2019

	- Verbindingen en dwarsverbanden tussen formele en informele zorg continueren en verder uitbreiden. - Inrichten en operationaliseren van de Burgerij Ubachsberg in het MFC Ubachsberg.	Doorlopend Q1
8	- Besluitvorming colleges Parkstad over juridisch construct t.b.v. gezamenlijke subsidiëring in 2019 en beschikken van informele zorgpartners Parkstad. - Voorbereiden, besluitvorming en start uitvoering netwerkfinanciering partners informele zorg ingang 2020. - Besluitvorming uniforme toekomstige invulling mantelzorgwaardering Parkstad. - Invoering gezamenlijke mantelzorgwaardering.	Q1 Q1 t/m Q3 Q1 2019
9	- Besluitvorming gezamenlijk scholingsaanbod. - Fasegewijs invoeren en ontsluiten van gezamenlijk scholingsaanbod zodat in 2020 hier volledig uitvoering aan gegeven kan worden.	Q1 2019
10	- De functies van ontmoeting, ervaring opdoen, actief zijn en blijven en persoonlijke ontwikkeling zijn voornamelijk verbonden aan de projecten en activiteiten die onder de vlag van de Burgerijen worden uitgevoerd. Zoals bij nummer 7 is toegelicht willen we dit borgen en verder uitbreiden afgestemd op de lokale behoeften. Dit onderdeel wordt ook wel spoor 'sociaal' van Talent Werkt genoemd. - Het andere spoor betreft 'Werk'. Een belangrijk onderdeel hiervan is het zogenaamde leerwerkbedrijf bij de buitendienst. Het is van belang dat de hiervoor ingerichte structuur en mogelijkheden behouden blijven en worden ingezet voor de doelgroep. In 2019 wordt nagegaan welke mogelijkheden en samenwerkingsafspraken in de regio met o.a. praktijkonderwijs er zijn.	Doorlopend Q1 en Q2
11	- Burgerinitiatieven activeren, begeleiden, ondersteunen, faciliteren en stimuleren. - Organiseren van contactavonden met verenigingen en specifiek met Buurtverenigingen.	Doorlopend Per kwartaal
12	- Doorontwikkelen van de interne bewustwording over de meerwaarde van burgerinitiatief en het versterken van de ondersteuningsvaardigheden van medewerkers.	Doorlopend

1. De transformatie en innovatie heeft in Voerendaal al veel aandacht gekregen in de afgelopen jaren. Hiertoe hebben we in 2016 een transformatie-agenda opgesteld. Voor 2019 is het zaak deze innovatie en transformatie verder voort te zetten en daar waar nodig nieuwe stappen te zetten. Transformeren en innoveren is echter nooit een doel op zich en staat altijd in relatie tot vragen en behoeften in de samenleving. Het gaat er dan om hulp en ondersteuning beter passend, efficiënter of effectiever in te zetten waarbij niemand buiten de boot valt. Dit kan soms vanuit oplossingen op een individueel niveau en soms kan een voorziening voor een groep inwoners ingericht worden. De transformatie en innovatie is een doorlopend proces, omdat vragen en ontwikkelingen in de samenleving ook steeds aan verandering onderhevig zijn. Dit vraagt dus ook in 2019 weer focus en speciale aandacht.
2. Vanuit de Participatiewet, Wmo en Jeugdwet is het de taak van de gemeente om inwoners te ondersteunen en stimuleren bij opgroeien, meedoen in de samenleving en arbeid. In Voerendaal organiseren we dit zoveel mogelijk vanuit de structuren van Talent Werkt en De Burgerij. Daarnaast werken we samen in de regio om bijvoorbeeld de mogelijkheden rondom werk te vergroten. In 2019 zetten we dit voort en breiden de activiteiten uit daar waar dit aan de orde is.
3. Initiatieven vanuit de samenleving stimuleren en ondersteunen is een centraal punt om te komen tot transformatie en innovatie. Hierbij onderkennen we dat de overheid niet op alle vragen uit de samenleving een antwoord heeft en zij deze verantwoordelijk deelt met haar inwoners. Het vraagt een omslag in denken en werken en vanuit de gemeentelijke organisatie blijft dit aandacht vragen (zie ook 11 en 12)
4. Naast betrokken inwoners is het ook belangrijk om aan zorgvernieuwing te werken met partners in het sociale domein. Op dit terrein lopen al verschillende trajecten, zoals in de Burgerij Ransdaal waar activiteiten samen met Philadelphia worden ondernomen. Daar waar mogelijk worden dit soort projecten en initiatieven uitgebreid en versterkt. Daarnaast werken we vanaf 2019 met de nieuwe Basishulp Jeugd. Dit is verder uitgewerkt onder 5 en 6.
5. Vanaf 2019 gaat de gemeente aan de slag met een nieuwe werkwijze om ambulante jeugdhulp uit te voeren. Daartoe is een aanbestedingstraject Basishulp jeugd samen met de gemeenten Heerlen en Landgraaf uitgevoerd. Dit heeft geleid tot een overeenkomst met 1 aanbieder voor 4 jaar die alle ambulante jeugdhulp voor Voerendaal organiseert met 1 lumpsum budget. Zij hebben hiertoe een plan ontwikkeld dat een verschuiving van curatieve naar preventieve hulp stimuleert en gekoppeld is aan

Voerendaalse voorzieningen, zoals onderwijs en De Burgerijen. 2019 is het eerste jaar van de uitvoering van de nieuwe werkwijze en zal nog erg in het teken staan van overgang van het ene systeem naar het andere en inrichten van de nieuwe werkwijze. Voor ons is het belangrijk dat dit zo soepel als mogelijk voor onze inwoners verloopt en daar waar nodig extra aandacht en communicatie aan de overgang wordt besteed, zodat inwoners in ieder geval weten waar ze terecht kunnen en hoe het proces verloopt.

6. In 2019 investeren we sterk in een effectieve samenwerking met de opdrachtnemende partij, zonder grote overlap of hiaten. De gemeente stuurt niet meer via beschikkingen en arrangementstarieven op de zorginzet, maar sturen verloopt via resultaten. Deze worden in kaart gebracht via prestatie-indicatoren. In 2019 experimenteren we met de set van prestatie-indicatoren en waar nodig worden deze aangepast en bijgesteld.
7. Inmiddels hebben we enkele jaren ervaring met de Burgerijen in de kernen en zijn zij niet meer weg te denken in onze huidige zorg- en welzijnsstructuur. De Burgerijen hebben een belangrijke rol in het zogenaamde voorliggende veld en op het gebied van preventie. In 2019 zetten we ons in om de bestaande en goed lopende voorzieningen verder te borgen, open te staan voor nieuwe initiatieven die aansluiten op behoeften, het verder door ontwikkelen van relatief nieuwe activiteiten / programma's en wordt het programma 'wethouders on tour' toegevoegd.
8. Als de Parkstadgemeenten gezamenlijk de partners informele zorg subsidiëren in 2019 is hier een bijbehorende juridische constructie voor nodig. Alle afzonderlijke colleges dienen te besluiten dat één gemeente namens allen mag subsidiëren. Tevens worden er procesbeschrijvingen en uitvoeringsafspraken van de gezamenlijke subsidiëring opgesteld.
Eén stap verder dan de gezamenlijke subsidiëring op Parkstadniveau is het vormen en financieren van een netwerk informele zorg. Dit heeft als doel de samenhang van de verschillende diensten en de samenwerking tussen de verschillende partners informele zorg te bevorderen. Het doel en de vormgeving van het netwerk informele zorg dienen nader geformuleerd te worden: wat is de doelgroep, de opdracht, de diensten/producten, hoe verloopt de samenwerking tussen de organisaties onderling, hoe vindt de verantwoording plaats, etc. Bij de zorgaanbieders wordt middels gesprekken en brainstormsessies info opgehaald over wat m.b.t. de netwerkfinanciering mogelijk is en hoe een en ander goed georganiseerd en ingevoerd kan worden.
9. De gewenste (gezamenlijke) waardering van mantelzorgers wordt fasegewijs ingevoerd (te verwachten medio 2019), zodat in 2020 hier volledig uitvoering aan gegeven kan worden. Besluitvorming vindt plaats over hoe het gezamenlijk scholingsaanbod toegankelijk gemaakt wordt.
10. Het spoor 'sociaal' onder de vlag van Talent Werkt wordt geborgd bij de doorontwikkeling van De Burgerijen.
Ten aanzien van het spoor 'werk' is een infrastructuur ingericht die het mogelijk maakt om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (persoonlijk) te ontwikkelen en werkervaring op te doen. Hier worden instrumenten als coaching en opleiding van de betrokkenen op ingezet. Echter de kracht van het leerwerkbedrijf bij de buitendienst is de ruimte die aan de doelgroep wordt geboden om op basis van gelijkwaardigheid zich te ontwikkelen en zich verbonden te voelen aan de organisatie. Met deze aanpak is een aantal jaren geleden gestart. Hierbij is tevens ingezet op een afbouw van het uitbesteden van groenwerkzaamheden. In 2018 werd de beperking ervaren van zogenaamde nieuwe aanwas waardoor er krapte ontstaat bij de uitvoering van de groenwerkzaamheden en overige werkzaamheden bij de buitendienst. In 2019 wordt een aantal scenario's uitgewerkt om te komen tot oplossingen c.q. een gewijzigde aanpak. Verwezen wordt ook naar programma Sport, Cultuur en Recreatie.
11. De vormen en mate van inzet bij initiatieven uit de samenleving zijn afhankelijk van de noodzaak en behoefte van de initiatiefnemers. Dit kan op verschillende niveaus en op verschillende manieren. Het credo hierbij is om verwachtingen vooraf goed te managen en de ondersteuningsvorm af te stemmen op de initiatiefnemer.
Verenigingen en specifiek buurtverenigingen zijn een belangrijke informatieschakel tussen hun leden / achterban en de gemeente. Middels bijeenkomsten worden korte lijnen gecreëerd en kan worden voortgebouwd en ingespeeld op het stimuleren en ontwikkelen van initiatieven.
12. De interne ondersteuningsstructuur gericht op het wegnemen van (bureaucratische) belemmeringen en het beschikbaar stellen van professionele ondersteuning vraagt continu aandacht. Evaluatie, training en geven van feedback worden voor de doorontwikkeling ingezet.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Sociaal domein				Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	986	924	921	830	880	999	990
Wijkteams	371	427	426	292	277	277	277
Inkomensregelingen	2.605	2.648	2.700	2.722	2.744	2.765	2.788
Begeleide participatie	1.741	1.816	1.749	1.672	1.574	1.513	1.513
Arbeidsparticipatie	270	157	237	250	250	250	250
Maatwerkvoorzieningen	271	299	299	321	321	321	321
Maatwerkdienstverlening 18+	1.939	2.226	2.259	2.230	2.283	2.286	2.290
Maatwerkdienstverlening 18-	1.990	1.865	1.865	2.181	2.181	2.081	1.931
Geëscaleerde zorg 18+	18	32	48	50	34	34	34
Geëscaleerde zorg 18-	190	211	211	201	201	201	201
Totaal lasten:	10.381	10.605	10.715	10.749	10.745	10.727	10.595
Baten:							
Samenkracht en burgerparticipatie	123	124	124	118	118	118	118
Wijkteams	33	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.855	1.862	1.836	1.904	1.903	1.903	1.903
Begeleide participatie	7	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	57	0	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18+	221	250	250	90	90	90	90
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten:	2.296	2.236	2.210	2.112	2.111	2.111	2.111
Saldo programma	-8.085	-8.369	-8.505	-8.637	-8.634	-8.616	-8.484

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Samenkracht en burgerparticipatie

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Hygiënebegeleiding kinderopvang", "Ouderenverenigingen", "Cliëntondersteuning", "Algemeen maatschappelijk werk" en "Gemeenschapsaccommodaties".

De lagere raming van de lasten komt met name door minder aangekochte woningen t.b.v. statushouders en overheveling gedeelte budget "Algemeen Maatschappelijk Werk" naar "lumpsum Jeugd". Hier staan hogere lasten tegenover als gevolg van raming kapitaallasten MFC Ubachsberg, hogere toerekening salariskosten en hogere dotaties aan voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen.

De lagere raming van de baten komt met name door minder huuropbrengst woningen statushouders. Hier staan hogere baten tegenover door raming huur MFC Ubachsberg.

Wijkteams

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein", "Jeugd, eerstelijnsloket" en "Wmo 2015, eerstelijnsloket".

De lagere raming van de lasten komt met name door overheveling gedeelte budget "Jeugdzorg eerstelijnsloket" naar "lumpsum Jeugd" en bijstelling budget "uitvoeringsprogramma Sociaal domein".

Inkomensregelingen

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Productuitvoering werk, inkomen en zorg", "Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen", "Bijzondere bijstand", "Kwijtschelding gemeentelijke belastingen" en "BBZ".

De hogere raming van de lasten komt met name door begroting Kompas.

De hogere raming van de baten komt met name door hogere raming rijksuitkering in zake bijstandsgelden.

Begeleide participatie

Tot dit taakveld behoort het budget "Wet sociale werkvoorziening".

De lagere raming van de lasten komt met name door lagere bijdrage aan WOZL.

Arbeidsparticipatie

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Participatie" en "Arbeidsmarktbeleid".

De hogere raming van de lasten komt met name door begroting Kompas.

Maatwerkvoorzieningen

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Hulpmiddelen" en "Woningaanpassingen".

De hogere raming van de lasten komt met name door hogere kosten huur hulpmiddelen.

Maatwerkdienstverlening 18+

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor "Uitvoering Wet maatschappelijke ondersteuning", "Huishoudelijke zorg, natura, PGB en eigen bijdragen", "Wmo 2015, natura en PGB", "Vervoersvoorzieningen" en "Schuldhulpverlening".

De lagere raming van de lasten komt met name door bijstelling van het budget Wmo 2015 (natura immaterieel), vervallen incidentele bijdrage herontwikkeling kerk Kunrade en een bijstelling naar boven van het budget "huishoudelijke zorg".

De lagere raming van de baten komt met name door minder eigen bijdragen Wmo als gevolg van invoering abonnementstarief.

Maatwerkdienstverlening 18-

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor "Jeugdzorg, voorzieningen in natura en PGB".

De hogere raming van de lasten komt met name door invoering "lumpsum Jeugd" (inclusief overheveling budgetten van andere taakvelden).

Geëscaleerde zorg 18+

Tot dit taakveld behoort het budget voor "Opvang- en beschermd wonen-voorziening".

Geëscaleerde zorg 18-

Tot dit taakveld behoort het budget voor "Jeugdzorg, veiligheid/jeugdreclassering/opvang".

De lagere raming van de lasten komt door bijstelling begroting GGD (onderdeel Veilig Thuis).

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- Tekort op het budget uitkeringsgerechtigden (BUIG).
- Fluctuaties in de zorgvraag kan leiden tot onvoldoende budget.
- Investeren in zorgvernieuwing en ontwikkeling leidt niet tot de gewenste verbeteringen in zorg.
- Onvoldoende behoefte of draagvlak onder inwoners om initiatieven te ontwikkelen of inwoners verwachten ondersteuning en facilitering van de gemeente voor hun initiatieven die niet aansluit bij de mogelijkheden van de gemeente, waardoor geen sprake meer is van een 'echt' burgerinitiatief.
- Invoering van de nieuwe werkwijze Jeugdhulp leidt tot onrust en onzekerheid over de gewenste hulp bij inwoners.
- Gevoel van concurrentie bij partners informele zorg waardoor voordelen van samenwerking niet ten volle benut worden. De financiële insteek van het gezamenlijk subsidiëren en het onderling afstemmen op elkaar van het aanbod is dat dit kostenneutraal wordt uitgevoerd. Het huidige budget blijft het toekomstige (2019 en verder) budget. Echter, de eventuele financiële consequenties van het ontsluiten van het scholingsaanbod zijn nog niet bekend, aangezien nog geen richting is gekozen voor de vorm (website of anders).
- De projecten en activiteiten van De Burgerijen zijn afhankelijk van vrijwilligers. Het op peil houden van het aantal en de kwaliteit van de vrijwilligers is een kwetsbare factor.

Programma Volksgezondheid en milieu

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder R. Braun Wethouder P. Verbraak
--	---

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

• 71 Volksgezondheid	• 74 Milieubeheer
• 72 Riolering	• 75 Begraafplaatsen en crematorium
• 73 Afval	

Doelstelling

Gezondheid en gezondheidsbeleving wordt door verschillende aspecten beïnvloed. Zowel op landelijk, regionaal als gemeentelijk niveau worden maatregelen getroffen ter bescherming van de gezondheid en ter versterking van het welbevinden van de burgers. In dit programma wordt ingegaan op het thema 'positieve gezondheid' en worden fysieke maatregelen of inspanningen op het gebied van riolering, afval, milieubeheer en begraafplaatsen aangehaald.

Door de beschreven projecten en activiteiten worden randvoorwaarden gecreëerd op basis waarvan burgers enerzijds in een gezonde omgeving kunnen verblijven en anderzijds de zogenaamde positieve gezondheid wordt versterkt.

Lucht, water en bodem dienen van een zodanige kwaliteit te zijn dat de gezondheid van mensen die in Voerendaal wonen, werken en verblijven niet wordt aangetast. Geluid en omgevingslawaaï dienen binnen aanvaardbare grenzen te blijven. Dat geldt eveneens voor blootstelling aan onaanvaardbare externe veiligheidsrisico's van vervoer, opslag en verwerking van gevaarlijke stoffen. Aansluitend op de basismilieukwaliteit zijn we voortdurend op zoek naar kansen om de leefkwaliteit te verbeteren.

Wij streven naar een duurzame invulling van de rioleringszorg, waarbij met een doelmatige inzameling en transport van riool- en regenwater de bescherming van de volksgezondheid, voorkomen van wateroverlast en een goede kwaliteit van het oppervlaktewater gewaarborgd zijn. Daarbij dienen we stevig rekening te houden met de veranderingen in het klimaat. De klimaatscenario's van het KNMI geven aan dat het door klimaatverandering harder gaat regenen en dat de zomers droger en warmer worden. Voerendaal wil – evenals de rest van Nederland – in 2050 klimaatbestendig en water-robust ingericht zijn, met de nadruk op preventie en het beperken van schade.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Toekomstscenario GGD 2016-2019 (vastgesteld 28-05-2015);
- Regionaal gezondheidsbeleid 2016-2019 'Van signaalrood naar bronsgroen!' (vastgesteld 13-10-2016);
- Beleidsplan AED en Reanimatienetwerk 2.0 gemeente Voerendaal (vastgesteld college 21-11-2017);
- Uitvoeringsprogramma sociaal domein 2018-2019 (vastgesteld college 13-03-2018);
- Kaderrichtlijn Water (2000);
- Gemeentelijk waterplan (vastgesteld 14-04-2011);
- Bestuursakkoord Donkere Wolken (2014);
- Verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vastgesteld 13-11-2014);
- Samenwerkingsovereenkomst waterketen regio Parkstad 2018;
- Afvalbeheerplan 2014 – 2020;
- Actieplan EU-Richtlijn Omgevingslawaaï (2017).

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

	Aantal	Eenheid	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	127	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).	CBS (2016)
Hernieuwbare elektriciteit	3,4%	Het aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente.	RWS (2016)

Naast bovengenoemde verplichte beleidsindicatoren onderstaand nog aanvullende indicatoren:

	Aantal	Eenheid	Bron
Eenzaamheid	89%	Percentage 18-jarigen en ouder dat zich zelden / nooit eenzaam voelt.	Parkstadmonitor 2017
	11%	Percentage 18-jarigen en ouder dat zich soms eenzaam voelt.	
	1%	Percentage 18-jarigen en ouder dat zich vaak eenzaam voelt.	
Maatschappelijke participatie	3,9	Aandeel 18-jarigen en ouder dat maatschappelijk participeert 0 = zeer laag 10 = zeer hoog	Parkstadmonitor 2017

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de volgende speerpunten benoemd:

- Focus op positieve gezondheid;
- Riolering en goed waterbeheer zijn van cruciaal belang;
- Grof vuil 2 keer per jaar gratis bij RD4 milieuparken;
- Voor zwerfafval is geen plek.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Positieve gezondheid: Voerendaal is een positief gezonde gemeente waarin burgers regie voeren over hun eigen leven en welbevinden en het vermogen hebben zich aan te passen om te kunnen omgaan met de uitdagingen van het leven.
2. Regionaal gezondheidsbeleid: Trendbreuk in het Limburgse gezondheidsniveau door middel van samenwerking met GGD, 18 Zuid Limburgse gemeenten en diverse partners.
3. Versterken / uitbreiden van het AED- en reanimatienetwerk.
4. Voerendaal verder ontwikkelen als dementievriendelijke gemeente.
5. Garanderen milieukwaliteit op het gebied van bodem, geluid, gezondheid en veiligheid.

6. Klimaatbestendige en water-robuuste inrichting.
7. Afval: blijven stimuleren van het gescheiden aanbieden van afval, het reduceren van afval en kostenreductie en het tegengaan van zwerfafval.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	- Met campagne 'Hart voor Voerendaal' bewustwording rondom positieve gezondheid vergroten bij burgers van Voerendaal. - Actiegerichte en uitvoeringsgerichte samenwerking met lokale en regionale (kennis)partners.	Doorlopend
2	- Ontwikkelen en uitvoeren van de programmalijnen 'De Gezonde Jeugd', 'De Gezonde Wijk' en 'Aandacht voor kwetsbare personen' in samenwerking met de GGD en overige gemeenten. - Actieve bijdrage aan het bovenstaande door deelname vanuit Voerendaal aan de werkgroep 'Gezonde Wijk'.	2019
3	- Actief inwoners, verenigingen en bedrijven werven om het reanimatienetwerk in Voerendaal te versterken c.q. uit te breiden. Hiervoor worden middelen ingezet zoals een vergoeding voor zowel reanimatiecursussen voor inwoners, leden van verenigingen als de aanschaf van een AED en/of buitenkast voor verenigingen en bedrijven.	Doorlopend
4	- Speciale aandacht voor dementie en de omgang en bejegening van deze doelgroep door het trainen van vrijwilligers verbonden aan de Burgerijen en consulenten, door het bieden van respijtzorg voor mantelzorgers, door het verstrekken van informatie en advies over dementie en door samenwerking met netwerkpartners t.b.v. een sluitende aanpak.	Doorlopend
5	Milieukwaliteit: - Continuering uitvoering milieutaken door de RUD; - Uitvoering plan van aanpak geluid, stof, stank Voerendaal-Kunrade; - Aanpak overlast veroorzakende bedrijven; - Maatregelen nemen in het kader van het Actieplan EU-Richtlijn Omgevingslawaaï; - Asbest: informatieverstrekking richting burgers en bedrijven in samenspraak met de gemeente Simpelveld (en Parkstad Limburg) en Provincie Limburg. En volgen van de pilot 'informer en valideren' van de provincie Limburg.	Doorlopend 2019 Doorlopend 2019-2022 2019
6	Water-robuuste inrichting: - Actualiseren BRP (Basisrioleringsplan) /vGRP (verbreed gemeentelijk rioleringsplan) met de onderdelen afvalwater, regenwater en grondwater; - Afkoppelprojecten; - Beheerplan greppels, wadi's en waterlossingen.	2019 2019 2019
7	- Invoeren 'twee keer per jaar gratis aanbieden van grof huisvuil'. - Eenvoudig registratiesysteem opzetten en afspraken met Rd4 maken met betrekking tot het verwijderen en afvoeren van zwerfvuil.	2019 2019

1. Positieve Gezondheid

- De campagne Hart voor Voerendaal kent een diversiteit aan acties, activiteiten en initiatieven gericht op het versterken van de positieve gezondheid van mensen volgens de 6 pijlers van positieve gezondheid zoals ontwikkeld door Machteld Huber. Dit zijn: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, meedoen, zingeving, kwaliteit van leven en dagelijks functioneren. Bestaande acties en activiteiten met een verbinding met positieve gezondheid worden in het kader van Hart voor Voerendaal regulier/doorlopend uitgevoerd. Nieuwe of te ontwikkelen acties en activiteiten worden ontwikkeld als gevolg van een initiatief of wens van een van onze partners of inwoners.
- We werken nadrukkelijk samen met diverse lokale en regionale partners op gebied van onder andere onderwijs, zorg, het bedrijfsleven en verenigingen om de beweging van positieve gezondheid breder en dieper te ontwikkelen in Voerendaal. De richtlijnen voor de activiteitsubsidie worden aangepast zodat ook activiteiten welke positieve gezondheid stimuleren in aanmerking komen voor een activiteitsubsidie.

2. Regionaal Gezondheidsbeleid

- De 18 Zuid-Limburgse gemeenten hebben samen met de GGD Zuid Limburg en de Provincie Limburg de handen ineen geslagen om regionaal gezondheidsbeleid te ontwikkelen. De regionale nota gezondheidsbeleid 2016 - 2019: 'Van signaalrood naar bronsgroen' heeft drie programmalijnen: De Gezonde Jeugd, De Gezonde Wijk en Aandacht voor kwetsbare personen. Positieve Gezondheid vormt de basis van alle uit te voeren acties aan de hand van de programmalijnen en staat daarom sterk in relatie met de activiteiten welke Voerendaal uitvoert onder de noemer 'Hart voor Voerendaal'. De overkoepelende ambitie is het inlopen van gezondheidsachterstanden in Zuid Limburg. Om deze trendbreuk te realiseren wordt niet alleen door de 18 Limburgse gemeenten samengewerkt met met GGD Zuid Limburg en provincie Limburg maar wordt ook de verbinding gezocht met het bedrijfsleven en de kennispartners.
- Voerendaal neemt actief deel aan de werkgroep 'Gezonde Wijk' en zoekt daar waar mogelijk de verbinding met positieve gezondheid. In deze werkgroep worden, net als in de werkgroep 'Gezonde Jeugd' en 'Kwetsbare Personen' acties ontwikkeld en mogelijke samenwerkingsvormen opgezet ten behoeve van de trendbreuk in Zuid Limburg.

3. Versterken / uitbreiden AED- en reanimatienetwerk

Met het vaststellen van het beleidsplan AED en Reanimatienetwerk 2.0 gemeente Voerendaal is er een gestructureerde aanpak in de versterking en uitbreiding van het AED- en reanimatienetwerk. Het netwerk is dekkend en voldoet aan alle wettelijke eisen, maar het streven is om de dekkingsgraad te vergroten. Daarom biedt gemeente Voerendaal een financiële vergoeding voor de reanimatiecursus en herhalingscursussen voor inwoners op voorwaarde dat zij zich officieel aanmelden als burgerhulpverlener via het centrale alarmeringssysteem van Hartslagnu waar een melding van een hartstilstand via de meldkamer binnenkomt. Ook biedt de gemeente een financiële vergoeding voor de aanschaf van een AED met buitenkast voor verenigingen en een financiële vergoeding voor een buitenkast voor een AED voor bedrijven. De AED dient dan wel 24/7 bereikbaar te zijn en aangemeld te worden bij Hartslagnu. In 2019 willen we het netwerk verder uitbreiden/versterken en meer inwoners aanzetten tot het volgen van een reanimatiecursus als ook meer verenigingen en bedrijven aansporen tot aanschaf van een AED en deze 24/7 ter beschikking te stellen voor de gemeenschap.

4. Dementievriendelijke gemeente

Gemeente Voerendaal heeft speciale aandacht voor dementie in de vorm van een breed scala aan activiteiten, voorlichting, cursussen, trainingen van vrijwilligers in de Burgerijen en consultants in de herkenning en begeleiding van deze doelgroep en deelname aan netwerken. Hierdoor wordt op diverse wijze ondersteuning, informatie en advies geboden aan inwoners welke zelf of in hun directe omgeving in aanraking komen met dementie.

De casemanager dementie zorgt voor begeleiding op maat voor mensen met (beginnende) dementie en de mantelzorgers. De casemanager is in dit geval ook de schakel tussen zorginstellingen, de huisarts en de Wmo. Ook wordt door verschillende organisaties respijtzorg, mantelzorgondersteuning en lotgenotencontact georganiseerd voor mantelzorgers van dementerenden. In de Burgerijen en bij (ouderen)verenigingen worden trainingen en lezingen gegeven omtrent dit thema. Op het gebied van voorlichting zorgen diverse organisaties voor een continue informatiestroom over dementie en de omgang daarmee. Daarnaast continueren wij het partnerschap in het project "We zijn zelf het medicijn" van het Alzheimer Centrum Limburg. Hierin wordt de link gelegd tussen een gezonde leefstijl en een verminderde kans op dementie.

5. Garanderen milieukwaliteit

De milieutaken zullen in 2019 volledig uitgevoerd worden door de RUD Zuid-Limburg. Dit betreffen de wettelijke taken en een aantal niet-basistaken. De omvang van de urenbesteding is de afgelopen jaren flink gestegen. Voor 2019 hebben we een taakstellend budget afgegeven. Daarnaast zullen we de aansluiting en samenhang tussen planning en realisatie goed volgen.

Naar aanleiding van een motie van de raad (mei 2017), is in 2017 een plan van aanpak opgesteld met betrekking tot de aspecten geluid, stof en stank in de zuid-as van de dubbelkern Voerendaal-Kunrade. Eind 2018 heeft besluitvorming over de uitkomsten van het Plan van Aanpak geluid, stof, stank plaatsgevonden. In 2019 wordt uitvoering gegeven aan de maatregelen en wordt nader onderzoek uitgevoerd naar stof. Vanaf 2017 wordt een inhaalslag gemaakt ten aanzien van de aanpak van overlast veroorzakende bedrijven. Ook in 2019 wordt deze aanpak voortgezet.

Twee sporen worden daarbij gevolgd:

- 1) handhaven van de vergunningsvoorwaarden (o.a. geluidsproductie en brandveiligheid);
- 2) dialoog met de omgeving.

Wat betreft het omgevingslawaaï veroorzaakt door het wegverkeer is in 2017 een Actieplan geluidshinder vastgesteld in het kader van de EU-richtlijn omgevingslawaaï. In het plan wordt inzicht gegeven in de locaties waar de geluidsbelasting boven de plandrempel ligt (met name aan de doorgaande wegen in de kernen) en is geanalyseerd welke mogelijke maatregelen genomen kunnen worden. Een van de actiepunten betreft een nader onderzoek of een vrachtverbod mogelijk is op de Hogeweg, Heerlerweg en Valkenburgerweg. In 2019 wordt dit aspect meegenomen in de analyse van de verkeersstromen (zie programma verkeer, vervoer en waterstaat). Bij reconstructies van gebiedsontsluitingswegen en/of groot onderhoud hiervan wordt altijd gekeken of geluidreducerend asfalt haalbaar en zinvol is.

Vanaf 2024 zijn asbestdaken in Nederland naar verwachting verboden. Hiervoor is een wijziging van de Wet milieubeheer en een wijziging van het Asbestverwijderingsbesluit nodig. Het kabinet zal deze wijzigingen weer op de agenda plaatsen. Momenteel is het aankomende verbod dus nog niet van kracht. Dat maakt het aanspreken van eigenaren van asbestdaken nog lastig. De provincie Limburg heeft een dakenscan uitgevoerd wat mogelijk een handvat biedt om eigenaren van asbestdaken persoonlijk aan te spreken. Wij volgen de provincie in hun plan van aanpak hiervoor. Daarnaast zijn we voornemens om in 2019 samen met de gemeente Simpelveld de bewoners via de gebruikelijke media te attenderen op de gevaren van asbest en de mogelijkheden om deze te verwijderen al dan niet met subsidie van het Rijk.

6. Water-robuuste inrichting

Actualiseren BRP (Basisrioleringsplan)/vGRP (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan):

De gemeentelijke watertaken – beleidsmatig vastgelegd in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) – zijn nader uitgesplitst en verbreed naar drie zorgplichten voor ‘afvalwater’, ‘hemelwater’ en ‘grondwater’. Het vigerende vGRP loopt tot 2019. In 2018 is in samenwerking met de regio Parkstad gestart met het opstellen van een nieuw (regionaal) Waterplan voor het (algemene) beleid voor de gemeentelijke watertaken en het opstellen van de afzonderlijke vGRP's met de onderzoeken en de maatregelen per gemeente.

De actualisering van het BasisRioleringsPlan (BRP) is opgestart. Dit betreft een uitvoeringsprogramma op basis van een hydraulische doorrekening van het bestaande rioleringsstelsel. Deze zullen worden opgenomen in het vGRP en in een nieuw Kostendekkingsplan. Dit vormt de basis voor de rioolheffing.

- Afvalwater: Uit het nog op te stellen BRP volgen de verbetermaatregelen aan het bestaande rioolstelsel. Aandachtspunt daarbij zijn de rioolstrengen die moeilijk bereikbaar zijn en vaak voorzien zijn van een blinde putdeksel. Eind 2017/begin 2018 is een plan van aanpak opgesteld hoe om te gaan met riolen en blinde putten op particulier terrein, zowel in kadastrale/juridische zin als in aanpak van uitvoering. Op basis van dit plan van aanpak worden in 2019 de vervolgstappen gezet.
- Regenwater: Uitgangspunt is voor ons om het regenwater te infiltreren op de plaats waar het valt. Om de opnamecapaciteit van de bodem op de plateaus en hellingen te vergroten zijn aanvullende teelttechnisch maatregelen op de akkers – bovenop de huidige verplichtingen uit de vigerende Erosieverordening – nodig. Als belangrijke maatregel zien wij het terugbrengen van lijnvormige landschapselementen, zoals graften en groenstroken, in het landelijk gebied. In 2016 en 2018 is Voerendaal meermaals met ernstige regenwateroverlast geconfronteerd. Op basis van de probleemverkenning uit 2018 zullen we in 2019 gesprekken met de overige betrokken partijen (provincie, waterschap, LLTB) aangaan om knelpunten te prioriteren en vervolgens aan te pakken, waarbij wij voorstander zijn van infiltratiemaatregelen op het plateau en de helling. In 2019 zal tevens een subsidieregeling voor het afkoppelen van particuliere terreinen van kracht worden. Verder is in Parkstad verband de campagne 'Waterbewust Parkstad' gestart die gedurende 4 jaar inwoners, bedrijven en organisaties informeert wat de overheden hieraan doen, maar ook welke bijdrage ze zelf kunnen leveren.
- Grondwater: In 2018 is een aantal herstel- en vervangingsinvesteringen gedaan aan het grondwatermeetnet. In 2019 gaan we door met de monitoring van ons grondwatermeetsysteem.

Afkoppelprojecten

Op grond van het vigerende vGRP worden in 2019 de volgende afkoppelprojecten opgepakt dan wel gerealiseerd.

- Afkoppelen Minnegardsweg

Dit afkoppelproject bestaat uit het aanbrengen van een regenwaterriool en berging in het benedenstrooms gedeelte van de Minnegardsweg. Het afgekoppelde regenwater dient afgevoerd te worden richting de buffer Mingersborg. Onderzocht wordt samen met het waterschap of het water in de bestaande buffer opgevangen kan worden of dat een aanvullende berging benodigd is.

- Afkoppelen Raadhuisplein-Schilsstraat - Strijthagenstraat

In de tweede helft van 2018 is de aanbestedingsprocedure afgerond en is het werk niet gegund. Het voornemen is om de planvoorbereiding uit te breiden met de Strijthagenstraat. Met de toevoeging van het afkoppelen van de Strijthagenstraat realiseren we een volledige afkoppeling van hemelwater van het bestaande gemengd riool van deze straten.

- Rioolreconstructie diverse wegen Ransdaal

Binnen het STRIP 1.1. zijn de Kampstraat, Pastoor Laevenstraat, St. Gillesstraat, aanhechting Dorpsplein, Rootveldstraat en Ranzaerstraat aangemerkt als wegen, die voor reconstructie in aanmerking komen. Daarnaast zijn binnen deze straten ook maatregelen voorzien vanuit het taakveld water en riolering. In aansluiting op de Ransdalerstraat dient ook hier het hemelwater afgekoppeld te worden en waar nodig het riool vervangen te worden. De maatregelen die worden doorgevoerd bestaan voornamelijk uit het vervangen van alle verhardingen, het realiseren van kleinschalige verkeersmaatregelen ten gunste van de verkeersveiligheid en het treffen van water en rioleringsmaatregelen. Aansluitend aan bovengenoemde wegen in Ransdaal worden de Dr. Huntjensstraat en de buurt Staatsland aangepakt.

- Diverse overige projecten

- Ontkoppeling buffer Kiesbömkeswaeg. Gezamenlijk project met Waterschap Limburg, regenwaterbuffer Waterschap IJsselkoppelen van gemengd riool.
- Aanpassen regenwaterbuffers Overheek. Opstarten onderzoekstraject voor het verbeteren van de afvoer en verwerking hemelwater i.c.m. een nieuwe vormgeving.

Beheerplan greppels, wadi's en waterlossingen

Met het oog op kwalitatief en eenduidig beheer is, in het kader van de doorontwikkeling van de Buitendienst, eind 2017 gestart met het opstellen van een aantal beheerplannen. Dit geldt op het gebied van water voor het beheer van: greppels, wadi's en waterlossingen. Het beheerplan omschrijft het areaal, het gewenste kwaliteitsniveau, de onderhoudsfrequentie, eigen inzet, dan wel inzet door derden. In 2018 zijn we gestart met het inmeten en digitaal verwerken van alle greppels, wadi's en waterlossingen. In 2019 worden deze beheerplannen afgerond en vastgesteld en dienen de raamovereenkomsten te zijn afgesloten met marktpartijen.

7. Aanpak zwerfafval

Zwerfval is een belangrijke bron van ergernis voor de burger in Voerendaal. Doordat het inzamelsysteem voor huishoudelijk afval is gewijzigd – voor grof huisvuil op de milieuparken moet worden betaald en de inzamelfrequentie voor restafval is verlaagd van éénmaal in de 2 weken naar éénmaal in de 4 weken – is de vrees dat de hoeveelheid zwerfval toeneemt. Met een eenvoudig registratiesysteem monitoren we of dit daadwerkelijk het geval is.

Ons voorstel is om de burgers van Voerendaal in 2019 tweemaal gratis grof huisvuil op de milieuparken te laten aanbieden. Met de RD4 worden hier nog nadere afspraken over gemaakt. Dit zal naar verwachting het zwerfval-probleem verminderen.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Volksgezondheid en milieu					Bedragen x € 1.000		
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Volksgezondheid	392	397	390	436	436	436	436
Riolering	1.542	1.211	1.223	1.320	1.354	1.403	1.443
Afval	1.357	882	882	912	913	914	915
Milieubeheer	173	122	180	148	148	151	148
Begraafplaatsen en crematoria	38	23	23	20	20	20	20
Totaal lasten:	3.502	2.635	2.698	2.836	2.871	2.924	2.962
Baten:							
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	1.783	1.686	1.686	1.780	1.794	1.852	1.893
Afval	1.608	1.099	1.099	1.128	1.181	1.182	1.183
Milieubeheer	49	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	28	24	24	24	24	24	24
Totaal baten:	3.468	2.809	2.809	2.932	2.999	3.058	3.100
Saldo programma	- 34	174	111	96	128	134	138

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Volksgezondheid

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “collectieve preventie” en “jeugdgezondheidszorg (Wpg)”. De hogere raming van de lasten komt met name door hogere toerekening salariskosten en uitvoeringskosten van de Wet Publieke Gezondheid (Wpg) door Meander.

Riolering

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “Riolen en rioolgemalen”. De hogere raming van de lasten komt met name door hogere kapitaallasten en toerekening kosten BsGW. De hogere raming van de baten komt met name door hogere aanwending van de (egalisatie) voorziening riolen.

Afval

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “inzameling huishoudelijk afval”. De Rd4-begroting 2019 is in de raadsvergadering van 7 juni jl. behandeld en geaccordeerd. De gegevens van deze begroting zijn ongewijzigd in de gemeentelijke begroting overgenomen. Verder stijgen de lasten door toerekening kosten BsGW.

Milieubeheer

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten voor “milieuwerkprogramma” en “uitvoering en handhaving milieu”.

De lagere raming van de lasten komt met name door vervallen incidentele ramingen voor “actieplan verkeersmilieukaart” en “onderzoek geluid, stof en stank door RUD en GGD”.

Begraafplaatsen en crematoria

Tot dit taakveld behoren de budgetten voor “gemeentelijke begraafplaats”.

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- Gezondheid is nog in ontwikkeling c.q. een continu proces en is tevens moeilijk meetbaar.
- Exploitatie gemeenschappelijke regeling GGD.
- Gebrekkige regionale samenwerking waardoor trendbreuk in gezondheidsachterstand niet wordt ingelopen.
- Te weinig animo bij inwoners, verenigingen en bedrijven om bij te dragen aan een sterker c.q. uitbreiding van het AED- en reanimatienetwerk.
- Opbrengsten als gevolg van betere afvalscheiding.
- Als gevolg van de klimaatveranderingen gaat het harder regenen en worden de zomers droger en warmer. Als er geen maatregelen worden genomen zal de schade (en kosten door extreme regenval en droogte) flink oplopen.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Verantwoordelijke portefeuillehouder(s):	Wethouder P. Thomas Wethouder R. Braun
--	---

Onder dit programma vallen de volgende taakvelden:

81 Ruimtelijke ordening 82 Grondexploitatie	83 Wonen en bouwen
---	--

Doelstelling

De hoofddoelstelling van het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing vormt het realiseren van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving middels het aanbieden van huisvesting afgestemd op veranderende woonwensen en -eisen, de bevolkingskrimp alsmede op maatschappelijke thema's zoals duurzaamheid en leefbaarheid. Centraal staat hierbij het behouden van leefbare kernen waarbinnen een goede balans bestaat tussen huur-, zorg-, en koopwoningen, waarbij ruimte is voor jong én oud en waarbij de karakteristieke, landelijke/dorpse identiteit van Voerendaal behouden blijft. Het thema duurzaamheid zoals vertaald in de energietransitie maakt een belangrijk onderdeel uit van dit programma.

Beleidskaders

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de geldende kaders:

- Nota Ruimte (2006);
- Provinciaal Omgevingsplan (2014);
- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (2016);
- Energieprogramma Limburg 2008-2011-2020 (2008);
- Parkstad Limburg Energietransitie (PALET) 1.0, 2.0 en 3.0;
- Bestemmingsplannen Buitengebied, Klimmen-Ransdaal, Ubachsberg en Voerendaal-Kunrade;
- Welstandsnota (2013);
- Volkshuisvestingsplan gemeente Voerendaal (2012);
- Verordening starterslening (2014);
- Grondnota gemeente Voerendaal (2016);
- Woonvisie Voerendaal 2017-2021 (2017).

Beleidsindicatoren

Aan de hand van de volgende verplichte beleidsindicatoren worden de maatschappelijke effecten toegelicht:

	Aantal	Eenheid	Bron
Gemiddelde woz-waarde	211	Duizend euro	CBS (2017)
Nieuw gebouwde woningen	5,2	Aantal per 1.000 woningen	BAG (2016)
Demografische druk *	83,1	%	CBS (2018)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 736	In euro's	COELO atlas lokale lastendruk 2018
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 791	In euro's	COELO atlas lokale lastendruk 2018

* Demografische druk:

De totale druk is de verhouding tussen het aantal personen van 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Naast bovengenoemde verplichte beleidsindicatoren onderstaand nog een aanvullende indicator:

Welk gevoel roepen onderstaande gemeenten bij u als plek op om te wonen?

Inwoners van de gemeenten:	Over de gemeenten:							
	Brunssum	Heerlen	Kerkrade	Landgraaf	Nuth	Onderbanken	Simpelveld	Voerendaal
Brunssum	8,1	4,9	4,1	5,3	5,5	5,8	5	5,5
Heerlen	5,4	7,1	4,4	5,6	5,4	4,9	5,5	6,4
Kerkrade	4,3	4,6	7,5	6,3	4,7	4,4	5,9	5,8
Landgraaf	4,6	4,4	4,7	8,2	4,7	4,5	5,3	5,6
Simpelveld	3,4	4,3	4,9	4,5	4,6	4,2	8,1	6,8
Voerendaal	3,5	4,4	3,5	4,1	5,4	4,5	6,2	8,3

Bron: Burgeronderzoek Parkstad 2017

Speerpunten Raadsprogramma 2018-2022

Ten aanzien van dit programma zijn voor de komende jaren de speerpunten benoemd:

- Realiseren van kleinschalige duurzame woonconcepten primair in de kernen, op basis van nader onderzoek;
- Doorontwikkelen duurzaamheidsbeleid/ PALET en realiseren van “Voerendaal 2040 energieneutraal”;
- Ondersteunen van energiecoöperaties;
- Duurzaamheidsfonds creëren.

Wat willen we bereiken?

De verdere vertaling van de genoemde speerpunten naar dit programma wordt tot uitdrukking gebracht in de volgende doelstellingen:

1. Voldoende en kwalitatief goede toekomstbestendige woningen voor de inwoners van de gemeente. Met specifieke aandacht voor betaalbare woningen voor starters en senioren.
2. Behoud en doorontwikkelen van vitale kernen met een duurzame woon- en leefomgeving.
3. Het stimuleren en faciliteren van initiatieven in een snel veranderende samenleving (uitvoering geven aan de Omgevingsvisie Voerendaal).
4. Fysieke clustering van wonen, zorg, voorzieningen en werkgelegenheid binnen de logische bebouwingscontouren (inbreiden voor uitbreiden).
5. Een leefomgeving die in 2040 energieneutraal is. Tot en met 2020 de eerste 8% van de ambitie “Voerendaal 2040 energieneutraal” voor zowel energiebesparing als energieopwekking in te vullen met concrete onderzoekslijnen en met projectvoorstellen.

Wat gaan we daarvoor doen?

	Activiteit	Planning
1	Beleidsveld wonen - Voortzetten Startersregeling. - Evaluatie subsidie levensloopbestendig maken van koopwoningen. - Onderzoek woonbehoefte en locatiescan voor alle kernen in de gemeente. - Uitvoeringsprogramma wonen 2019 opstellen. - Prestatieafspraken met de Woningstichting Voerendaal.	2019-2021
2	Realisatie diverse woningbouwprojecten o.a. - 't Veldje Voerendaal. - Voormalige locatie Groene Kruis gebouw (Raadhuisplein 3). - Ontwikkeling Houtstraat / Dr. Poelstraat Klimmen. - Faciliteren bouw zorgwoningen Klimmenderstraat en OLV Kerk Kunrade.	2019
3	Duurzaamheid: - Uitvoeren PALET 3.0. - Uitwerken duurzaamheidsfonds en in gebruik nemen.	2016-2020 2019
4	Omgevingswet - Uitvoeren routeplanner Omgevingswet. - Kansen benutten Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2021. - Ondersteunen Living Lab Ransdaal. - Opstellen instrumenten inzake compensatie ruimtelijke initiatieven.	2019-2021 Doorlopend Doorlopend 2019

Toelichting:

1. Beleidsveld Wonen

Om binnen Voerendaal een toekomstbestendige woningmarkt te behouden wordt in 2019 een aantal acties opgepakt:

- De ruimte die de beleidsregels in Zuid-Limburg ons biedt gaan we actief opzoeken om met name de kwalitatieve behoefte op de lokale woningmarkt in te vullen en doorstroming op de woningmarkt te bevorderen.
- De woonvisie Voerendaal wordt wederom uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma 2019. Dit zal in de eerste helft van 2019 afgerond worden.
- In 2019 worden de jaarlijkse prestatie-afspraken gemaakt met de Woningstichting Voerendaal.
- Aanvullend op de Woonvisie Voerendaal, zal in 2019 een breed onderzoek worden uitgevoerd naar de woonbehoefte in de kernen (met specifieke aandacht voor de kleinere kernen Ubachsberg en Ransdaal). Dit onderzoek heeft vooral een kwalitatieve insteek en gaat zowel in op de (tijdelijke) behoefte naar koop- als huurwoningen. De behoeften van diverse doelgroepen zoals starters en senioren worden bekeken. De Woningstichting Voerendaal wordt betrokken bij dit onderzoek. Ook is de intentie om vertegenwoordigers/sleutelfiguren uit de kernen hierbij te betrekken.
- Experimenten met nieuwe innovatieve en duurzame woonconcepten (al dan niet van tijdelijke aard) die van onderop worden geïnitieerd zullen we waar mogelijk faciliteren. Aangezien het realiseren van woningen in rijksmonumenten vrijgesteld zijn van compensatie staan wij in beginsel ook positief tegenover de transformatie van deze panden in woningen (zie actieplan behoud en versterking beeldbepalende gebouwen, programma 'sport, cultuur en recreatie').

Andere activiteiten in 2019 zijn gericht op:

- De LLB-subsidie voor koopwoningen zal in 2019 tussentijds worden geëvalueerd.
- Continueren startersregeling: de startersregeling biedt starters een mogelijkheid om bij de gemeente een aanvullende lening af te sluiten om daarmee samen met een hypotheek de aankoop van een eerste woning van maximaal € 180.000 te financieren.
- Kwalitatieve transformatie door ontwikkeling van twee zorgcomplexen op locaties die leegstaan of dreigden leeg te gaan staan.
- Verduurzaming van particuliere woningen.

2. Diverse woningbouwprojecten

- 't Veldje: Op het terrein van het voormalig Radargebouw aan 't Veldje 4 te Voerendaal zal Woningstichting Voerendaal 15 levensloopbestendige woningen realiseren. Oplevering wordt verwacht in 2019.
- Houtstraat/dr. Poelstraat: planvorming oppakken samen met de Woningstichting Voerendaal. De uitkomst van het onderzoek naar woonbehoefte zal worden meegenomen in de planontwikkeling.

- Raadhuisplein 3: verkoop van het perceel als zijnde bouwgrond met mogelijkheid tot realiseren van één woning. Verkoop voorzien in 2019, daarna start planologische procedure.
- Faciliteren ontwikkeling Zorghuis Onze Lieve Vrouw in de voormalige kerk Kunrade met 24 zorgkamers. Realisatie voorzien in 2019. Gemeente zal het omliggend (parkeer)terrein opnieuw in richten.
- Faciliteren 17 Zorgappartementen in voormalige supermarkt Klimmenderstraat 44-46 te Klimmen.
- Tevens zal in relatie tot het programma economie 'versterken van het centrum' worden gezien wat e.e.a. qua planontwikkelingen kan betekenen voor de realisatie van nieuw woningaanbod. Ook hier zal de uitkomst van het onderzoek naar woonbehoefte worden meegenomen in de planontwikkeling.

3. Duurzaamheid

PALET

Het uitvoeringsprogramma Parkstad Limburg Energie Transitie (PALET) 3.0 loopt en zal in 2019 worden voortgezet. Wij participeren in het 'Broedkamer PALET' van Parkstad Limburg. De projecten zijn gericht op zowel energiebesparing als opwekking van duurzame energie. Vanuit ruimtelijk, economisch en duurzaamheidsperspectief zal het verduurzamen van bestaand vastgoed een van de speerpunten van beleid zijn in de komende periode. Enerzijds doen we dat als gemeente zelf door bij ons eigen vastgoed een voorbeeldfunctie te vervullen. De volgende relevante projecten worden uitgevoerd in 2019:

- Onderzoek verduurzaming gemeentelijk vastgoed door Parkstad-breed de mogelijkheden te inventariseren en gebundeld subsidies te gaan aanvragen t.b.v. de realisatie. Voor Voerendaal zijn de volgende complexen opgenomen:
 - o De Joffer
 - o Kunderhooes
 - o Locatie buitendienst
 Aanvullend zullen we een quick-scan uitvoeren voor de rest van het gemeentelijk vastgoed en bezien in hoeverre en op welke termijn er kansen zijn voor verduurzaming (energieopwekking en –besparing).
- Uitvoering geven aan het Zonnepanelenproject Parkstad: in Voerendaal gaan we in 2019 verder met de 2^e tranche.
- Gesprekken met Innovo (door Parkstad Limburg) over de verduurzaming van hun scholen en educatie op scholen over duurzaamheid.
- Energiemaatregelen bij ondernemers (commerciële dienstverlening en industrie): opdracht aan RUD 2018-2020.
- Ondersteunen start energiecoöperatie o.a. in Voerendaal.
- In Parkstad-verband uitwerken:
 - o Ontwikkelen warmtevisie en warmteplan (i.v.m. doel Nederland gasloos in 2050 en nieuwbouw gasloos vanaf 1 juli 2018)
 - o Ontwikkelen windvisie en windplan en opzet energiebedrijf t.b.v. realisatie/exploitatie windpark en/of zonneweide: biedt mogelijkheden voor gemeente Voerendaal om hierin te participeren en buiten de grenzen van onze gemeente windenergie op te wekken.
 - o Communicatie (stimuleren) en 'branding' van duurzaamheidsinitiatieven, zoals een bewustwordingsproject over initiatieven op het gebied van energiebesparing en –opwekking (bijvoorbeeld energiebesparing bij particuliere woningen)

Duurzaamheidsfonds

In het raadsakkoord is de ambitie uitgesproken om een duurzaamheidsfonds te creëren. In 2019 zullen we dit instrument nader vormgeven. De omvang van het fonds betreft € 300.000. In grote lijnen zal het duurzaamheidsfonds ondersteunend zijn aan de acties die vanuit Parkstad Limburg worden geïnitieerd, zoals het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed of het actieplan duurzame mobiliteit. De hiervoor benodigde (extra) personele capaciteit wordt mede uit dit fonds gedekt. Daarnaast zullen uit het fonds projecten worden gefinancierd om particulieren, bedrijven en verenigingen te stimuleren hun vastgoed te verduurzamen.

4. Omgevingswet

Routeplanner

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld van 2019 naar 2021. Deze extra tijd dienen we te gebruiken om ons voor te bereiden samen met andere overheden, inwoners en belangenorganisaties. Tot nu toe heeft de aanpak in het teken gestaan van bewustwording en hebben diverse bijeenkomsten plaatsgevonden met de gemeenteraad. Ook is de Omgevingsvisie Voerendaal vastgesteld die de koers aangeeft voor de toekomst en als basis fungeert voor nieuw beleid en nieuwe initiatieven. Het jaar 2019 staat in het teken van een verdere verdieping en voorbereiding om te komen tot de implementatie. Dit doen we op basis van een routeplanner, die begin 2019 wordt opgesteld. In de routeplanner zullen 5

thema's worden opgenomen zoals mens en organisatie (werkprocessen), beleid en regelgeving, communicatie en participatie, digitale informatievoorziening, informeren en experimenteren. Verder zijn en worden zoveel mogelijk de kansen benut die zijn omschreven in de Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030.

Living Lab Ransdaal

Als uitvloeisel van de Omgevingsvisie is ten aanzien van de kern Ransdaal geconstateerd dat de gemeenschap voor een aantal uitdagingen staat. Gemeente en de dorpscoöperatie Ransdaal werken samen aan het vitaal houden van het dorp. Voor 2019 wordt de samenwerking (co-creatie) voortgezet. Thema's die spelen zijn de nieuwe invulling van het voetbalcomplex, wonen voor jongeren en ouderen en het behoud van de voorzieningen (met name de school). De dorpscoöperatie wordt dan ook nauw betrokken bij het eerder genoemde woonbehoefte onderzoek. In 2019 wordt ook het project Ransdalerstraat opgeleverd waarbij enkele nieuwe ontmoetingsplekken zijn gecreëerd / geüpgraded.

Ruimtelijke ontwikkelingen - Kostenverhaal en compensatie ruimtelijke initiatieven

Voor het realiseren van een gebiedsontwikkeling, een bouwplan of het nemen van een ruimtelijk besluit maakt de gemeente kosten, bijvoorbeeld voor de aanleg van de openbare voorzieningen en/of de voorbereiding van een bestemmingsplan.

Ook kan het zijn dat een initiatief impact heeft op de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Wij verhalen momenteel kosten op basis van leges en anterieure overeenkomsten. De wet kent allerlei vormen van kostenverhaal voor tal van kostensoorten. Wij gaan ons verdiepen in het beschikbare juridisch instrumentarium en de reikwijdte ervan en bekijken welke vormen van kostenverhaal en compensatie wenselijk/haalbaar zijn in Voerendaal.

Wat mag het kosten?

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van dit programma. Op grond van de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is bepaald dat indien de financiële afwijking ten opzichte van de geraamde lasten van dit programma (hoofdtakveld) groter dreigt te worden dan 10% of € 50.000, het college vooraf toestemming (autorisatie) van de raad nodig heeft om bepaalde uitgaven te verrichten.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					Bedragen x € 1.000		
	Realisatie 2017	Raming 2018	Raming 2018 na wijziging	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Lasten:							
Ruimtelijke ordening	224	165	184	175	175	175	175
Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	521	625	707	519	520	522	524
Totaal lasten:	745	790	891	694	695	697	699
Baten:							
Ruimtelijke ordening	26	20	20	20	20	20	20
Grondexploitatie	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	273	147	147	144	144	144	124
Totaal baten:	299	167	167	164	164	164	144
Saldo programma	- 446	- 623	- 724	- 530	- 531	- 533	- 555

Toelichting (inclusief de voornaamste mutaties begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018):

Ruimtelijke ordening

Tot dit taakveld behoren de budgetten "Bestemmingsplannen", "Actualiseren bestemmingsplannen" en "Duurzaamheid".

De lagere raming van de lasten komt met name door overloop 2017 verduurzaming gemeentelijke gebouwen.

Grondexploitatie

Op dit moment heeft de gemeente Voerendaal geen gronden in exploitatie.

Wonen en bouwen

Tot dit taakveld behoren met name de budgetten "Bouw- en woningtoezicht", "Basisregistratie Adressen en Gebouwen", "GEO-informatie", "Basisregistratie Grootschalige Topografie", "Volkshuisvesting Algemeen", "Levensloopbestendig maken koopwoningen", "Exploitatie chalets", "Woonwagencentrum".

De lagere raming van de lasten komt met name door vervallen incidentele ramingen voor "Living-lab Ubachsberg", "dotatie aan voorziening levensloop bestendig maken huurwoningen" en "afschrijving ineens sloop chalet Haspengouw". Verder een lagere raming van de subsidie levensloop bestendig maken koopwoningen.

Wat zijn de risico's?

De volgende risico's kunnen worden benoemd:

- Minderopbrengsten leges omgevingsvergunning:
Door een afname in het aantal grote bouwprojecten, nemen ook de inkomsten van deze leges af.
- Extra kosten gasloos bouwen:
Per 1 juli 2018 is een wijziging in de Gaswet in werking getreden, waardoor nieuwbouw niet meer zal worden aangesloten op het gasnet. Dat geldt ook voor nieuwbouw op bestaande locaties, zodra het gas is afgesloten, wordt deze niet meer opnieuw aangesloten.
Nieuwbouw dient daardoor op een alternatieve manier verwarmd te worden, waarvan de aanleg op dit moment duurder is dan aanleg van traditionele verwarming met gas.
- Te weinig vrijwillige deelname en initiatief vanuit de particuliere woningeigenaren en bedrijven om hun vastgoed te verduurzamen, waardoor de energiedoelstelling niet wordt behaald.

Deel 3:

PARAGRAFEN

Paragrafen

In het tweede deel van deze programmabegroting is een inzicht gegeven in de prioritaire projecten die voor het komend jaar op de rol staan. Vanuit de strategische visie, geldend voor de lange termijn zijn de hoofdthema's van het gemeentelijke beleid vertaald naar concrete activiteiten en projecten voor de komende periode. De doelstellingen van deze activiteiten en projecten staan nader beschreven in onderdeel 2, de programma's.

Deze prioritaire projecten richten zich, logischerwijs, in hoofdzaak op de externe omgeving. De samenleving en specifiek de inwoners van deze gemeente staan daarbij centraal. Per activiteit en project is ook aangegeven welke externe participanten nodig zijn ter realisatie alsmede ook welke financiële middelen ingezet dienen te worden om een en ander te realiseren. Hierbij is een gedeelte van de bestuurskracht ingevuld. Bestuurskracht betreft de mate waarin het gemeentebestuur in staat is om met de haar ter beschikking staande middelen haar doelen/opgaven te verwezenlijken. Van grote invloed op deze bestuurskracht is de daadkracht van de ambtelijke organisatie.

De ambtelijke organisatie vormt namelijk een van de belangrijkste middelen die het bestuur ter beschikking heeft om haar doelen te verwezenlijken. Deze bestuurskracht van de gemeente Voerendaal is in 2008 gemeten middels de vervolgmonitor bestuurskracht van de provincie.

In onderdeel 3 gaat het over de zogenaamde paragrafen. De paragrafen gaan met name in op de middelen, die van belang zijn voor de bestuurskracht van de gemeente. De paragrafen geven inzicht in de interne organisatie en de maatregelen en het beleid dat daarbij wordt gehanteerd om de gemeentelijke taken en doelrealisatie te ondersteunen.

Let wel: de paragrafen gaan over het (gemeentelijk) beheer, hetgeen is voorbehouden aan het college. De raad heeft in deze natuurlijk wel het budgetrecht.

Achtereenvolgens zullen de volgende (verplicht voorgeschreven) paragrafen de revue passeren:

• Bedrijfsvoering	gericht op de interne organisatie
• Grondbeleid	gericht op de ruimtelijke ontwikkelingsprojecten
• Lokale heffingen	gericht op de gemeentelijke belastingen
• Onderhoud kapitaalgoederen	gericht op de gemeentelijke eigendommen
• Financiering	gericht op de financieringsmogelijkheden
• Verbonden Partijen	gericht op de gemeentelijke samenwerkingsverbanden
• Weerstandsvermogen & risicobeheersing	gericht op de financiële positie
• Open Club Klimmen	gericht op de realisatie van de Open Club Klimmen

Paragraaf Bedrijfsvoering

Deze paragraaf beschrijft de stand van zaken en beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. Met deze beschrijving wordt inzichtelijk op welke wijze doelmatig, doeltreffend en klantgericht wordt gewerkt aan de uitvoering van de programma's.

Bedrijfsvoering is de sturing en beheersing van de primaire en ondersteunende processen om het voorgenomen beleid en de daarmee samenhangende doelstellingen van onze gemeente te realiseren. Een goede bedrijfsvoering is een voorwaarde voor het uitoefenen van ons beleid, de dienstverlening aan burgers en de uitvoering van projecten. De kwaliteit van de uitvoering van de programma's is in grote mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Deze paragraaf bevat informatie over de belangrijkste aspecten van bedrijfsvoering binnen onze gemeente:

- Personeel en Organisatie
- Informatiemanagement
- Juridische zaken
- Financiën en Control

Personeel en Organisatie

Het jaar 2018 heeft in het teken gestaan van de functionele integratie met Simpelveld. Per 1 september 2018 is de gezamenlijke afdeling Bedrijfsvoering en Staf gevormd. In 2019 zal de afdeling Openbare Ruimte worden geïntegreerd en vinden de voorbereidingen plaats van een integratie van de overige afdelingen. Met het uitvoeren van het trajectplan functionele integratie wordt in 2019 verder geïnvesteerd in een gezamenlijk cultuurtraject met Simpelveld. De beoogde structuur voor de functionele integratie betekent dat organisatorisch een groot aantal praktische zaken geregeld moet worden, zodat (nieuw) te vormen afdelingen goed toegerust zijn om beide gemeentebesturen te kunnen faciliteren. In het kader hiervan worden zoveel als mogelijk (HR)regelingen en werkprocessen van Voerendaal en Simpelveld geharmoniseerd.

In 2019 wordt uitvoering gegeven aan de nieuwe inrichting van informatiemanagement. De clusters ICT en Documentaire Informatie Voorziening (DIV) worden samengevoegd. Daarnaast wordt de archivering verder op orde gebracht. Aan de hand van 7 ingerichte processen zal de informatieverwerking (data-analyse), privacy-beveiliging en informatieontsluiting (vindbaarheid, toegankelijkheid en archivering) geborgd worden. De implementatie van deze nieuwe manier van omgaan met informatie zal de komende jaren geprioriteerd worden uitgevoerd.

In 2018 is de overstap gemaakt naar een nieuw digitaal HR-systeem, genaamd Motion. Op termijn, naar verwachting in 2020, zal met behulp van dit systeem de persoonsdossiers worden gedigitaliseerd. In 2019 worden de persoonsdossiers opgeschoond ter voorbereiding op voornoemde volledige digitalisering.

In 2019 worden samen met Simpelveld de voorbereidende werkzaamheden gestart zodat de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren geëffectueerd kan worden.

Informatiemanagement

Informatievoorziening en automatisering

Ontwikkelingen als de Digitale Agenda 2020, de Omgevingswet, de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de generieke digitale infrastructuur (GDI), open overheid, andere wetgeving, maatschappelijke ontwikkelingen en veel technologische ontwikkelingen betekenen dat op het gebied van digitale dienstverlening (rand voorwaardelijke) voorzieningen moeten worden getroffen om deze doelen te realiseren. Toegankelijkheid, vindbaarheid, privacy en beveiliging van digitale informatie wordt steeds complexer. Hierdoor verandert de rol van de "oude" afdelingen Documentaire Informatie Voorziening (DIV) en ICT en gaan deze op in informatiemanagement. Per 1 september 2018 is de functionele integratie van de afdelingen Bedrijfsvoering van Simpelveld en Voerendaal een feit. Het cluster informatiemanagement dat gevormd is bestaat voor circa 1/3 uit medewerkers van de gemeente Simpelveld, 1/3 uit medewerkers van de gemeente Voerendaal en 1/3 uit nieuwe medewerkers. Binnen het cluster is er veel aandacht voor samenwerking (binnen het cluster en met beide gemeenten), teamvorming en verdeling van taken/specialisaties. In 2019 zullen deze aspecten ook nog veel aandacht vragen. Ook zal in 2019 een keuze worden gemaakt voor 1 gezamenlijk ICT omgeving voor beide gemeenten. De implementatie hiervan zal naar verwachting in 2019/2020 plaatsvinden.

In 2018 is door de gemeenten Simpelveld en Voerendaal een gezamenlijke visie uitgewerkt m.b.t. de inrichting van de informatiehuishouding (blauwdruk) en de documentaire informatievoorziening. Hiervoor is tevens een implementatiescenario uitgewerkt. Hier zal in de jaren 2019 en verder uitvoering aan worden gegeven. Bij dit project zal ook de archiefinspecteur betrokken worden.

Data en/of informatie gestuurd werken

In het raadsakkoord 2018-2022 is opgenomen dat we meer gebruik willen gaan maken van de beschikbare data. Deze wordt op dit moment nog onvoldoende benut. Door het leggen van verbanden tussen interne en externe gegevens kunnen we van data informatie maken waardoor we ons beleid beter kunnen laten aansluiten op de concrete behoeften. In 2019 gaan we ons oriënteren op de mogelijkheden van data c.q. informatie gestuurd werken en het uitwerken van een visie hieromtrent, waarbij we ons ook zullen oriënteren op eventuele partners in de regio. Uiteraard zullen hierbij ook aspecten als privacy en informatiebeveiliging worden meegenomen.

Parkstad IT

In 2019 ligt de focus enerzijds op de ontmanteling van de GR Parkstad-IT en anderzijds op de mogelijke realisatie van de toetreding van Parkstad-IT tot het Shared Service Center Zuid-Limburg (SSC-ZL). De deelnemers (waaronder Voerendaal) zullen een keuze moeten maken tot het ontbinden van Parkstad IT en het wel of niet toetreden tot het SSC-ZL.

Gegevenshuis

Het stelsel van de object en ruimte gerelateerde basisregistraties is nog steeds sterk in ontwikkeling. Vanaf 2017 zijn alle basisregistraties die door Het Gegevenshuis worden verzorgd in de structurele beheerfase. In toenemende mate wordt nu ingezet op andere registraties die te maken hebben met ruimte en gebouwen, zoals riool en openbare ruimte. Op basis van de missie en visie vormen 2 pijlers het fundament onder de strategische agenda: groei en innovatie.

Privacy en informatiebeveiliging

Na een periode van externe inhuur is in augustus 2018 de functie van adviseur privacy en informatiebeveiliging (1 fte, 50% Simpelveld, 50% Voerendaal) ingevuld. In 2019 zal, met ondersteuning van de projectgroep privacy en informatiebeveiliging, verdere invulling worden gegeven aan het verbeteren van de privacy en informatiebeveiliging binnen beide gemeenten.

Documentaire Informatie Voorziening (DIV)

Een steeds verdergaande digitalisering zorgt bij gemeenten voor een fikse klus op het gebied van informatiemanagement. De huidige digitaliseringsvraagstukken en de impact van digitalisering zijn fors, waarbij het gaat om toegankelijkheid, vindbaarheid, privacy en beveiliging van digitale informatie.

De rol die daarin uitgevoerd moet worden door het cluster DIV en breder informatiemanagement is aan het verschuiven. Daartoe heeft de gemeente Simpelveld en Voerendaal een nieuwe visie op digitaal werken en dataverwerking vastgesteld. Deze visie houdt in dat de vakinhoudelijke specialist de data kan verwerken op de manier zoals binnen het vakgebied wenselijk is en dat dit niet meer systeemafhankelijk is. Het project om deze slag te maken is in het 3^e kwartaal van 2018 gestart en loopt verder door in 2019. Het project wordt in samenwerking met de gemeente Simpelveld uitgevoerd en wordt nauwkeurig gevolgd door onze archiefinspecteur.

Het jaar 2019 zal ook in het teken staan om verder vorm te geven aan het cluster informatiemanagement, waarvan DIV onderdeel zal zijn. De functionele integratie heeft geleid tot een gezamenlijk clusterplan informatiemanagement, waarbij het doel is om digitale verwerking van gegevens integraal op te pakken door de verschillende disciplines.

Juridische zaken

De werkzaamheden bestrijken een breed terrein. Het betreft onder meer het toetsen van de kwaliteit van producten en diensten, het afwikkelen van bezwaarschriften, pre-mediation, contractenbeheer, interne advisering over taken die het primaire proces overstijgen (Algemene Wet Bestuursrecht, Wet Openbaarheid van Bestuur, verordeningenbeheer), gebruik van kennissystemen en privaatrechtelijke aangelegenheden.

In 2016 is een start gemaakt met een interne juridische nulmeting (legal audit) in het kader van integrale juridische kwaliteitszorg. Als gevolg van een prioritering van taken wordt juridische kwaliteitszorg vooralsnog niet als zelfstandig project opgepakt maar wordt op ad hoc basis en zoveel mogelijk in lopende processen bekeken waar de juridische kwaliteit verder kan worden vergroot. Deze werkwijze wordt ook in 2019 gevolgd.

De juridische samenwerking tussen de VONSS-gemeenten (Voerendaal-Onderbanken-Nuth-Schinnen-Simpelveld), in de vorm van een gezamenlijke bezwaarschriftencommissie en werkoverleggen, is eind 2018 beëindigd. Vanaf 2019 zullen gemeente Simpelveld en Voerendaal gezamenlijk een externe commissie voor de behandeling van bezwaarschriften instellen.

Onderstaand een overzicht van de ingediende bezwaarschriften van de afgelopen jaren:

	2014	2015	2016	2017	2018 tot 1 aug
Totaal ingediend	32	47	54	85	27
– Niet-ontvankelijk	3	3	4	2	2
– Gegrond	4	0	1	0	0
– Ongegrond	15	17	16	28	6
– Ingetrokken	9	26	31	53	2
– Doorgestuurd	1	1	2	2	2
– Nog in behandeling	0	0	0	0	15

Hoewel vanaf 2014 een stijgende lijn is te zien in het aantal bezwaarschriften, betekent dit niet automatisch dat deze trend zal doorzetten. Vaak zijn specifieke projecten of activiteiten in een jaar verantwoordelijk voor een hausse aan bezwaarschriften. In 2016 was dit bijvoorbeeld het verkeersbesluit eenrichtingsverkeer Lindelauffer Gewande en in 2017 de huisvesting van statushouders op de hoek Tenelenweg/Clermontstraat. In 2018 lijkt de stijging weer wat af te vlakken al zijn er in dat jaar in vergelijking met voorgaande jaren meer bezwaarschriften ingediend vanwege de nadruk op de bestuurlijke aanpak van (drugs)criminaliteit. In 2019 worden geen andere ontwikkelingen voorzien waarvan op voorhand duidelijk is dat deze leiden tot een toename van het aantal bezwaarschriften.

Financiën en Control

Ons handelen blijft erop gericht om onze financiële huishouding gezond te houden.

Het proces van de P&C cyclus wordt gefaciliteerd door het onderdeel financiën van de afdeling bedrijfsvoering. Van belang hierbij is dat een voortdurende interactie is met vakafdelingen, o.a. door over en weer informeren, toets op realisatie, signaleren, analyseren en oplossingsrichtingen aan te dragen.

Er is continue aandacht voor verbetering/optimalisatie van de huidige P&C documenten. Een eerste aanzet hiertoe is gedaan met deze begroting. Het proces van besluitvorming over de begroting is een centraal moment om richting te geven aan het beleid.

Bij de voor- en najaarsrapportage wordt net als voorgaande jaren de toelichting op de actuele stand van zaken van de afzonderlijke programma's middels een presentatie verzorgd. Hierdoor is de geboden informatie veel meer up-to-date en kan dieper op de prioriteiten worden ingegaan. Daarnaast wordt afzonderlijk een financieel document aan de raad aangeboden ter vaststelling.

Vpb-plicht

Als gevolg van de op 26 mei 2015 door de eerste kamer aangenomen Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen, zijn gemeenten met ingang van 2016 vennootschapsbelastingplichtig voor activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer.

In navolging van de inventarisatie in 2016 heeft in 2017 implementatie en vereiste dossieropbouw inzake de vennootschapsbelasting (Vpb) plaatsgevonden. Met de belastingdienst is in een overleg onderbouwd en beargumenteerd waarom Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig is. Conform afspraak met de belastingdienst zal (als onderdeel van de reguliere accountantscontrole) jaarlijks een monitoring van de Vpb-plicht (door een extern bureau) plaatsvinden. Bij de jaarrekening 2017 is gebleken dat de gemeente Voerendaal niet vennootschapsbelastingplichtig is. Om deze reden is tot op heden geen aangifte Vennootschapsbelasting ingediend. Ten tijde van het samenstellen van deze begroting is er sprake van diverse fiscale wijzigingen/onzekerheden welke mogelijk ook de Vpb-plicht zullen raken. Veranderde inzichten ten aanzien van opbrengsten uit afvalstromen en ook inkomsten uit zonnepanelen kunnen mogelijk leiden tot Vpb-plicht. Als dit laatste het geval zou zijn zullen de budgettaire effecten, gelet op het lage netto resultaat, echter minimaal zijn.

Paragraaf Grondbeleid

1. Inhoud paragraaf

Grondbeleid is enerzijds de wijze waarop sturing wordt gegeven aan vastgoedontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van openbare ruimte en infrastructuur. Anderzijds is het grondbeleid van belang om op transparante, navolgbare wijze te handelen waar het gaat om het aankopen dan wel het afstoten van gronden. Middels grondbeleid kunnen er ook (strategische) aankopen van grond (eventueel inclusief opstallen) plaatsvinden om, gezien gewenste ontwikkelingen, de positie van de gemeente te kunnen borgen door ze bijvoorbeeld in de toekomst te kunnen inbrengen in bestemmingsplannen, gebiedsontwikkelingen of andere ontwikkelingsplannen. Verder houdt de gemeente zich in het kader van grondbeleid ook bezig met meer reguliere zaken zoals verpachtingen e.d.

Via grondbeleid wordt nadere invulling gegeven aan het uitvoeren van programma's. Denk aan: groen, water, wonen, werken en recreëren. Het grondbeleid heeft dan ook zijn doorwerking c.q. invloed op ontwikkelingen binnen de diverse programma's 1 t/m 8. De praktijk is dat het grondbeleid ondersteunend is voor het realiseren van doelen binnen deze programma's. Het betreft in deze met name de lopende projecten en projecten die voortkomen uit het volkshuisvestingsplan. Grootschalige actieve grondpolitiek in termen van het verwerven en tot ontwikkeling brengen van percelen is het laatste decennium mede gelet op de economische crisis, maar meer nog vanwege de demografische ontwikkelingen, niet langer opportuun.

2. Beleidskaders en uitgangspunten

2.1 Algemeen

In december 2016 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde grondnota vastgesteld. In onze financiële verordening (art.212 gemeentewet) is opgenomen dat deze grondnota ten minste eens in de vier jaar wordt geactualiseerd.

2.2 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincie en Gemeenten (artikel 16 BBV) moet de gemeente beschikken over:

- * een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- * een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert.
- * een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- * een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- * beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken;

2.3 Verdiepingsonderzoek

In het provinciaal verdiepingsonderzoek (2016) is gesteld dat het gemeentelijk grondbeleid strategisch goed is. De tactische en operationele kant wordt als voldoende beoordeeld. De in het verdiepingsonderzoek opgenomen aanbevelingen zijn inmiddels geadopteerd in de geactualiseerde Nota Grondbeleid. Deze is door de gemeenteraad vastgesteld in december 2016.

2.4 Regels gemeentelijke grondexploitatie

Binnen de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) worden in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) doelstellingen en verplichtingen geformuleerd aangaande het kostenverhaal in een grondexploitatie.

Met inachtneming van bovenstaande wettelijke kaders, zijn de volgende beleidsregels/uitgangspunten in de Nota Grondbeleid opgenomen:

- De inzet van gemeente Voerendaal is er op gericht om kostenverhaal via anterieure overeenkomsten te verzekeren zodat het vaststellen van een exploitatieplan (gelijktijdig met de ruimtelijke maatregel) achterwege kan blijven;
- De gemeente kiest in beginsel bij niet-strategische inbreidings-, uitbreidings- en herstructureringsgebieden voor passief (faciliterend) grondbeleid;
- Bij strategische inbreidings-, uitbreidings- en herstructureringsgebieden en bij overige (kleinschalige) projecten wordt actief grondbeleid overwogen. Indien bij actief grondbeleid grote bedragen gemoeid zijn en/of aanzienlijke risico's gelopen worden, wordt de gemeenteraad betrokken bij het proces;

- Indien de gemeente kiest voor een actieve rol bij de verwerving van gronden, wordt in eerste instantie ingezet op minnelijke grondverwerving;
- Verder wordt per casus waar actief grondbeleid wordt toegepast, beoordeeld of er een voorkeursrecht wordt gevestigd en/of er een onteigeningsprocedure wordt opgestart;
- De gemeente Voerendaal kiest ten aanzien van het verkopen van gronden in beginsel voor een restrictief passief verkoopbeleid. Daarnaast kan overwogen worden om gronden die geen strategische waarde hebben toch actief te verkopen. Indien de gemeente af te stoten bouwgrond in eigendom heeft, zal eveneens een actief verkoopbeleid gevolgd worden;
- De gemeente Voerendaal houdt vast aan het terughoudende beleid inzake het vestigen van zakelijke rechten, in gebruik geven, verhuren en verpachten van gronden. Daar waar mogelijk en wenselijk gaat de voorkeur uit naar verkoop, boven het vestigen van zakelijke rechten, in gebruik geven of verhuren en verpachten van gronden;
- De gemeente hanteert richtprijzen bij de verkoop van rest- en groenstroken en maakt daarbij onderscheid tussen de locatie van de grond;
- Bij (rest-)gronden die de gemeente actief wenst af te stoten, kan de burger gebruik maken van stimuleringsregelingen om de kosten gespreid te betalen;
- Mocht de hantering van (richt-)prijzen lijden tot kennelijk onredelijke uitkomsten, dan kan het college van B&W gemotiveerd afwijkende prijzen hanteren, dan wel prijsvoorstellen doen;
- Bij de uitgifte van bouw kavels is de grondprijs afhankelijk van de marktsituatie. Deze zal per casus en op basis van taxatie worden bepaald;
- De pacht prijs in de gemeente Voerendaal wordt tweejaarlijks door het college van B&W vastgesteld op basis van de regionorm voor Zuid-Limburg.

In 2017 is een voorzichtige start gemaakt met het inventariseren van oneigenlijk grondgebruik. Uitgangspunt daarbij is dat de strategische gronden actief worden terug verworven en niet-strategische gronden in aanmerking kunnen komen voor overdracht. Afhankelijk van de omvang, noodzaak (strategische waarde), beschikbare middelen en urgentie (verjaring), volgt een op maat gesneden aanpak. Binnen deze inventarisatie is gesteld dat casussen die meer dan 100 m2 behelzen, prioriteit genieten. In Q1 van 2019 is een concreet plan van aanpak te verwachten.

3. Risico's, reserves en winstneming

De gemeente Voerendaal streeft er naar dat de exploitaties over het te voeren grondbeleid tenminste kostendekkend zijn. Eventuele onvoorziene tegenvallers kunnen vanuit met name de reserve volkshuisvesting afgedekt worden. Voorts geldt dat er geen rentetoerekening plaats vindt op gronden en er wordt afgezien van het toerekenen van uren aan de grondexploitatie. Naast deze financiële uitgangspunten worden middels anterieure overeenkomsten ook de juridische gemeentelijke belangen en risico's afgedekt. Het gaat hierbij met name om kwaliteitsgaranties voor de infrastructuur, vergoedingen voor ambtelijke inspanningen en bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen. Planologische risico's in de vorm van planschade worden ten laste van de ontwikkelende partij neergelegd.

4. Lopende (bouw)grondexploitaties inclusief resultaatverwachting

Onderstaand volgt een opsomming van de onderhanden zijnde projecten van de gemeente Voerendaal, waarin de gemeente een grondpositie heeft.

In exploitatie genomen gronden:

Herontwikkeling 't Veldje

Als gevolg van een toename aan 1-2 persoonshuishoudens en een toenemende vraag rondom de huisvesting van statushouders, is in samenspraak met Woningstichting Voerendaal de herontwikkeling gestart van locatie 't Veldje. Er worden 15 nieuwe woningen gerealiseerd waarvoor de gemeente inmiddels de benodigde gronden van 't Veldje heeft aangekocht en overgedragen aan de Woningstichting Voerendaal.

Locatie Raadhuisplein 3

In 2017 is besloten om over te gaan tot verkoop van het perceel Raadhuisplein 3 als woningbouwlocatie. De voorbereidingen zijn lopende. In de begroting is met eventuele opbrengsten nog geen rekening gehouden. Een eventueel positief resultaat zal worden toegevoegd aan de reserve Volkshuisvesting.

Hoek Valkenburgerweg - Lindelauffer Gewande

Onlangs zijn op dit perceel alle bouwwerken verwijderd. Na taxatie zal het als bedrijfsperceel verkocht worden.

Nog in exploitatie te nemen gronden:

De gronden die in 2018 in exploitatie genomen worden betreffen:

Hoek Houtstraat - Dr. Poelstraat

De gronden aan de Houtstraat/Dr.Poelsstraat (ca. 2.000 m2) zijn in bezit van de gemeente. In 2019 zullen wij de planvorming oppakken samen met de Woningstichting Voerendaal. Planologisch zijn hier 8 woningen mogelijk. De boekwaarde van de gronden is nihil. In 2019 zal de inhoudelijke koers met betrekking tot de ontwikkeling van deze gronden bepaald worden.

Overige grondexploitaties:

De lopende projecten waar de gemeente een exploitatieovereenkomst heeft gesloten maar geen actieve grondpositie heeft zijn de plannen Kapelhof, Overheek IV en Waals Klimmenderstraat. Veelal heeft de gemeente in deze plannen uitsluitend een positie in de vorm van de infrastructuur en/of overige openbare ruimte. Voor wat betreft passieve grondexploitaties wordt naar een situatie gestreefd waarbij de exploitatie over het te voeren grondbeleid eveneens voor de gemeente tenminste kostendekkend is. Aangezien de lopende "passieve projecten" (projecten waarop het passieve grondbeleid van toepassing is) minimaal kostendekkend zijn, kan geconcludeerd worden dat de gemeente hiervoor geen risico's loopt.

5. Verspreide gronden

De gemeente heeft een aantal percelen grond in eigendom, verspreid over de kernen. De totale oppervlakte van deze percelen bedraagt ultimo 2018 afgerond 132.000 m2 met een boekwaarde van afgerond € 346.000. De meeste van deze gronden zijn in erfpacht uitgegeven op basis van een pachtovereenkomst. Voor het overige betreft het incourante reststroken, bermen etc., die vaak aangehouden worden met het oog op de bereikbaarheid van de ter plekke aanwezige nuts- en andere voorzieningen. Voor de komende jaren zijn ten aanzien van deze gronden geen concrete mutaties voorzien.

Paragraaf Lokale heffingen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf heeft betrekking op zowel heffingen waarvan de besteding is gebonden aan een bepaalde specifieke taak van de gemeente en waarvan de besteding ongebonden is. De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van:

- rechtsgronden van gemeentelijke belastingen;
- beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- de gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2019;
- ontwikkeling van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
- in de begroting opgenomen tarieven lokale heffingen 2019-2022.

2. Beleidskaders

Rechtsgronden Lokale heffingen

De lokale heffingen worden geheven op grond van onderstaande verordeningen en op basis van de vermelde heffingsgrondslagen.

I. Ongebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Onroerende zaakbelastingen	21 december 2017	Tarief is een percentage van de vastgestelde WOZ-waarde
Toeristenbelasting	21 december 2017	Per persoon per overnachting
Hondenbelasting	21 december 2017	Aantal honden, tarief is progressief

II. Gebonden heffingen

Soort heffing	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Rioolheffing	21 december 2017	Vast tarief per perceel
Afvalstoffenheffing	21 december 2017	Vast tarief per perceel. Daarnaast aanslag voor het aantal ledigingen (volume-frequentie).
Marktgeld	21 december 2017	Los tarief per m2/dag of vast tarief per m2/jaar
Leges	21 december 2017	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel
Lijkbezorgingsrecht	21 december 2017	Diverse tarieven opgenomen in aparte tarieventabel

Gemeentelijk beleid lokale heffingen

Om een sluitende begroting te kunnen presenteren wordt het volgende stramien voor het gemeentelijk dekkingsplan gehanteerd:

- Ombuigingen en beperkingen van beleid;
- Kostendekkend maken van tarieven (afvalstoffenheffing, rioolheffing);
- Incidentele inzet van reserves;
- Belastingverhogende maatregelen, waarbij de tarieven voor de burger zo laag mogelijk moeten worden gehouden.

I. Ongebonden heffingen

Onroerende zaakbelastingen

Belastingverhogende maatregelen zijn dus één van de middelen om een sluitende begroting te presenteren. In de vorige meerjarenraming was voor de jaren 2019 t/m 2021 een totale stijging opgenomen van 34%. Deze stijging blijft gehandhaafd in de huidige meerjarenraming al is stijging per jaar aangepast. Voor 2019 zullen de tarieven stijgen met 16%. In 2020 t/m 2022 stijgen de OZB-tarieven met resp. 9%, 5% en 2%. Rekening houdende met bovenstaande en uitgaande van gelijkblijvende WOZ-waarden levert dit onderstaande tariefsmutaties voor 2019 en volgende jaren op:

Belastingsoort	Tarief 2018	Tarief 2019	Tarief 2020	Tarief 2021	Tarief 2022
Eigenaar woningen	0,141439%	0,164069%	0,178835%	0,187777%	0,191533%
Eigenaar niet-woningen	0,181715%	0,210789%	0,229760%	0,241248%	0,246073%
Gebruiker niet-woningen	0,156195%	0,181186%	0,197493%	0,207368%	0,211515%

Verdere uitwerking en toelichting op deze opbrengsten treft u aan onder programma Bestuur en ondersteuning.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt gezien als ongebonden heffing en dus net zoals de OZB aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel. In 2017 hebben bijna 34.000 overnachtingen plaatsgevonden, zijnde 4.000 overnachtingen meer dan 2016. Aangezien voor 2018 slechts de cijfers van het eerste kwartaal bekend zijn en men wil afwachten of de opwaartse trend echt doorzet wordt voor de begroting 2019 nog uitgegaan van 27.000 overnachtingen. In de komende jaren zal geen tariefsverhoging worden doorgevoerd en blijft het huidige tarief (€ 1,08) van kracht.

Verdere uitwerking en toelichting op deze opbrengsten treft u aan onder programma Economie.

Hondenbelasting

De hondenbelasting is juridisch gezien een algemene belasting, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen. De laatste jaren schommelt het aantal honden rond de 1.250 met daarbij zichtbare mutaties ten tijde van controles door de BsGW. De hondenbelasting is de afgelopen jaren niet verhoogd en blijft ook in 2019 onveranderd. Meer informatie inzake hondenbelasting treft u aan onder programma Bestuur en Ondersteuning.

II. Gebonden heffingen

Voor wat betreft rioolheffing en afvalstoffenheffing worden in de gemeente Voerendaal 100% kostendekkende tarieven nagestreefd. Dit betekent dat alle kosten die gemaakt worden voor het afvoeren/verwerken van het afval en de kosten i.v.m. het onderhoud aan en de aanleg van riolering volledig op de burgers wordt doorbelast. Om fluctuaties in het rioolheffingstarief te voorkomen wordt er gebruik gemaakt van een egalisatievoorziening rioolheffing.

Afvalstoffenheffing

De per 1 januari 2016 ingevoerde heffing op lediging van GFT containers (€ 1,50 voor een 240 liter container en € 1,00 voor een 140 liter container) ter dekking van de variabele kosten van de afvalinzameling voor GFT blijft ook in 2019 gehandhaafd. Het apart inzamelen van zakken met PMD-afval blijft ook in 2019 1 x per 2 weken plaatsvinden terwijl het (in 2018 ingevoerde) 1 x per 4 weken ledigen van restafvalcontainers gehandhaafd blijft. De tarieven voor laatstgenoemde ledigingen worden conform het in 2017 genomen raadsbesluit verhoogd. Onderstaand de ledigingstarieven voor 2019:

140 resp. 240 liter container GFT-afval	€ 1,00 resp. € 1,50 per aanbieding
140 resp. 240 liter container restafval	€ 6,45 resp. € 8,75 per aanbieding
afvalzak (inzamelsysteem of gekenmerkte huisvuilzak)	€ 1,60 per aanbieding

Voor wat betreft het vaststellen van het vaste deel is iedere gemeente autonoom. Hiermee kunnen de kosten van Rd4 (behoudens de kosten voor de verwerking van rest- en gft-afval) en diverse (interne) gemeentelijke kosten verrekend worden. Bij vaste kosten moet gedacht worden aan kosten van de reinigingsdienst Rd4 zoals wagenpark, loonkosten, onderhoud en administratieve kosten, maar ook de kosten van de gemeente zelf (personeel, veegkosten, software etc.). Uit onderzoek blijkt dat de meeste Rd4 gemeenten kiezen voor één vast tarief. Het tarief voor 2019 stijgt van € 123,70 naar € 129,72. Deze stijging is het gevolg van minder aantal ledigingen van restafval waardoor minder inkomsten via de variabele heffing worden gegenereerd. Meer detail info over afvalinzameling treft u aan in programma Volksgezondheid en Milieu.

Rioolheffing

De ramingen betreffende kosten van instandhouding van riolen en rioolgemalen zijn gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De tarieven rioolheffing worden bepaald a.d.h.v. rioolkostendekkingsplan, waarbij toevoeging dan wel onttrekking aan de egalisatievoorziening riolering plaatsvindt bij een batig c.q. nadelig exploitatiesaldo.

In de voorliggende meerjarenbegroting bedraagt het tarief voor de jaren 2019 t/m 2022 jaarlijks € 250,00.

Marktgelden

Marktgelden dienen om de kosten van de markt te dekken. Tarieven worden zowel geheven voor losse standplaatsen alsook voor vast aangewezen plaatsen. Voor 2019 worden de tarieven niet verhoogd.

In het programma Economie wordt verder ingezoomd op deze opbrengsten.

Leges

De leges dienen om de kosten van de verleende diensten te dekken. In 2019 worden de legestarieven niet verhoogd met uitzondering tot enkele incidentele leges welke worden aangepast tot gemiddelde tariefhoogtes van omliggende gemeenten of tot kostendekkendheid. Nadere informatie over diverse legesopbrengsten treft u aan in het programma Bestuur en Ondersteuning.

Lijkbezorgingsrecht

Op de gemeentelijke begraafplaats aan het Kerkplein in Voerendaal bestaat de mogelijkheid om begraven of bijgezet te worden. De kosten voor het begraven/bijzetten en de onderhoudskosten van de algemene begraafplaats worden middels maximaal kostendekkende leges in rekening gebracht. De huidige tarieven worden voor 2019 niet verhoogd. Meer details over lijkbezorgingsrechten staan vermeld in het programma Volksgezondheid en Milieu.

3. Gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2019

Raming belasting- en legesopbrengsten 2019					
Belastingsoort					Totaal
<i>Onroerende zaakbelasting</i>	<i>WOZ-waarde</i>	<i>Aantal</i>	<i>Tarief in %</i>	<i>Netto opbrengst</i>	
Eigenaar-woning	1.230.340.000		0,164069	€ 2.018.000	
Eigenaar-niet woning	117.009.000		0,210789	€ 246.000	
Gebruiker-niet woning	91.799.000		0,181186	€ 166.000	
					€ 2.430.000
<i>Toeristenbelasting</i>					
Overnachtingen		27.000	€ 1,08		€ 29.000
<i>Hondenbelasting</i>					
Aantal honden	1e hond		€ 53,76		
	2e hond		€ 66,12		
	3e hond		€ 78,60		
	4e hond		€ 90,96		
	5e hond		€ 103,44		
	Kennel		€ 394,32		
Totaal aantal honden (september 2018)		1.250			€ 71.000
<i>Rioolheffing</i>					
Rioolplichtige percelen		5.800	€ 250,00		€ 1.450.000
<i>Afvalstoffenheffing</i>					
Afvalplichtige percelen		5.475	€ 129,72	€ 710.222	
<i>Aantal ledigingen:</i>					
140 liter container restafval		18.000	€ 6,45	€ 116.100	
240 liter container restafval		25.000	€ 8,75	€ 218.750	
140 liter container GFT-afval		22.000	€ 1,00	€ 22.000	
240 liter container GFT-afval		30.000	€ 1,50	€ 45.000	
60 liter (huisvuilzak)		10.000	€ 1,60	€ 16.000	
					€ 1.128.000
<i>Lijkbezorgingsrechten</i>					
Begraving persoon		5	€ 1.959,70	€ 9.800	
Bijbegraving persoon		5	€ 1.002,00	€ 5.000	
Verlenging grafhuur		13	€ 297,50	€ 3.900	
Bijzetting urnenmuur		5	€ 1.102,55	€ 5.500	
					€ 24.000
<i>Legesopbrengst</i>					
Bouw- en woningtoezicht				€ 120.000	
Secretarieleges(publieksbalie)				€ 162.000	
Leges bestemmingsplannen				€ 20.000	
					€ 302.000
Totale opbrengsten gemeentelijke heffingen en leges 2019					€ 5.434.000

4. Meerjarige doorkijk in belangrijkste belastingtarieven en –opbrengsten (periode 2018-2022)

Belastingtarieven per eenheid					
Belastingsoort	2018	2019	2020	2021	2022
OZB					
Tarief Woning (eigenaar)	0,141439%	0,164069%	0,178835%	0,187777%	0,191533%
Tarief Niet-woning (eigenaar)	0,181715%	0,210789%	0,229760%	0,241248%	0,246073%
Tarief Niet-woning (gebruiker)	0,156195%	0,181186%	0,197493%	0,207368%	0,211515%
Stijging t.o.v. jaar (n-1)	0%	16%	9%	5%	2%
Begrote opbrengst (x € 1.000)	€ 2.100	€ 2.400	€ 2.600	€ 2.800	€ 2.800
Rioolheffing					
Vastrecht per perceel	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450	€ 1.450
Afvalstoffenheffing					
Vastrecht per perceel	€ 124	€ 130	€ 140	€ 140	€ 140
Begrote opbrengst in (x € 1.000)	€ 1.100	€ 1.128	€ 1.181	€ 1.183	€ 1.184

5. Kostenonderbouwing gebonden heffingen

Berekening kostendeckendheid tarieven Riolen	
Kosten taakveld(en), incl. rente	1.201.938
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	0
Netto kosten taakvelden	1.201.938
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	188.555
Salariskosten	284.300
BTW	98.778
Totale kosten	1.773.571
Opbrengst heffingen	1.450.000
Inzet egaliseringsreserve riolen	323.571
Dekkingspercentage	100%

De rioolheffing is gebaseerd op een meerjarig kostendeckingsplan. Tekorten c.q. overschotten in enig jaar worden gecompenseerd door een aanwending c.q. toevoeging aan de egaliseringsvoorziening riolen. Op basis hiervan is sprake van 100% kostendeckendheid.

Toe te rekenen overhead is berekend op basis van procentuele verdeling aantal rechtstreeks toegerekende FTE afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven inzameling huishoudelijk afval	
Kosten taakveld(en), incl. rente	980.832
Inkomsten taakvelden, excl. Heffing	53.100
Netto kosten taakvelden	927.732
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	13.800
BTW	186.540
Totale kosten	1.128.072
Opbrengst heffingen	1.128.072
Dekkingspercentage	100%

Toe te rekenen overhead is berekend op basis van procentuele verdeling aantal rechtstreeks toegerekende FTE afgezet tegen het totaal aantal FTE van de gemeente.

Berekening kostendekkendheid tarieven Burgerzaken	
Kosten, incl. rente	
- Gemeentelijke bevolkingsadministratie	17.009
- Burgerlijke stand	850
- Reisdocumenten	19.355
- Rijbewijzen	27.700
- Aan taakveld "burgerzaken" rechtstreeks toegerekende salariskosten	184.150
- Omgevingsvergunningen	16.000
- Aan taakveld "wonen en bouwen" rechtstreeks toegerekende salariskosten	311.950
- Bestemmingsplannen	16.700
- Aan taakveld "ruimtelijke ordening" rechtstreeks toegerekende salariskosten	133.200
- Overige leges	6.250
Inkomsten, excl. heffingen	
- Gemeentelijke bevolkingsadministratie	0
- Burgerlijke stand	0
- Reisdocumenten	0
- Rijbewijzen	0
- Omgevingsvergunningen	0
- Overige leges	0
Netto kosten taakvelden	733.144
Toe te rekenen kosten:	
Overhead incl. rente	
BTW	
Totale kosten	
Opbrengst heffingen	297.127
Dekkingspercentage	41%

Omdat het dekkingspercentage bij tarieven burgerzaken al ruim beneden de 100% ligt is verdere toerekening van overhead en BTW achterwegen gelaten.

6. Ontwikkeling van de totale lastendruk

Vergelijking lastendruk omliggende gemeenten

Bij de vergelijking tussen de verschillende gemeenten is de lastendruk 2019 in de gemeente Voerendaal vergeleken met de tarieven van de omliggende gemeenten over 2018 zoals deze in de "Coelo Atlas lokale lasten 2018" zijn opgenomen. Bij de bepaling van de lastendruk van de gemeente Voerendaal is uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 211.000 (bron: CBS). Aangaande de variabele afvalstoffenheffing is uitgegaan van een gemiddeld eenpersoonshuishouden met een ledigingsaanbod van 7 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval. Voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden geldt een ledigingsaanbod van 10 kleine containers restafval en 8 kleine containers groenafval op jaarbasis.

Vergelijking gemeentelijke belastingdruk

Gemeente	Éénpersoons-huishouden	Meerpersoons-huishouden
Voerendaal *	€ 779	€ 799
Onderbanken	€ 749	€ 801
Nuth	€ 601	€ 873
Simpelveld	€ 779	€ 825
Schinnen	€ 766	€ 828
Gulpen-Wittem	€ 765	€ 870
Vaals	€ 601	€ 752
Valkenburg aan de Geul	€ 596	€ 838

*Voerendaal tarieven 2019

Ontwikkeling lokale lastendruk (mph) Voerendaal 2018-2022

Soort belasting	2018	2019	2020	2021	2022
OZB-eigenaar *	€ 304	€ 346	€ 377	€ 396	€ 404
Afvalstoffenheffing	€ 186	€ 203	€ 212	€ 213	€ 213
Rioolheffing	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250	€ 250
Totaal	€ 740	€ 799	€ 839	€ 859	€ 867
Relatieve wijziging t.o.v. 2018	100%	108%**	113%**	116%**	117%**

* Op basis van WOZ-waarde € 211.000.

** De stijging van de lastendruk vanaf 2019 is het gevolg van de geleidelijke verhoging van het OZB-tarief zoals aangegeven onder "2. Beleidskaders".

7. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

In de gemeente Voerendaal kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor de variabele afvalstoffenheffing geldt per jaar een gemaximeerd kwijtscheldingsbedrag. Voor de overige belastingen wordt geen kwijtschelding verleend. Beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats op basis van de Leidraad Invordering Gemeentelijke belastingen, welke is vastgesteld op 13-11-2012. In afwijking met de landelijke Leidraad geldt dat de gemeente Voerendaal een kwijtscheldingsnorm hanteert van 100% (landelijke norm is 90%) van de bijstandsuitkering, waardoor meer burgers voor kwijtschelding in aanmerking komen. In de praktijk betekent dit dat iedere burger met een inkomen op bijstandsniveau kwijtschelding ontvangt, mits hij geen vermogen heeft. Onder vermogen wordt verstaan spaargeld/auto/huis enz.

De afgelopen jaren zijn de navolgende bedragen aan kwijtschelding verleend.

	2014	2015	2016	2017	2018 (t/m juni)
Verleende kwijtschelding in verslagjaar	€ 60.000	€ 82.000	€ 72.000	€ 88.000	€ 59.000

Per belastingjaar zijn de navolgende aanslagregels toegekend.

	2014	2015	2016	2017	2018 (t/m juni)
Toegekende aanslagregels per belastingjaar	470	517	606	602	316

De bedragen en aantallen in bovenstaande 2 tabellen hebben geen direct verband omdat in een bepaald verslagjaar ook kwijtschelding kan worden aangevraagd over een voorafgaand belastingjaar.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inhoud paragraaf

Inleiding

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geeft, via een dwarsdoorsnede van de begroting, inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten daarvan. Met onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid.

De kapitaalgoederen zijn te verdelen in:

- * Openbare ruimte: wegen;
- * Openbare ruimte: water en rioleringen;
- * Openbare ruimte: openbaar groen;
- * Openbare ruimte: openbare verlichting;
- * Onderhoud gebouwen (accommodaties).

Kapitaalgoederen zijn ondersteunend voor de realisatie van de gemeentelijke programma's. Zo speelt een goed onderhouden infrastructuur een belangrijke rol voor de lokale economie en draagt een aantrekkelijke openbare ruimte bij aan de leefbaarheid. Ook de kwaliteit van de aanwezige voorzieningen (sportcomplexen en accommodaties) is van invloed (in ondersteunende zin) op de ontwikkelingen in het sociaal domein. De kapitaalgoederen worden verantwoord in de programma's: Verkeer & Vervoer, Volksgezondheid & Milieu en Sport, Cultuur en Recreatie.

Het onderhouden van de kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen. Een goede integrale afweging tussen de aanwezige kapitaalgoederen, kwaliteitsniveau, onderhoud en visie is dan ook van strategisch belang voor de gemeente, en voor de financiële positie. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen in de begroting stelt de raad kaders voor onderhoud van infrastructuur en accommodaties (gebouwen).

Een aantal van de taken, waarop kapitaalgoederen betrekking hebben, is verplicht. Zo heeft de gemeente onder andere een wettelijke plicht rondom het onderhoud van wegen en bomen en de inzameling van afvalwater. Achterstallig onderhoud kan leiden tot risico's en daarbij mogelijke aansprakelijkheden. Bovendien kan het leiden tot kapitaalvernietiging.

De paragraaf kapitaalgoederen in de begroting geeft een overzicht op welke wijze en op welk kwaliteitsniveau de gemeente het onderhoud van de kapitaalgoederen heeft geborgd en of de benodigde middelen (in meerjaren perspectief) zijn gereserveerd.

Infrastructuur

Het beheer en onderhoud van de infrastructuur wordt verantwoord binnen het programma "Verkeer, vervoer en waterstaat". De totale infrastructuur is een belangrijk kapitaalgoed (faciliterend en ondersteunend) van de gemeente en heeft een direct effect op de andere programma's. Denk aan de ondersteunende rol bij de leefbaarheid in de kernen of de bereikbaarheid van ondernemers in het kader van de economische versterking van de gemeente. Onderstaand wordt inzicht verschaft wanneer de onderhoudsplannen zijn vastgesteld en wanneer deze worden geactualiseerd.

Thema's	Beheerplannen	Jaar vaststelling	Loopt t/m	Financiële vertaling in begroting
Gebouwen	MOP	2016 (december)	2020	Ja
Wegen	Wegbeheerplan 2015-2019	2015	2019	Ja
Water	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan	2014	2019	Ja

Thema's	Beheerplannen	Jaar vaststelling	Loopt t/m	Financiële vertaling in begroting
Groen	Meerjaren groenbeheerplan 2016-2020	2016	2020	Ja
Openbare verlichting	Beleidsplan openbare verlichting 2016-2020	2016	2020	Ja

Wegen

Wegbeheerplan

Er is een nauwe samenhang tussen het STRIP en het Wegbeheerplan. Immers, het wegbeheer is een leidend taakveld inzake de aard van de maatregel en de prioritering van STRIP projecten. Enerzijds geeft het wegbeheer de aard, omvang én moment van onderhoudsmaatregelen aan voor een locatie. Deze gegevens zijn bepalend voor de opzet van kwalitatieve investeringen. Worden de investeringen op basis van deze gegevens naar achter geprioriteerd, dan betekent dit dat de projectlocatie tot aan het investeringsmoment onderdeel uitmaakt van het wegbeheerprogramma. Anderzijds wanneer een investering naar voren wordt geprioriteerd, betekent dit dat voor deze projectlocatie geen maatregelen meer zijn opgenomen in het wegbeheerprogramma.

Financieel

Om aan het einde van de planperiode van het Wegbeheerplan in 2019 het verhardingsareaal op het door de Raad vastgestelde gemiddeld kwaliteitsniveau van minimaal "C" te hebben en te houden zijn de reguliere onderhoudsbudgetten aangevuld. Dit in aansluiting op het vastgestelde Wegbeheerplan in 2015. Hiermee zijn de beschikbare budgetten voldoende van omvang om de wegen op een sobere en doelmatige wijze duurzaam in stand te houden. (Behoudens marktontwikkelingen die de aanneemsom van het onderhoud negatief beïnvloeden.)

In 2019 stellen we een nieuw plan STRIP 2.0 op voor de komende jaren. In 2020 starten we waar mogelijk al met de uitvoering van de projecten. Het STRIP 2.0 bevat een aantal investeringsprojecten waar op meerdere fronten een complete reconstructie aan de orde is. Het investeringsplan wordt gevormd door diverse bouwstenen zoals het GVVP, het vGRP (wordt in 2019 voorgelegd ter besluitvorming) en het wegbeheerplan. De projecten Hogeweg, Hoolstraat en Voerendaal-Oost zijn vanuit STRIP 1.1 doorgeschoven en zullen in het kader van het STRIP 2.0 opnieuw geprioriteerd worden.

Het regulier onderhoud wordt jaarlijks verantwoord als exploitatiepost binnen de begroting, de geprognoseerde onderhoudskosten zijn meerjarig vertaald in de begroting.

Areaal

Oppervlakte asfaltverharding:	619.000 m2
Oppervlakte elementenverharding:	322.000 m2
Oppervlakte cement-beton:	10.500 m2
Oppervlakte half-/onverhard:	92.600 m2

Exploitatiebudgetten verhardingen	2019	2020	2021	2022
Klein onderhoud	30.000	30.000	30.000	30.000
Groot onderhoud	480.500	480.500	480.500	480.500

Openbare verlichting

De openbare verlichting (OV) vervult een belangrijke rol op het gebied van verkeersveiligheid, openbare orde en sociale beleving. De burger dient zich in de openbare ruimte, ook na het invallen van de duisternis, behaaglijk en veilig te voelen.

Beleidsplan OV

Het doel van het Beleidsplan is technische- en financiële kaders aan te geven waarbinnen de werkzaamheden op het gebied van openbare verlichting worden uitgevoerd. Voor de komende beleidsperiode betekend dit:

- Bij nieuwbouw projecten wordt ontworpen conform ROVL-2011 en PKVW en bij reconstructie projecten en groot onderhoud wordt waar mogelijk ontworpen conform ROVL-2011 en PKVW (en anders zo goed mogelijk benaderd);
- Armaturen geschakeld op het avond/ochtend-brandrooster (W8O1) worden bij vervanging omgeschakeld naar het nachtbrandrooster;
- In het kader van de uniformiteit worden een beperkt aantal materialen toegepast;
- Het nieuwe beheer en onderhoud contract wordt uitgevoerd door dezelfde onderhoudspartij (voorwaarden/prijzen zijn herzien) als de afgelopen beleidsperiode;
- Achterstallige vervangingen worden in de komende 10 jaar volledig weggewerkt waarbij de theoretische levensverwachting van 20 jaar voor armaturen en 40 jaar voor de lichtmasten wordt aangehouden;
- Bestaande Kegel armaturen voorzien van een PLL 24W lichtbron met nog 12-16 restjaren, worden de komende jaren voorzien van een retrofit LED unit.

Beheerplan OV

Het doel van het Beheerplan is inzicht geven in de huidige kwaliteit van de openbare verlichtingsinstallatie om zo proactief te kunnen handelen op het gebied van onderhoud en de kwaliteit zo optimaal mogelijk te houden. Tevens wordt een benadering gemaakt van de financiële middelen die nodig zijn om dit beheer & onderhoud uit te kunnen voeren.

- Het beheerplan beschrijft de opbouw van het beheer en onderhoud in de onderdelen netwerk&energie (netwerk- en energieleverancier), beheer (bestandsbeheer), onderhoud (preventief & correctief onderhoud en schouwen), vervangingen, overige reserveringen (onverhaalbare schades en nieuwe beleidsplannen).
- Op basis van het "Beleidsplan Openbare Verlichting Gemeente Voerendaal 2016 t/m 2020" kan in combinatie met de beheer & onderhoud aspecten de theoretische uitvoering voor de komende jaren worden bepaald. Op basis van het beheerbestand wordt inzicht gegeven over de omvang van het te beheren areaal, de onderhoudswerkzaamheden en de geplande projecten voor de komende periode. Tevens kan op basis van deze gegevens een inschatting worden gemaakt van de totale energiekosten.
- De financiële middelen die nodig zijn voor de diverse aspecten zijn geraamd en samengevat.

Areaal

Aantal lichtmasten: 3.081 st.
Aantal armaturen: 3.147 st.

Openbare verlichting	2019	2020	2021	2022
exploitatiebudget	200.000	200.000	200.000	200.000

Water en riolering

In de Wet milieubeheer is geregeld dat de gemeente een zorgplicht heeft inzake het doelmatig inzamelen en transporteren van afval- en regenwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied. Tevens is in dezelfde wet geregeld dat de gemeente een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) opstelt waarin verwoord wordt hoe de gemeente invulling geeft aan deze zorgplicht. Het taakveld Water en riolering behoort in deze begroting toe aan het programma Volksgezondheid en Milieu.

In 2014 is het vGRP 2015-2019 voor de gemeente Voerendaal vastgesteld. Het beheer en onderhoud alsmede geplande investeringen worden, conform de gestelde kaders in het vGRP, uitgevoerd. Gekoppeld aan het vGRP is het rioolkostendekkingsplan waarin de financiële planning en verantwoording voor dit thema is afgedekt.

Momenteel is in samenwerking met de regio Parkstad gestart met het opstellen van een nieuw (regionaal) Waterplan voor het (algemene) beleid voor de gemeentelijke watertaken en het opstellen van de afzonderlijke vGRP's met de onderzoeken en de maatregelen per gemeente. Besluitvorming is voorzien in 2019. De actualisering van het BasisRioleringsPlan (BRP) is opgestart. Dit betreft een uitvoeringsprogramma op basis van een hydraulische doorrekening van het bestaande rioleringsstelsel. Deze zullen worden opgenomen in het vGRP en in een nieuw Kostendekkingsplan. Dit vormt de basis voor de rioolheffing.

De baten (rioolheffing) van het product riolering mogen maximaal kostendekkend zijn. Een overschot aan baten of een tekort hieraan wordt toegevoegd dan wel onttrokken uit de voorziening riolering. In deze begroting is er sprake van een meerjarig tekort en wordt de voorziening riolering aangewend voor respectievelijk € 323.000, € 338.000, € 396.000, en € 436.000.

Areaal

Lengte (vrijval) riolering:	111.300 m.
Lengte drukriool:	7.300 m.
Aantal rioolgemalen/pompunits:	36 st.
Aantal kolken:	3.450 st.
Aantal bergingbezinkbassins:	3 st.
Aantal kunststofbufferzakken:	3 st.
Open bergingen:	5 st.
Lamellenfilters:	3 st.
Wervelventielen:	11 st.
Zandvangers:	44 st.

Taakveld Riolering	2019	2020	2021	2022
exploitatiebudget	1.320.000	1.354.000	1.403.000	1.443.000

Openbaar groen

Openbaar groen maakt onderdeel uit van het programma "Sport, Cultuur en Recreatie" en speelt een belangrijke rol in de beleving die inwoners en bezoekers van de gemeente Voerendaal hebben bij de openbare ruimte. Bij openbaar groen speelt met name de beeldkwaliteit een belangrijke rol in de beleving van burgers. De beeldkwaliteit wordt in grote mate beïnvloed door het onderhoudsniveau. Het meerjaren groenbeheerplan is in 2016 vastgesteld. Met het in het plan vastgestelde gemiddelde kwaliteitsniveau (A) kan het aanwezige openbare groen duurzaam in stand worden gehouden. De benodigde middelen om het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren zijn vertaald in de begroting.

Voor het onderhoud van het openbaar groen worden, naast het eigen personeel bij de buitendienst, medewerkers met een SW-indicatie ingezet. Voerendaal geeft op deze wijze een extra impuls aan de sociaal maatschappelijke opgave in het sociale domein.

In 2013 is het groenstructuurplan door de raad vastgesteld. Het groenstructuurplan zet met name de ondersteunende rol van groen ten aanzien van de leefbaarheid in de kernen krachtiger neer. In het uitvoeringsprogramma van het groenstructuurplan is de verbinding gemaakt met de geplande projecten in het STRIP.

Areaal

Aantal bomen:	8.196	st.
Grasvlakken binnengebied:	194.745	m2
Grasvlakken buitengebied:	586.846	m2
Plantsoen binnengebied:	224.814	m2
Plantsoen buitengebied:	223.743	m2
Watergangen:	71.829	m2

Taakveld openbaar groen	2019	2020	2021	2022
exploitatiebudget	985.000	954.000	962.000	958.000

Gebouwen (accommodaties)

Onderhoud aan vastgoed, in eigendom van de gemeente, is een belangrijk onderdeel van vastgoedbeheer. Als dat onderhoud alleen wordt uitgevoerd als er zichtbaar verval aan de elementen optreedt, is de kans groot dat er vervolgschade aan de gerelateerde elementen optreedt. Dit wordt met planmatig onderhoud voorkomen. Het planmatig onderhoud wordt verwoord in een Meerjarig Onderhouds Programma (MOP). In 2016 heeft een actualisatie en vaststelling door de Raad plaatsgevonden van het MOP. Het betreft een overzicht van de kosten waar de gemeente de komende 10 jaar rekening mee dient te houden om haar eigen vastgoed bouwkundig en installatietechnisch op een acceptabel peil te houden. Het MOP is tussentijds financieel bijgesteld en geactualiseerd voor de komende 10 jaar (2017 tot en met 2026). Qua gewenst kwaliteitsniveau wordt bij vastgoed-beheer gebruik gemaakt van een conditienorm. Deze norm gaat uit van een kwantificatie van vooraf vastgelegde gebreken op basis van de ernst / intensiteit / omvang. Daarbij zijn conditiescores bepaald van 1 (uitstekende conditie c.q. nieuwbouwstaat) t/m 6 (zeer slechte conditie). In de onderhoudsplannen wordt uitgegaan van een conditiescore (na onderhoud) van 2, een goede onderhoudsconditie.

Overzicht gemeentelijke maatschappelijke gebouwen

- Gemeentehuis
- Dienstgebouw buitendienst
- De Borenburg, Furenthela
- Kunderhoes, Hogeweg Voerendaal
- Op d'r Plats, Houstraat Klimmen
- 't Wouves, Dorpsplein Ransdaal
- MFC Ubachsberg
- Ransdalerstraat 64 (Psz/Bib/IVN/Fanfare)
- Psz Auvermennekes / bso Bommies Klimmen
- Pand Barrier (muziekcollectief)
- Kleedaccommodatie RKVV Voerendaal
- Kleedaccommodatie RKSVB Ubachsberg
- Kleedaccommodatie vv Hellas Klimmen
- Kleedaccommodatie vv Hellas Ransdaal
- De Joffer, Goswijnstraat Voerendaal
- Gebouwtje Mergelweg (visvereniging)
- 't Bakhuis, H.v.Veldekestraat Voerendaal
- Bibliotheek/De Burgerij Furenthela

Daarnaast zijn er nog schoolgebouwen en woningen in eigendom van de gemeente.

Van de 4 schoolgebouwen (basisscholen) is de gemeente economisch eigenaar en schoolbestuur Innovo de juridisch eigenaar. Schoolbesturen hebben vanaf januari 2015 de verantwoordelijkheid over het totale onderhoud van hun schoolgebouwen. In het Meerjaren Onderhouds Programma Gebouwen is deze wijziging in verantwoordelijkheden meegenomen. Innovo heeft de gemeente in 2017 gevraagd om het beheer van de Brede School over te nemen. Dit verzoek wordt onderzocht op haalbaarheid en wenselijkheid, wat zal leiden tot een voorstel dat aan de Raad wordt aangeboden. In voorliggende begroting is evenwel hiervoor reeds structureel een bedrag opgenomen van € 30.000 voor de exploitatie (inclusief reservering onderhoud).

Het woningbestand in eigendom van de gemeente bestaat uit:

- Woonhuis Valkenburgerweg 36
- Chalet Haspengouw 2
- Chalet Haspengouw 4
- Chalet Haspengouw 6
- Kerkplein 39 (geen beheer door gemeente)
- Esperantoplein 18 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Esperantoplein 20 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Kinkershof 20 (statushouder, beheer door Woningstichting)

- Lindeweg 2 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Spoorstraat 10 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Staatsland 22 (statushouder, beheer door Woningstichting)
- Widdershovenstraat 13 (statushouder, beheer door Woningstichting)

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	2019	2020	2021	2022
dotaties aan onderhoudsvoorziening	396.314	396.314	396.314	396.314
onttrekkingen aan onderhoudsvoorziening	222.671	342.464	206.623	642.840
stand voorziening ultimo jaar	602.818	656.668	846.359	599.833

Paragraaf Financiering

1. Inhoud paragraaf

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze van financiering van beleid en het beheersen van de financiële risico's die met financiering gelopen worden. De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer wordende geld- en kapitaalmarkt. Aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn budgettaire consequenties verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Deze paragraaf is aangepast aan de nieuwe voorschriften BBV zoals die met ingang van 2017 gelden.

“Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's”.

2. Beleidskaders

Het beleid van Voerendaal ten aanzien van de treasuryfunctie is vastgelegd in bijlage 2 van de Financiële Verordening 2017 (rb. 22.12.2016).

Deze Treasuryfunctie is een afgeleide van de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido), welke per 1 januari 2001 is ingesteld. In eerdergenoemde verordening is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

Een belangrijk punt uit de verordening is, dat het verstrekken van leningen aan derden en het garanderen van gelden alleen is toegestaan uit hoofde van een publieke taak. Daarnaast mag het uitzetten van gelden niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico.

Aan de gemeenteraad behoort specifiek de besluitvorming toe van het vaststellen van de treasurydoelstellingen, het treasurybeleid, globale richtlijnen en limieten. Daarnaast het bewaken van de voortgang, de evaluatie en de verantwoording van de treasuryactiviteiten via het vaststellen van de begroting en de jaarrekening. De uitvoering van het treasurybeleid is gemandateerd aan de directeur c.q. gedelegeerd aan de controller en de treasurer.

Overeenkomstig de richtlijnen van de wet Fido en de voorschriften BBV komen in deze paragraaf de volgende onderwerpen aan de orde zoals: algemene in- en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de treasuryfunctie, de planning van het beleid voor risicobeheer, de gemeentefinanciering, het liquiditeitenbeheer en uitzettingen.

3. Algemene ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen beïnvloeden en zijn mede bepalend voor het geven van een rentevisie. Ontwikkelingen die de rente bepalen spelen zich voornamelijk buiten Nederland af. Zo heeft de Europese Centrale Bank (ECB) een grote invloed op de financiële markten van de Europese Gemeenschap. Ook de Centrale Bank van de Verenigde Staten (FED) is medebepalend voor Europa. De toekomstige ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn door de verscheidenheid van invloeden moeilijk in te schatten.

Interne ontwikkelingen

Binnen het totaal aan beschikbare financiële middelen is het ook dit jaar weer mogelijk u een meerjarig sluitende begroting te presenteren. Ook staan een aantal (nieuwe) investeringen ter realisatie op de planning. Voor verdere details wordt verwezen naar het investeringsprogramma, elders in deze begroting. De invoering van verplicht schatkistbankieren per 1-1-2014 heeft ertoe geleid dat er geen overschotten in liquide middelen meer zijn welke elders uitgezet mogen worden. Tijdelijke debetposities bij de schatkist (tegen daggeldrente) leveren momenteel geen rente op. In de liquiditeitsbegroting 2019-2022 is dan ook geen rekening gehouden met rente-inkomsten.

Vanwege de nog steeds zeer lage tarieven voor kasgeldleningen zal met in achtneming van de wettelijke kaders de benodigde financieringsbehoefte in 2019 afgedekt worden met kort geld (van 1 maands tot 1 jaars kasgeld). Naar verwachting zal eind 2019 langlopend geld moeten worden aangetrokken. Nadere details

over hoogte en duur van deze lening zijn te lezen onder het kopje “financiering” verderop in deze paragraaf. De rente-ontwikkelingen zullen (gelet op de lage actuele stand) nauwgezet worden gevolgd; mochten zich in de loop van het jaar wezenlijke wijzigingen voordoen dan zal hierop ingespeeld worden door het alsnog aantrekken van lang geld. Een en ander zal in rapportages gemeld worden inclusief de financiële gevolgen hiervan. Dat de bodem van de rentemarkt wellicht bereikt is blijkt ook uit onderstaande renteontwikkelingen.

Rente-ontwikkelingen in 2018

De *korte-termijnrente* (< dan 1 jaar - geldmarkt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente korte termijn (bng)	Per 1 augustus 2017	Per 1 augustus 2018
Debetstand RC 1 mnd euribor +28bp	-0,09%	-0,09%
Opnemen kasgeld 1 maand	-0,38%	-0,36%

Voor geldmarkttransacties heeft de gemeente Voerendaal met de BNG een overeenkomst “financiële dienstverlening” gesloten, welke in 2014 is aangepast waarbij de gehoudendheid om de dekking van de financieringsbehoefte bij de BNG onder te brengen is vervallen. Ingeval van incidentele tekorten binnen de kasgeldlimiet geldt, verwijzend naar deze financieringsovereenkomst, een kredietpercentage van 1mnd euribor + 28 basispunten.

De *lange-termijnrente* (> dan 1 jaar - kap. markt) laat over de laatste 12 maanden het volgende beeld zien:

Rente lange termijn (bng)	Per 1 augustus 2017	Per 1 augustus 2018
Lineaire lening looptijd 5 jaar	0,23%	0,26%
Lineaire lening looptijd 10 jaar	0,74%	0,74%
Lineaire lening looptijd 15 jaar	1,19%	1,09%
Lineaire lening looptijd 20 jaar	1,48%	1,49%

Daar waar de lange rente 2 jaar geleden nog iets aantrok, blijkt dat bij de diverse looptijden de % het afgelopen jaar niet meer noemenswaardig zijn gemuteerd. Het blijft echter zaak om de ontwikkelingen op de voet te volgen om eventueel eerder dan gepland lang geld aan te trekken.

Rentevisie

In de financieringsparagraaf van 2018 viel als visie te lezen dat zowel de lange als ook de korte rente laag zou blijven met een geleidelijke lichte stijging op de langere termijn. Beide rentes zijn inderdaad vrijwel onveranderd gebleven en van het aantrekken is nog geen sprake.

De belastingverlagingen die president Trump heeft doorgevoerd leiden niet alleen tot meer groei maar ook tot een flink oplopend begrotingstekort waardoor de Amerikaanse overheid meer moet gaan lenen met hogere rentes tot gevolg. In tegenstelling tot de stijgende Amerikaanse 10-jaarsrente is er in Duitsland sprake van tegenvallende groei- en inflatiecijfers. Ook van opwaartse druk op de inflatie is ondanks de aantrekkende arbeidsmarkt maar weinig te merken. Meerdere grootbanken geven aan dat de economische groei wereldwijd gepekt heeft en nu terugkeert naar een meer trendmatige ontwikkeling. Risico's voor de groei liggen in een mogelijke groeivertraging in China, onrust op de valutamarkt en handelsbarrières. Feit blijft dat natuurinvloeden (zoals de recente aardbevingen in Indonesië) ook van invloed zullen zijn op wereldwijde rentebewegingen.

Als gevolg van bovenstaande is onze visie dat door lichte economische groei de lange rente op termijn zal stijgen al zal dat wel heel geleidelijk geschieden. Over de korte rente is iedereen het eens dat deze nog geruime tijd laag blijft, in 2019 zelfs negatief.

Als basis voor samenstelling van de liquiditeitsbegroting voor de komende 5 jaren is gerekend met een kasgeldrente van -0,35%, 1,00% voor een 10 jaars lineaire lening (per eind 2019) en 1,40% voor een 10 jaars lineaire lening met stortingsdatum medio 2021.

4. Treasurybeheer

Geldstroombeheer

De gemeente Voerendaal maakt gebruik van één centrale kas. Facturering en het maken van betalingsopdrachten geschieden niet centraal door de afdeling bedrijfsvoering. Bij het liquiditeitenbeheer worden de volgende instrumenten ingezet: kasgeldleningen, kredietlimieten op rekening-courant en schatkistbankieren.

De Bank Nederlandse gemeenten (BNG) fungeert als huisbankier. Vrijwel het gehele betalingsverkeer verloopt (elektronisch) via één hoofdrekening bij de BNG met daarnaast een nevenrekening voor pinbetalingen, voor welke rekening saldoregulatie met de hoofdrekening automatisch plaatsvindt. Indien het positieve rekening-courantsaldo hoger is dan € 250.000 wordt het meerdere automatisch op de rekening-courant bij de schatkist geplaatst, terwijl negatieve RC-posities automatisch vanuit de schatkist worden aangevuld.

Bij de RABO-bank wordt een rekening-courant aangehouden voor het afstorten en opnemen van cash geld.

Risicobeheer

Het risicobeheer geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van de financieringsparagraaf. Onder risico's worden verstaan renterisico's (vaste schuld en vlottende schuld), kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's. Deze risico's vloeien voort uit de transacties die in de volgende onderdelen worden beschreven.

Renterisico voor de vlottende schuld

In dit onderdeel wordt de werkelijke omvang van de vlottende schuld getoetst aan de wettelijke norm van de Wet Fido. De risico's op de vlottende schuld worden ingeperkt door het hanteren van de zgn. **Kasgeldlimiet**. In 2019 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet voor Voerendaal:

- (a) de omvang van de jaarbegroting (exploitatie) per 01.01.2019, zijnde € 26.000.000 vermenigvuldigd met
- (b) het bij ministeriële regeling vastgesteld percentage, zijnde 8,5%.

De toegestane kasgeldlimiet voor 2019 is dus € 2.210.000 (voor 2018 was deze limiet € 2.151.000).

De werkelijke netto vlottende schuld wordt regelmatig getoetst aan de toegestane omvang van de kasgeldlimiet. Indien de werkelijke omvang van de vlottende schuld lager is dan de toegestane kasgeldlimiet, is er sprake van ruimte. Indien de werkelijke omvang hoger is dan de wettelijke toegestane omvang, is er sprake van overschrijding. In dit geval zal zo snel mogelijk tot consolidatie (kort geld omzetten in lang geld) moeten worden overgegaan.

Gezien in de huidige situatie kort geld nog steeds relatief goedkoper is dan lang geld zal in beginsel zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om kortlopende leningen (kasgeld) af te sluiten. Evenwel wordt dit - zoals reeds opgemerkt - begrensd door de kasgeldlimiet.

Het per kwartaal aan de toezichthouder toezenden van informatie over de kasgeldlimiet is niet langer verplicht. Wel dient in de begroting inzicht te worden verstrekt over de uitputting van de kasgeldlimiet over de laatste vier kwartalen. Uit onderstaand overzicht blijkt dat gedurende 3 kwartalen de kasgeldlimiet is overschreden. Doordat in mei 2018 is geconsolideerd (langlopende lening van €7 mln.) is er thans weer sprake van onderuitputting van de kasgeldlimiet.

Toets kasgeldlimiet	(x €1.000)			
	3e kw 2017	4e kw 2017	1e kw 2018	2e kw 2018
Gemiddeld vlottende middelen	801	860	967	2.259
Gemiddeld vlottende schuld	3250	5.000	6.000	3.750
Gemiddeld vlottende middelen (+) en -schuld (-)	-2.449	-4.140	-5.033	-1.492
Kasgeldlimiet	-2.151	-2.151	-2.151	-2.151
Ruimte (+) / overschrijding (-) kasgeldlimiet	-298	-1.989	-2.882	659

Renterisico van de vaste schuld

De **renterisiconorm** wordt gebruikt om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. De opbouw van de leningenportefeuille dient zodanig te zijn dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Voorkomen moet worden dat in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd moet worden of op basis van de leningvoorwaarden wordt beïnvloed door een herziening van de rente.

De renterisiconorm kan als volgt worden bepaald:

Rente-risiconorm en rente-risico's van de vaste schuld 2019 – 2022				(x € 1.000)
	2019	2020	2021	2022
Rente-risico				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aan te trekken vaste schuld o/g	8.000	0	5.000	0
3b. Nieuw aan te trekken vaste schuld u/g	0	0	0	0
4. Netto nieuw aan te trekken vaste schuld (3a-3b)	8.000	0	5.000	0
5. Betaalde aflossingen	6.131	1.933	1.936	2.438
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	6.131	0	1.936	0
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	6.131	0	1.936	0
Rente-risiconorm				
8. Omvang jaarbegroting per 1 januari	26.000	26.500	26.300	26.500
9. Bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Rente-risiconorm	5.200	5.300	5.260	5.300
Toets rente-risiconorm				
10. Rente-risiconorm	5.200	5.300	5.260	5.300
7. Renterisico op vaste schuld	6.131	0	1.936	0
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10 - 7)	-931	5.300	3.324	5.300

Bovengenoemde financieringsvraag is met name een gevolg van de geplande investeringsuitgaven gedurende de komende jaren. Zoals uit voorgaand overzicht blijkt is er sprake van overschrijding van de renterisiconorm in het jaar 2019. Reden hiervoor is het feit dat in dat jaar een langlopende fixe lening (groot € 5 mln.) in een keer wordt afgelost. De overschrijding is echter van incidentele aard zoals uit de ruimte in de jaren 2020 t/m 2022 blijkt.

Kredietrisico's

Dit betreft de risico's op een waardedaling van een vordering ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen voldoen van de verplichtingen door de tegenpartij. Het gaat hierbij om aan derden verstrekte gelden. Hiervan is bij de gemeente Voerendaal geen sprake.

Liquiditeitsrisico's

Een liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet of nauwelijks verhandeld kunnen worden op de beurs. De beleggingen zijn dan niet 'liquide'. Ook hiervan is bij de gemeente Voerendaal geen sprake.

Koersrisico's

Dit betreft het risico dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. De vaste financiële activa bestaan uit belegde gelden in obligaties en aandelenbezit/deelnames in gemeenschappelijke regelingen. Verreweg het grootste financieel actief vormen (tussen 2018 en 2020 vrijvallende) obligatieleningen in een OVE-garantiefonds van € 11,3 mln. inzake belegde Essentgelden. Er bestaan met betrekking tot deze lening 2 risico's:

- Het (gedeeltelijk) afstempelen van de obligaties ingeval downgrading van land- of bankrating tot onder de gestelde ratingnorm.
- Het niet realiseren van de volledige terugbetaling van de hoofdsom aangezien vooruitontvangen couponrente niet herbelegd kan worden tegen de oorspronkelijk begrote rendementen.

De mate van waarschijnlijkheid dat beide risico's realiteit worden, wordt meermaals per jaar ingeschat tijdens bijeenkomsten betreffende deze obligatieleningen. Het risico van afstempelen is in de tranche waarin de gemeente Voerendaal belegd thans niet aan de orde. Als gevolg van de stagnerende rentemarkt wordt de in 2009 geprognosticeerde herbeleggingsrente uiteraard niet gehaald. Dit heeft een nadelig effect op het

uiteindelijk uit te keren rendement in de jaren waarin de belegging vrijvalt. Deze minderopbrengst is voor deze jaren reeds ingeboekt.

Overige financiële activa betreft aandelenbezit in gemeenschappelijke regelingen tegen nominale waardes. De vlottende financiële activa omvatten rekening-courant gelden en eventuele daggeld en deposito's.

Financiering

De financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar wordt bepaald door het opstellen van een liquiditeitsbegroting. Hieruit vloeien automatisch de aan te trekken leningen voort inclusief de bijbehorende rentelasten. Ingeval van het aantrekken van langlopende leningen heeft dit invloed op de samenstelling van de leningenportefeuille. Onderstaand worden deze onderdelen nader toegelicht.

Liquiditeitsbegroting

Op basis van de begrote exploitatie (inkomsten en uitgaven), het meerjarig investerings- en onderhoudsprogramma, incidentele projecten en reguliere rente+aflossingen wordt jaarlijks een liquiditeitsbegroting opgesteld. Zodoende wordt voor de komende 4 jaar per kwartaal de financieringsbehoefte bepaald om aansluitend de beleidskeuzes omtrent financiering (welk leningsbedrag tegen welke looptijd) te verwerken zodat jaarlijkse rentelasten ontstaan. Samengevat per jaarschijf ziet de liquiditeitsbegroting 2019-2022 er als volgt uit:

Liquiditeitsbegroting 2019 – 2022 (x € 1.000)				
Jaar	2019	2020	2021	2022
Liquiditeit per 1 januari	-2.100	2.400	-4.000	-200
Exploitatie ontvangsten	25.200	25.200	25.200	25.200
Incidentele ontvangsten	700	200	200	200
Vrijval obligatielening	7.900	2.700	0	0
Exploitatie uitgaven	-22.400	-22.400	-22.400	-22.400
Incidentele uitgaven	-900	-200	0	0
Rente en aflossing leningen	-6.700	-1.600	-1.600	-1.600
Investeringsuitgaven	-7.100	-9.200	-1.600	-1.100
Uitgaven groot onderhoud	-200	-300	-200	-600
Liquiditeit per 31 december	-5.600	-3.200	-4.400	-500
10 jaars langlopende lening nr 1	8.000	0	0	0
10 jaars langlopende lening nr 2	0	0	5.000	0
Aflossing 10 jaars langlopende lening nr 1	0	-800	-800	-800
Aflossing 10 jaars langlopende lening nr 2	0	0	0	-500
Liquiditeit na lenen	2.400	-4.000	-200	-1.800
Rentekosten kort geld	-12	-6	-6	-7
Rentekosten lang geld	20	78	124	128
Rentekosten totaal	8	72	118	121

Ten gevolge van met name het investeringsvolume in de komende 2 jaar dienen 2 langlopende leningen te worden afgesloten. Bij de leningsduur is rekening gehouden met het vrijvallen van obligatieleningen vanaf 2018. Door de huidige negatieve korte rente en het gekozen beleid om tot aan wettelijke grenzen kort te financieren, blijven de rentelasten de komende 4 jaar beperkt.

Naast eerdergenoemde rentekosten voortvloeiend uit de meerjarige liquiditeitsprognose heeft de gemeente Voerendaal ook onderstaande rentelasten uit de langlopende leningenportefeuille:

Rentekosten leningenportefeuille 2019- 2022 exclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)				
	2019	2020	2021	2022
rentelasten	533	492	457	421

Renteresultaat

Conform de voorschriften zoals vermeld in de notitie rentekosten van de commissie BBV vindt rentetoerekening aan investeringen en taakvelden plaats op basis van een omslagrentepercentage.

Voor 2019 ziet het renteschema (ter berekening van het renteresultaat) er als volgt uit:

Renteschema	(x € 1.000)	
Externe rentelasten over de korte en lange financiering		541
Externe rente baten		<u>273</u>
Saldo rentelasten en rentebaten		268
Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0	
Rente van projectfinanciering die aan taakveld moet worden doorberekend	0	
Rentebaat van verstrekte leningen die aan taakveld moet worden doorberekend	<u>0</u>	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		0
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		<u>0</u>
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		268
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		<u>-387</u>
Rente resultaat op taakveld Treasury		119

Leningenportefeuille

Rekening houdende met de benodigde leningen uit de liquiditeitsbegroting ontstaan onderstaande mutaties in de leningenportefeuille in 2019:

Samenstelling en mutaties in leningenportefeuille 2019 inclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)	
Lening tegen 4,68% met looptijd tot 2025	436
Lening tegen 5,44% met looptijd tot 2023	200
Lening tegen 4,87% met looptijd tot 2023	545
Lening tegen 5,87% met looptijd tot 2025	508
Lening tegen 5,185% met looptijd tot 2022	300
Lening tegen 4,139% met looptijd tot 2046	7.000
Lening tegen 0,29% met looptijd tot 2019	5.000
Lening tegen 1,23% met looptijd tot 2035	4.250
Lening tegen 1,443% met looptijd tot 2043	7.000
Totaalstand per 1 januari 2019	25.239
Raming nieuwe leningen op basis lopende en nieuwe investeringen (jaarschijf 2019)	8.000
Reguliere aflossingen oude leningen	-6.131
Vervroegde aflossingen	n.v.t.
Stand per 31 december 2019 incl. raming voor nieuwe leningen	27.108

Voor wat betreft de door de gemeente aan te trekken leningen als gevolg van investeringen lopen we een renterisico. In de begroting en meerjarenramingen is rekening gehouden met twee 10 jaars leningen met een rentepercentage van resp. 1,00% en 1,40%. Het is zaak om de renteontwikkelingen van zowel korte als

langlopende geldleningen in de gaten te houden zodat op het juiste moment overgegaan wordt tot het aantrekken van een geldlening met een andere looptijd.

Toen enkele jaren geleden de kapitaalmarktrente daalde, is de gehele leningenportefeuille gescreend op conversiemogelijkheden waardoor hoogrentende leningen zoveel als mogelijk werden omgezet in laagrentende. Dit heeft destijds geleid tot enkele aanpassingen. Bij een aantal leningen was vervroegde aflossing niet mogelijk. Het hoogste rentepercentage bedraagt 5,87 en vervroegd aflossen is bij deze lening uitgesloten. Leningen worden uitsluitend aangegaan ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak.

Meerjarig kent de leningenportefeuille het volgende verloop:

Verloop leningenportefeuille 2019-2022 inclusief raming nieuwe leningen (x € 1.000)				
	2019	2020	2021	2022
Boekwaarde per 1 januari	25.239	27.108	25.175	28.239
Nieuwe aangetrokken leningen	8.000	0	5.000	0
Aflossing op leningen	-6.131	-1.933	-1.936	-2.438
Boekwaarde per 31 december	27.108	25.175	28.239	25.801

Eerdergenoemde vrijval van obligatieleningen in 2019 en 2020 heeft tot gevolg dat de (her)financieringsbehoefte grotendeels is afgedekt.

Kas- en liquiditeitenbeheer

Betreft het beheer van saldi en liquiditeiten voor een periode korter dan één jaar.

Als uitgangspunten en limieten gelden:

1. renteoptimalisatie door saldoregulatie bij de BNG rekeningen;
2. tot maximaal de kasgeldlimiet wordt gebruik gemaakt van het kredietarrangement of kasgeld aangetrokken.

Het geldverkeer wordt zoveel mogelijk beperkt tot elektronische betaaltvormen. De gemeente verricht zelf haar betalingsverkeer volledig via Electronic Banking bij de BNG (BNG Data Services Online).

De kredietlimiet bij de BNG bedraagt per 1-1-2019 € 500.000 (was in 2018 € 1.500.000).

Het gebruik van cash geld neemt jaarlijks af vanwege toename pinmogelijkheid en het stijgend aantal producten dat via internetkassa kan worden besteld en betaald. Met regelmaat wordt cashgeld afgestort bij de plaatselijke Rabobank.

Uitzettingen

Dit betreft het beheer van eigen vermogen en andere financiële middelen voor een periode langer dan één jaar. Als gevolg van de verkoop van aandelen Essent heeft de gemeente sinds 2009 een bedrag ad € 11,3 miljoen uitgezet als financieel vast actief met een looptijd tot 2019.

Conform het Treasurystatuut kunnen alleen gelden worden uitgezet bij bankinstellingen die onder toezicht staan van de Nederlandse Bank en hun hoofdvestiging in Nederland hebben alsmede minstens beschikken over een AA-rating (Standard & Poor's rating).

Paragraaf Verbonden Partijen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen en activiteiten van, en de mate van financiële betrokkenheid bij de samenwerkingsverbanden, waarin onze gemeente participeert en bestuurlijke invloed kan uitoefenen, de zogenaamde verbonden partijen.

De verbonden partijen betreffen organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente een zetel in het bestuur bekleedt of stemrecht heeft. Met financieel belang wordt bedoeld de door de gemeente ter beschikking gestelde middelen die in geval van een faillissement van de verbonden partij niet verhaalbaar zijn ofwel dat de financiële tekorten bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Verbonden partijen kunnen zijn vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

2. Beleidskaders

Met de invoering van het dualisme is het besluit tot het participeren in een deelneming in principe niet meer aan de raad, het vormt een bestuurlijke beheerstaak voor het college. De raad stelt in deze paragraaf echter de kaders (visie) waarbinnen het college een dergelijke beheerstaak uitvoert.

Voor deze kaders is aansluiting gezocht bij het raadsbesluit van november 2008 naar aanleiding van de notitie "evaluatie visie op samenwerken". De raad heeft in dit kader de volgende besluiten genomen:

1. de samenwerking binnen Parkstad continueren;
2. nadrukkelijk allianties zoeken met een of meer gemeenten om de kwetsbaarheid te verminderen;
3. een "groene alliantie" aangaan met onze groene buurgemeente(n) binnen Parkstad, teneinde een strategische "groene" positie aan de westkant van Parkstad te realiseren.

Vanuit de kaderstellende en controlerende taak van de raad moet bewaakt worden of het beleid van de verbonden partijen correspondeert met de doelstellingen die de raad in de betreffende programma's heeft gesteld.

In de raad van 24 mei 2012 is een volledig geactualiseerde nota Verbonden Partijen vastgesteld.

In de raad van september 2013 heeft de raad de notitie sturing en control verbonden partijen behandeld. De Notitie sturing & control verbonden partijen geeft eerst een risico-analyse op hoofdlijnen, waarin wordt ingegaan op de belangrijkste aandachtspunten in de sturing van verbonden partijen. Deze analyse geeft een algemeen beeld van de financiële positie van de verbonden partij en de sturingsmogelijkheden. Daarmee heeft de raad de beleidskaders vastgesteld en aangegeven hoe de controlerende rol ingevuld wordt.

3. Overzicht verbonden partijen

De gemeente Voerendaal participeert in de volgende verbonden partijen:

Gemeenschappelijke Regelingen (GR):

- Stadsregio Parkstad Limburg;
- BsGW;
- Werkvoorzieningsschap Oostelijke Zuid Limburg;
- Werkgeversservicepunt (WSP) Parkstad (nieuw per 01-01-2018);
- Kompas;
- Veiligheidsregio Zuid Limburg;
- GGD;
- Rd4;
- RUD;
- Gegevenshuis;
- IT Parkstad;
- Omnibuzz.

2. Deelnemingen:

- IBA Parkstad BV;
- NV Reinigingsdiensten Rd4;
- NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML);
- Enexis Holding NV;
- CSV Amsterdam BV;
- Publiek belang Electriciteitsproductie B.V.;
- Vordering op Enexis B.V.;
- CBL vennootschap B.V.;
- Verkoop Vennootschap B.V.;
- Bodemzorg Limburg;
- NV Bank Nederlandse Gemeenten.

3.1 Gemeenschappelijke Regelingen

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen			
Doel/maatschappelijk belang	Leveren van een structuurversterkende bijdrage aan de evenwichtige ontwikkeling van het samenwerkingsgebied als geheel en mede in verhouding tot zijn omgeving, zowel in regionaal, nationaal, als internationaal verband.		
Partijen	De gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het DB en AB van de gemeenschappelijke regeling. De inhoudelijk portefeuillehouders zijn lid van de bestuurscommissies.		
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 6.060.000. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 80.000. De bijdrage wordt berekend naar rato van de laatst definitief vastgestelde algemene uitkering uit het gemeentefonds. De bijdrage van Voerendaal is daarbij 3,78% van het totaal.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019
	Verwacht eigen vermogen	4.417	4.413
	Verwacht vreemd Vermogen	109	79
Verwacht financieel resultaat 2019	0	0	
Activiteiten/prestaties/effecten	Inhoudelijk vervult deze Stadsregio Parkstad Limburg binnen de kernagenda Wonen, Ruimte, Economie en Mobiliteit. Hier vervult de GR beleids-, platform-, monitorings-, en programmeringsfuncties. De betreffende bevoegdheden zijn door de deelnemende colleges overgedragen aan de GR. Verder is de deelname aan de AG Charlemagne onderdeel van de flexibele schil van Stadsregio Parkstad Limburg en vervult de GR een kassiersfunctie voor de deelname in BTM, Routebureau, Vestigingenregister, VVV en starterscentrum. Voor Voerendaal dragen de activiteiten bij aan de programma's binnen de domeinen ruimtelijke ontwikkeling, economie/toerisme, mobiliteit en bestuur.		
Risico's en kansen	Binnen het samenwerkingsverband wordt gediscussieerd over de breedte en diepte van de samenwerking. Doordat een flexibele samenwerking mogelijk is binnen de keuze-agenda (ook op basis van “coalition of the willing”) is ruimte om op basis van behoefte extra thema's aan de samenwerking toe te voegen. Als dit het geval is, worden hiervoor separate besluiten gevraagd van colleges en raden. Belangrijk is om op onderdelen scherp te houden met welke partners op welk moment wordt samengewerkt: zo blijft het mogelijk om effectief samen te werken en telkens het meest geschikte schaal- en ambitieniveau te benutten. De verschillende vormen van samenwerking hebben momenteel bestaansrecht doordat zij van thema, omvang en niveau verschillen. Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.		
Ontwikkelingen	Om de samenwerking goed te kunnen borgen wordt gesignaleerd dat vanaf 2020 de bijdrage mogelijk verhoogd moet worden. Deze ontwikkeling wordt in de aanloop naar de kadernota 2020 nader inzichtelijk gemaakt in samenhang met de		

Stadsregio Parkstad Limburg, gevestigd te Heerlen

	taken die Parkstad toebedeeld krijgt in het licht van de ontwikkelingen zoals de toekomstige kernagenda en regiodeal. Grensoverschrijdende samenwerking wordt momenteel onder meer vormgegeven via de AG Charlemagne. Deze samenwerking vindt plaats onder de regie van Stadsregio Parkstad Limburg als onderdeel van de flexibele schil. Het is mogelijk dat de grensoverschrijdende samenwerking onderdeel wordt van de kernagenda. De integratie van de gemeente Beekdaalen in de GR wordt in 2019 waarschijnlijk vormgegeven. Met de integratie van deze nieuwe gemeente kan aan slagkracht worden gewonnen, doordat Parkstad Limburg in omvang toeneemt en er een synchronisatie plaatsvindt tussen de domeinen van de kernagenda en de oriëntatie van Beekdaalen in het sociale domein.
--	--

Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW), gevestigd te Roermond

Doel/maatschappelijk belang	De Belastingensamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) is een samenwerkingsverband voor heffing en inning van gemeentelijke belastingen en waterschapbelastingen en voor uitvoering van de wet WOZ. Voor de gemeente Voerendaal betekent dit concreet dat de uitvoeringstaken van de gemeentelijke belastingtaken en administratieve taken van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), worden verzorgd door de BsGW.		
Partijen	De gemeenten Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg, Venlo, Voerendaal, Weert, het Waterschap Peel en Maasvallei en het Waterschap Roer en Overmaas.		
Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente of waterschap heeft een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder financiën.		
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen voor 2019 € 16.904.000. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 137.000.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019
	Verwacht eigen vermogen	160	160
	Verwacht vreemd Vermogen	5.170	5.168
	Verwacht financieel resultaat 2019		0
Activiteiten/prestaties/effecten	Algemene zaken betrekking hebbende op activiteiten en prestaties zijn vastgelegd in een standaard uitvoeringsovereenkomst (SUO) terwijl verdere detailafspraken zijn opgenomen in specifieke voorwaarden en overeengekomen richtlijnen voor gegevensuitwisseling. De uitwisseling van BAG/GEO gegevens wordt namens de gemeente Voerendaal verzorgd door de voormalige GBRD eveneens gebaseerd op een overeengekomen richtlijn hierover.		
Risico's en kansen	Bij een exploitatietekort zal dit door de deelnemers dienen te worden aangevuld indien de aanwezige risicoreserve ontoereikend zou zijn. Uitbreiding van het aantal deelnemers, wat zou resulteren in structureel lagere exploitatiebijdragen, is niet meer aan de orde aangezien geen “aansluiters” meer te verwachten zijn.		
Ontwikkelingen	De hoge proceskosten (“no cure no pay” bureau’s) zijn de voornaamste veroorzaker van negatieve resultaten voor BsGW. Gezocht wordt naar mogelijkheden om deze kosten zo veel mogelijk te beperken. BsGW werkt aan een plan om de organisatie toekomstbestendig te maken. Financiering van dit plan vindt extern plaats en zal op middellange termijn worden afbetaald uit de efficiencyvoordelen die beoogd worden. Welke invloed de mogelijke verruiming van het belastinggebied voor gemeenten en de invoering van de fiscale vereenvoudigingswet voor BsGW zal hebben is momenteel nog niet in te schatten. BsGW bereidt zich tevens voor op de beoogde waardering op gebruiksoppervlakte.		

Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL), gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang	Uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw): het voorzien in mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden. Per 1-1-2018 is het voorzien in werkgelegenheid voor SW-geïndiceerden overgeheveld naar de GR Werkgeversservicepunt Parkstad Limburg.		
Partijen	De gemeenten Brunssum, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.		
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken is zowel lid van het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.		
Financieel Belang	Tekorten van het werkvoorzieningschap worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Met ingang van het jaar 2015 is het Wsw budget onderdeel van het ongedeelde Participatiebudget ter uitvoering van de Participatiewet. De subsidiebijdrage gebaseerd op het aantal arbeidsjaren bedraagt voor 2019 € 1.373.000. Hierin wordt de begroting van de WOZL gevolgd. In 2019 is in totaal € 39.000 begroot voor het opvangen van te verwachte exploitatietekorten en bedrijfsvoeringlasten. Hierin zit ook het Lage-inkomensvoordeel verdisconteerd. De te verwachten exploitatietekorten en bedrijfsvoeringslasten van het WSP wordt vanaf 2019 in het format van het WSP verwerkt.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019
	Verwacht eigen vermogen*	1.302	nb
	Verwacht vreemd Vermogen*	10.426	nb
	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
	* WOZL Limburg stelt geen begrote balans op. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2017.		
Activiteiten/prestaties/effecten	Het werkvoorzieningschap voorziet in de mensontwikkeling en begeleiding van SW-geïndiceerden. Deze activiteiten staan in relatie tot thema sociaal domein van de begroting, specifiek het beleidsveld inkomensregelingen en zijn gericht op de begeleiding van de doelgroep “Wsw-oud” (met de inwerkingtreding van de Participatiewet per januari 2015 is de Wsw op slot en stroomt niemand meer in deze regeling).		
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling.		
Ontwikkelingen	De Participatiewet is in werking getreden op 1 januari 2015. Er is nu sprake van 1 regeling en niet meer een aparte Wwb en SW kolom. De “oud sw-medewerkers” behouden hun rechten en WOZL richt zich per 1 januari 2018 alleen nog op de doelgroep Beschut werk. Per deze datum is de doelgroep Detacheringen overgeheveld naar WSP. In ieder geval zullen we de komende 40 jaar nog te maken hebben met een langzaam teruglopende groep mensen welke nu een SW-dienstverband hebben. Nieuwe instroom in de Wsw is vanaf 1 januari 2015 echter niet meer mogelijk.		

Werkgevers servicepunt Parkstad, gevestigd te Heerlen

Doel/maatschappelijk belang	Het samenbrengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor burgers met een loonwaarde tussen 30-100% die behoren tot de doelgroep van de Wsw en Participatiewet. Het WSP is verantwoordelijk voor de zogenaamde uitstroom binnen het instroom-doorstroom-uitstroom-proces (IDU-proces) dat wordt uitgevoerd in een samenwerking tussen WSP Parkstad en de acht Parkstadgemeenten. De gemeente zijn verantwoordelijk voor de instroom- en doorstroomfase en het WSP Parkstad, is samen met de lokale banenmakelaars, verantwoordelijk voor de uitstroomfase.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken en Voerendaal, Simpelveld en Heerlen.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Sociale Zaken en werkgelegenheid is lid van zowel het Dagelijks Bestuur als van het Algemeen Bestuur.

Werkgevers servicepunt Parkstad, gevestigd te Heerlen

Financieel Belang	De financiering en de algemene middelen vanuit de deelnemende gemeenten bedraagt in 2019 € 13.599.000. De bijdrage van de gemeente Voerendaal in het resultaat, de bedrijfsvoering en personeelskosten bedraag € 238.000. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td style="text-align: center;">nb</td></tr></table> WSP stelt geen begrote balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen	nb	nb	Verwacht vreemd Vermogen	nb	nb	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019											
Verwacht eigen vermogen	nb	nb											
Verwacht vreemd Vermogen	nb	nb											
Verwacht financieel resultaat 2019		nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Het WSP voorziet in de werkgelegenheid van burgers met een loonwaarde tussen 30-100% die behoren tot de doelgroep Wsw en participatiewet. Deze activiteiten staan in relatie tot thema sociaal domein van de begroting, specifiek het beleidsveld inkomensregelingen.												
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. De resultaten van de uitstroom kunnen achterblijven ten opzichte van de prognoses.												
Ontwikkelingen	De Participatiewet is in werking getreden op 1 januari 2015. Er is nu sprake van 1 regeling en niet meer een aparte Wwb en SW kolom. Per 1 januari 2018 is de 'poot' Detacheringen van WOZL overgeheveld naar WSP.												

Kompas, gevestigd te Nuth

Doel/maatschappelijk belang	Doel is het bieden van een vangnet voor mensen welke (tijdelijk) geen eigen inkomen (kunnen) verwerven en het actief begeleiden van deze mensen terug naar de arbeidsmarkt.												
Partijen	De gemeenten Simpelveld, Nuth en Voerendaal. Per 1-1-2019 treedt de gemeente Beekdaelen (Nuth, Onderbanken en Schinnen) toe waarbij de sociale dienst van de gemeente Schinnen per 1-1-2019 toetreedt. Het voornemen is om de sociale dienst van de gemeente Onderbanken per 1-1-2020 te laten toetreden in verband met de ontvlechting van ISD BOL (Beek, Onderbanken en Landgraaf).												
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor sociale zaken is lid van het Dagelijks Bestuur, twee afgevaardigden uit de gemeenteraad zijn lid van het Algemeen Bestuur.												
Financieel Belang	De totale kosten van de GR bedragen voor 2019 € 11.421.000. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal: • Product Inkomen € 1.841.000 (1 op 1 doorbetaling rijksmiddelen t.b.v. uitkeringsverstrekking). • Product Arbeidsparticipatie € 224.000 • Product Zorg € 189.000 • Product Bedrijfsvoering € 563.000 (o.b.v. van cliëntenaantal) Bedragen in € x1000 <table><tr><th>Financiële informatie</th><th>Per 1 jan. 2019</th><th>Per 31 dec. 2019</th></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>200</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>1.594</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>nb</td></tr></table> * Kompas stelt geen begrote balans op. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2017.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen*	200	nb	Verwacht vreemd Vermogen*	1.594	nb	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019											
Verwacht eigen vermogen*	200	nb											
Verwacht vreemd Vermogen*	1.594	nb											
Verwacht financieel resultaat 2019		nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Het vaststellen van al dan niet recht op inkomensondersteuning, trainen van werkzoekenden en toeleiden naar werk, zorgproducten (uitvoering bijzondere bijstand en gemeentelijk minimabeleid). Deze activiteiten staan in relatie tot het programma sociaal domein van de programmabegroting. Na de in 2013 doorgemaakte transitie van Kompas “van uitkeringsfabriek naar re-												

Kompas, gevestigd te Nuth	
	integratiebedrijf" staat alles in het teken van het ontwikkelen van klanten en toeleiden naar werk (en waar dit nog niet mogelijk is toeleiding naar participatie). Deze ontwikkeling wordt door de eigen organisatie van Kompas uitgevoerd in plaats van dat deze producten worden ingekocht bij re-integratiebedrijven. Het voordeel van het zelf uitvoeren is dat Kompas dichtbij de klanten staat, de klanten kent waardoor matching met regulier werk of participatie snel kan plaatsvinden.
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. De gemeente draagt bij in de tekorten van de gemeenschappelijke regeling. De toetreding van Beekdaelen heeft overigens geen financiële consequenties voor de gemeenten Voerendaal en Simpelveld omdat is afgesproken dat de toetredings- en hiermee samenhangende frictiekosten door Beekdaelen worden gedragen. Het bieden van inkomensondersteuning en het minimabeleid zijn open einde regelingen.
Ontwikkelingen	De uitbreiding van Kompas met Beekdaelen wordt in 2019 concreet.

Veiligheidsregio Zuid-Limburg, gevestigd te Margraten															
Doel/maatschappelijk belang	Het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing binnen het werkgebied van de Veiligheidsregio Zuid Limburg. Specifieke taken: 1. Het uitvoeren van de taken en bevoegdheden welke bij of krachtens de Wet veiligheidsregio's en de Wet publieke gezondheid aan het openbaar lichaam zijn opgedragen; 2. Het coördineren van de voorbereiding van de gemeentelijke processen op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding; 3. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden welke door de colleges van de deelnemende gemeenten aan het bestuur van de Veiligheidsregio zijn opgedragen c.q. gedelegeerd.														
Partijen	De gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.														
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.														
Financieel belang	De kosten van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg worden gedragen door de deelnemende gemeenten. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 599.694. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>7.622</td><td>7.616</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>19.228</td><td>17.854</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>-6.051</td></tr></table>			Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen	7.622	7.616	Verwacht vreemd Vermogen	19.228	17.854	Verwacht financieel resultaat 2019		-6.051
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019													
Verwacht eigen vermogen	7.622	7.616													
Verwacht vreemd Vermogen	19.228	17.854													
Verwacht financieel resultaat 2019		-6.051													
Activiteiten/prestaties/effecten	Uitvoeren van de hierboven vermelde wettelijke taak. Deze activiteiten zijn gerelateerd aan het programma Bestuur & Dienstverlening van de programmabegroting, specifiek het beleidsveld “openbare orde en veiligheid” en zijn gericht op de veiligheid van bewoners, bedrijven en bezoekers.														
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.														
Ontwikkelingen	2018 en 2019 zijn overgangsjaren voor de VRZL. Voor 2020 en verder geldt een winstwaarschuwing. Gebaseerd op de huidige discussies over enerzijds meerkosten en anderzijds kostenverdeling kan de impact op de Voerendaalse begroting groot zijn.														

Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD), gevestigd te Heerlen.														
Doel/maatschappelijk belang	Zorgdragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo , Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen, sociaal medische advisering. Daartoe vervult de GGD vanuit een collectieve en preventieve invalshoek de volgende taken: beschermen, bewaken, bevorderen, signaleren, adviseren, opsporen en het bieden van een vangnet. Daarvoor biedt de GGD een producten- en dienstenpakket (PKA-model) aan met - naast de taken die wettelijk verplicht moeten worden afgenomen – een optioneel keuzepakket voor gemeenten.													
Partijen	De GGD Zuid Limburg is een Gemeenschappelijke Regeling die is ingesteld door 18 gemeenten in Zuid-Limburg, te weten: Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Sittard-Geleen, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Nuth, Onderbanken, Schinnen, Simpelveld, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.													
Bestuurlijk belang	Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder sociaal domein. Daarnaast is de portefeuillehouder financiën lid van de financiële commissie.													
Financieel belang	De deelnemende gemeenten nemen op basis van het PKA-model verplichte en aanvullende producten af tegen vastgestelde tarieven. De totale kosten van de GR bedragen € 44.682.850 (structurele lasten) op Zuid-Limburs niveau. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 210.531. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: € 106.608 voor collectieve preventie, € 101.855 voor jeugdgezondheidszorg uniform en € 2.068 voor toezicht Wmo. Daarnaast is de Voerendaalse bijdrage voor Veilig Thuis voor 2019 € 75.714. Dit onderdeel is nu als eigenstandig programma verwerkt in de GGD begroting. Bedragen in € x1000 <table border="1"> <thead> <tr> <th>Financiële informatie</th><th>Per 1 jan. 2019</th><th>Per 31 dec. 2019</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Verwacht eigen vermogen</td><td>2.836</td><td>2.486</td></tr> <tr> <td>Verwacht vreemd Vermogen</td><td>21.462</td><td>20.962</td></tr> <tr> <td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>0</td></tr> </tbody> </table>		Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen	2.836	2.486	Verwacht vreemd Vermogen	21.462	20.962	Verwacht financieel resultaat 2019		0
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019												
Verwacht eigen vermogen	2.836	2.486												
Verwacht vreemd Vermogen	21.462	20.962												
Verwacht financieel resultaat 2019		0												
Activiteiten/prestaties/effecten	Het uitvoeren van de collectieve preventie (de wettelijke WCPV-taken), met extra aandacht voor gezondheidsrisico's voor de mens in de fysieke en sociale omgeving. De activiteiten van de GGD staan in relatie tot het programma Volksgezondheid en milieu van de programmabegroting; specifiek het beleidsveld 'Regionaal gezondheidsbeleid: 'van signaalrood naar bronsgroen'. Naast de reguliere taken die de GGD verricht in het kader van de Wet publieke gezondheid, richt het zich in het kader van het regionale gezondheidsbeleid samen met de gemeenten ook op de programmalijnen de gezonde wijk – gezonde jeugd en kwetsbare personen. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid is hierbij steeds de basis, het inlopen van gezondheidsachterstanden in Zuid Limburg (ook ten opzichte van de rest van het land) is de overkoepelende ambitie.													
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Verliesbijdrage is naar rato inwonertal.													
Ontwikkelingen	In het regionaal gezondheidsbeleid is vastgelegd dat het doel is om de levensverwachting in Zuid-Limburg te brengen naar het Nederlands gemiddelde en hierbij in de periode 2016-2025 zichtbaar in te lopen op bestaande achterstanden in levensverwachting en in te zetten op een stijging van de ervaren gezondheid. Via de beleidslijnen gezonde jeugd, de gezonde wijk en kwetsbare personen wordt invulling aan het beleid gegeven. De GGD is een belangrijke partner in de realisatie van het gezondheidsbeleid. Voor de beleidsperiode 2016 t/m 2019 is door de deelnemende gemeenten gekozen voor een groeiscenario, waarin de GGD gepositioneerd wordt als partner binnen het totale sociale domein. De mate van groei is afhankelijk van de gezamenlijke behoefte en wordt gedurende de beleidsperiode nader ingevuld.													

Reinigingsdienst Rd4, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Het doelmatig, milieuhygiënisch verantwoord en marktconform (doen) inzamelen en verwerken van afvalstoffen (basispakket), het reinigen van de openbare ruimten en de daarmee samenhangende taken alsmede het bestrijden van gladheid (pluspakket).												
Partijen	De gemeenten Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals, Voerendaal.												
Bestuurlijk belang	De deelnemende gemeenten zijn aandeelhouder. De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van het Algemeen Bestuur.												
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 31.512.791. De totale kosten van de Rd4 worden per product en per gemeente toegerekend. Toerekening vindt plaats door per afvalstroom hoeveelheden, logistieke uren en gebruikmaking van inzameldiensten naar de afzonderlijke gemeenten toe te kennen. Er wordt met een sluitende begroting gewerkt: alle kosten worden verrekend en de Rd4 kent geen winstdoelstelling. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal begroot op € 888.611. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td>2.502</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>28.388</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>nb</td></tr></table> * Rd4 stelt geen begrote balans op. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2017.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen*	2.502	nb	Verwacht vreemd Vermogen*	28.388	nb	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019											
Verwacht eigen vermogen*	2.502	nb											
Verwacht vreemd Vermogen*	28.388	nb											
Verwacht financieel resultaat 2019		nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	De basisactiviteiten zijn het verwijderen van de huishoudelijke afvalstromen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (o.a. servicepunt). Daarnaast neemt Voerendaal de volgende activiteiten af uit het pluspakket: straatreiniging, huisuitzettingen en de coördinatie van de afzet van afvalstromen.												
Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.												
Ontwikkelingen	Overleg vindt plaats om met andere regio's samen te werken (Maastricht en Mergelland, Westelijke Mijnstreek).												

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

Doel/maatschappelijk belang	Ter behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht op en handhaving van het omgevingsrecht die op grond van de Wet VTH zijn opgedragen en specialistische milieutaken.		
Partijen	Alle Zuid-Limburgse gemeentes + Provincie Limburg.		
Bestuurlijk belang	Het openbaar lichaam heeft een algemeen bestuur. De colleges van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten wijzen uit hun midden een lid van het algemeen bestuur aan. Voor Voerendaal is de burgemeester lid van het algemeen bestuur.		
Financieel belang	Deelnemers dragen bij aan de kosten van het goed functioneren van het openbaar lichaam en het uitoefenen van de hem opgedragen taken op basis van vooraf vastgesteld bedrag per inrichting voor de basistaken en de feitelijke afname van taken voor de niet basistaken. De totale kosten van de GR bedragen voor 2019 € 11.398.699. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 88.820.		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019
	Verwacht eigen vermogen*	2.157	nb

RUD Zuid-Limburg, gevestigd te Maastricht

	Verwacht vreemd Vermogen*	1.207	nb
	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
	* RUD Zuid-Limburg stelt geen begrote balans op. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2017.		
Activiteiten/prestaties/effecten	De gemeente Voerendaal heeft naast de wettelijk vastgestelde basistaken ook aanvullende milieutaken overgedragen.		
Risico's en kansen	Veranderingen van wetgeving, waardoor meer of minder taken door de RUD moeten worden uitgevoerd, zal leiden tot een verandering in de bijdrage. Eventuele nadelige exploitatieresultaten worden door de deelnemers gedragen.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2017 werkt de RUD met een outputfinanciering. Uitvoering van de basistaken wordt afgerekend aan een vaste kostprijs per inrichting. Niet-basistaken worden afgerekend op basis van nacalculatie van de bestede uren. Voor deze uren wordt bovendien een tariefdifferentiatie toegepast.		

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf.

Doel/maatschappelijk belang	Het Gegevenshuis ontzorgt (lokale) overheden op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimte gerelateerde (Basis-)registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal. Hiermee kunnen (lokale) overheden voldoen aan wettelijke verplichtingen op dit gebied en kunnen dienstverlening en bedrijfsvoering kwalitatief hoogwaardig en kosteneffectief worden uitgevoerd. Het Gegevenshuis is door de opdracht gevende overheden tevens opgericht om innovatie in technologieën te vertalen naar de toepassing van object- en ruimte gerelateerde data in het publieke domein, waardoor het Gegevenshuis een substantiële bijdrage kan leveren aan het imago van de regio en de regionale (economische) ontwikkelingen en bijbehorende werkgelegenheid. Als openbaar lichaam fungeert Het Gegevenshuis als shared service Centre in het publieke domein en ligt de focus om continu te innoveren, de dienstverlening te verbeteren en kosten te reduceren.		
Partijen	Deelnemers zijn de gemeenten Heerlen, Landgraaf, Brunssum, Kerkrade, Onderbanken, Simpelveld, Nuth, Schinnen, Voerendaal, Eijsden-Margraten en het Waterschap Limburg. In 2018 is de gemeente Eijsden-Margraten toegetreden.		
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Van iedere deelnemende gemeente neemt een bestuurder zitting in het algemeen bestuur. Voor de gemeente Voerendaal is dit de portefeuillehouder bedrijfsvoering.		
Financieel belang	De totale kosten van de GR bedragen € 2.734.074. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijks een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 150.171 (vanaf 2018 afname beheer Wegen, Groen en Riool).		
	Bedragen in € x1000		
	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019
	Verwacht eigen vermogen*	339	nb
	Verwacht vreemd Vermogen*	774	nb
Activiteiten/prestaties/effecten	Verwacht financieel resultaat 2019		
	nb		
	* Het Gegevenshuis stelt geen begrote balans op. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2017.		
Activiteiten/prestaties/effecten	Bij Het Gegevenshuis is sprake van een hoofdtaak: het beheren van geo-data van object- en ruimte-gerelateerde (basis)registraties. Het uitvoeren van deze taken vloeit voort uit de wettelijke verplichtingen binnen het stelsel van basisregistraties (b.v. BAG, BGT, WKPB) dan wel uit het ondersteunen van beleid, uitvoering en publieke dienstverlening bij overheidstaken. In 2018 zijn deze taken uitgebreid met het databeheer van riool, groen en grijs.		

Het Gegevenshuis, gevestigd te Landgraaf.

Risico's en kansen	Bij uitreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie. Uitbreiding van het aantal deelnemers zal resulteren in structureel lagere exploitatiebijdrage.
Ontwikkelingen	In 2017 werd de techniek aangeschaft om de bestanden om te zetten van een 2 dimensionaal model naar een 3 dimensionaal model. De opbouw heeft op onderdelen plaatsgevonden en tevens werd met succes een proef uitgevoerd om via het 3D-model geautomatiseerde mutatie detectie uit te voeren. Het Gegevenshuis en de gemeente Heerlen hebben in het kader van de Omgevingswet meegewerkt aan een landelijke pilot waarbij een 3D model ontwikkeld wordt, gekoppeld aan de basisregistraties en waaraan de overige aspecten die in het kader van de Omgevingswet van belang zijn, gekoppeld kunnen worden.

Parkstad IT, gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	De bestaande missie van het ICT-samenwerkingsverband Parkstad-IT luidt als volgt. Parkstad-IT: 1. Waarborgt voor haar deelnemers de continuïteit, bedrijfszekerheid en innovatiekracht van de ICT-dienstverlening door beperking van organisatorische kwetsbaarheid; 2. Verhoogt de kwaliteit van processen, waardoor partijen beter kunnen functioneren; 3. Verhoogt de professionaliteit en deskundigheid van medewerkers; 4. Zet de beschikbare arbeidskracht efficiënter in; 5. Realiseert schaalvoordelen door efficiency: het ontdebellen van ICT-voorzieningen, het beperken van de (stijgende) ICT kosten; 6. Koopt gezamenlijk in van soft- en hardware, bedrijfssoftware uitgezonderd, in overeenstemming met de eisen van de licentiegever; bedrijfstoepassingen van deelnemers (bijv. software voor Burgerzaken of Sociale Dienst) worden door henzelf aangekocht.												
Partijen	De huidige deelnemers aan de lichte gemeenschappelijke Parkstad IT zijn de gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken en de Brandweer Zuid-Limburg.												
Bestuurlijk belang	Parkstad IT is een publiekrechtelijk samenwerkingsverband van gemeenten en instellingen die gemeentelijke taken uitvoert op het gebied van ICT-dienstverlening. De formeel juridische basis voor deelname aan Parkstad IT is een Gemeenschappelijke Regeling, zonder openbaar lichaam en zonder gemeenschappelijk orgaan, tussen de deelnemer en de gemeente Heerlen. Dit is een zogenaamde lichte GR, ook wel centrumgemeente constructie genoemd. De deelnemers worden vertegenwoordigd door de deelnemersraad bestaande uit de afdelingshoofden bedrijfsvoering.												
Financieel belang	De kosten van Parkstad IT worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De totale kosten van de GR bedragen € 7.960.152. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 220.325. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen*</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td style="text-align: center;">nb</td><td style="text-align: center;">nb</td></tr></table> * Parkstad IT stelt geen balans op waardoor deze financiële informatie niet voorhanden is.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen*	nb	nb	Verwacht vreemd Vermogen*	nb	nb	Verwacht financieel resultaat 2019	nb	nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019											
Verwacht eigen vermogen*	nb	nb											
Verwacht vreemd Vermogen*	nb	nb											
Verwacht financieel resultaat 2019	nb	nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Deze regeling heeft tot doel om de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende partijen te behartigen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie.												

Parkstad IT, gevestigd te Heerlen.

Risico's en kansen	Bij uittreden of opheffing participeert de gemeente in de aanwezige schulden c.q. kosten van liquidatie.
Ontwikkelingen	Het jaar 2019 wordt een belangrijk jaar, een jaar dat vermoedelijk in het teken zal staan van besluitvorming over toetreding van de stakeholders van Parkstad-IT tot SSC-ZL.

Omnibuzz, gevestigd te Geleen.

Doel/maatschappelijk belang	Het doelgroepenvervoer bestaat uit het collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV, voorheen regiotaxi), het leerlingenvervoer, het vervoer van en naar de dagbesteding en het vervoer in het kader van de Jeugdwet. De GR Omnibuzz (regiemodel met een mobiliteitscentrale waarbij ritaanname en planning los worden gekoppeld van de rituitvoering) is de organisatie die voor de 32 Limburgse gemeenten dit vervoer verzorgt/gaat verzorgen. Op dit moment wordt alleen nog het CVV door Omnibuzz uitgevoerd. De keuzes om de vervoersstromen van en naar de dagbestedingslocaties, het leerlingevervoer en het vervoer i.h.k.v. de jeugdwet in te voegen volgen later. Het doel is het bieden van een kwalitatief hoogstaande, effectieve en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer, en de transformatie in de zorg. Door de gezamenlijke gemeenten kan direct gestuurd worden op ontschotting, bundeling van vervoerscapaciteit en een gezamenlijke uitvoering van vervoer. Door samenwerking zijn synergievoordelen te behalen, en kunnen de systeemkenmerken van vervoer (de kenmerken van de vervoersmiddelen, planning, eisen materieel, telefoonnummer en klantenservice) overal gelijk zijn. Dit bevordert de kwaliteit. Hierdoor hebben gemeenten veel meer zeggenschap over het vervoer en kunnen zij het vervoer beter aansturen. Daardoor kan er flexibel worden gereageerd op (tussentijdse) veranderingen in het vervoer.												
Partijen	De 32 Limburgse gemeenten, Omnibuzz en de vervoerders.												
Bestuurlijk belang	De verantwoordelijk portefeuillehouder is namens de gemeente Voerendaal afgevaardigd als lid van het algemeen bestuur van Omnibuzz.												
Financieel belang	De kosten van Omnibuzz worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De totale kosten van de GR bedragen voor 2019 € 19.021.843. Voor het uitvoeren van eerdergenoemde taken wordt jaarlijkse een exploitatiebijdrage betaald. Voor 2019 is de bijdrage voor Voerendaal € 186.007. Bedragen in € x1000 <table><tr><td>Financiële informatie</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Verwacht eigen vermogen</td><td>1.185</td><td>1.138</td></tr><tr><td>Verwacht vreemd Vermogen*</td><td>1.139</td><td>nb</td></tr><tr><td>Verwacht financieel resultaat 2019</td><td></td><td>nb</td></tr></table> * Het vreemd vermogen 2019 is niet bekend. Vermelde cijfers zijn ontleend aan jaarrekening 2017.	Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Verwacht eigen vermogen	1.185	1.138	Verwacht vreemd Vermogen*	1.139	nb	Verwacht financieel resultaat 2019		nb
Financiële informatie	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019											
Verwacht eigen vermogen	1.185	1.138											
Verwacht vreemd Vermogen*	1.139	nb											
Verwacht financieel resultaat 2019		nb											
Activiteiten/prestaties/effecten	Collectief vraagafhankelijk vervoer (cvv), dagbestedingsvervoer (Wmo en jeugd), leerlingenvervoer.												
Risico's en kansen	<u>Kansen:</u> Het realiseren van een gezamenlijke uitvoering van vervoer met ontschotting en een bundeling van vervoerscapaciteit creëert kansen om te komen tot een kwalitatief hoogstaand, effectief en efficiënte vervoersvoorziening die aansluiting vindt op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg. <u>Risico's:</u> Omnibuzz wordt in de praktijk bij het uitvoeren van de visie en doelstellingen geconfronteerd met een aantal risico's die de te behalen synergievoordelen mogelijk negatief beïnvloeden: - verminderd draagvlak/draagkracht bij gemeenten; - externe ontwikkelingen die vervoersvolume plotseling doen stijgen; - economische kwetsbaarheid van taxibedrijven; - onduidelijk welke andere vormen van doelgroepenvervoer wel/niet instromen; - toenemende digitalisering / ICT-afhankelijkheid.												

Omnibuzz, gevestigd te Geleen.	
	In 2018 wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van software noodzakelijk voor de regierol van Omnibuzz. Het gaat dan met name om nieuwe rit-agendasoftware voor het callcenter en de hieraan gekoppelde ontwikkeling van een klantportaal voor communicatie met de klanten. De investering voor deze softwarepakketten is financieel nog niet verwerkt in de begroting 2019. In een apart voorstel aan het AB wordt de financieringsvorm van deze investering in 2019 vorm gegeven.
Ontwikkelingen	Naar aanleiding van de begroting 2019 heeft het Dagelijks Bestuur van Omnibuzz het initiatief genomen om een aanvullende notitie op te stellen waarin mogelijke beheersmaatregelen worden voorgesteld. In deze notitie zullen mogelijke beheersmaatregelen uitgewerkt worden, die ingezet kunnen worden om het vervoerssysteem Omnibuzz te verbeteren, meer te harmoniseren maar ook, in relatieve zin, goedkoper te maken. Doel van deze notitie is met name ook om de gemeenten een beeld te geven van de keuzes die er in de komende periode, binnen de kaders van de missie en visie van Omnibuzz op diverse gebieden kunnen worden gemaakt.

3.2 Deelnemingen

NV Reinigingsdiensten RD4 (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Heerlen	
Doel/maatschappelijk belang	De vennootschap heeft als doel het tot stand brengen van een doelmatige, milieuhygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling van bedrijfsafval. Daarnaast houdt de vennootschap zich bezig met vegen van wegen en bedrijfsterreinen en -hallen, rioolreiniging en – inspectie, gladheidsbestrijding.
Partijen	De gemeenten Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 1.188 aandelen van € 4,54 per aandeel (totaal € 5.391 boekwaarde). In 2018 wordt een dividend geraamd van € 5.000.
Activiteiten/prestaties/effecten	Inzamelen van huishoudelijk afval. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in het (op)halen (restafval, gft, papier, grof vuil, snoeiafval), straatvoorzieningen (glas, papier, textiel) en de overige diensten (servicepunt). Daarnaast bestaan er nog diverse plusactiviteiten, zoals het exploiteren van het kringloopcentrum. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma "Volksgezondheid en Milieu" van de programmabegroting; specifiek het taakveld 'afval', en zijn onder meer gericht op het verminderen van de belasting op het milieu.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Daarnaast wordt het risico gelopen dat de gemeente extra bijdragen moet betalen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Bij uittreden of wijziging takenpakket dient door de gemeente een schadeloosstelling plaats te vinden. Bij tegenvallende bedrijfsresultaten kan het dividend onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Maastricht.	
Doel/maatschappelijk belang	Het voorzien van de gehele Limburgse bevolking van zuiver, helder en betrouwbaar drinkwater, tegen een zo laag mogelijke prijs.
Partijen	Alle Limburgse gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. De gemeente is houder van 4 aandelen van € 4.538 nominaal per aandeel (totaal € 18.152). Er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van de drinkwaterproductie, drinkwaterdistributie en het geven van

NV Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Maastricht.

	voorlichting op het gebied van drinkwater. Deze activiteiten staan in relatie tot programma "Volksgezondheid en Milieu", specifiek het taakveld 'riolering'. De activiteiten richten zich op het onderhouden, in stand houden en verbeteren van de drinkwatervoorziening.
Risico's en kansen	Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap. Verder risico tot het betalen van extra bijdragen bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Enexis Holding (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Rosmalen.

Doel/maatschappelijk belang	Enexis beheert (via haar dochtervennootschap Enexis Netbeheer BV) het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. De provincie tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.
Partijen	Tal van gemeenten; Voerendaal is aangesloten bij VEGAL (Vereniging Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding).
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 263.250 (263.250 aandelen van nominaal groot € 1,00). De boekwaarde van de aandelen is € 263.250. De gemeente ontvangt jaarlijks naar rato van het aantal aandelen een dividend. In 2019 wordt een dividend geraamd van € 176.378. Daarnaast ontvangen de gemeenten nog een inconveniëntentoeslag (voor Voerendaal € 32.500). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. Financiële risico's: Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). <u>Wat is de bijdrage van Enexis aan doelstellingen van het programma Economie / Energie?</u> In 2019 wordt de energie agenda van de provincie herzien. Deze wordt ontwikkeld in samenwerking/afstemming met de strategische partners van de provincie. Een van deze partners is Enexis. Ook in de ontwikkeling van het klimaatakkoord vindt op diverse niveaus afstemming plaats met Enexis en Enpuls. Enexis is, als één van de ondertekenaars, een belangrijke partner in de Brabantse Energie Alliantie. De alliantie tussen Enexis en provincie biedt door

NV Enexis Holding (Naamloze Vennootschap), gevestigd te Rosmalen.

	zowel concrete en strategische samenwerking een belangrijk fundament voor het kunnen behalen van de energiedoelstellingen ten aanzien van CO2 reductie en groene groei in Noord- Brabant. Ook in het Provinciale energieprogramma zijn verschillende thema's zoals warmte, energieke landschappen, Nul op de meter, sustainable energy farming en groene mobiliteit waar de rol van Enexis van grote meerwaarde is. Enexis, Provincie en deelnemende gemeenten hebben op dit moment al een meerjarige samenwerking voor de ontwikkeling en uitrol van laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer in Brabant. Ook zijn er aanvullende afspraken over samenwerken in Buurkracht en nul op de Meter. <u>Stoplichtenmodel</u> Governance: In 2019 het aftreden en benoeming van een lid van Raad van Commissarissen aan de orde en de benoeming van een of meerdere leden van de AHC. <table><tr><td></td><td>per 1 jan 2019</td><td>per 31 dec 2019</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 3.804 mln.</td><td>nb</td></tr><tr><td>Vreemd Vermogen</td><td>€ 4.052 mln.</td><td>nb</td></tr><tr><td>Financieel resultaat 2019</td><td colspan="2">€ 200 mln.</td></tr></table>		per 1 jan 2019	per 31 dec 2019	Eigen vermogen	€ 3.804 mln.	nb	Vreemd Vermogen	€ 4.052 mln.	nb	Financieel resultaat 2019	€ 200 mln.	
	per 1 jan 2019	per 31 dec 2019											
Eigen vermogen	€ 3.804 mln.	nb											
Vreemd Vermogen	€ 4.052 mln.	nb											
Financieel resultaat 2019	€ 200 mln.												
Activiteiten/prestaties/effecten	Activiteiten op de gebieden van energievoorziening, communicatiesystemen en - diensten, zorg voor een schoon en gezond milieu en voorzieningen of diensten die met het vorenstaande samenhangen of daaraan verwant zijn. Deze activiteiten staan in relatie tot het programma “Bestuur en ondersteuning” van de programmabegroting; specifiek het taakveld 'treasury'.												
Risico's en kansen	Het nominaal aandelenkapitaal van deze vennootschap bedraagt € 149.682.196. Voerendaal bezit 0,17% hiervan met een nominale waarde van € 263.250. Daarmee zijn op grond van de wet (art. 2:81 BW) de verplichtingen en daarmee de aansprakelijkheid jegens Enexis Holding N.V. beperkt tot dit bedrag.												
Ontwikkelingen	De governance is op orde. In 2018 is de Herziene Corporate Governance Code (CGC) geïmplementeerd. Op een aantal punten wordt afgeweken van de CGC: de benoemingstermijnen van het bestuur zijn voor onbepaalde tijd en de inrichting van de commissies van de RvC voldoet niet aan de code. Aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens) wordt voldaan. Met ingang van 1 januari 2019 verloopt het overgangsrecht in het kader van de WNT, wat betekent dat de bezoldiging vervolgens in drie jaar verder dient te worden teruggebracht tot de norm die op dat moment geldt. In 2019 is mevrouw Caubo aftredend uit de Raad van Commissarissen. Zij is niet herbenoembaar. Er is een Aandeelhouderscommissie onder voorzitterschap van de provincie Noord-Brabant. Hierin worden in verband met de verkiezingen nieuwe leden verwacht.												

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

Doel/maatschappelijk belang	<u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: - namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; - namens de verkopende aandeelhouders van Attero eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO BV (hierna Waterland); - het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort. a) In februari 2008 is Essent, met toestemming van de publieke aandeelhouders,
-----------------------------	--

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) onverbindend zijn. Als gevolg van de WON (en de als gevolg daarvan doorgevoerde splitsing tussen het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en netwerkbedrijf anderzijds) hebben haar aandeelhouders schade geleden. Vanwege praktische moeilijkheden om de juridische procedure aan de verkopende aandeelhouders van Essent over te dragen, hebben de verkopende aandeelhouders en RWE afgesproken dat de onderliggende (declaratoire) procedure over de vraag of (delen van) de WON onverbindend zijn, ook na afronding van de transactie met RWE, door Essent zal worden gevoerd. De verkopende aandeelhouders en RWE zijn verder overeengekomen dat de eventuele schadevergoedingsvordering van Essent op de Staat der Nederlanden die zou kunnen ontstaan als de rechter inderdaad van oordeel is dat (delen van) de WON onverbindend is, wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders (en dus niet achterblijft bij Essent), die deze vordering gebundeld zullen gaan houden via de deelneming (de Claim Staat Vennootschap B.V.).

De WON leidde er toe dat het productie- en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden. De Rechtbank te 's-Gravenhage heeft de vordering van Essent in eerste instantie afgewezen. Essent is tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. In juni 2010 heeft het Gerechtshof in Den Haag de WON onverbindend verklaard. De Staat is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft pre-judiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Europese Hof van Justitie heeft een reactie gegeven aan de Hoge Raad een uitspraak doen. De Hoge Raad heeft na reactie van het Europese Hof op 26 juni 2015 jl. uitspraak gedaan. De Hoge Raad heeft besloten dat de Splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen. Voor de vennootschap is de procedure daarmee geëindigd.

b) In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders van Attero een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam B.V. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft Waterland bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst, zijnde € 13,5 miljoen, door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd op een escrow-rekening wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat op deze rekening zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.

Waterland heeft op 22 mei 2015 een claim van ten minste € 9,5 miljoen ingediend bij de CSV Amsterdam B.V. Vanwege die claim, diende - conform de afspraken vastgelegd in de koopovereenkomst - het gehele in escrow geplaatste bedrag ter beschikking te blijven ter afwikkeling van deze claim. De contractuele beoogde verlaging per 27 mei 2015 van het escrow bedrag (lees: betaling door de notaris van € 9,5 miljoen aan de CSV Amsterdam B.V. en daarmee aan de verkopende aandeelhouders) heeft daarom niet plaatsgevonden.

In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van € 5.464.217 over de belastingclaims tot en met de periode waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het escrow fonds van € 13,5 miljoen. Daarnaast is door Attero een bedrag betaald aan de vennootschap van € 3.406.063 voor de (eventuele) belastingteruggaven over deze periode. Het bedrag is toegevoegd aan de overige reserves van de vennootschap en in 2016 voor een groot deel uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

c) Het resterend vermogen op de escrow-rekening is € 8.035.783. De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de escrow overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V.

Verkoop Vennootschap B.V.:

In het kader van de verkoop in 2009 van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds werd aangehouden.

Daarmee was de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweërlei:

- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE;
- het geven van instructies aan de escrow agent (JP Morgan) wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/RUDDO-regels, die gelden voor decentrale overheden.

Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln.

Voor zover na beëindiging van alle claims van RWE en de betaling uit het General Escrow Fonds nog geld was overgebleven in het General Escrow Fonds, is het resterende bedrag uitgekeerd aan de verkopende aandeelhouders.

Vordering op Enexis B.V.:

Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent.

Op het moment van overdracht bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches:

1e tranche: € 450 mln., looptijd 3 jaar (tot 30 september 2012), rente 3,27% (vervroegd afgelost in jan. 2012).

2e tranche: € 500 mln., looptijd 5 jaar (tot 30 september 2014), rente 4,1% (vervroegd afgelost in oktober 2013).

3e tranche: € 500 mln., looptijd 7 jaar (tot 30 september 2016), rente 4,65% (vervroegd afgelost in april 2016).

4e tranche: € 350 mln., looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019), rente 7,2%

Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen.

Op 30 september wordt de jaarlijkse rente over deze tranche worden uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV:

Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE). In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V. Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders. <u>CBL Vennootschap BV:</u> De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Voor zover na beëindiging van alle CBL's (CBL: Cross Border Leases) en de betaling uit het CBL Escrow Fonds van de daarmee corresponderende voortijdige beëindigingvergoedingen nog geld was overgebleven in het CBL Escrow Fonds, is het resterende bedrag in de verhouding 50%-50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.																														
Partijen	De verkopers van aandelen Essent.																														
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Vergadering van Aandeelhouders.																														
Financieel belang	De gemeente is van elke BV houder van 3.517 aandelen van € 0,01 per aandeel (totaal € 35,17 = boekwaarde per vennootschap). Er wordt geen dividend uitgekeerd. <table><tr><td colspan="3">Getallen zijn afgerond op eenheden van € 2.500</td></tr><tr><td>CSV Amsterdam BV</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 770.000</td><td>€ 670.000</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting 2019</td><td colspan="2">-/- € 100.000</td></tr><tr><td>Dividend</td><td colspan="2">€ 0</td></tr></table> <table><tr><td>Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV</td><td>Per 1 jan. 2019</td><td>Per 31 dec. 2019</td></tr><tr><td>Eigen vermogen</td><td>€ 1,61 mln.</td><td>€ 1,59 mln.</td></tr><tr><td>Vreemd vermogen</td><td>€ 5.000</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>Resultaat na belasting 2019</td><td colspan="2">-/- € 20.000</td></tr></table>	Getallen zijn afgerond op eenheden van € 2.500			CSV Amsterdam BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Eigen vermogen	€ 770.000	€ 670.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	Resultaat na belasting 2019	-/- € 100.000		Dividend	€ 0		Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	Eigen vermogen	€ 1,61 mln.	€ 1,59 mln.	Vreemd vermogen	€ 5.000	€ 0	Resultaat na belasting 2019	-/- € 20.000	
Getallen zijn afgerond op eenheden van € 2.500																															
CSV Amsterdam BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019																													
Eigen vermogen	€ 770.000	€ 670.000																													
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0																													
Resultaat na belasting 2019	-/- € 100.000																														
Dividend	€ 0																														
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019																													
Eigen vermogen	€ 1,61 mln.	€ 1,59 mln.																													
Vreemd vermogen	€ 5.000	€ 0																													
Resultaat na belasting 2019	-/- € 20.000																														

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	Dividend	€ 0		
	Verkoop Vennootschap BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	
	Eigen vermogen	€ 137.500	€ 125.000	
	Vreemd vermogen	€ 7.500	€ 7.500	
	Resultaat na belasting 2019	-/- € 12.500		
	Dividend	€ 0		
	Vordering op Enexis BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0	
	Vreemd vermogen	€ 356,5 mln.	€ 0	
	Resultaat na belasting 2019	-/- € 20.000		
	Dividend	€ 0		
	CBL vennootschap BV	Per 1 jan. 2019	Per 31 dec. 2019	
	Eigen vermogen	€ 135.000	€ 125.000	
	Vreemd vermogen	€ 5.000	€ 5.000	
	Resultaat na belasting 2019	-/- € 10.000		
	Dividend	€ 0		
	Activiteiten/prestaties/effecten	Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).		
	Risico's en kansen	<u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783 die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2:81 BW. <u>Verkoop Vennootschap B.V.:</u> Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2:81 BW. <u>Vordering op Enexis B.V.:</u> De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet - tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2:81 BW. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.:</u> Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de		

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2:81 BW). <u>CBL Vennootschap B.V.:</u> Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.
Ontwikkelingen	<u>Beleidsvoornemens:</u> <u>CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.):</u> De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd. <u>Verkoop Vennootschap B.V.:</u> Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd. <u>Vordering op Enexis B.V.:</u> Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4^e tranche. De 4^e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4^e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden. <u>Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.:</u> Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd. <u>CBL Vennootschap B.V.:</u> Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen

CSV Amsterdam (v/h Claim Staat Vennootschap BV), Verkoop Vennootschap BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, CBL Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV (Besloten Vennootschappen), gevestigd te 's Hertogenbosch.

Als voortvloeisel uit de verkoop van Essent PLB (productie- en leveringsbedrijf) zijn in 2009 speciale BV's opgericht om de financiële belangen van de aandeelhouders te waarborgen. De BV's hebben een tijdelijk karakter. Alleen overheidslichamen die aandeelhouder van Essent zijn geweest, kunnen aandeelhouder zijn).

	voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.
--	---

Bodemzorg Limburg BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Maastricht-Aachen Airport.

Doel/maatschappelijk belang	Bodemzorg Limburg beheert in opdracht van haar aandeelhouders de gesloten stortplaatsen in Limburg, ter bescherming van het milieu (waaronder grondwater) en ter voorkoming van negatieve gevolgen van bodem-verontreiniging voor toekomstige generaties. Er zijn géén commerciële doeleinden.
Partijen	De gemeenten Beek, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittern, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Mook en Middelaar, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Schinnen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.
Bestuurlijk belang	De wethouder verantwoordelijk voor Milieu vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 340 aandelen van € 0,45 per aandeel (totaal € 153 boekwaarde); er wordt geen dividend uitgekeerd.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het beheren van 9 gesloten stortplaatsen in Limburg. Dat beheer omvat onder andere het opsporen, analyseren en managen van milieurisico's van stortplaatsen en andere verontreinigde locaties.
Risico's en kansen	Het risico is nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de BV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering mede omdat de bedrijfsactiviteiten voornamelijk bestaan uit nazorg.
Ontwikkelingen	Geen.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (Naamloze Vennootschap), gevestigd te 's Gravenhage.

Doel/maatschappelijk belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Partijen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut (publieke sector).
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van de Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente is houder van 11.232 aandelen van € 2,50 per aandeel (totaal € 28.078 boekwaarde). In 2019 wordt een dividend geraamd van € 18.308.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het verzorgen van kredietverlening, beleggingen, advisering, betalingsverkeer en e-banking, gebiedsontwikkeling en vastgoed-ontwikkeling voor en in samenwerking met overheidspartijen. Deze activiteiten staan in relatie tot programma bestuur en dienstverlening van de programmabegroting; specifiek het beleidsveld 'financiering'.
Risico's en kansen	Tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV hebben een negatief effect op de jaarlijks te ontvangen dividenduitkering. Het risico t.a.v. het aandelenkapitaal beperkt zich tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap.
Ontwikkelingen	Geen.

IBA Parkstad BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Heerlen.

Doel/maatschappelijk belang	Invullen te geven aan de transformatie-/herstructureringsopgaven van Parkstad Limburg via de realisatie en ontwikkeling van de Internationale Bau Ausstellung Parkstad 2020.
-----------------------------	--

IBA Parkstad BV (Besloten Vennootschap), gevestigd te Heerlen.	
Partijen	De gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Nuth, Onderbanken, Simpelveld en Voerendaal plus de provincie Limburg.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouder herstructurering is lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang	Voerendaal participeert voor € 371 in het totale aandelenkapitaal (€ 20.000) van de BV. Voor de looptijd van de BV dragen partijen € 45 mln. bij: de bijdrage van Voerendaal is maximaal € 841.340 over de looptijd van IBA. In 2018 is een bedrag van € 116.000 hiervoor begroot.
Activiteiten/prestaties/effecten	Het IBA-bureau heeft de volgende kerntaken: • organiseert de Open Oproep voor IBA-projecten en activeert projectdragers en allianties om mee te doen; • kwalificeert en selecteert projecten voor mogelijke financiële ondersteuning waarbij de regels ter uitsluiting van staatssteun worden gerespecteerd; • faciliteert, stimuleert en versterkt richtinggevende en voorbeeldstellende projecten voor de transformatie van Parkstad. De IBA-organisatie is niet de projectuitvoerder; • organiseert de communicatie rondom IBA Parkstad; • investeert in de kwaliteit van innovatieve en spraakmakende IBA-projecten; • verwerft financiële middelen uit subsidies en sponsoring; • organiseert ondersteunende activiteiten facilitering van de uitvoering van IBA-projecten. IBA fungeert hierbij primair als kwaliteitsmachine voor de verbetering van initiatieven. De eerste open oproep van IBA Parkstad heeft gelopen tot en met 15 december 2014. In deze oproep zijn bijna 300 project-ideeën ingediend, die door de curator-directeur en het Q-team gewaardeerd. Deze project-ideeën doorlopen momenteel het ondersteunings- en kwalificatieproces. 15 sleutelprojecten vormen momenteel het hart van de IBA, het Land van Kalk is er hier één van.
Risico's en kansen	Doordat in het verleden reeds afschrijving van het aandelenpakket heeft plaats gevonden, is het risico nihil tenzij deze onderneming extra bijdragen vraagt bij mogelijke toekomstige tegenvallende bedrijfsresultaten van de NV. Het risico dat dit gebeurt is zeer gering. Inhoudelijk, juridische projectrisico's worden niet aangegaan. Risico is wel dat in projecten geïnvesteerde middelen niet tot het gewenste succes of de realisatie van doelstellingen leidt.
Ontwikkelingen	Op basis van de midterm review 2017 wordt nu de energie van IBA gestoken in de daadwerkelijke opstart/uitvoering van de projecten door de project eigenaren. De aanbevelingen uit de Midterm review 2017 zijn overgenomen, waardoor IBA nog prominenter zijn rol kan pakken.

Paragraaf Weerstandvermogen & Risicobeheersing

Beleidskaders

In deel 1 van deze begroting is het financieel meerjarenperspectief van de gemeente Voerendaal geschetst. Aan de hand van dit perspectief kan een oordeel worden gevormd over de financiële positie van de gemeente Voerendaal. Dit oordeel echter is niet compleet zonder ook hierin het weerstandvermogen van de gemeente te betrekken. Het weerstandvermogen brengt tot uitdrukking de relatie tussen de weerstandscapaciteit en risico's die zich eventueel kunnen voordoen.

In artikel 11 van het BBV is het begrip **weerstandvermogen** als volgt gedefinieerd:

De relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, te dekken'.

Het weerstandvermogen is dus een maatstaf voor de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandvermogen is afhankelijk van de beschikbare weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit staat in een directe relatie tot de bufferfunctie van reserves, als onderdeel van het eigen vermogen. Het beleid en de afwegingen rondom reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen 2015, welke door de raad is vastgesteld op 17 december 2015.

In de Nota Weerstandvermogen en Risicobeheersing 2017, zoals door de raad vastgesteld in de vergadering van 6 juli 2017, is het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van het weerstandvermogen en risicomanagement vastgesteld. Hierin zijn tevens de aanbevelingen uit het Verdiepingsonderzoek 2016 van de Provincie verwerkt. Risicomanagement is ingebed binnen de programma's en geborgd binnen de werkprocessen.

Samenvattend leidt de nota tot de volgende doelstellingen:

1. Kaderstelling van de raad en het formuleren van de beleidsuitgangspunten;
2. Inzicht in en reduceren van de gevolgen van risico's;
3. Voldoen aan wet- en regelgeving.

De streefwaarde van het weerstandvermogen is in de Nota Weerstandvermogen en Risicobeheersing en in de Nota Reserves en Voorzieningen bepaald op een ratio van 2 (ruim voldoende).

Om de minimale omvang te bepalen o.b.v. van de weerstandsratio is een continue proces van risicobeheer noodzakelijk o.b.v. een kwantitatieve methode om een reële ratio te kunnen berekenen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Bij de weerstandscapaciteit gaat het dus om de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en zo de continuïteit van activiteiten te kunnen waarborgen.

In principe is een weerstandscapaciteit die alle gesignaleerde risico's volledig afdekt, toereikend. Aan deze stelling kleven echter ook enkele kanttekeningen. De belangrijkste daarvan zijn:

- niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd en in volle omvang voordoen (neiging tot een neerwaartse correctie is aanwezig);
- de waardering en mogelijke kosten van risico's zijn objectief meetbaar (andere inschattingen leiden tot andere uitkomsten);
- het aanspreken van de beschikbare weerstandscapaciteit heeft op termijn consequenties (flexibiliteit begroting; het inzetten van reserves leidt tot hogere rentelasten in volgende jaren).

De weerstandscapaciteit is uit te splitsen in een structurele en een incidentele component.

De *Structurele* weerstandscapaciteit betreft de middelen die *structureel* ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken. Dit is de (potentiële) financiële ruimte voor de gemeente, die jaarlijks in de begroting is ingebouwd. De structurele weerstandscapaciteit is onderstaand weergegeven:

Structurele weerstandscapaciteit				
	2019	2020	2021	2022
Begrotingssaldo (vrij te besteden ruimte)	78.000	15.000	22.000	161.000
Onbenutte belastingcapaciteit	310.000	91.000	0	0
Stelpost onvoorzien	60.000	30.000	30.000	30.000
Totale structurele weerstandscapaciteit	448.000	136.000	52.000	191.000

Met *incidentele* weerstandscapaciteit wordt bedoeld het vermogen om calamiteiten en andere *eenmalige* tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de taken. Het gaat hierbij om beschikbare reserves waar geen bestemming aan hangt.

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve	3.877.000
Vrij aanwendbaar deel Bestemmingsreserves	1.096.000
Stille reserves	0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	4.973.000

Onderstaand zijn deze elementen nader toegelicht respectievelijk gekwantificeerd.

Begrotingssaldo

Indien de begroting een structureel overschot laat zien, kan dit ingezet worden voor nieuw beleid of ter verhoging van de weerstandscapaciteit. De voorliggende begroting laat echter zeer geringe saldi zien. Deze kunnen ingezet worden om de kleinere risico's, die niet van materiële betekenis zijn en niet gekwantificeerd zijn, in het betreffende exploitatiejaar te dekken.

De onbenutte belastingcapaciteit

De omvang van de onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte tussen de feitelijke opbrengst uit het totaal van de OZB, de rioolrechten en de afvalstoffenheffing enerzijds en de opbrengst die de gemeente zou moeten realiseren als zij een beroep zou doen op een aanvullende bijdrage op grond van artikel 12 van de Financiële verhoudingswet (de zogenaamde artikel 12-norm; landelijk gemiddelde van het OZB-tarief + 20%) anderzijds. Volgens deze norm kunnen gemeenten die in de financiële problemen raken een aanvraag indienen voor extra steun uit het gemeentefonds.

Onbenutte belastingcapaciteit is voor wat betreft het rioolrecht en de afvalstoffenheffing niet aan de orde omdat hierbij in Voerendaal reeds sprake is van kostendeckende tarieven. Voor OZB is wel ruimte voor verhoging van het tarief op basis van artikel 12. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2019 is vastgesteld op 0,1905% (meicirculaire 2018). Voor de berekening is het artikel 12 tarief meerjarig gelijk gehouden en afgezet tegen het meerjarig OZB percentage van Voerendaal.

De post onvoorzien

De post onvoorzien kan zowel incidenteel, als structureel opgenomen worden in de begroting. In voorliggende meerjarenbegroting is de post onvoorzien opgenomen als structurele post. Voor 2019 bedraagt deze € 60.000 en voor de daarop volgende jaren € 30.000 per jaar.

Het vrij aanwendbaar deel van de algemene reserve en bestemmingsreserves.

Dit onderdeel van de algemene reserve is de buffer die benut kan worden bij echte calamiteiten, dus incidenteel en hoeft enerzijds zeker geen ongelimiteerde spaarpot te zijn met als enig doel deze zo hoog mogelijk te krijgen, anderzijds kan deze reserve niet zomaar (structureel) ingezet worden als sluitpost van de begroting. De geraamde stand van de algemene reserve is per 31-12-2019 € 3.927.000 en voor € 3.877.000 volledig vrij aanwendbaar. Het vrij aanwendbare deel van de bestemmingsreserves bedraagt € 1.096.000

(zijnde de niet geormerkte gelden bij de reserve volkshuisvesting, Sociaal Domein, Innovatie, Wsw en duurzaamheid).

De omvang van de stille reserves.

De stille reserves hebben betrekking op activa die op de balans lager zijn gewaardeerd dan de marktwaarde én op korte termijn verkoopbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan gronden, gebouwen, kunstwerken en aandelenbezit. In principe dragen de stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Gezien het inzicht hierin op dit moment zijn de stille reserves op nihil gesteld bij de vaststelling van de weerstandscapaciteit.

Risico's

Algemeen

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis, die een (negatief) gevolg voor de gemeente met zich mee kan brengen. Het gaat om een onzekere gebeurtenis met financiële en/of materiële gevolgen. Het risico kan o.a. van juridische, organisatorische, bedrijfseconomische of milieutechnische aard zijn. Van belang hierbij is om het risico te onderkennen, zoveel als mogelijk te kwantificeren (wat is de kans dat het risico werkelijkheid wordt en de inschatting van de financiële gevolgen) en maatregelen treffen om het risico te verminderen.

Rapportage en verantwoording omtrent risico's vindt op een aantal momenten plaats. In de begroting en jaarrekening wordt het risicoprofiel geïnventariseerd/geactualiseerd en worden de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit, respectievelijk het weerstandsvermogen, bepaald. Verder worden in separate raadsvoorstellen bij projecten relevante risico's specifiek benoemd.

Risicoprofiel Gemeente Voerendaal

Bij de actualisatie van de Nota Weerstandvermogen en Risicobeheersing zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Alleen risico's van materiële betekenis (negatief financieel gevolg) worden in de beoordeling betrokken. Het kwantificeren van de risico's vindt plaats door de kans (*de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet*) te vermenigvuldigen met het gevolg (*de schade als het risico zich werkelijk voordoet*). Hier vloeit vervolgens de risicoscore uit waarmee de risico's worden geprioriteerd in laag, midden en hoog.

Nagestreefd dient te worden om de risico's van materiële betekenis ook daadwerkelijk kwantitatief te beoordelen om zodoende het juiste weerstandsvermogen vast te kunnen stellen.

De onderstaande tabel betreft een samenvatting van de geïnventariseerde risico's met de beoordeling.

Nr.	Risico	Risico-score	Bedrag	Risico-percentage	Structureel / Incidenteel	Reken-bedrag
1	Calamiteitenfonds Mijn(water)schade	Laag	16.000	25,00%	Incidenteel	4.000
2	Onzekerheid	(factor 0,25)				1.000
	Totaal geïnventariseerde incidentele risico's					5.000
	Structurele risico's					
3	Algemene uitkering	Midden	100.000	50%	Structureel	50.000
4	Nieuwe wetten / deregulering					PM
5	Sociaal domein	Midden	50.000	50%	Structureel	25.000
6	Rente	Laag	25.000	50%	Structureel	12.500
7	Overige risico's	Midden	100.000	50%	Structureel	50.000
	Subtotaal structurele risico's					137.500
8	Onzekerheid	(factor 0,25)				34.375
	Totaal geïnventariseerde structurele risico's					171.875
	Totaal geïnventariseerde risico's					176.875

Onderstaand zijn de hierboven weergegeven risico's nader toegelicht.

1. Calamiteiten Mijn(water)schade

Sinds het staken van oppompen van Mijwater in 1994 wordt nog steeds schade geleden als gevolg van beweging van de bodem die veroorzaakt is door de aanleg en/of exploitatie van mijnbouwwerken waaronder begrepen schade als gevolg van bodembewegingen die het gevolg zijn van het geleidelijk vollopen van mijnen met mijwater. Momenteel is nog niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor nieuwe mijnschades. Voor schrijnende gevallen waarbij de veiligheid in het geding komt, is daarom een calamiteitenfonds ingericht. Alleen indien een schadegeval zich op het eigen grondgebied van de gemeente Voerendaal voordoet, kan het aandeel van Voerendaal in het calamiteitenfonds worden aangesproken.

3. Algemene uitkering

Met ingang van 2012 is de systematiek van “samen trap op – samen trap af” weer ingevoerd. Dit betekent dat het gemeentefonds weer direct gekoppeld is aan de omvang van de rijksuitgaven: hogere rijksuitgaven resulteren in een hogere uitkering uit het gemeentefonds, maar ook lagere rijksuitgaven resulteren in een lagere uitkering uit het gemeentefonds. De meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering blijft een onzekere factor.

4. Nieuwe/gewijzigde wetten en deregulering

Nieuwe regelgeving zorgt vaak voor extra belasting en kosten voor de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de nieuwe omgevingswet. Verder gaat nieuwe regelgeving en deregulering vaak gepaard met minder middelen voor de gemeente. Dat wil zeggen dat een lager budget voor de gemeente beschikbaar komt dan vóór de deregulering.

De fiscale consequenties van de verruiming van de sportvrijstelling (dus kostprijsverhogend effect) met ingang van 1 januari 2019 kunnen alleen vermeden worden door het oprichten van een (sport)bv. Indien de gemeente niet voor de oprichting van een bv kiest, dan is toekomstige ‘belaste verhuur’ niet mogelijk en zal de inkoop btw op deze producten een kostprijsverhogend effect hebben. De hoogte van dit effect is momenteel nog niet bekend en dus niet voorzien in deze begroting. Wel kan worden gesteld dat investeringen vóór 2019, in tegenstelling tot eerdere berichtgeving, onder het oude regime vallen en geen negatieve consequenties hebben.

Recente ontwikkelingen bij RD4 inzake opbrengst van bepaalde afvalstromen kunnen tot gevolg hebben dat bepaalde activiteiten toekomstig in de VPB-sfeer vallen. De eventuele consequenties hiervan zijn vooralsnog niet in deze begroting opgenomen.

5. Sociaal domein

Voor een groot aantal regelingen in het sociaal domein is sprake van een ‘open einde-regeling’, waardoor niet op voorhand een compleet en sluitend beeld verkregen kan worden. Op basis van de huidige beschikbare informatie wordt voorzien dat de taken binnen de beschikbare middelen uitgevoerd kunnen worden. De gemeente beschikt over een reserve sociaal domein ter hoogte van € 360.000 die ten behoeve van onvoorziene risico's binnen het sociaal domein (Jeugdwet / Wmo / Participatiewet) kan worden ingezet.

- Ambulante jeugdhulp

Per 2019 wordt de ambulante jeugdhulp verzorgd door de coöperatie JenS middels lumpsumfinanciering. De coöperatie heeft tijd nodig om de nieuwe werkwijze en inzichten te implementeren. De berekende inderdieneffecten zullen pas in het 3^e en 4^e jaar gerealiseerd kunnen worden, waarmee in de lumpsumbedragen rekening is gehouden. Het jaarlijks plafondbudget in onze begroting is in de eerste 3 jaren ontoereikend. Dit wordt gedekt uit de reserve sociaal domein. Ondanks een lumpsumfinanciering kan het in de praktijk toch voorkomen dat door (onvoorziene) omstandigheden de middelen niet toereikend zijn. Echter door het maken van duidelijke resultaatafspraken, tussentijdse monitoring op inhoud en financiën én te investeren in partnership wordt zoveel mogelijk getracht dit risico aan de voorzijde te mitigeren.

- JeugdzorgPlus / Residentiële jeugdhulp (inclusief jeugdzorg en gedwongen kader)

Het risico blijft met name op inzet van jeugdzorg plus. Een dergelijk arrangement kost op jaarbasis € 100.000. Het is moeilijk in te schatten of inzet van deze arrangementen zich voordoet. Binnen de in de begroting opgenomen budgetten voor jeugd is rekening gehouden met een jaarlijkse budget ad € 150.000 om dit risico te mitigeren. Daarnaast is sprake van een vertraging van deze kosten met 1 jaar, omdat met een gemiddelde van 2 jaar wordt gerekend.

- *Eigen bijdragen*

De regering is voornemens om voor de eigen bijdrage Wmo per 1 januari 2019 een abonnementstarief in te voeren. In de voorliggende begroting zijn de effecten van de invoering van dit vaste tarief reeds verwerkt. Onduidelijk is of dit nieuwe vaste tarief een aanzuigende werking heeft op de zorgvraag.

- *Kompas*

Voor wat betreft het inkomensdeel (I-deel) ontvangt de gemeente een gebundelde uitkering als onderdeel van de Participatiewet. Tekorten op grond van dit budget dienen in beginsel opgevangen te worden uit eigen middelen. Gemeenten die een omvangrijk tekort hebben, kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote(re) tekorten op het budget als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet. Voor 2019 geldt een eigen risico van 5%. Dit betekent dat het tekort minimaal € 95.000 (eigen risico voor rekening van de gemeente) dient te zijn om in aanmerking te komen voor deze aanvullende uitkering. De verwachting is dat Voerendaal in 2019 de gebundelde uitkering niet zal uitputten en een aanvraag voor de Vangnetregeling niet nodig zal zijn.

- *Wet sociale werkvoorziening*

Door het Rijk wordt gekort op de integratie-uitkering sociaal domein – participatie. De korting is gebaseerd op aannames over de afname van de Wsw-populatie. In de praktijk kan deze afname minder snel gaan dan door het Rijk wordt voorzien. Hierdoor bestaat het risico dat er extra tekorten ontstaan, waardoor een extra bijdrage van de gemeente noodzakelijk is. De meerjarenraming van WOZL (behandeld in de raad van 31-05-2018) laat per saldo een vooralsnog positief beeld zien. De gemeente Voerendaal heeft gekoppeld aan de sociale werkvoorziening een reserve Wsw ter hoogte van € 180.000 om eventuele schommelingen op te vangen.

6. Rente

Op het moment dat de rente gaat stijgen, kost het meer geld om financiële middelen aan te trekken. Gelet op het investeringsvolume opgenomen in de voorliggende begroting, is het noodzakelijk in de nabije toekomst nieuwe leningen aan te trekken. De kans is reëel dat de toekomstige rente hoger is dan waarmee gerekend is in deze begroting. Een doorrekening naar een hoger rentepercentage geeft aan dat dit tot structureel hogere lasten leidt van € 25.000. De kans dat dit risico zich voordoet wordt ingeschat 50%.

7. Overige risico's

De overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Fictief wordt hiervoor rekening gehouden met een bedrag van € 100.000. Dit komt neer op 4 risico's van gemiddeld € 25.000.

2. en 8. Onzekerheid

Het is een utopie om te veronderstellen dat 100% van de geïnventariseerde risico's in beeld gebracht kunnen worden. Door het uitvoeren van een risico-inventarisatie is getracht een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen. Om tegemoet te komen aan deze onzekerheid is besloten om rekening te houden met een factor 1,25. Met andere woorden: voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de geïnventariseerde risico's vermenigvuldigd met factor 1,25.

Beoordeling van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een confrontatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Dat wil zeggen het totaal bedrag aan risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Confrontatie van het incidentele weerstandsvermogen geeft de volgende ratio:

$$4.973.000 / 5.000 = 994,60$$

(incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

Confrontatie van het structurele weerstandsvermogen geeft de volgende ratio:

$$206.750 / 171.875 = 1,20$$

(4-jaars gemiddelde structurele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

Confrontatie van het totale weerstandsvermogen geeft de volgende ratio: $5.179.750 / 176.875 = 29,28$

(incidentele + structurele weerstandscapaciteit gedeeld door benodigde weerstandscapaciteit).

De berekende ratio's kunnen beoordeeld aan de hand van de volgende tabel:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
$> 2,0$	Uitstekend
$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
$0,8 < x < 1,0$	Matig
$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Indien de ratio in enig jaar kleiner dan 1,0 is, geeft dit aan dat de gemeente over te weinig financiële middelen beschikt om de onderkende risico's te dragen. De gemeente is dus kwetsbaar. Bij een ratio van 1,0 is precies genoeg weerstandscapaciteit aanwezig om de onderkende risico's af te dekken. De streefwaarde die in de gemeente Voerendaal wordt gehanteerd is 2 (ruim voldoende).

Uit de tabel blijkt dat in totaliteit de weerstandscapaciteit voor de gemeente Voerendaal nog steeds uitstekend is. De verbetering van het incidentele alsook het totale weerstandsvermogen t.o.v. de begroting 2018 wordt met name veroorzaakt door de toevoeging van een groot deel van het rekeningresultaat 2017. Daarnaast zijn de relatief hoge ratio's het resultaat van het lage aantal gekwantificeerde risico's. Hierbij moet echter wel de kanttekening geplaatst worden dat niet alle financiële risico's, o.a. het sociaal domein, kwantificeerbaar zijn. Om dit te mitigeren is het risico gekwantificeerd op 1% van het uitkeringstotaal van het sociaal deelfonds. Deze methodiek is ook toegepast om het risico voor de algemene uitkering te kwantificeren. De ratio van de structurele weerstandscapaciteit is t.o.v. de begroting 2018 afgenomen maar nog steeds voldoende.

Conclusie

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan over onvoldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden. Doet zich dit voor, dan kan dit ertoe leiden dat de financiële positie van een gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger de weerstandscapaciteit van een gemeente is hoe meer (onvoorziene) tegenvallers kunnen worden opgevangen. Daarnaast zullen de geïnventariseerde structurele risico's zich vrijwel nooit gelijktijdig en in volle omvang voordoen/effectueren.

De huidige weerstandscapaciteit is in het licht van bovenstaande risico-inventarisatie uitstekend te noemen. Er is geen landelijke norm voor de ratio weerstandsvermogen.

Voor de begroting 2019 is de minimale omvang van de algemene reserve € 2.600.000, gebaseerd op 10% van de uitgaven van de gemeente, conform begrotingstotaal.

Kengetallen

Onderstaande set van financiële kengetallen is opgenomen met als doel het inzichtelijker en transparanter maken van financiële informatie waardoor horizontale controle door de raad op de financiële positie versterkt wordt en een beter inzicht in de financiële sturingsruimte wordt verkregen.

Begroting 2019	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Netto schuldquote	92,25%	136,46%	118,70%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	43,06%	87,76%	107,84%
Solvabiliteitsrisico	40,43%	33,37%	39,76%
Structurele exploitatieruimte	7,77%	-0,88%	-1,07%
Grondexploitatie	-0,10%	0%	0%
Belastingcapaciteit	110,26%	102,32%	101,01%

De begrote kengetallen zijn conform gewijzigde voorschriften BBV de kengetallen gebaseerd op de geprognosticeerde balans.

Ad 1. Netto schuldquote:

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. De vrijval van de obligatielening in 2019 laat een daling van de ratio zien.

Ad 2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Ad 3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De norm voor de solvabiliteit op het totaal vermogen ligt op 25% à 40%. Uit de berekende ratio's blijkt dat de gemeente Voerendaal voldoende in staat is om haar verplichtingen op lange termijn na te komen.

Ad 4. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De gemeente heeft momenteel geen bouwgronden meer in exploitatie.

Ad 5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Ad 6. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente Voerendaal zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde (2018). Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in onze gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Deze cijfers worden ook in de jaarlijkse meicirculaire bekend gemaakt.

Paragraaf Open Club Klimmen

Inhoud paragraaf

Open Club Klimmen is voor de komende jaren een van de prioritaire projecten van de gemeente Voerendaal. In deze ontwikkeling komen verschillende partijen en disciplines bijeen. Deze diversiteit binnen één project is de reden om de Open Club Klimmen voortaan in een paragraaf van de programmabegroting op te nemen.

De basis van het project is enerzijds gevormd door de beoogde maatschappelijke opbrengsten die de Open Club Klimmen kan genereren en anderzijds door de fysieke aanwezigheid van verschillende voorzieningen en partners.

De maatschappelijke opbrengsten zijn verwoord in de 'maatschappelijke onderlegger'. Dit document is het resultaat van een gezamenlijk traject van de initiatiefnemers, de gemeente, inwoners en maatschappelijke partners. De onderlegger geeft zicht op kansen en mogelijkheden die een Open Club voor de Klimmense inwoners kan bieden en hoe deze aansluiten op behoeften die er in deze kern zijn.

Het versterken van de positieve gezondheid voor alle Klimmense inwoners is als centraal uitgangspunt voor de Open Club genomen waarmee het volgende wordt bedoeld:

'De inwoners van Klimmen zijn positief gezond. De Open Club met al haar partners en door al haar activiteiten draagt substantieel bij aan de ontwikkeling van deze positieve gezondheid. De Open Club vormt een fysieke plek waar positieve gezondheid ervaren wordt door de inwoners van Klimmen doordat het hier zichtbaar vorm en inhoud krijgt'.

De maatschappelijke onderlegger is nu reeds op onderdelen uitvoerbaar. Echter bevat de maatschappelijke onderlegger ook een groot aantal ambities die van toegevoegde waarde zijn voor de leefbaarheid en sociale infrastructuur van Klimmen. De beschrijving van deze ambities biedt houvast aan partners en inwoners, het geeft inzicht in welke plannen we willen realiseren en welke acties we daarvoor de komende tijd samen gaan uitvoeren. Gelijktijdig is het besef dat het ontwikkelen van de Open Club een omvangrijk proces is, waarbij op zowel maatschappelijk als fysiek vlak veel doelen worden gesteld. Het zal in de praktijk wellicht niet of nu nog niet haalbaar blijken om alle ambities exact uit te voeren zoals deze in de maatschappelijke onderlegger zijn verwoord. Door te spreken van ambities duiden we dat dit goed doordachte voornemens zijn, maar dat we hierbij uitgaan van een dynamisch proces waarbij de inzet van vele betrokkenen dan wel partners nodig is.

Om de ambities te accommoderen worden er een aantal fysieke basiselementen gerealiseerd. Dat betreft de realisatie van een kindcentrum, sportvelden, uitdagende buitenomgeving, sporthal, horecafaciliteiten en ruimtes voor ondernemers.

In onderhavige paragraaf wordt zo concreet als mogelijk een doorkijk gegeven van de aanpak, planning en beoogde doelen c.q. resultaten.

Doelen

- Leefbaarheid van de kern Klimmen versterken.
- Toekomstbestendigheid vergroten en versterking van het verenigingsleven.
- Een rijke leeromgeving voor 0-12 jaar creëren.
- Een rijke sport- en beweegomgeving voor alle doelgroepen van de Klimmense inwoners en directe omgeving creëren.
- Mogelijkheden bieden voor lokale ondernemers door huur van ruimtes en samenwerkingsmogelijkheden creëren met andere ondernemers en sociaal maatschappelijke partners.
- Versterken van positieve gezondheid van de Klimmense bevolking en directe omgeving.

Randvoorwaarden

- De Open Club Klimmen dient gedragen te worden en gebruikt te worden door de partners, gebruikers en bezoekers.
- Voor de Open Club dient een duurzame en sluitende exploitatie(vorm) aanwezig te zijn die als basis kan dienen voor een langjarig gebruik.

Kaders

Op 8 juni 2017 heeft uw raad het volgende besloten:

- Instemmen met de realisatie van de Open Club Klimmen op basis van scenario 4 en hiervoor een krediet van € 9.862.000 beschikbaar te stellen.
- Onderzoeken of het mogelijk is om scenario 5 voor eigen rekening en risico van derden te laten ontwikkelen.

Aan dit raadsbesluit liggen verschillende documenten ten grondslag waaronder het masterplan waarin het plangebied is aangeduid en de hierboven aangehaalde maatschappelijke onderlegger. De uitgangspunten van deze documenten vormen eveneens het kader voor het project Open Club Klimmen. De nadere uitwerking beperkt zich dan ook tot de grenzen van het aangeduide plangebied met bijbehorende (beoogde en bestaande) functies. Hiermee valt de herbestemming van de vrijkomende locaties niet onder het project Open Club Klimmen.

Wat willen we bereiken in 2019?

In 2019 stellen we het Programma van Eisen (PVE) op dat als basis dient voor de vervolgfase (ontwerpfase). We maken dan ook de definitieve keuze over de wijze waarop het vervolg verder aangepakt kan worden voor wat betreft de aanbesteding en stellen een aanbestedings- en gunningsleidraad op.

Om te komen tot een PVE worden een (of meerdere) integrale businesscase(s) uitgewerkt. Dan is ook duidelijk welke partijen gaan deelnemen. Partijen committeren zich ook aan de deelname middels een nader te bepalen vorm (bijv. samenwerkingsovereenkomst). Voor eenieder is duidelijk wat deelname betekent qua ruimte, financiën, rollen en taken. Dat betekent dus inzicht op het niveau van de individuele gebruiker, van de beheersstichting (of andere rechtsvorm) en op complexniveau. De voorkeursvariant wordt voorgelegd aan het college, hetgeen moet leiden tot een collegebesluit.

Daarna starten we de ontwerpfase op. Het eerste deel (schetsontwerp) wordt in 2019 opgesteld. Afhankelijk van de begin 2019 te kiezen aanbestedingsvorm gaan we vervolgens traditioneel verder (voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en vervolgens realisatie), waarbij ontwerp en realisatie bij verschillende partijen liggen of middels een geïntegreerde vorm (ontwerp en bouw in één hand).

Daarnaast werken we verder aan de samenwerking tussen de partijen die gaan deelnemen in de Open Club Klimmen. Een Open Club is niet alleen een fysieke plek, het is ook een gedachtegoed waarbij onderwijs, sport, cultuur en zorg samenkomen en elkaar versterken. Zowel vrijwillige- als professionele organisaties werken hierin nauw samen, voor en door Klimmen. Deze samenwerking wordt in de aanloop naar de Open Club al opgezet door diverse activiteiten waarbij samenwerking, maar ook vooral plezier centraal staan. Overkoepelend thema hierbij is positieve gezondheid, de brede kijk op gezondheid waarbij niet alleen bewegen, maar juist ook ontmoeting, zingeving en dagelijks functioneren bepalen of iemand 'gezond' is. Deze (vernieuwde) samenwerking en het zien van kansen moet groeien en deze stimuleren we in 2019 verder.

Planning

In 2020 ronden we het ontwerp af en doorlopen we parallel de Ruimtelijke procedure. Daarnaast starten we (afhankelijk van de keuze van aanbesteden) na het afronden van het Definitief Ontwerp met het aanbesteden van een aannemer. Begin 2021 kan dan gestart worden met de realisatie.

De wijze van aanbesteden heeft een dusdanige invloed op de planning dat voorjaar 2019 pas echt duidelijk is hoe de mijlpalen/planning er verder uitzien. Vooralsnog gaan we uit van de volgende mijlpalen:

Oplevering businesscase en keuze aanbestedingsvorm Q4 2018

Uitwerken PVE

Q1 2019

Opstellen Schetsontwerp

Q2 2019

Voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en technisch ontwerp

Q3 2019 - Q1 2020

Aanbesteding

Q2 2020

Realisatie en sloop bestaande opstallen

Q3 2020 – Q4 2021 / Q1 2022

Financiën

Omschrijving	Bedrag in €	BTW in €
Totale investering	9.470.000	
Kindcentrum	2.902.775	609.583
Multifunctionele voorziening	1.254.568	
Professionele kantinebeheer	250.914	
Sociaal maatschappelijke verbinding / moestuin	165.285	
Ruimte voor ondernemers	167.276	35.128
Infra Sportvelden, verhardingen, groen, parkeren, aanpassing wegen, sloop bestaande bebouwing, etc.	3.996.523	86.625
Subtotaal	8.737.341	731.336
Afronding	1323	
Totaal	9.470.000	
<i>Bij</i>		
Afboeken bestaande boekwaarden	542.000	
Reeds gemaakte (voorbereidings)kosten	350.000	
Totaal benodigd	10.362.000	

Financiële dekking	Bedrag in €	BTW in €
Kredieten:		
Vorbereidingskrediet	500.000	
Krediet raadsvoorstel juni 2017	9.862.000	
Totaal krediet	10.362.000	
<i>Af</i>		
Bijdrage riool exclusief BTW	-/- 376.000	
Inzet algemene reserve	-/- 3.500.000	
Inzet reserve sociaal domein	-/- 500.000	
Restant	5.486.000	
Kapitaallasten		
	Investering	Kapitaallasten
Kindcentrum (investering incl. BTW)	3.512.000	141.470
Multifunctionele voorziening	1.255.000	54.680
Professioneel kantinebeheer	251.000	11.150
Sociaal maatschappelijke verbinding / moestuin	165.000	7.390
Ruimte voor ondernemers (investering incl. BTW)	203.000	8.820
Inrichting hoek Schoolstraat – Kerkveldweg	100.000	6.450
Totaal	5.486.000	229.960
<i>Af</i>		
Kapitaallasten af te boeken boekwaardes		56.794
Afgedekt uit vrije budgetruimte		173.166

Kanttekeningen en risico's

Ambities maatschappelijke onderlegger

Zoals hierboven al is aangegeven is het in de praktijk wellicht niet haalbaar om alle ambities exact uit te voeren zoals we die nu voor ons zien. Daarnaast kan het uiteindelijke resultaat afwijken doordat er sprake is van voortschrijdend inzicht of dat aanpassingen nodig zijn voor de praktische uitvoering.

Financieel

Na besluitvorming door uw raad zijn de economische ontwikkelingen in een stroomversnelling geraakt en in het bijzonder de bouwsector. Dit heeft gevolgen voor aanbestedingen welke voor de opdrachtgevende partij doorgaans minder gunstig zijn. Bij de totstandkoming van het krediet voor het raadsbesluit is van normbedragen uitgegaan. Deze normen stoken naar alle waarschijnlijkheid niet meer met de actualiteit. Omdat het een taakstellend krediet betreft, kan dit (inhoudelijke) consequenties hebben voor het planconcept.

Partijen

De komende periode worden de deelnemende partijen / partners / gebruikers inclusief het exploitatiemodel geconcretiseerd. In feite wordt dan voor het eerst concreet wat deelname op alle vlakken kost en oplevert. Dit kan leiden tot afhaken van partijen hetgeen invloed op de exploitatie heeft.

Exploitatie

Onvoorziene omstandigheden kunnen optreden voor het exploitatiemodel zoals ongunstige ontwikkeling van energielasten, minder afname door incidentele gebruikers, bezoekers, etc.. Uiteraard wordt ernaar gestreefd om dit zo goed en compleet als mogelijk vooraf in kaart te brengen. Echter door de omvang en diversiteit van het project, kleven er toch risico's aan.

Deel 4.

BIJLAGEN

Budgettaire kaders

Uitgangspunten meerjarenbegroting 2019 – 2022.

	2019	2020	2021	2022
Loon ontwikkeling	3,00%	3,20%	3,20%	3,20%
Prijsontwikkeling	2,40%	2,00%	1,80%	1,80%
Rente in kapitaallasten	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Gemeentelijke belastingen, leges en rechten:				
– Onroerende zaakbelasting	16,0%	9,0%	5,0%	2,0%
– Afvalstoffenheffing en rioolrecht	Kostendekkend			
– Overige gemeentelijke leges	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Berekening algemene uitkering:				
– aantal inwoners	12.390	12.390	12.390	12.390
– aantal bijstandsontvangers	121	121	121	121
– aantal woonruimten	5.857	5.857	5.857	5.857

Loonontwikkelingen

Om de loonontwikkeling na afloop van de CAO periode op te vangen, wordt in 2019 en volgende jaren rekening gehouden met een CAO-ontwikkeling van 3,00% respectievelijk 3,2% (conform meicirculaire 2018).

Prijsontwikkelingen

In de meicirculaire 2018 algemene uitkering Gemeentefonds is rekening gehouden met een index van 2,40% voor 2019, 2,0% voor 2020 en 1,8% voor 2020 en volgende jaren. Bepalend voor deze prijsindex is de prijsmutatie Bruto Binnenlands Product, welke ontleend is uit de meest recente publicatie van het CPB.

Rente in kapitaallasten

Voor de toerekening van rente aan de diverse investeringen is een renteomslagpercentage van 1% gehanteerd.

Gemeentelijke belastingen, leges en rechten

In de begroting 2019-2022 is meerjarig uitgegaan van een stijging van de opbrengst Onroerende zaakbelasting (voor 2019 16%, voor 2020 9%, voor 2021 5% en voor 2022 2%). Afhankelijk van de ontwikkelingen van de WOZ-waarden zal het tarief voor de Onroerende zaakbelasting zodanig worden aangepast, dat het uitgangspunt van de geraamde stijging gerealiseerd wordt.

Berekening algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2018.

bevolkingsopbouw en -structuur	Werkelijk 1 januari 2018	Raming 1 januari 2019
* aantal inwoners	12.390	12.390
waarvan:		
- jonger dan 20 jaar	2.363	2.074
- 20 – 64 jaar	6.765	7.054
- ouder dan 64 jaar	3.262	3.262
- waarvan ouder dan 74 en jonger dan 85	1.097	1.097
* aantal uitkeringen Wwb/WIJ/IOAW/IOAZ/Bbz	121	121

Meerjarig overzicht resultaat voor- en na bestemming

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2020 vóór reserveringen			-1.247.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslasten		114.000	
Onttrekking algemene reserve, functionele integratie		50.000	
Onttrekking egaliseringsreserve belastingtarieven OZB		100.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	264.000	264.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslasten Cortemich		195.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast Open Club Klimmen		547.000	
Totaal Onderwijs	0	742.000	742.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		71.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	90.000	90.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, lumpsum jeugd		113.000	
Totaal Sociaal domein	0	148.000	148.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	18.000	18.000
Totaal mutaties in reserves			<u>1.262.000</u>
Begrotingssaldo 2020 na reserveringen			15.000

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2021 vóór reserveringen			-572.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten		114.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	114.000	114.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslasten Open Club Klimmen		16.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	16.000	16.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten Cortemich		195.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten kindcentrum Klimmen (Open Club)		77.000	
Totaal Onderwijs	0	272.000	272.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast tennisvelden Open Club Klimmen		21.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	87.000	87.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast multifunctionele accommodatie Open Club Klimmen		42.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, lumpsum jeugd		10.000	
Totaal Sociaal domein	0	87.000	87.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		18.000	18.000
Totaal mutaties in reserves			<u>594.000</u>
Begrotingssaldo 2021 na reserveringen			22.000

Reserveringen per programma	Toevoegingen ten laste van exploitatie	Onttrekkingen ten gunste van exploitatie	Mutatie reserves
Begrotingssaldo 2022 vóór reserveringen			-423.000
Programma Bestuur en ondersteuning			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten		114.000	
Totaal Bestuur en ondersteuning	0	114.000	114.000
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten i.z. Open Club Klimmen		16.000	
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	0	16.000	16.000
Programma Onderwijs			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten Cortemich		195.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, dekking afschrijvingslasten kindcentrum Klimmen (Open Club)		77.000	
Totaal Onderwijs	0	272.000	272.000
Programma Sport, cultuur en recreatie			
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast verbouwing bibliotheek Voerendaal		19.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast voetbalvelden Open Club Klimmen		47.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast tennisvelden Open Club Klimmen		21.000	
Totaal Sport, cultuur en recreatie	0	87.000	87.000
Programma Sociaal domein			
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast gemeenschapshuis 't Wouves		24.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met economisch nut, afschrijvingslast multifunctionele accommodatie Open Club Klimmen		42.000	
Onttrekking reserve leefbaarheid, afschrijvingslast MFC Ubachsberg		5.000	
Onttrekking reserve sociaal domein, afschrijvingslast keuken MFC Ubachsberg		3.000	
Onttrekking reserve afschrijving activa met maatschappelijk nut, afschrijvingslast buitengebied MFC Ubachsberg		3.000	
Totaal Sociaal domein	0	77.000	77.000
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
Onttrekking reserve krimp, levensloop bestendig maken particuliere woningen		18.000	
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	18.000	18.000
Totaal mutaties in reserves			<u>584.000</u>
Begrotingssaldo 2022 na reserveringen			161.000

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten begroting 2019 – 2022 (Bedragen × € 1.000)								
	2019		2020		2021		2022	
	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat
Programma Bestuur en ondersteuning								
25 jaar Bevrijding in Limburg	15							
Facilitering samenwerking Voerendaal-Simpelveld *	50		50					
E-facturen	5							
Implementatieplan informatiemanagement *	25							
Belegging Essent-gelden bij APG	12	229						
Belegging lening Enexis Holding		44						
Aanwending algemene reserve t.b.v. facilitering samenwerking Voerendaal-Simpelveld		50		50				
Aanwending innovatiereserve t.b.v. implementatieplan informatiemanagement		25						
Aanwending reserve egalisatie belastingtarieven OZB		100		100				
Aanwending algemene reserve t.b.v. integraal beleidsplan openbare ruimte		50						
Aanwending algemene reserve t.b.v. inhuur leerwerkplek buitendienst		25						
Aanwending reserve volkshuisvesting t.b.v. herstructurering centrum Voerendaal		50						
Aanwending reserve economie & toerisme t.b.v. Corio Glana		10						
Aanwending reserve afschrijving activa met economisch nut t.b.v. afboeken boekwaarden en sloopkosten i.z. Open Club Klimmen				571				
Aanwending algemene reserve t.b.v. bijdragen aan kerkbesturen Voerendaal en Ubachsberg		28						
Aanwending algemene reserve t.b.v. vorming reserve duurzaamheid		300						
Toevoeging aan reserve duurzaamheid	300							
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat								
Inhuur leerwerkplek buitendienst *	25							
Integraal beleidsplan openbare ruimte *	50							
Actualiseren wegenbeheerplan	20							
Programma Economie								
Herstructurering centrum Voerendaal *	50							
Programma Onderwijs								
Sloop school Ummer Clumme *			160					
Afboeken boekwaarden Ummer Clumme *			387					

Overzicht geraamde incidentele lasten en baten begroting 2019 – 2022

(Bedragen × € 1.000)

	2019		2020		2021		2022	
	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat	Last	Baat
Programma Sport, cultuur en recreatie								
Tegemoetkoming vv Hellas voor gebruik twee sportaccommodaties	7							
Afboeken boekwaarden voetbalvelden vv Hellas i.z. Open Club *			24					
Bijdragen aan kerkbesturen Voerendaal en Ubachsberg *	28							
Handhaving wegbermen	8							
Corio Glana *	10							
Programma Volksgezondheid en milieu								
Onderzoek regenwateroverlast	25							
Onderzoek grondwateroverlast	25							
Totaal	655	911	621	721	0	0	0	0

* dekking vindt plaats door onttrekking uit reserve.

Recapitulatie begrotingsevenwicht										Bedragen × € 1.000		
	Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022		
	Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:		Totaal	waarvan:	
		incid.	struct.		incid.	struct.		incid.	struct.		incid.	struct.
L a s t e n												
Programma Bestuur en ondersteuning	4.947	107	4.840	5.166	50	5.116	5.307	0	5.307	5.628	0	5.628
Programma Veiligheid	979	0	979	1.079	0	1.079	1.079	0	1.079	1.079	0	1.079
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	1.849	95	1.754	1.787	0	1.787	1.858	0	1.858	1.834	0	1.834
Programma Economie	257	50	207	214	0	214	225	0	225	230	0	230
Programma Onderwijs	898	0	898	1.452	547	905	1.078	0	1.078	1.074	0	1.074
Programma Sport, cultuur en recreatie	2.506	53	2.453	2.456	24	2.432	2.439	0	2.439	2.428	0	2.428
Programma Sociaal domein	10.748	0	10.748	10.746	0	10.746	10.728	0	10.728	10.595	0	10.595
Programma Volksgezondheid en milieu	2.836	0	2.836	2.871	0	2.871	2.924	0	2.924	2.961	0	2.961
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	694	75	619	694	0	694	697	0	697	699	0	699
Totaal lasten (A)	25.714	380	25.334	26.465	621	25.844	26.335	0	26.335	26.528	0	26.528
B a t e n												
Programma Bestuur en ondersteuning	19.303	273	19.030	19.594	0	19.594	20.081	0	20.081	20.407	0	20.407
Programma Veiligheid	3	0	3	3	0	3	3	0	3	3	0	3
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	61	0	61	61	0	61	61	0	61	61	0	61
Programma Economie	31	0	31	31	0	31	31	0	31	31	0	31
Programma Onderwijs	83	0	83	83	0	83	83	0	83	83	0	83
Programma Sport, cultuur en recreatie	171	0	171	171	0	171	170	0	170	165	0	165
Programma Sociaal domein	2.112	0	2.112	2.112	0	2.112	2.112	0	2.112	2.112	0	2.112
Programma Volksgezondheid en milieu	2.932	0	2.932	2.999	0	2.999	3.058	0	3.058	3.099	0	3.099
Progr. Volkshuisv., ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	164	0	164	164	0	164	164	0	164	144	0	144
Totaal baten (B)	24.860	273	24.587	25.218	0	25.218	25.763	0	25.763	26.105	0	26.105
<i>Saldo van baten en lasten</i>	<i>- 854</i>	<i>- 107</i>	<i>- 747</i>	<i>-1.247</i>	<i>- 621</i>	<i>- 626</i>	<i>- 572</i>	<i>0</i>	<i>- 572</i>	<i>- 423</i>	<i>0</i>	<i>- 423</i>
Stortingen in reserves (C)	300	300	0	0			0			0		
Onttrekkingen aan reserves (D)	1.232	638	594	1.262	721	541	594	0	594	584	0	584
Geraamd resultaat (B+D)-(A+C)	78			15			22			161		
Totaal structurele lasten			25.334			25.844			26.335			26.528
Totaal structurele baten			25.181			25.759			26.357			26.689
Structurele baten -/- structurele lasten			- 153			- 85			22			161

Berekening Algemene Uitkering

algemene uitkering uit het gemeentefonds 2019-2022	2019	2020	2021	2022
verdeelmaatstaven	bedrag	bedrag	bedrag	bedrag
sociaal				
- inwoners	1.981.284,90	1.981.656,60	1.982.152,20	1.982.028,30
- krimp	0,00	0,00	0,00	0,00
- kernen met minstens 500 adressen	180.256,23	180.226,98	180.307,50	180.288,27
- woz waarde niet woningen (in miljoenen)	35.444,60	35.444,60	35.444,60	35.444,60
- inwoners <20 jaar (m.i.v. 2019 jongeren <18 jaar)	1.373.402,86	1.370.006,24	1.367.277,89	1.359.889,26
- inwoners >64 jaar	325.939,04	325.808,56	326.167,38	326.069,52
- inwoners >74 en <85 jaar	28.982,74	28.982,74	28.993,71	28.993,71
- huishoudens met lage inkomens	43.141,14	43.155,28	43.197,70	43.197,70
- lage inkomens (drempel) = lage inkomens minus 10% aantal w oonruim	563.136,32	562.755,30	563.798,96	563.550,47
- bijstandontvangers (miv 2016 3 jaars gemiddelde)	257.812,28	257.975,63	257.975,63	257.975,63
- loonkostensubsidie	5.823,30	5.827,35	5.827,35	5.827,35
- ABW schaalnadeel = (bijstandontvangers/(350+bijstandontvangers))	0,00	0,00	0,00	0,00
- ABW schaalvoordeel	0,00	0,00	0,00	0,00
- uitkeringsontvangers	68.209,24	68.209,24	68.209,24	68.209,24
- aantal minderheden	48.163,50	48.163,50	48.166,50	48.166,50
- eenpersoonshuishoudens	76.693,58	76.602,26	76.845,78	76.784,90
- eenouderhuishoudens	287.606,55	289.158,10	290.632,65	290.636,50
- huishoudens	509.153,00	509.153,00	509.153,00	509.153,00
- jeugdigen in gezinnen met armoederisico	49.713,82	49.758,21	49.815,85	49.546,75
- basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 0,3	-8.212,39	-8.223,21	-8.236,12	-8.191,83
- basisonderwijsleerlingen met leerlingengewicht 1,2	-10.726,61	-10.738,07	-10.752,54	-10.694,44
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (huishoudens)	-441.600,40	-445.002,37	-448.281,38	-448.281,38
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (huishoudens met kinde	-357.369,33	-360.132,54	-362.768,60	-362.768,60
- ouders met langdurig psychisch medicijngebruik	147.256,24	148.394,70	149.482,04	149.483,46
- eenouderhuishoudens met 2 of meer kinderen	139.811,76	140.892,53	141.925,04	141.926,31
- bijstandshuishoudens met minderjarige kinderen	22.607,40	22.671,69	22.998,56	23.395,38
- bijstandontvangers eenouderhuishoudens	46.855,49	47.313,46	48.294,25	49.393,72
- uitkeringsontvangers minus bijstandontvangers	630.134,65	635.085,08	642.741,52	644.800,02
- Wajong	90.114,12	89.921,88	90.451,08	90.324,72
- medicijngebruik met drempel	852.289,20	853.143,67	866.933,91	866.126,91
- re-integratie klassiek	22.331,21	22.331,05	22.330,91	22.330,91
- inwoners <65 jaar	35.610,29	35.871,71	37.212,89	37.172,23
- ouderen 65 t/m 74 jaar	321,28	326,28	352,35	350,01
- ouderen 85 jaar en ouder	53,85	55,11	59,72	61,25
- eenpersoonshuishoudens 65 t/m 74 jaar	4.762,27	4.871,36	5.143,76	5.109,58
- eenpersoonshuishoudens 75 t/m 84 jaar	21.269,49	22.209,64	23.581,78	25.344,76
- eenpersoonshuishoudens 85 jaar en ouder	14.832,63	15.287,48	16.186,48	16.600,65
- huishoudens met laag inkomen 65 t/m 74 jaar	19.179,74	19.493,81	20.339,66	20.470,42
- huishoudens met laag inkomen 75 t/m 84 jaar	50.877,20	51.712,76	53.954,80	54.302,74
- huishoudens met laag inkomen 85 jaar en ouder	25.335,93	25.751,77	26.868,10	27.041,14
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 65 t/m 74 jaar	48.270,78	48.644,63	50.487,16	50.487,16
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 75 t/m 84 jaar	128.162,73	129.152,26	134.046,72	134.049,67
- gemiddeld gestandaardiseerd inkomen 85 jaar en ouder	63.908,46	64.402,52	66.842,54	66.843,38
functie				
- klantenpotentieel lokaal	375.232,00	375.150,00	375.478,00	375.396,00
- klantenpotentieel regionaal	26.062,80	26.073,90	26.118,30	26.118,30
fysiek				
- oppervlakte land	129.685,50	129.685,50	129.685,50	129.685,50
- land * bodemfactor gemeente	84.703,50	84.703,50	84.703,50	84.703,50
- oppervlakte binnenwater	76,02	76,02	76,02	76,02
- oppervlakte bebouwing kern	177.284,80	177.284,80	177.284,80	177.284,80
- oppervlakte bebouwing buitengebied	21.301,94	21.301,94	21.301,94	21.301,94
- oppervlakte bebouwing	51.801,54	51.801,54	51.801,54	51.801,54
- oppervlakte bebouwde woonkern * bodemfactor	237.871,48	237.890,73	237.890,73	237.890,73
- oppervlakte bebouwd buitengebied * bodemfactor	16.773,90	16.775,33	16.775,33	16.775,33
- woonruimten	337.011,78	337.011,78	337.011,78	337.011,78
- woonruimten * bodemfactor	297.477,03	297.477,03	297.477,03	297.477,03
- isv (a)	1.846,33	1.846,33	1.846,33	1.846,33
- isv (b)	462,61	462,61	462,61	462,61
- omgevingsadressendichtheid	187.041,19	186.100,61	185.848,06	185.911,20
- oeverlengte * bodemfactor	1.207,16	1.207,16	1.207,16	1.207,16
- oeverlengte * factor bodem * dichtheidsfactor	2.356,38	2.356,38	2.356,38	2.356,38
- meerkernigheid	54.387,48	54.387,48	54.387,48	54.387,48
- meerkernigheid * bodemfactor buitengebied	89.262,48	89.269,80	89.269,80	89.269,80
- bedrijfsvestigingen	88.050,70	88.050,70	88.050,70	88.050,70
- vast bedrag voor elke gemeente	249.398,09	249.487,45	249.929,20	249.929,41
totaal in basis	9.810.133,80	9.814.721,38	9.853.122,76	9.850.383,41
uitkeringsfactor	1,572000	1,621000	1,659000	1,700000
bedrag in basis * uitkeringsfactor	15.421.530,34	15.909.663,36	16.346.330,67	16.745.651,80
inkomstenmaatstaf				
- verevening niet woningen gebruiker	-94.150,87	-94.150,87	-94.150,87	-94.150,87
- verevening niet woningen eigenaar	-146.079,78	-146.079,78	-146.079,78	-146.079,78
- verevening woningen	-986.564,56	-986.564,56	-986.564,56	-986.564,56
overgangsregime				
- suppletierегeling afschaffing gebruikersdeel ozb-woningen	-2.598,00	0,00	0,00	0,00
- suppletierегeling overheveling IUSD	1.872,00	0,00	0,00	0,00
totaal algemene uitkering	14.194.009,13	14.682.868,15	15.119.535,46	15.518.856,59
diverse uitkeringen				
- Decentralisatie-uitkering VTH-taken	16.052,00	16.052,00	16.052,00	16.052,00
- Decentralisatie-uitkering voorschoolse voorziening peuters	26.746,00	33.432,00	40.119,00	40.119,00
- Decentralisatie-uitkering Impuls brede scholen, sport en cultuur	45.484,00	45.484,00	45.484,00	45.484,00
- Decentralisatie-uitkering armoedebestrijding kinderen	38.996,00	38.996,00	38.996,00	38.996,00
- Decentralisatie-uitkering schulden en armoede	11.716,00	11.716,00	0,00	0,00
totaal integratie- / decentralisatie-uitkeringen	138.994,00	145.680,00	140.651,00	140.651,00
integratieuitkering sociaal domein				
- Jeugd 2015 / m.i.v. 2019 Voogdij/18+	269.792,00	269.792,00	269.792,00	269.792,00
- WMO taken / m.i.v. 2019 beschermd wonen	0,00	0,00	0,00	0,00
- Participatiebudget (Kompas) / m.i.v. 2019 exclusief WWB	39.104,00	43.445,00	44.933,00	48.891,00
- Participatiebudget (WoZL)	1.407.557,00	1.269.763,00	1.196.654,00	1.074.655,00
	1.716.453,00	1.583.000,00	1.511.379,00	1.393.338,00
totaal uitkeringsjaar	16.049.456,13	16.411.548,15	16.771.565,46	17.052.845,59

Overzicht reserves en voorzieningen

Reserve	saldo eind 2018	mutaties 2019	saldo eind 2019	mutaties 2020	saldo eind 2020	mutaties 2021	saldo eind 2021	mutaties 2022	saldo eind 2022
Algemene Reserve	4.379.199	-452.500	3.926.699	-50.000	3.876.699	0	3.876.699	0	3.876.699
Reserve Volkshuisvesting	96.571	-50.000	46.571	0	46.571	0	46.571	0	46.571
Reserve Krimpgelden	75.069	-18.000	57.069	-18.000	39.069	-18.000	21.069	-18.000	3.069
Reserve Leefbaarheidsprojecten	549.500	-28.500	521.000	-28.500	492.500	-28.500	464.000	-28.500	435.500
Reserve economie en toerisme	10.119	-10.000	119	0	119	0	119	0	119
Reserve afschrijving activa maatschappelijk nut	127.146	-3.500	123.646	-3.500	120.146	-3.500	116.646	-3.500	113.146
Reserve afschrijving activa met economisch nut	12.617.923	-375.441	12.242.482	-946.710	11.295.772	-531.523	10.764.249	-531.523	10.232.726
Reserve overloop	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve equalisatie afvalstoffenheffing	53.100	-53.100	0	0	0	0	0	0	0
Reserve sociaal domein	702.965	-115.600	587.365	-115.600	471.765	-12.600	459.165	-2.600	456.565
Innovatiereserve	233.856	-25.000	208.856	0	208.856	0	208.856	0	208.856
Reserve duurzaamheid	0	300.000	300.000	0	300.000	0	300.000	0	300.000
Reserve WSW	180.001	0	180.001	0	180.001	0	180.001	0	180.001
Reserve equalisatie belastingtarieven OZB	200.000	-100.000	100.000	-100.000	0	0	0	0	0
Subtotaal bestemmingsreserves	14.846.249	-479.141	14.367.108	-1.212.310	13.154.798	-594.123	12.560.675	-594.123	11.976.552
TOTAAL RESERVES	19.225.448	-931.641	18.293.807	-1.262.310	17.031.497	-594.123	16.437.374	-594.123	15.853.251
Voorziening	saldo eind 2018	mutaties 2019	saldo eind 2019	mutaties 2020	saldo eind 2020	mutaties 2021	saldo eind 2021	mutaties 2022	saldo eind 2022
Equalisatievoorziening onderhoud gem. gebouwen	429.175	173.643	602.818	53.850	656.668	189.691	846.359	-246.526	599.833
Voorziening verplichting personeel uit dienst	950.830	-28.000	922.830	-28.000	894.830	-28.000	866.830	-28.000	838.830
Voorziening dubieuze debiteuren	95.573	0	95.573	0	95.573	0	95.573	0	95.573
Voorziening levensloopbestendig maken huurwoningen	135.000	-135.000	0	0	0	0	0	0	0
Voorziening sporttoestellen gymzalen	15.668	1.235	16.903	-11.068	5.835	7.080	12.915	7.515	20.430
Voorziening equalisatie voorziening riolen	933.816	-323.171	610.645	-337.609	273.036	-395.578	-122.542	-435.514	-558.056
TOTAAL VOORZIENINGEN	2.560.062	-311.293	2.248.769	-322.827	1.925.942	-226.807	1.699.135	-702.525	996.610
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	21.785.510	-1.242.934	20.542.576	-1.585.137	18.957.439	-820.930	18.136.509	-1.286.648	16.849.861

Investeringsprogramma 2019 – 2022

Verzamellijks investeringen Begroting 2019-2022													
	raming 2018	raming 2019	raming 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023	dekking	afschrijvings termijn	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022	Kapitaal- lasten 2023
Onschrijving investering													
Buitenruimte Zorghuis OLV Kerk Kunrade		80.725					afschrijving	20	0	4.844	4.803	4.763	4.722
Fietspad Vrakelbergenweg - Vijfbunderweg			650.000				afschrijving	25	0	0	32.500	32.240	31.980
STRIP 2.0 projecten				pm	pm	pm	afschrijving	25	0	0	0	0	0
Natuurtransierium Kunradersteengroeve		150.000					afschrijving	15	0	11.500	11.400	11.300	11.200
Wandeknooppunten netwerk Zuid Limburg		50.000					afschrijving	10	0	5.500	5.450	5.400	5.350
Transierium Mingersborg			150.000				afschrijving	15	0	0	11.500	11.400	11.300
Upgrade vijfspiong Mingersborg				50.000			afschrijving	10	0	0	0	5.500	5.450
Veldverlichting RKSVB		pm					afschrijving	10	0	0	0	0	0
Rioolvervanging / reining 2022					955.000		reserve riolering	40	0	0	0	0	33.425
Alkoppelen 2022, meelfliten met rioolvervanging 2022					145.000		reserve riolering	40	0	0	0	0	5.075
Motion fase 2 (digitalisering personeelsdossiers)		21.160					afschrijving	4	0	5.502	5.449	5.396	5.343
Vervanging koffiemachines (7 stuks)		21.000					afschrijving	5	0	4.410	4.368	4.326	4.284
Vervanging discussie-installatie en beamer raadzaal		28.100					afschrijving	10	0	3.091	3.063	3.035	3.007
Vervanging kiusbus buitendienst		40.000					afschrijving	6	0	7.067	7.000	6.933	6.867
	0	390.985	800.000	50.000	1.100.000	0			0	41.913	85.533	90.293	128.003

Lijst van afkortingen

AED	Automatische externe defibrillator
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
BAG	Basisadministratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordelingen door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BRP	Basisrioleringsplan
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
B&W	Burgemeester en Wethouders
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Planbureau
EMU	Economische en Monetaire Unie
Fte	Fulltime-equivalent
Fido	Financiering decentrale overheden
GEO	Geografie
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GVVP	Gemeentelijk Verkeers en Vervoers Plan
IBA	Internationale Bau Ausstellung
ICT	Informatie en communicatietechnologie
LLG	Lindelauffer Gewande
OZB	Onroerendezaakbelasting
PIT	Parkstad IT
PM	Pro Memorie
RIEC	Regionale Informatie en Expertise Centra
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
Strip	Strategisch investeringsprogramma
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan
VSV	Voortijdig schoolverlaten
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
We-Tra	Wedstrijd-trainingsveld
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet normering topinkomens
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WOZL	Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg
WSP	Werkgeversservicepunt Parkstad
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wwb	Wet werk en bijstand

RAADSBSLUIT

\ gemeente
voerendaal

voerendaal

Voerendaal, 2018/9/5 Vaststellen Programmabegroting 2019 – 2022

De raad van de gemeente Voerendaal besluit:

1. de programmabegroting 2019 en de meerjarenramingen 2020-2022 inclusief het financieel dekkingsplan en het erratum vast te stellen
2. in te stemmen met de doelstellingen en de daaraan gekoppelde prioriteiten en overige onderwerpen in de programma's van de programmabegroting 2019

Aldus besloten in de raadsvergadering van 8 november 2018.

de griffier,

mr. drs. S.H.H.J. Dormans – Simons

de voorzitter,

W. Houben